

ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ДВОСТОРОННЬОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Моніторинг зобов'язань
в рамках Порядку денного асоціації
Україна-ЄС
та виконання Дорожньої карти
Східного партнерства
за 2012 рік

ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ДВОСТОРОННЬОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Моніторинг зобов'язань в рамках Порядку денного асоціації Україна-ЄС та виконання Дорожньої карти Східного партнерства за 2012 рік

Оцінка екологічної складової двостороннього співробітництва між Україною та ЄС / Під ред. Андрусевич Н. – Львів. – 2013 – 202 с.

Оцінка здійснюється у рамках проекту «Оцінка екологічної складової двостороннього співробітництва між Україною та ЄС» (за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» в межах діяльності Робочої групи 3 «Довкілля, зміна клімату та енергетична безпека» Національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства).

Координатори проекту: Наталія Андрусевич, Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля»; Зоряна Міщук, ВЕГО «МАМА-86».

Моніторингова група:

Порядок денний асоціації: **Питання 1:** Зоряна Міщук, ВЕГО «МАМА-86», Тамара Малькова, МБО «Інформаційний центр «Зелене досьє». **Питання 2:** Єлизавета Алексєєва, МБО «Екологія-Право-Людина», Зоряна Козак, Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля». **Питання 3:** Ольга Цигульова, ВЕГО «МАМА-86». **Питання 4:** Єлизавета Алексєєва, МБО «Екологія-Право-Людина», Тамара Малькова, МБО «Інформаційний центр «Зелене досьє». **Питання 5:** Ольга Мелень, МБО «Екологія-Право-Людина». **Питання 6:** Наталія Городецька, МБО «Екологія-Право-Людина». **Питання 7:** Мар'яна Булгакова, Експертно-дорадчий центр «Правова аналітика». **Питання 8:** Микола Коробко, Криворізьке міське правозахисне товариство. **Питання 9:** Анна Цветкова, ВЕГО «МАМА-86». **Питання 10:** Наталія Андрусевич, Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля». **Питання 11:** Тетяна Маремуха, Центр медико-екологічних проблем та оцінки ризиків. **Питання 12:** Олена Турос, Тетяна Маремуха, Центр медико-екологічних проблем та оцінки ризиків. **Питання 13:** Едуард Ключко, ДОГО «Народний контроль». **Питання 14:** Андрій Артов, КРА «Екологія і мир». **Питання 15:** Андрій Мартинюк, МГО «Екоклуб». **Питання 16:** Андрій Андрусевич, Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля».

Дорожня карта Східного партнерства: **Питання 1:** Сергій Вихрист, Європейський ЕКО Форум. **Питання 2:** Сергій Вихрист, Європейський ЕКО Форум, Наталія Андрусевич, Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля».

Проект здійснюється за фінансової підтримки Європейської програми
Міжнародного Фонду «Відродження»

© Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля», 2013

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ВИСНОВКИ.....	5
Вступ	5
Про проект	5
Методологія проведення моніторингу.....	5
Україна –ЄС: співпраця у сфері довкілля	8
Загальні висновки і рекомендації	11
Висновки та рекомендації з окремих питань	15
Перелік скорочень.....	27
РОЗДІЛ II. ПОРЯДОК ДЕННИЙ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНА-ЄС	28
Питання 1: ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ПЛАНУ ДІЙ З ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА НА 2011 – 2015 РОКИ.....	28
Питання 2: ПОДАЛЬША РОЗРОБКА ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА, СТРАТЕГІЙ ТА ПЛАНІВ У СФЕРІ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА, ЗОКРЕМА, ЩОДО ОЦІНКИ ВПЛИВУ, СТРАТЕГІЧНОЇ ОЦІНКИ, ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ.....	39
Питання 3: КОНВЕНЦІЯ ПРО СТІЙКІ ОРГАНІЧНІ ЗАБРУДНЮВАЧІ (СТОКГОЛЬМСЬКА КОНВЕНЦІЯ).....	61
Питання 4: КОНВЕНЦІЯ ПРО ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ, УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ В ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ТА ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ З ПИТАНЬ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОВКІЛЛЯ (ОРГУСЬКА КОНВЕНЦІЯ).....	68
Питання 5: КОНВЕНЦІЯ ЩОДО СПІВРОБІТНИЦТВА ПО ОХОРОНІ ТА СТАЛОМУ ВИКОРИСТАННЮ РІКИ ДУНАЙ (КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ РІКИ ДУНАЙ).....	75
Питання 6: РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ.	83
Питання 7: КІОТСЬКИЙ ПРОТОКОЛ ДО КОНВЕНЦІЇ ООН ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ.....	98
Питання 8. КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ.....	114
Питання 9: ВОДНА КОНВЕНЦІЯ (КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТРАНСКОРДОННИХ РІЧОК ТА МІЖНАРОДНИХ ОЗЕР).	122
Питання 10: КОНВЕНЦІЯ ЕСПО (КОНВЕНЦІЯ ПРО ОЦІНКУ ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЕ СЕРЕДОВИЩЕ У ТРАНСКОРДОННОМУ КОНТЕКСТІ).....	131
Питання 11: ВІДЕНСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ ОЗОНОВОГО ШАРУ.....	140
Питання 12: КОНВЕНЦІЯ ПРО ТРАНСКОРДОННЕ ЗАБРУДНЕННЯ ПОВІТРЯ НА ВЕЛИКІ ВІДСТАНІ.	146
Питання 13: КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ ДИКОЇ ФЛОРИ ТА ФАУНИ І ПРИРОДНИХ СЕРЕДОВИЩ ІСНУВАННЯ В ЄВРОПІ (БЕРНСЬКА КОНВЕНЦІЯ).....	155
Питання 14: БОННСЬКА КОНВЕНЦІЯ (CMS, КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗБЕРЕЖЕННЯ МІГРУЮЧИХ ВИДІВ ДИКИХ ТВАРИН).	162
Питання 15: ВПРОВАДЖЕННЯ КІОТСЬКОГО ПРОТОКОЛУ ЧЕРЕЗ ДІАЛОГ В РАМКАХ СПІЛЬНОЇ РОБОЧОЇ ГРУПИ УКРАЇНА – ЄС.	172

Питання 16: БУХАРЕСТСЬКА КОНВЕНЦІЯ (КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ЧОРНОГО МОРЯ ВІД ЗАБРУДНЕННЯ).....	177
--	-----

РОЗДІЛ III. ДОРОЖНЯ КАРТА СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА 184

Питання 1: АДАПТАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	184
--	-----

Питання 2: БАГАТОСТОРОННІЙ ВИМІР ДОРОЖНЬОЇ КАРТИ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА (ДОВКІЛЛЯ).....	194
--	-----

РОЗДІЛ І. ВСТУП

ПРО ПРОЕКТ

Проект «Оцінка екологічної складової двостороннього співробітництва між Україною та ЄС» спрямований на проведення незалежного моніторингу екологічної складової Порядку денного асоціації та Дорожньої карти Східного партнерства.

Метою проекту є підвищення пріоритетності питань охорони довкілля у двосторонніх відносинах Україна-ЄС для (а) покращення рівня імплементації екологічної складової Порядку денного асоціації та Дорожньої карти Східного партнерства; (б) посилення можливості Робочої групи 3 Національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства брати участь в оцінці та моніторингу двосторонніх інструментів Україна-ЄС та лобіювати екологічні питання за допомогою Порядку денного асоціації та Дорожньої карти Східного партнерства; (в) сприяння постійному діалогу між громадськістю, урядом та ЄС щодо питань довкілля.

За допомогою проекту проводиться незалежний громадський моніторинг екологічної складової Порядку денного асоціації та Дорожньої карти Східного партнерства, тобто визначається рівень прогресу в імплементації екологічної складової, формулюються відповідні рекомендації для покращення ситуації.

Проект реалізується в рамках Робочої групи 3 «Довкілля, зміна клімату та енергетична безпека» Національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства, куди входять представники організацій, що працюють над питаннями довкілля, зміни клімату, енергоефективності. Група має своїм основним задданням підвищення пріоритетності питань охорони довкілля у порядку денному Україна-ЄС, включаючи виконання екологічних пріоритетів Порядку денного асоціації та майбутньої Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, реалізацію екологічних цілей Східного партнерства.

У ході реалізації проекту налагоджується постійний діалог між зацікавленими особами (громадські організації, державні органи, інституції Європейського Союзу, включаючи Представництво Європейського Союзу в Україні), а також співпраця в рамках самої Робочої групи 3 Національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства.

У результаті реалізації проекту очікується, що: (1) незалежний моніторинг екологічної

складової Порядку денного асоціації та Дорожньої карти Східного партнерства та донесення його результатів до цільової аудиторії підніме питання охорони довкілля на якісно новий рівень у двосторонніх відносинах Україна-ЄС; (2) Робоча група 3 Національної платформи Форуму громадянського суспільства отримає необхідні знання і навички проведення моніторингу та лобіювання питань охорони довкілля за допомогою інструментів двосторонньої співпраці між Україною та ЄС; (3) буде встановлено постійний тристоронній діалог «громадськість – уряд – ЄС», необхідний для ефективної реалізації екологічних положень Порядку денного асоціації та Дорожньої карти Східного партнерства.

МЕТОДОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ

За основу проведення моніторингу екологічної складової Порядку денного асоціації та Дорожньої карти береться методологія, розроблена Milieu Environmental Law and Policy, Всесвітнім фондом охорони природи-Європейський політичний офіс (WWF-EPO) та Фондом Генріха Бьоля-Європейський офіс (Hbf), та викладена у Посібнику з оцінки реалізації Планів дій у сфері довкілля (http://www.boell.eu/downloads/Greening_the_ENP_Handbook.pdf).

Методологія була практично застосована для оцінки Планів дій Європейської політики сусідства (Азербайджан, Вірменія, Грузія, Молдова, Україна) (2008 – 2009 роки) (www.rac.org.ua) та оцінки Флагманської ініціативи з належного екологічного врядування Східного партнерства (Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Грузія, Молдова, Україна) (2010 рік) (www.mama-86.org).

За даною методологією об'єктом оцінки/моніторингу є спеціально визначені цілі/завдання, яких необхідно досягнути, що містяться у документі, який оцінюється. В нашому випадку мова йде про цілі у сфері охорони довкілля та зміни клімату Порядку денного асоціації Україна-ЄС та Дорожньої карти Східного партнерства. Такі цілі конкретизуються у спеціальних переліках пріоритетів на визначений період часу. Тобто, об'єктом нашого моніторингу є заходи, передбачені у Переліку пріоритетів Порядку денного асоціації Україна-ЄС на 2011-2012 роки (http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article%3fshowHidden=1&art_id=244830477&cat_id=223345338) та завдання, що стосуються питань охорони довкілля, Дорожньої карти Східного партнерства (двосторонній та багатосторонній вимір) (<http://ec.europa.eu/>

[world/enp/docs/2012_enp_pack/e_pship_multilateral_en.pdf](http://ec.europa.eu/world/enp/docs/2012_enp_pack/e_pship_multilateral_en.pdf), http://ec.europa.eu/world/enp/docs/2012_enp_pack/e_pship_bilateral_en.pdf).

Для оцінки прогресу та перебігу реалізації Порядку денного асоціації Україна-ЄС ми вибрали 16 моніторингових питань, а саме:

1. Виконання Стратегії державної екологічної політики України на період до 2020 року та Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки.
2. Подальша розробка та імплементація українського законодавства, стратегій та планів у сфері навколишнього природного середовища, зокрема, щодо оцінки впливу на довкілля, стратегічної екологічної оцінки, доступу до інформації щодо навколишнього природного середовища та участі громадськості.
3. Розвиток національних імплементаційних інструментів відповідно до Конвенції про стійкі органічні забруднювачі (Стокгольмська конвенція).
4. Розвиток національних імплементаційних інструментів відповідно до Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Оргуська конвенція).
5. Розвиток національних імплементаційних інструментів відповідно до Конвенції щодо співробітництва по охороні та сталому використанню ріки Дунай.
6. Розвиток національних імплементаційних інструментів відповідно до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату.
7. Розвиток національних імплементаційних інструментів відповідно до Кіотського протоколу до Конвенції ООН про зміну клімату.
8. Розвиток національних імплементаційних інструментів відповідно до Конвенції про охорону біологічного різноманіття.
9. Розвиток національних імплементаційних інструментів відповідно до Конвенції про захист та використання транскордонних річок та міжнародних озер.
10. Розвиток національних імплементаційних інструментів відповідно до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті.
11. Розвиток національних імплементаційних інструментів відповідно до Віденської конвенції про охорону озонного шару.
12. Розвиток національних імплементаційних інструментів відповідно до Конвенції про транскордонне забруднення повітря на великій відстані.
13. Розвиток національних імплементаційних інструментів відповідно до Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі.
14. Розвиток національних імплементаційних інструментів відповідно до Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин.
15. Впровадження Кіотського протоколу через діалог в рамках спільної Робочої групи Україна-ЄС.
16. Забезпечення реалізації Бухарестської конвенції і протоколів до неї та спільної роботи з Сторонами Конвенції для забезпечення приєднання Європейського Співтовариства до Конвенції.

Також до оцінки було включено два питання, що стосуються імплементації Дорожньої карти Східного партнерства у сфері охорони довкілля, а саме:

- Адаптація екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (двосторонній вимір Дорожньої карти).

- Багатосторонній вимір Дорожньої карти Східного партнерства (довкілля).

Для виміру прогресу в даній методології застосовуються так звані «індикатори урядового виконання», які використовуються для визначення ефективності, впливу та результатів дій/діяльності в певній політичній сфері.

Прогрес щодо досягнення кожної з визначених цілей оцінюється за допомогою спеціально розроблених для кожного питання так званих «об'єктивно вимірюваних індикаторів» (ОВІ). Цей підхід застосовувався Громадською мережею «ОПОРА» при проведенні моніторингу ПДА в частині політичного діалогу (<http://oporaua.org/>)

[images/stories/interim final.pdf](#)). Індикатори встановлюють та вимірюють конкретні характеристики досягнень. Індикатори повинні бути: (1) конкретними, тобто відповідати конкретному пріоритету ПДА; (2) вимірюваними, щоб їх можна було виміряти кількісно та якісно; (3) доступними, коли дані отримуються ресурсо-ефективним шляхом; (4) відповідними, тобто відповідати потребам одержувачів інформації; (5) обмеженими в часі. Для кожного пріоритету визначається декілька індикаторів.

Використовуючи такий підхід, експерти визначають індикатори для кожного оцінюваного питання.

На основі розроблених індикаторів складається оціночна таблиця, де індикатор вимірюється за допомогою позитивного чи негативного твердження «так» - «ні». Відповідь «так» має три якісних характеристики – «відмінно», «добре», «задовільно». За кожен індикатор виставляється відповідний бал від найкращого до найгіршого – «3», «2», «1», «0». Отриманий результат виражається у процентному співвідношенні до максимально можливої кількості балів. Для кожного індикатора готується коротке пояснення, із зазначенням конкретних дій чи процесів, що пояснюють, чому саме така оцінка була вибрана.

Для однотипних моніторингових питань були використані однакові групи індикаторів. Зокрема, це стосується питань щодо розвитку національних імплементаційних інструментів відповідно до тієї чи іншої конвенції/протоколу. Для цих питань застосовувалися такі групи індикаторів:

I. *Ратифікація*, що включає індикатори щодо підписання/ратифікації відповідної конвенції, протоколів та поправок до неї.

II. *Інституційні питання*, де містяться індикатори щодо роботи (ефективності, відкритості, регулярності) відповідного уповноваженого органу щодо реалізації конвенції/протоколу, розподілу функцій державних органів для реалізації даного питання.

III. *Механізми імплементації на національному рівні*, що містить індикатори щодо розробки та прийняття необхідних нормативно-правових актів, планів роботи відповідних державних органів, навчально-методичне забезпечення, реалізації конкретних ініціатив і заходів

на національному рівні, участь громадськості у реалізації конвенції/протоколу.

IV. *Дотримання Україною положень конвенції/протоколу*, що включає звітування в рамках міжнародно-правового документу, заяви громадськості щодо порушення, рішення міжнародних органів щодо порушення конвенції/протоколу (у випадку наявності відповідного механізму).

Для питання реалізації Стратегії державної екологічної політики були вибрані дві основні групи індикаторів: Загальні питання реалізації національної екологічної політики, що включає інституційну спроможність реалізації екологічної політики та удосконалення системи інтегрованого екологічного управління, євроінтеграційні аспекти реалізації Стратегії та Національного плану дій; та Виконання положень Стратегії та Національного плану дій в частині забезпечення доступу до інформації та участі громадськості.

Для питання розробки та імплементації законодавства, планів та програм щодо оцінки впливу на навколишнє середовище, стратегічної екологічної оцінки, доступу до інформації щодо навколишнього середовища та участі громадськості, індикатори визначені відповідно до таких груп: Співпраця Україна-ЄС щодо імплементації *acquis* ЄС; Розробка та ухвалення законодавства, планів та програм для відповідних питань; Зміст законодавства та його імплементація щодо відповідних питань.

Індикатори для питань реалізації Дорожньої карти Східного партнерства були визначені на підставі відповідних положень Дорожньої карти. Щодо багатостороннього виміру для визначення індикаторів були взяті передбачені ініціативи/проекти, що фінансуються Європейським Союзом.

Для кожного індикатора експерт обов'язково вказує джерело інформації, яке дає підстави для позитивної чи негативної оцінки. Джерелом інформації може бути будь-яке офіційно доступне джерело, інформація, отримана в результаті звертання із запитом до того чи іншого державного органу, інтерв'ю, опитування, тощо. Окрім таблиці, даються узагальнені висновки щодо досягнення чи недосягнення мети та рекомендації для досягнення більшого прогресу.

УКРАЇНА – ЄС : СПІВПРАЦЯ У СФЕРІ ДОВКІЛЛЯ

У 1998 році Україна і ЄС уклали **Угоду про партнерство та співробітництво**, яка була розрахована на 10-річний період. Разом із Планом дій Україна-ЄС (2005-2009 роки) вони забезпечили політичну, правову та практичну основу для подальшого розвитку стосунків Україна-ЄС.

Сьогодні співпраця України з Європейським Союзом, зокрема у сфері охорони довкілля, здійснюється в рамках виконання **Порядку денного асоціації між Україною та ЄС**¹. Порядок денний асоціації (ПДА) – практичний інструмент підготовки до реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС до моменту набуття нею чинності. Його розроблено на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції, спільної участі, спільної відповідальності та спільної оцінки.

Порядок денний асоціації набув чинності 23 листопада 2009 року, а 15 травня 2012 року на 15-му засіданні Ради з питань співробітництва Україна-ЄС затверджено зміни до Порядку денного асоціації Україна-ЄС для підготовки імплементації Угоди про асоціацію.

Питання охорони довкілля в Порядку денному асоціації традиційно закріплені в розділі «Інші сфери співробітництва» і стосуються підготовки до імплементації *acquis* ЄС та підтримки України у:

- розробці та імплементації стратегії та плану дій з навколишнього середовища,
- посиленні адміністративної спроможності,
- розробці та імплементації законодавства, стратегій та планів у сфері навколишнього природного середовища, зокрема щодо оцінки впливу на довкілля, СЕО, доступу до інформації та участі громадськості,
- розвитку національних імплементаційних інструментів відповідно до багатосторонніх угод у сфері охорони довкілля,
- впровадження Кіотського протоколу через діалог в рамках спільної робочої групи Україна-ЄС з питань зміни клімату,
- активній участі у Робочій групі DABLAS,
- спільній роботі щодо імплементації дорожніх карт з метою досягнення Цілей Розвитку Тисячоліття, що стосуються води, та Цілей Інтег-

рованого Управління водними ресурсами, використовуючи діалог щодо національної політики в рамках Водної Ініціативи ЄС;

- забезпеченні реалізації Бухарестської конвенції і протоколів до неї та сприяння приєднання ЄС до Конвенції;

- визначення можливостей участі України в окремих заходах Європейського агентства з питань навколишнього природного середовища щодо збору та поширення інформації;

- створенні РЕЦ-Україна;

- розгляді можливості запровадження діалогу високого рівня з питань охорони навколишнього природного середовища.

Доповнення до Порядку денного асоціації, зроблені у 2012 році щодо блоку питань з охорони довкілля, стосувались популяризації сталого розвитку та «зеленої економіки» та заснування Спільної системи інформації щодо навколишнього природного середовища.

До сьогодні два рази визначались **пріоритети Порядку денного асоціації Україна-ЄС**: на 2010 рік² та на 2011-2012 роки³. Коло питань, що були включені до таких Пріоритетів, є вужчим за питання, включені до самого Порядку денного. Окрім того, не включення окремих питань до наступних Пріоритетів не означало їх повного виконання. Так, якщо на 2010 рік були передбачені такі пріоритети як розробка та імплементація національної екологічної стратегії, розробка та імплементація українського законодавства, стратегій і планів в конкретних сферах, розвиток національних імплементаційних інструментів відповідно до багатосторонніх угод, реалізація Бухарестської конвенції, вивчення можливостей участі України у діяльності Європейського агентства з питань навколишнього середовища та створення РЕЦ, то на 2011-2012 роки до переліку додали впровадження Кіотського протоколу через діалог в рамках спільної робочої групи Україна-ЄС з питань зміни клімату, проте зник пріоритет щодо участі в роботі Європейського агентства з питань навколишнього середовища.

На основі Порядку денного асоціації сторони затверджують пріоритети співробітництва, проводять моніторинг його виконання та готують щорічні звіти.

¹ http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article%3fart_id=223286414&cat_id=223280190.

² http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=243282301&cat_id=223345338&ctime=1266420479150.

³ http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article%3fshowHidden=1&art_id=244830477&cat_id=223345338.

Одним із джерел для оцінки прогресу є звіт Спільного комітету про імплементацію ПДА. Зокрема, останній такий звіт – Інформація "Про імплементацію Порядку денного асоціації Україна-ЄС у 2011-2012 роках"⁴ – датований січнем 2013 року. Проте, такі звіти, на жаль, не дають загальної оцінки щодо реалізації екологічної частини ПДА, а лише подають перелік окремих подій, що відбулись у сфері охорони довкілля та зміни клімату. Можна також говорити про тенденційний та не-об'єктивний характер таких звітів. Описані події подають лише позитивну оцінку тих чи інших фактів. Тим не менше, звіти часто не називають справжніх проблем та труднощів у реалізації екологічного компоненту ПДА, не показують негативних тенденцій у певних сферах. Останній звіт вказує два основних завдання у сфері виконання ПДА в його екологічній частині: продовжити опрацювання питання щодо укладення Угоди про відкриття представництва РЕЦ ЦСЄ в Україні; опрацювати можливість приєднання України до проекту ЄС-ФАО «Підвищення спроможності з утилізації та запобігання повторення накопичення застарілих пестицидів у якості моделі для врегулювання проблематики невикористаних шкідливих хімікатів на території колишнього СРСР».

30 березня 2012 року Україна та ЄС парафували **Угоду про асоціацію**, включаючи поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі. Очікується, що Угода буде підписана на саміті Східного партнерства у Литві восени 2013 року. Тим не менше, у зв'язку із складною політичною ситуацією, неоднозначними євроінтеграційними намірами уряду України та нездатністю України виконувати вимоги ЄС, подальша доля майбутньої Угоди залишається непередбачуваною.

Нова угода визначатиме основні напрямки подальшого розвитку двосторонньої співпраці України та ЄС у сфері охорони довкілля після підписання та набрання чинності Угоди про асоціацію. Велику частину Угоди становлять додатки до неї. Угодою створюється асоціація між Україною та ЄС, яка, серед іншого, спрямована на поступове зближення Сторін на основі спільних цінностей, наближення України до політики ЄС, створення умов для зростання тісної співпраці в різних сферах спільного інтересу, в яку, серед іншого, входить і охорона довкілля.

Угода передбачає широке коло питань, щодо яких здійснюється співпраця Сторін, і включає, серед іншого, зміну клімату, екологічне врядування, якість повітря і води, відходи, охорону природи, забруднення і хімічні речо-

вини, ГМО, шумове забруднення, цивільний захист населення, екологічні збори та ін. Така співпраця здійснюватиметься для розробки всеохоплюючої стратегії щодо довкілля, розробки секторних стратегій, розробки та імплементації політики зі зміни клімату.

Важливим елементом співпраці у сфері охорони довкілля, як і в багатьох інших сферах співпраці, що визначаються Угодою, є поступове наближення законодавства України до політики та законодавства ЄС. Окремим додатком до Угоди визначаються конкретні директиви, що їх потрібно адаптувати, а також конкретні часові рамки. Такі зобов'язання України є дуже важливими з огляду на необхідність наближення до норм та стандартів ЄС. Тим не менше, вони викликають багато запитань щодо фактичної можливості державних органів виконувати такі зобов'язання, беручи до уваги сумнівний прогрес у реалізації існуючих зобов'язань в рамках двосторонньої співпраці між Україною та ЄС у сфері охорони довкілля.

Велика увага приділяється питанню дотримання існуючого екологічного законодавства та багатосторонніх природоохоронних угод в контексті створення зони вільної торгівлі. Сторони, серед іншого, підтверджують, що «торгівля повинна сприяти сталому розвитку в усіх його вимірах». У цьому ж контексті Угода містить окремі зобов'язання щодо торгівлі продуктами лісу та рибними продуктами.

В Україні реалізуються певні кроки для підготовки до підписання Угоди про асоціацію, як в інституційній сфері, так і щодо адаптації українського законодавства до стандартів ЄС. З метою забезпечення інтеграції України в європейський простір, набуття членства в ЄС та на виконання майбутньої Угоди про асоціацію Кабінет Міністрів України Розпорядженням № 767-р від 10.10.2012 р. затвердив: (1) Концепцію інституційної реформи у сфері виконання майбутньої Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та (2) План проведення інституційної реформи у сфері виконання майбутньої Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Перші кроки в напрямку **адаптації у сфері охорони довкілля** в контексті Угоди про асоціацію були зроблені в грудні 2012 року, коли Мінприроди затвердило Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації) (Наказ № 659)⁵. Базовий план передбачає перелік директив ЄС у

⁴ http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article%3FshowHidden=1&art_id=243281941&cat_id=223345338&ctime=1266423569791.

⁵ <http://www.menr.gov.ua/content/article/11768>.

сфері охорони довкілля, до яких повинно адаптуватися українське законодавство. Для кожної директиви визначено не лише мінімальний перелік конкретних нормативно-правових актів, котрі будуть адаптуватися, але й окреслені базові вимоги, у напрямку яких і з врахуванням яких змінюватиметься законодавство. План дає далекосяжну перспективу адаптації, його виконання у часі тісно пов'язано з набранням чинності Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Тим не менше, план міг би виконувати функцію підготовки екологічного законодавства України до адаптації на етапі, коли доля з Угодою про асоціацію ще не визначена, а українське законодавство в багатьох сферах потребує нагального наближення до норм та стандартів ЄС.

Реалізація Європейської політики сусідства в Україні, поряд з ініціативою Східного партнерства, також спрямовані на подальшу і глибшу інтеграцію України в європейський простір, підготовку до реалізації майбутньої Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Європейська політика сусідства (далі – ЄПС) реалізується Європейським Союзом з 2004 року. ЄПС пропонує сусіднім країнам привілейовані відносини з ЄС, що повинні будуватися на визнанні спільних цінностей, запобігти появі нових розмежувальних ліній в Європі та сприяти стабільності і процвітанням в межах та поза межами нових кордонів ЄС.

Серед іншого, ЄПС вказує на важливість охорони довкілля, як одного з напрямів співпраці ЄС із сусідніми країнами. У Стратегії Європейської політики сусідства зазначено, що «забруднення навколишнього середовища не знає кордонів і ця проблема найкраще може вирішуватись за допомогою поєднання міжнародних, регіональних і національних дій».

Ініціатива «Східне партнерство», започаткована у травні 2009 р., стала східноєвропейським виміром Європейської політики сусідства щодо шести країн регіону (Україна, Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Грузія, Молдова). Ініціатива має двосторонній та багатосторонній вимір. У рамках багатостороннього виміру функціонує чотири тематичні платформи, створені відповідно до напрямків співпраці, а саме:

- Демократія, належне врядування та стабільність;
- Економічна інтеграція та наближення до політик ЄС;

- Енергетична безпека;
- Міжлюдські контакти.

У рамках багатостороннього виміру Східного партнерства реалізується низка так званих «флагманських ініціатив», зокрема, ініціатива щодо належного екологічного врядування.

У 2011 році утворено Парламентську асамблею ЄВРОНЕСТ, яка забезпечує взаємодію національних парламентів держав-учасниць Східного партнерства і Європейського парламенту.

З метою сприяння налагодженню контактів між громадськими організаціями та їх діалогу з органами влади створено Форум громадянського суспільства Східного партнерства⁶, який працює в рамках п'яти тематичних груп. За аналогом Східнопартнерського форуму в шести країнах Східного партнерства створені національні платформи Форуму, зокрема Українська Національна платформа Форуму громадянського суспільства Східного партнерства⁷.

У 2012 році була прийнята **Дорожня карта Східного партнерства** (двосторонній та багатосторонній вимір), до розробки якої залучалась громадськість через Національні платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства. Тепер завдання Східного партнерства у сфері охорони довкілля мають свої часові рамки та індикатори, за допомогою яких можна перевірити прогрес з того чи іншого питання. Що стосується питань охорони довкілля у Дорожній карті, то її двосторонній вимір для України включає питання адаптації законодавства України до законодавства ЄС у сфері охорони довкілля, а багатосторонній вимір є набагато ширшим і його реалізація передбачається, головним чином, за допомогою проектів щодо відповідних питань. Багатосторонній вимір у сфері охорони довкілля включає співпрацю з питань зміни клімату (експертне обговорення конкретних кліматичних питань, обмін інформацією щодо кліматичної політики та обмін кращою практикою; ефективна імплементація узгоджених спільних дій); співпрацю з екологічної політики та адаптацію до екологічного законодавства ЄС (система спільної екологічної інформації, належне екологічне врядування, боротьба з погіршенням стану довкілля, включаючи імплементацію регіональних проектів з питань повітря, відходів, води і лісів); впровадження принципів зеленої економіки в країнах Східного партнерства⁸.

⁶ <http://www.eap-csf.eu/>.

⁷ <http://eu.prostir.ua/themes/EaP.html>.

⁸ http://ec.europa.eu/world/enp/docs/2012_enp_pack/e_pship_multilateral_en.pdf.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

Моніторинг виконання екологічної частини Порядку денного Україна-ЄС проводився за 2012 рік. Моніторинг виконання екологічних пріоритетів Дорожньої карти Східного партнерства (двосторонній і багатосторонній вимір) проводився за період травень 2012 року (прийняття Дорожньої карти) – березень 2013 року.

Детальні моніторингові таблиці для кожного з оцінюваних питань можна знайти у Розділах II та III даного звіту.

Після проведення моніторингу та обговорення проекту звіту в мережі Інтернет ми отримали такий рівень досягнення прогресу того чи іншого пріоритету Порядку денного асоціації та Дорожньої карти Східного партнерства, який вимірюється у відсотках. Отримані результати щодо прогресу реалізації пріоритетних питань показано у таблиці 1.

Таблиця 1. Зведені показники прогресу

№	Назва пріоритету	Рівень прогресу (у %)
Порядок денний асоціації Україна-ЄС		
1	Виконання Стратегії державної екологічної політики та Національного плану дій з навколишнього природного середовища	36 %
2	Розробка та імплементація українського законодавства, стратегій та планів у сфері навколишнього природного середовища, зокрема щодо оцінки впливу, стратегічної оцінки, доступу до інформації та участі громадськості	44%
3	Конвенція про стійкі органічні забруднювачі	57%
4	Оргуська конвенція	44%
5	Конвенція щодо співробітництва по охороні та сталому використанню ріки Дунай	70%
6	Рамкова конвенція ООН про зміну клімату	42%
7	Київський протокол до Конвенції ООН про зміну клімату	39%
8	Конвенція про охорону біологічного різноманіття	42%
9	Конвенція про захист та використання транскордонних річок та міжнародних озер	55%
10	Конвенція Еспо	43%
11	Віденська конвенція про охорону озонового шару	75%
12	Конвенція про транскордонне забруднення повітря на великі відстані	69%
13	Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі	35%
14	Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин	56%

15	Впровадження Кіотського протоколу через діалог в рамках спільної робочої групи Україна-ЄС	21%
16	Конвенція про захист Чорного моря від забруднення	68%
Дорожня карта Східного партнерства		
1	Адаптація екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу	84%
2	Багатосторонній вимір Дорожньої карти Східного партнерства (довкілля)	74%

Середній показник виконання пріоритетів Порядку денного асоціації Україна-ЄС у сфері охорони довкілля складає 49,7%.

Середній показник виконання екологічної складової Дорожньої карти Східного партнерства складає 79%.

Що стосується Порядку денного асоціації, то найкращі результати ми отримали щодо розвитку національних імплементаційних інструментів для Віденської конвенції про охорону озонового шару – 75%, для Конвенції щодо співробітництва по охороні та сталому використанню ріки Дунай – 70%, для Конвенції про трансграничне забруднення повітря на великій відстані – 69%.

Найнижчі відсотки отримали такі питання: впровадження Кіотського протоколу через діалог в рамках спільної робочої групи Україна-ЄС – 21%, розвиток національних імплементаційних інструментів для Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі – 35%, Виконання Стратегії державної екологічної політики та Національного плану дій з навколишнього природного середовища – 36%.

Середній показник імплементаційних інструментів для реалізації конвенцій та протоколів складає 52%.

Деякі конвенції отримали високі оцінки у зв'язку із наявністю великої кількості питань щодо ратифікації протоколів/ поправок/угод до них. Найвищий рівень прогресу стосовно конвенцій та протоколів має блок щодо ратифікації міжнародно-правових угод. Лише деякі конвенції мають низку протоколів/поправок, які необхідно ратифікувати. Зокрема, Протокол про регістри викидів та перенесення забруднювачів до Організації конвенції, Протокол про цивільну відповідальність та відшкодування шкоди, за-

вданої трансграничними впливами промислових аварій на трансграничних водотоках до Водної конвенції, Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції Еспо, низка протоколів до Конвенції про трансграничне забруднення повітря на великій відстані, Угода про збереження альбатросів та буревісників, Протокол про захист морського середовища Чорного моря від забруднення з наземних джерел та діяльності до Бухарестської конвенції, деякі поправки до конвенцій.

Щодо блоку інституційних питань конвенцій, для більшості міжнародно-правових актів спеціального уповноваженого органу не створено, а відповідні органи державної влади не мають достатньо повноважень та ресурсів для ефективної реалізації конвенцій/протоколів. Часто державні органи повністю не використовують наявні ресурси, зокрема, різного роду проекти чи фінансові можливості, для підвищення рівня прогресу в імплементації міжнародно-правових актів. Переважно за реалізацію багатосторонніх природоохоронних конвенцій відповідає Мінприроди, якому не завжди вистачає людських, фінансових та інших ресурсів. Усі міжнародно-правові акти мають призначених спеціальних контактних осіб (так званих focal points). Робота відповідних державних органів не завжди є відкритою, часто необхідна інформація не оприлюднюється на їх офіційних веб-сторінках.

Щодо блоку механізмів імплементації на національному рівні, то для більшості міжнародно-правових актів створена достатньо розвинена нормативно-правова база, хоча існує необхідність прийняття деяких нових актів, внесення доповнень до вже існуючих, з обов'язковою умовою приведення їх у відповідність до екологічного права ЄС. Часто попри наявність необхідного законодавства, спеціальних планів і програм, практична реалізація бажає кращого. Часто проекти нормативно-

правових актів, які розробляються для імплементації чи на виконання міжнародних зобов'язань, так і залишаються проектами. Як правило, громадськість бере активну участь в реалізації конвенцій та протоколів у сфері охорони довкілля та зміни клімату.

Що стосується блоку дотримання положень конвенцій та протоколів, то ситуація тут не завжди втішна. Якщо конвенція чи протокол має спеціальний механізм оскарження невиконання стороною положень конвенції/протоколу, то Україна, як правило, була визнана порушницею. Це, серед іншого, стосується, Організації конвенції, Конвенції Еспо, Кіотського протоколу, Бернської конвенції.

Що стосується питання виконання Стратегії державної екологічної політики України та Національного плану дій з навколишнього природного середовища, то найкритичніша ситуація із інституційною спроможністю реалізації екологічної політики (низький рівень пріоритетності екологічної політики, інституційна слабкість Мінприроди). Краща ситуація із євроінтеграційними аспектами реалізації Стратегії та Національного плану дій, головним чином завдяки виконанню організаційних вимог для реалізації Секторальної бюджетної підтримки, прийняття Базового плану адаптації законодавства. Практично не виконані заходи Національного плану дій, передбачені на 2011-2012 роки, щодо підвищення рівня суспільної свідомості та просвітницької роботи.

У питанні подальшої розробки та імплементації українського законодавства, стратегій та планів у сфері навколишнього середовища, найбільш гострою є проблема необхідності впровадження європейських стандартів оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки. Потребує уваги питання і подальшої імплементації відповідних директив ЄС для інших питань цього блоку.

Питання реалізації екологічних питань Дорожньої карти Східного партнерства отримали високі бали завдяки: (1) активізації у 2012 році роботи в напрямку створення основ для ефективного реалізації процесу адаптації екологічного законодавства України до законодавства ЄС в майбутньому, після набрання чинності Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; (2) активізації ЄС в напрямку започаткування та імплементації проектів з різних екологічних питань.

Після отримання результатів оцінки виконання екологічної складової Порядку денного асоціації Україна-ЄС та Дорожньої карти Східного партнерства, можна робити низку висновки

та визначити рекомендації, які є спільними для усіх чи більшості оцінюваних питань.

Питання охорони довкілля не є пріоритетними в державній політиці України.

Питання охорони довкілля не є пріоритетними в державній політиці України. Їх ігнорують при прийнятті важливих рішень на користь економічним, фінансовим та іншим інтересам. Така ситуація проектується і на реалізацію двосторонніх зобов'язань Україна-ЄС у сфері охорони довкілля.

Незважаючи на прийняття Стратегії державної екологічної політики та закріплення в ній важливих принципів належного екологічного врядування, екологічна політика має другорядне значення. Інтеграція екологічної політики в секторальні та регіональні політики не підкріплена відповідними нормативно-правовими актами і практично не відбувається.

У майбутньому така ситуація може бути виправлена шляхом надання належної пріоритетності національній екологічній політиці. При реалізації двосторонніх зобов'язань між Україною та ЄС, особливо що стосується майбутньої Угоди про асоціацію, особлива увага повинна приділятися підвищенню пріоритетності питань охорони довкілля, інтеграції екологічної політики, стратегічному плануванню.

Відсутність комплексного підходу у реалізації екологічних зобов'язань в рамках двосторонніх відносин Україна-ЄС.

При реалізації екологічних зобов'язань у рамках двосторонніх відносин Україна-ЄС спостерігається відсутність комплексного бачення та сприйняття проблем. Заходи, що проводяться, не завжди відповідають поставленим у Порядку денному асоціації та інших документах цілям, окремі проблемні питання ігноруються.

У майбутньому до ефективного реалізації екологічної складової у двосторонніх відносинах між Україною та ЄС необхідно підходити комплексно. Особливу увагу необхідно звернути на реалізацію Стратегії державної екологічної політики України та Національного плану дій з навколишнього природного середовища.

Низький рівень імплементації законодавства, планів, програм, стратегій, міжнародно-правових актів у сфері довкілля.

Великою проблемою для усіх питань, щодо яких проводився моніторинг, є низький рівень практичної реалізації законодавства, стратегій, програм, планів у тій чи іншій сфері. Аналогічна

ситуація спостерігається щодо імплементації на національному рівні міжнародних конвенцій та протоколів у сфері охорони довкілля. Навіть в тих сферах, де прийняті необхідні законодавчі положення, існують необхідні програми чи плани, виникає проблема з практичною реалізацією.

При подальшій роботі над реалізацією зобов'язань в рамках Порядку денного асоціації та інших документів необхідно звернути особливу увагу на практичне застосування нормативно-правової бази в тій чи іншій сфері, пошук механізмів ефективної реалізації та фінансової підтримки.

Слабкість інституційного підходу у реалізації пріоритетів.

Координаційних механізмів між центральними органами виконавчої влади для цілей реалізації екологічної політики не створено. Мінприроди має традиційно низьку вагу у відносинах з іншими міністерствами, відтак нездатне відігравати координаційну роль. Адміністративна реформа системи екологічного врядування мала далеко не завжди позитивний характер, що призвело до порушення ефективного виконання природоохоронних функцій, особливо на місцевому рівні. Часто для реалізації відповідних питань, особливо це стосується реалізації міжнародно-правових актів, не створено спеціальних інституційних рамок.

У майбутньому необхідно забезпечити, щоб адміністративні реформи, що проводяться з метою дерегуляції та зменшення тиску на суб'єктів підприємницької діяльності, не суперечили обов'язкам щодо виконання природоохоронних функцій. Необхідно створити механізм міжвідомчої координації інтеграції екологічної політики та забезпечити інституційне посилення Міністерства екології та природних ресурсів, що відповідає за впровадження екологі-

чної політики. Для реалізації відповідних міжнародно-правових актів потрібно створити необхідні інституційні рамки для підвищення ефективності реалізації.

Необхідність прийняття нового законодавства, планів, програм.

Незважаючи на існування розвинутої системи національного законодавства України у сфері охорони довкілля, існує необхідність його вдосконалення практично щодо усіх моніторингових питань.

Під час розробки нового законодавства України у сфері охорони довкілля необхідно особливу увагу звернути на питання відповідності такого законодавства нормам і стандартам ЄС, беручи до уваги, що майбутня Угода про асоціацію між Україною та ЄС головним чином зосереджена на питаннях адаптації. У процесі адаптації в сфері охорони довкілля необхідно перейти від процесу планування такої адаптації безпосередньо до процесу реалізації.

Ускладнений доступ до інформації.

Незважаючи на достатньо розвинуте законодавство у сфері доступу до інформації, при проведенні даного моніторингу виникали проблеми з доступом до низки необхідної та актуальної інформації. Веб-сторінки державних органів влади України часто не мають потрібної інформації, або оновлення такої інформації відбувається із значними затримками.

У майбутньому необхідно звернути особливу увагу на забезпечення повного доступу громадськості до екологічної інформації. Державні органи повинні здійснювати активне інформування громадськості, розміщувати на своїх веб-сторінках максимальну кількість актуальної інформації.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОКРЕМИХ ПИТАНЬ

ПОРЯДОК ДЕННИЙ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНА-ЄС

Питання 1: Виконання Стратегії державної екологічної політики України на період до 2020 року та Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011 – 2015 роки.

Попри прогресивність багатьох положень Стратегії, що стосуються реформи екологічного управління, забезпечення участі громадськості та інформаційної діяльності, виконання цих положень залишає бажати кращого. Протягом 2012 року реформи екологічного управління мали регресивну спрямованість. Слабкість Міністерства екології та природних ресурсів (Мінприроди) в системі центральних органів виконавчої влади (ЦОВВ) не дозволяє йому відігравати координуючої ролі, а міжвідомчих механізмів для впровадження інтеграції екологічної політики з більш високим рівнем координації та керівництва не було створено. Пріоритетність екологічної політики в державній політиці продовжує залишатися дуже низькою.

Участь громадськості в прийнятті рішень та реалізації екологічної політики залишається епізодично-фрагментарною. Що стосується інформаційної політики в екологічній сфері, то відносно задовільна ситуація спостерігається в частині інформування про діяльність Мінприроди, гірший стан справ з інформуванням про стан навколишнього природного середовища, динаміку його змін, джерела забруднення і характер впливу екологічних факторів на здоров'я людини.

Євроінтеграційний поступ в екологічній сфері у 2012 р. мав неоднозначний характер. З одного боку, вагомим зрушенням стало прийняття Базового плану адаптації законодавства України з питань охорони навколишнього природного середовища до законодавства Європейського Союзу. З іншого боку, через невиконання наскрізних вимог ЄС стосовно управління державними фінансами, кошти першого траншу Секторальної бюджетної підтримки (СБП) так і не були надані, через що значна кількість заходів, передбачених Національним планом дій з навколишнього природного середовища (НПД) як така, що фінансується з джерела СБП, так і не була реалізована.

Для ефективної реалізації даного пріоритету необхідно законодавчо закріпити обов'язковість інтеграції екологічної складової до секторальної політики шляхом прийняття

нормативно-правової бази, що передбачає обов'язкове врахування екологічних аспектів в стратегіях, державних цільових програмах та прийнятті інших рішень, що впливають на довкілля.

Необхідно забезпечити інституційне посилення Мінприроди як ключового органу, відповідального за впровадження екологічної політики, зокрема, розробивши за участю громадськості та з використанням кращого європейського досвіду екологічного врядування План посилення інституційної спроможності Мінприроди та забезпечивши його подальшу реалізацію.

Потрібно забезпечити належне фінансування діяльності, передбаченої Стратегією та НПД, і розробити та прийняти Державну стратегію управління державними фінансами, щоб заблокувати отримання коштів Секторальної бюджетної підтримки, що дозволило б реалізувати у повній мірі заходи, передбачені НПД.

Необхідно виконати заплановані заходи з налагодження системи інформування про стан навколишнього середовища та спрямувати зусилля на створення широкого інформаційного поля, в якому буде реальна можливість впровадження ефективного екологічного просвітництва.

Питання 2: Подальша розробка та імплементація українського законодавства, стратегій та планів у сфері навколишнього природного середовища, зокрема, щодо оцінки впливу, стратегічної оцінки, доступу до інформації щодо навколишнього природного середовища та участі громадськості.

Що стосується доступу до екологічної інформації, проблемною залишається сфера активного поширення розпорядниками екологічної інформації. Недосконалість правових рамок захисту персональних даних та комерційної таємниці (конфіденційна інформація) значно ускладнює доступ до екологічної інформації.

ЄС послідовно працює з Україною щодо надання технічної допомоги у розробленні нормативно-правових актів як складової адаптаційного процесу. Як наслідок, у рамках різних проектів, що фінансуються ЄС, розроблено проекти законів про оцінку впливу на довкілля (ОВД), стратегічну екологічну оцінку (СЕО), проте такі не були ухвалені.

У більшості випадків плановані заходи як з питань адаптації, так і регуляторної діяльності, наголос роблять на розробленні проектів нор-

мативно-правових актів. Внаслідок чого уся робота зосереджена на напрацюванні проектів актів, а не на ухваленні на їх основі конкретних нормативно-правових актів. В окремих випадках спостерігається непослідовність розуміння суті оцінки впливу на навколишнє середовище у різних проектах законів, що подаються одним і тим ж державним органом, як наслідок нівелюється її значення як дієвого інструменту попередження негативного впливу на довкілля.

В Україні відсутній належний механізм реалізації права громадськості на участь у процесі прийняття рішень, що можуть мати вплив на довкілля (відсутні критерії для визначення зацікавленої громадськості, часові рамки для різних етапів громадського обговорення, вимоги щодо відкритого і безоплатного доступу до усіх документів, на основі яких приймається рішення, і т.д.). Забезпечення участі громадськості в процесі розробки ОВНС покладається на замовника чи розробника проектної документації, які рідко зацікавлені в ефективній участі громадськості, у силу чого участь громадськості в Україні носить формальний характер.

Для ефективної реалізації даного пріоритету необхідно забезпечити точне і неухильне виконання положень Закону України «Про доступ до публічної інформації» усіма розпорядниками, постійно збільшувати об'єми екологічної інформації, що активно оприлюднюється розпорядниками, активно використовувати у цьому процесі інтернет-технології, вдосконалити положення законодавства щодо персональних даних та комерційної таємниці з метою уникнення безпідставного обмеження доступу до екологічної інформації з цих підстав.

Основи проведення ОВД, СЕО повинні визначатись рамковим законом – Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища». Конкретизацію його положень потрібно здійснити за допомогою ухвалення спеціальних законів «Про оцінку впливу на довкілля», «Про стратегічну екологічну оцінку», а деталізацію вимог з проведення ОВД, СЕО, що передбачені законами, проводити шляхом ухвалення підзаконних нормативно-правових актів. Необхідно обрати модель ОВД, СЕО, яка б враховувала засадничі вимоги Директиви 85/337/ЄЕС (Директиви 2011/92/ЄС), Директиви 2001/42/ЄС, Конвенції Еспо і Протоколу про СЕО.

Потрібно запровадити чіткий механізм забезпечення ефективної реалізації права громадськості на участь у процесі прийняття рішень, що можуть мати вплив на довкілля і покласти обов'язок з врахування думки громадсь-

кості та відображення результатів громадського обговорення в остаточному рішенні на компетентний орган, що приймає рішення про погодження об'єкта, що може мати вплив на довкілля.

Питання 3: Конвенція про стійкі органічні забруднювачі (Стокгольмська конвенція).

У цілому, Україна має певні досягнення щодо успішного виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі (СОЗ), але у подальшому прогрес в імплементації в Україні Конвенції потребує виконання певних заходів. Найбільшим досягненням 2012 року у цій сфері стало затвердження Кабінетом Міністрів України Плану заходів з виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі, який передбачив заходи на період з 2012 по 2028 рр. та є головним інструментом реалізації цієї конвенції на усіх рівнях, має чітке визначення відповідальних виконавців як на загальнонаціональному, так і на місцевому рівні.

У той же час Україна залишається чи не єдиною країною, яка до цього часу практично не використовує можливості ратифікованої нею Стокгольмської конвенції. Йдеться про реальну можливість доступу до значних фінансових ресурсів Глобального екологічного фонду та інших міжнародних інституцій для вирішення проблеми стійких органічних забруднювачів в країні, які можна отримати для здійснення заходів з реалізації Стокгольмської конвенції.

Для забезпечення реалізації Стокгольмської конвенції в Україні необхідно створити спеціальний уповноважений орган/інституцію, аналогічно як були створені органи для реалізації Базельської та Роттердамської конвенцій. Враховуючи «синергетичне рішення» трьох хімічних конвенцій, таким має бути єдиний орган/інституція.

Україна повинна негайно представити затверджений План заходів з виконання Стокгольмської конвенції до Секретаріату Конвенції, а також вже зараз розпочати процес підготовки другого Плану заходів, який включає заходи щодо «нових» СОЗ, які було додано до переліку СОЗ Стокгольмської конвенції на Четвертій конференції Сторін у травні 2009 р., та які набули чинності 26 серпня 2010 р.

Міністерству екології та природних ресурсів України необхідно докласти зусиль з організації та налагодження функціонування Центру імплементації в Україні Базельської конвенції, Роттердамської конвенції, Стокгольмської кон-

венції, Стратегічного підходу до міжнародного управління хімічними речовинами, створення якого заплановано Річним планом Мінприроди на 2012 рік.

Питання 4: Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Оргуська конвенція).

З моменту ратифікації Оргуської конвенції Україна так і не привела своє законодавство і практику його застосування у відповідність до вимог конвенції. Тому передбачені Оргуською конвенцією права в Україні в більшій мірі мають декларативний характер.

Можна констатувати, що лише у питаннях доступу до екологічної інформації нещодавно відбулися певні просунування вперед і лише щодо надання інформації за запитом. Зазначені зміни стали наслідком прийняття загального Закону України «Про доступ до публічної інформації». Активне поширення екологічної інформації органами влади надалі залишається проблематичним. Починаючи з червня 2011 року, в Україні відсутня процедура оцінки впливу запланованих промислових проектів на довкілля, відповідно відсутня і будь-яка участь громадськості у цьому процесі. Стосовно третьої складової – доступу до правосуддя – Мінприроди, хоча і призначене відповідальним за впровадження Оргуської конвенції, не наділене необхідними повноваженнями і не має спеціалістів для забезпечення належного впровадження цієї складової конвенції.

Мінприроди розробило окремі проекти нормативно-правових актів, спрямовані на реалізацію Оргуської конвенції, лише за технічної підтримки експертів ЄС.

Для ефективної реалізації даного пріоритету, необхідно докласти максимум зусиль для виконання рішень II/5b, III/6f та IV/9h Наради Сторін Оргуської конвенції, якими Україну було визнано порушницею Конвенції.

Існує необхідність переглянути національні процедури прийняття рішень у сенсі статті 6 Оргуської конвенції та розробити і затвердити законодавчі положення, які врегулюють питання залучення громадськості до процесу прийняття рішень стосовно проектів, які можуть мати вплив на довкілля, включаючи будівельні проекти.

Потрібно створити законодавчу та інституційну базу для накопичення, зберігання та доступу до екологічної інформації, якою володіють

публічні органи, в тому числі, в електронному вигляді та в режимі он-лайн, а також розробити та затвердити нормативно-правові акти для врегулювання активного поширення органами публічної влади екологічної інформації на рівні, не нижчому стандартів Оргуської конвенції.

У процесі впровадження Оргуської конвенції звернути належну увагу на висновки та рекомендації Комітету з дотримання Оргуської конвенції, винесені стосовно України, іншу його практику, а також результати двох проектів технічної підтримки ЄС, спрямованих на допомогу Україні у впровадженні Оргуської конвенції.

Потрібно поглибити участь Міністерства юстиції України, Міністерства закордонних справ України та інших відповідних відомств у процесі розробки і впровадження законодавчих та інституційних заходів, необхідних для належного і повного впровадження Оргуської конвенції в Україні.

Питання 5: Конвенція щодо співробітництва по охороні та сталому використанню ріки Дунай (Конвенція про охорону ріки Дунай).

Імплементация Конвенції про охорону ріки Дунай на національному рівні потребує вдосконалення. Зокрема, не визначено спеціально уповноваженого органу з реалізації Конвенції, а Мінприроди та Держводагенство не приділяють належної уваги її імплементації. На законодавчому рівні, зокрема у Водному кодексі України, та інших нормативно-правових актах положення Конвенції про охорону ріки Дунай не повно відображені, і зміни розробляються дуже повільно. Через невизначеність юридичного статусу планів управління річковими басейнами у законодавстві України, дані плани не можуть належно реалізовуватися.

На місцях реалізація положень Конвенції про охорону ріки Дунай вимагає фінансування, кращої координації діяльності органів влади та політичної волі. Зрушення в питаннях реалізації конвенції в основному відбуваються за допомогою та ініціативою громадськості та громадських організацій і донорського фінансування. Позитивні зміни якісного стану вод та водних об'єктів стримуються через законодавчі та фінансові причини, корупцію та управлінські проблеми.

Для покращення реалізації даного пріоритету Мінприроди та Держводагентству необхідно розробити зміни до Водного кодексу України та інших актів законодавства для реалізації положень Конвенції про охорону ріки Дунай, Водної рамкової директиви для правового,

інституційного, організаційного та фінансового забезпечення реалізації положень конвенції та директиви, в тому числі щодо басейнового принципу. Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України слід розглянути та прийняти/затвердити такі зміни. Кабінету Міністрів України необхідно прийняти рішення щодо органу, який є відповідальним за реалізацію Конвенції про захист річки Дунай.

Необхідно покращити якість моніторингу вод, що здійснюється Україною для уніфікації його з міжнародними методиками.

Слід передбачити фінансування та уповноважити експертів від України для розробки Плану управління басейном дельти Дунаю, а також переглянути плани щодо створення малих ГЕС на річках басейну Дунаю з точки зору дотримання вимог Конвенції про захист річки Дунай.

Потрібно здійснити районування території України за басейновим принципом, на підставі чого утворити басейнові управління й ухвалити положення про них.

Дністровсько-Прутському басейновому управлінню водних ресурсів, органам місцевого самоврядування та місцевим органам державної влади необхідно затвердити план управління басейном річки Прут.

Питання 6: Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату.

Діяльність Державного агентства екологічних інвестицій (ДАЕІ) та Мінагропродури спрямовані в першу чергу на впровадження гнучких механізмів Кіотського протоколу та міжнародну торгівлю квотами, в той час як цього недостатньо для реального зменшення впливу на зміну клімату з боку України.

Відсутні Плани заходів з імплементації Рамкової конвенції як у 2012 році, так і в попередніх роках. Також відсутній інструментарій виконання Рамкової конвенції і в затвердженому урядом Плані першочергових заходів щодо інтеграції України до ЄС на 2012 рік.

Нормативна база України у сфері зміни клімату та реалізації вимог Рамкової конвенції є недостатньою та представлена лише підзаконними нормативно-правовими актами, які в основному регулюють вузьке коло питань.

Недостатня кліматоохоронна політика, в тому числі, неналагоджена співпраця державних органів з питань обмеження, зниження, припинення антропогенних викидів парникових

газів у всіх необхідних секторах, які формують найбільше викидів. Діяльність відповідних державних органів також повинна враховувати вимоги Рамкової конвенції щодо раціонального використання поглиначів і накопичувачів парникових газів, включаючи біомасу, ліси та інші наземні, прибережні та морські екосистеми.

Діяльність спеціально уповноважених органів у співпраці з громадськістю потребує кращого та має бути більш відкритою через оприлюднення відповідної інформації на веб-сайтах, ефективного залучення до коментування законодавства та максимального врахування наданих пропозицій, зауважень, проведення освітніх та просвітніх заходів.

Для ефективнішої імплементації цього пріоритету, провести роботу з вдосконалення законодавства України з питань реалізації Рамкової конвенції, а саме: розробити та прийняти Національний план заходів з реалізації положень Рамкової конвенції; розробити й ухвалити закон для врегулювання правовідносин у сфері зміни клімату; розробити та ухвалити Національний та регіональні плани заходів з пом'якшення наслідків зміни клімату із зазначенням чітких заходів, строків виконання, відповідальних суб'єктів та обсягу і джерел фінансування; доопрацювати та прийняти Національний та регіональні плани заходів адаптації до зміни клімату із зазначенням чітких заходів, строків виконання, відповідальних суб'єктів та обсягу і джерела фінансування; розробити та прийняти правила, нормативи та методики у сфері викидів парникових газів, порядок оформлення документів для отримання дозволів на викиди парникових газів та встановити форми дозволів та лімітів, передбачити щорічні ліміти на викиди парникових газів для всієї країни, в окремих секторах економіки та для конкретних забруднювачів, правила розподілу дозволів на викиди між підприємствами і секторами економіки, порядок обліку підприємств, які здійснюють викиди парникових газів та інформування громадськості про кількість таких викидів; розробити та прийняти нормативну базу у сфері функціонування національного ринку торгівлі скороченням викидів парникових газів; розробити та прийняти Програму у галузі освіти, підготовки кадрів і просвіти населення з питань зміни клімату; розробити та прийняти Програму проведення навчально-методичних заходів для органів державної влади щодо виконання Рамкової конвенції.

У положеннях про органи державної влади, відповідальні за імплементацію Рамкової конвенції, чітко визначити їх функції та повноваження. Також на місцевому рівні у норматив-

них актах про роботу місцевих органів державної влади слід врегулювати порядок здійснення функцій цими органами у сфері реалізації Рамкової конвенції.

Необхідно запровадити ефективну практику залучення громадськості до коментування проектів нормативно-правових актів у сфері зміни клімату через дотримання вимог щодо оприлюднення коментарів громадськості, результатів громадського обговорення нормативно-правових актів; письмового повідомлення громадськості про врахування чи відхилення поданих коментарів (зауважень, пропозицій).

З метою інформування громадськості про діяльність у сфері реалізації Рамкової конвенції провести роботу з вдосконалення, наповнення та регулярного оновлення інформації на офіційних веб-сайтах ДАЕІ та Мінприроди.

Питання 7: Киотський протокол до Конвенції ООН про зміну клімату.

Імплементация Киотського протоколу в Україні пов'язана в основному з реалізацією гнучких економічних механізмів, які дозволяють залучити в Україну додаткові надходження, що можуть бути використані на екологічні цілі.

Діяльність ДАЕІ зосереджена на реалізації гнучких економічних механізмів, хоча потребує більшого спрямування на впровадження кліматоохоронної політики в державі відповідно до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Киотського протоколу. Достатньої уваги реалізації інших положень Киотського протоколу в Україні не приділено.

Для покращення ситуації у цій сфері, Україна повинна налагодити тіснішу співпрацю з ЄС щодо підготовки до імплементации актів *acquis* ЄС.

Україні необхідно брати участь у другому зобов'язальному періоді Киотського протоколу. Рішення, ухвалені на конференції Сторін Рамкової конвенції ООН про зміну клімату в 2012 році, вказують на те, що другий зобов'язальний період передбачатиме жорсткіші зобов'язання для держав зі скорочення викидів для утримання росту температури на планеті. Україна повинна заявити амбітніші зобов'язання зі скорочення викидів парникових газів, які означають стабілізацію росту викидів та подальше фактичне зниження викидів порівняно із сьогоднішнім рівнем.

Україна повинна налагодити тіснішу співпрацю з іншими державами у сфері реалізації ст. 2 Киотського протоколу, а саме: підвищення

ефективності використання енергії у відповідних секторах національної економіки, охорони та поліпшення якості поглиначів і накопичувачів парникових газів, заохочення форм сталого та раціонального ведення сільського господарства у контексті урахування особливостей зміни клімату, поступового скорочення або усунення ринкових диспропорцій, фіскальних стимулів, звільнення від податків та мита і субсидій, що суперечать цілям Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, в усіх галузях, які є джерелами викидів парникових газів, і застосування ринкових механізмів, проведення досліджень, розробок, сприяння широкому використанню та впровадженню нових і відновлюваних видів енергії, технологій поглинання двоокису вуглецю та передових сучасних екологічно безпечних технологій, заохочення належних реформ у відповідних галузях з метою сприяння реалізації політики та заходів обмеження або скорочення викидів парникових газів технологій, вжиття заходів з обмеження та/або скорочення викидів парникових газів.

Необхідно чітко визначити порядок, за яким Мінприроди координує реалізацію політики зі зміни клімату, в тому числі імплементации Киотського протоколу, ухваливши відповідні нормативно-правові акти; детальніше врегулювати роботу Міжвідомчої комісії із забезпечення виконання Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (МВК), визначивши порядок розгляду рішень/рекомендацій МВК органами державної влади, які відповідальні за прийняття рішень у сфері зміни клімату.

ДАЕІ повинно затвердити перелік відомостей, що містять службову інформацію, для того, щоб обмеження доступу до інформації відбувалося у чітко встановленому порядку та на підставі нормативно встановленого переліку відповідних відомостей.

На веб-сайті Мінприроди необхідно оприлюднювати інформацію про здійснення міністерством своїх повноважень у сфері реалізації політики зі зміни клімату, в т.ч. імплементации Киотського протоколу. Також слід публікувати міжнародні договори України про продаж одиниць установленої кількості, зокрема і ті, що підписані у 2009 році із Японією та Іспанією в порядку реалізації Киотського протоколу.

Потрібно використовувати надходження в рамках реалізації механізму з міжнародної торгівлі квотами з максимальною еколого-економічною ефективністю для скорочення викидів парникових газів.

Питання 8. Конвенція про охорону біологічного різноманіття.

У державній екологічній політиці питання збереження біологічного різноманіття для еволюції і збереження екологічних систем не належать до пріоритетних. Фрагментарність законодавства про збереження біологічного різноманіття, недостатнє напрацювання підзаконних актів щодо відповідальності за нанесення шкоди довкіллю і низька кваліфікація з природничих знань працівників природоохоронного та правоохоронного відомств не сприяють збереженню біологічного різноманіття і сталого використання біологічних ресурсів.

Істотних капіталовкладень у збереження біологічного різноманіття з часу ратифікації Конвенції Україною не відбувалося, фінансування відповідних програм постійно здійснюється за залишковим принципом. Як наслідок, не існує національної стратегії збереження і сталого використання біологічного різноманіття, національні і регіональні програми систематично не виконуються.

Забюрократизованою залишається процедура погодження статусу об'єктів природно-заповідного фонду, яка триває десятиліттями, на відміну від погодження містобудівних проєктів; цілковито не забезпечується охоронний статус червонокнижних видів, які перебувають поза межами територій природно-заповідного фонду.

Має місце серйозне відставання у виконанні планів нарощування площ природно-заповідних територій та веденні землевпорядної документації, а Програма формування екологічної мережі по-суті призупинена.

Для покращення реалізації даного пріоритету, необхідно забезпечити постійне представництво українських урядовців у допоміжному органі Конвенції з наукових, технічних і технологічних консультацій, забезпечити публічність їхньої діяльності.

У законодавчому порядку потрібно забезпечити можливість застосування положень Конвенції в національній практиці охорони біорізноманіття, а в бюджетній політиці статті витрат на захист біорізноманіття віднести до пріоритетних.

Необхідно створити єдиний центральний орган виконавчої влади Міністерства екології та природних ресурсів України, в підпорядкуванні якого знаходились би всі природоохоронні об'єкти України.

Потрібно забезпечити визначення на законодавчому рівні поняття “екосистемні послуги” та відмежування його від широко розповсюдженого в сучасних бізнесових сферах поняття “екологічні послуги”.

Слід розробити методичні підходи щодо охорони структурних елементів екомережі на рівні законодавчого вирішення питань землекористування й визначення правового статусу допоміжних елементів екомережі (екокоридорів, буферних і відновних територій). Також здійснити заходи щодо визначення цінних з природоохоронної точки зору територій з метою їх резервування (для можливого заповідання) як структурних елементів екомережі, запровадити цілісну систему комплексного моніторингу лісових екосистем на об'єктах природно-заповідного фонду.

Корисною буде запровадження системи наукового моніторингу й моделювання глобальних (зокрема кліматичних) змін з метою вивчення їх впливу на біорізноманіття та територіях природно-заповідного фонду (ПЗФ) як потенційних об'єктах фонового моніторингу впливу глобальних процесів на стан природного середовища країни.

Питання 9: Водна конвенція (Конвенція про захист та використання транскордонних річок та міжнародних озер).

В українському водному законодавстві не закріплені й досі основні принципи та механізми впровадження Водної конвенції: інтегроване управління водними ресурсами (ІУВР), басейновий підхід, не визначені законодавчо основні басейни рік, басейнові спільні органи управління, Плани управління річковими басейнами. Попри те, що Україна уклала з 1992 року двосторонні угоди щодо співпраці та використання транскордонних вод, вони по суті є відомчими угодами на рівні водогосподарських організацій, які не базуються на басейновому принципі та ІУВР. Наявність структур – басейнових управлінь поки лише зовні нагадує про басейнове управління, бо для його розвитку немає ні законодавчої основи, ні економічних механізмів впровадження. Спроби Держводагенства щодо просування ІУВР та басейнового підходу не мають політичної підтримки Мінприроди. На сьогодні Міністерство не має потенціалу займатися фахово політикою щодо управління водними ресурсами. У 2011 році Україна виконала перше зобов'язання – встановила Національні цільові показники, але протягом 2012 року не вдалося продовжити роботу з впровадження Протоколу, а саме виконання інших зобов'язань Протоколу через постійні адміністративні реформи, відсут-

ність ініціативи та спроможності Мінприроди щодо організації роботи координаційного органу – міжвідомчої робочої групи та брак ініціативи з боку Мінприроди.

Громадські організації демонструють активну позицію щодо інформування та просування принципів Водної конвенції та її протоколу в межах свої можливостей, але ця робота не є ефективною, через відсутність водної політики держави.

Для вдосконалення реалізації цього пріоритету необхідно зміцнити профільний підрозділ Мінприроди та посилити налагодження регулярної роботи координуючих органів щодо впровадження Конвенції та Протоколу про воду та здоров'я. Нагальною є робота з гармонізації виконання Базового плану апроксимації. Робота над законодавчою базою щодо закріплення засад ІУВР та басейнового принципу мають бути пришвидшені. Потребує нагальної розробки питання фінансових механізмів впровадження ІУВР та Протоколу.

Доступ до інформації слід покращувати, починаючи з відкриття сторінок Водної конвенції та протоколу про воду та здоров'я на сайті Мінприроди та інших ЦОВВ, які відповідають за їх впровадження. Потрібно провести громадські консультації з підготовки короткої національної доповіді про прогрес впровадження Протоколу. Також слід призначити ще одну контакту особу від Санітарно-епідеміологічної служби, яка б працювала одночасно з контактною особою від Мінприроди.

Питання 10: Конвенція Еспо (Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті).

Україна багато років є стороною Конвенції Еспо, проте так і не імплементувала її положень. Якщо раніше питання стояло у незадовільній практиці, то сьогодні ні законодавство, ні практика застосування не відповідають цілям та положенням Конвенції. Найгостріше стоїть питання відсутності дієвого механізму оцінки впливу на довкілля в Україні.

В останні роки спостерігається чіткий регрес у стані імплементації Конвенції Еспо в Україні. Це пов'язано, у першу чергу, із зростанням ролі будівельно-промислового лобі, якому вдалось затвердити новий дозвільний порядок на будівництво небезпечних об'єктів та практично скасувати інститут екологічної експертизи.

Низка центральних органів виконавчої влади відверто ігнорує необхідність дотри-

мання міжнародно-правових зобов'язань України за Конвенцією Еспо, погоджує проекти без проведення відповідних процедур, створює перешкоди у розробці та прийнятті нормативно-правових актів.

Для кращої реалізації пріоритету, необхідно впровадити дієвий механізм оцінки впливу на довкілля екологічно-небезпечних видів діяльності. Такий механізм повинен також відповідати вимогам Директиви 2011/92/ЄС (колишня 85/337/ЄЕС), адже це впливає із зобов'язань України за Європейським енергетичним співтовариством, а також передбачити дієві процедури оцінки транскордонного впливу, які б давали можливість повністю виконувати вимоги Конвенції Еспо як щодо проектів, де Україна виступає стороною походження, так і щодо проектів, де Україна виступає зачепленою стороною.

Що стосується стратегічної екологічної оцінки, то необхідно впровадити усі процедури стратегічної екологічної оцінки та ратифікувати Протокол про СЕО.

Необхідно вживати регулярних та ефективних заходів щодо залучення громадськості до імплементації та реалізації Конвенції Еспо, а також регулярних навчально-інформаційних заходів для державних службовців, які будуть задіяні до виконання процедур в рамках Конвенції Еспо, для представників бізнесу, проектантів, місцевих органів влади.

Питання 11: Віденська конвенція про охорону озонного шару.

Хоча питання виконання Віденської конвенції про охорону озонного шару та Монреальського протоколу має високу оцінку, проблеми із реалізацією цих документів обумовлені недостатністю технічного ресурсу, зокрема невідповідністю державної системи спостереження за станом забруднення атмосферного повітря вимогам, що висуваються до систем моніторингу (за рахунок відсутності автоматизованих станцій вимірювання приземного озону та правил оцінки його вмісту); адміністративно-кадрового потенціалу; інформаційного забезпечення, необхідного як для навчання персоналу, так і для розповсюдження інформації.

На даний момент існує необхідність внести до НПД пропозиції щодо імплементації та моніторингу показників ефективності Віденської конвенції про охорону озонного шару та Монреальського протоколу.

Потрібно виступити з пропозиціями щодо моніторингу озону, для чого можна було б за-

лучити програму ЕМЕР, а для оприлюднення – використати європейський досвід.

Для підвищення прозорості управлінських рішень та інформування громадськості про діяльність у сфері реалізації Віденської конвенції про охорону озонного шару та Монреальського протоколу необхідно провести роботу з поширення інформації на офіційному веб-сайті Мінприроди, а також оприлюднити інформацію щодо ввезення озоноруйнівних речовин в Україну у вигляді міжвідомчої інформаційної системи.

В Україні необхідно впровадити ефективну практику залучення громадськості до коментування проектів нормативно-правових актів, які сприяють імплементації Віденської конвенції про охорону озонного шару, Монреальського протоколу через дотримання вимог щодо оприлюднення коментарів громадськості.

Питання 12: Конвенція про трансграничне забруднення повітря на великі відстані.

Незважаючи на поточну роботу Мінприроди, цілі Конвенції щодо запобігання трансграничного забруднення повітря країнами-сусідами не досягаються у повній мірі в Україні.

На сьогодні відкритим залишається питання скорочення негативного впливу дрібнодисперсного пилу на здоров'я населення. Україна не взяла участь в Європейському плані із скорочення пилу з діаметром часток до 10 мкм (PM₁₀), не встановила обладнання щодо моніторингу PM₁₀ і тим самим не відреагувала на заклики європейського співтовариства щодо захисту здоров'я населення від загального забруднення атмосферного повітря стаціонарними та пересувними джерелами забруднення.

Для ефективнішої реалізації даного пріоритету необхідно поновити міжвідомчу роботу між міністерствами та відомствами, що відповідають за імплементацію Конвенції про трансграничне забруднення повітря на великі відстані, а також посилити роботу управлінь та департаментів Мінприроди шляхом збільшення кадрів, зважаючи на великий обсяг поточних завдань, які виконують відповідальні особи.

Окрім цього, потрібно розробити поетапний план ратифікації та реалізації протоколів: Протокол про обмеження викидів летких органічних сполук або їх трансграничного переміщення (Женева, 1991р.), Протокол про подальше скорочення викидів сірки (Осло, 1994 р.), Протокол про важкі метали (Орхус, 1998 р.), Протокол про стійкі органічні забруднювачі

(Орхус, 1998 р.) та Протокол про боротьбу з підкисленням, евтрофікацією і приземним озonom (Гетеборг, 1999 р.).

Активізація роботи громадських організацій щодо участі в системі заходів, спрямованих на зниження викидів забруднюючих речовин, особливо, в зв'язку з переходом теплоенергетичних об'єктів на використання вугілля, викидів сірки, дасть свої позитивні результати.

Питання 13: Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція).

У 2012 році Україною досягнуто певного прогресу в реалізації положень Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі, однак ці досягнення нівелюються недосконалою державною політикою в сфері управління земельними ресурсами та містобудування. Інформування та залучення громадськості до прийняття управлінських рішень є недостатнім.

Для кращої імплементації Бернської конвенції на національному рівні необхідно розробити низку законів та/чи підзаконних актів для: створення національного класифікатора біотопів; вдосконалення державного класифікатора земель; публічного доступу до генеральних схем планування територій та генеральних планів населених пунктів, що дозволило би громадськості більш ефективно запобігати забудові ділянок, значимих для екомережі; вдосконалення системи державного моніторингу біологічного й ландшафтного різноманіття, в тому числі на основі ГІС-технологій, в ній мають бути запроваджені індикатори, які характеризують стан виконання Бернської конвенції; передбачення відповідальності громадян і посадових осіб за порушення вимог Конвенції.

Необхідно проводити щорічний аналіз поточного стану, проблем і перспектив виконання Україною вимог Бернської конвенції, а Мінприроди повинно підготувати розгорнутий публічний звіт про виконання Україною вимог Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі. Слід також привести законодавство України щодо видів флори та фауни і природних середовищ існування у відповідність до права навколишнього середовища ЄС у цій сфері, зокрема, імплементувати відповідні директиви ЄС згідно з Базовим планом апроксимації.

Слід здійснювати заходи для завершення оформлення Смарагдової мережі зон спеціального природоохоронного значення в Україні.

Державним органам України необхідно врегулювати питання, що знаходяться на розгляді Постійного комітету Бернської конвенції.

Оскільки відомостей про роботу з реалізації Бернської конвенції майже немає, необхідно розміщувати на веб-сторінці Мінприроди інформацію щодо імплементації конвенції на національному рівні та участі України у заходах міжнародного характеру.

Питання 14: Боннська конвенція (CMS, Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин).

Щодо виконання резолюцій та рекомендацій, прийнятих Конференціями сторін Боннської конвенції, угод та меморандумів, позитивним фактом є здійснення таких рамкових заходів, як розвиток екологічної мережі та розширення мережі водно-болотних угідь національного та міжнародного значення, та підготовка проектів нормативно-правових актів щодо запровадження в Україні стратегічної екологічної оцінки. Головним недоліком є відсутність програм або планів дій, що є основними інструментами імплементації вимог та які повинні формувати систему взаємопов'язаних практичних заходів та бути основою об'єднання зусиль різних організацій та відомств. Відсутність програмних документів створює «провал» між прийнятими нормативно-правовими документами та їх практичним застосуванням – безпосередньо збереженням та охороною мігруючих видів.

Державні органи - Державне агентство рибного господарства та Державне агентство лісових ресурсів - здійснюють одночасно управління господарською діяльністю і контроль та охорону живих ресурсів. Обидва агентства координуються Міністерством аграрної політики та продовольства України. Таке поєднання функцій створює конфлікт інтересів.

З травня 2013 року ліквідується обласні управління Міністерства екології та природних ресурсів України, їх функції щодо управління та регулювання надаються відповідним департаментам обласних державних адміністрацій. Це створює залежність органів регулювання від регіонального керівництва, що загрожує невиконанням зобов'язань національного рівня - вимог міжнародних конвенцій.

Сьогодні відсутні будь-які системні плани практичних заходів щодо зменшення браконьєрства та відновлення популяцій осетрових риб, щодо регулювання рибальства з ціллю зменшення загибелі дельфінів в риболовних сітках.

Для вдосконалення реалізації даного пріоритету Україні необхідно приєднатися до Угоди про збереження альбатросів та буревісників, підписати Меморандум про взаєморозуміння щодо збереження мігруючих хижих птахів Африки та Євразії, Меморандум про взаєморозуміння щодо збереження мігруючих акул.

Що стосується інституційних питань, то потрібно створити міжвідомчий комітет (комісію) для координації дій щодо реалізації Боннської конвенції, виключити повноваження щодо контролю та охорони тваринного світу від ресурсних відомств (Державне агентство рибного господарства, Державне агентство лісових ресурсів), підсилити повноваження в галузі контролю та охорони тваринного світу та біорізноманіття та боротьби з браконьєрством Державної екологічної інспекції та надати їй додаткові ресурси для виконання цих повноважень, провести тренінги для органів влади національного, регіонального та місцевого рівнів щодо виконання вимог Боннської конвенції.

Необхідно розробити та прийняти рамковий національний план дій (програму) щодо реалізації Боннської конвенції в Україні на виконання Стратегічного плану Конвенції на 2012-2014 роки, Стратегію та план дій (програму) щодо збереження біорізноманіття, а також національні плани дій (програми) щодо збереження хижих птахів, кажанів, морських ссавців, осетрових риб; окремих видів – якнайменше тих, відносно яких розроблені плани дій та ініціативи в рамках Боннської конвенції, угод та меморандумів про взаєморозуміння; запровадити належне фінансування заходів у рамках цих планів (програм), використовуючи різні фінансові джерела та інструменти. Потрібно включити в природоохоронне законодавство нову категорію природоохоронних територій – екологічний коридор.

Необхідно інтегрувати підхід охорони природних оселищ (Бернська конвенція, Директива 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року «Про збереження природних оселищ та видів природної фауни і флори») в природоохоронне законодавство України або розробити та прийняти окремий закон про охорону оселищ.

Питання 15: Впровадження Кіотського протоколу через діалог в рамках Спільної робочої групи Україна – ЄС.

Реалізація пріоритету «впровадження Кіотського протоколу через діалог в рамках спільної робочої групи Україна – ЄС з питань зміни клімату стосовно: нової угоди щодо зміни клімату на період після 2012 року, прийнятих критеріїв

для використання механізмів Кіотського протоколу, та розробки заходів з пом'якшення наслідків зміни клімату та пристосування до них» потенційно може надати Україні величезні можливості не тільки для охорони довкілля, а й для економічного розвитку. Адже, в ЄС діє найбільший у світі вуглецевий ринок – Схема торгівлі викидами, який здатний генерувати мільярдні інвестиції в українські підприємства-забруднювачі.

Фактично, єдиними виявленими позитивними вимірюваними (а не декларованими) зрушеннями були спільна розробка чернетки нових правил проектів спільного впровадження, процес підготовки законодавства з впровадження національного вуглецевого ринку та проведення серії просвітницьких семінарів щодо адаптації до змін клімату. Але наведені зрушення лише побіжно стосуються реалізації пріоритету, оскільки нові правила розроблялись у рамках кліматичних переговорів ООН, а два наступні процеси проходили і проходять без залучення представників ЄС.

Цілий ряд анонсованих спільних з ЄС напрямів роботи залишились лише анонсами. Особливо привертає до себе увагу відсутність прогресу з розробки стратегії низьковуглецевого розвитку, а також відсутність компромісу з ЄС на міжнародних кліматичних переговорах. Україна досі не приєдналась до жодної з кліматоохоронних ініціатив ЄС.

Можна констатувати, що Україною не здійснювалось цілеспрямованої діяльності на виконання пріоритету, що розглядається, тому пріоритет виконано незадовільно.

Україні слід різко прискорити та зробити більш ефективною роботу з виконання пріоритету «впровадження Кіотського протоколу через діалог в рамках спільної робочої групи Україна – ЄС з питань зміни клімату стосовно: нової угоди щодо зміни клімату на період після 2012 року, прийнятних критеріїв для використання механізмів Кіотського протоколу, та розробки заходів з пом'якшення наслідків зміни клімату та пристосування до них». Зокрема, необхідно здійснити наступні заходи: (1) ратифікувати поправки до Другого періоду зобов'язань Кіотського протоколу; (2) Приєднатися до Дорожньої карти ЄС на шляху до конкурентної низьковуглецевої економіки в 2050 році; (3) На виконання Дорожньої карти розпочати масштабну роботу з підготовки низьковуглецевої стратегії розвитку, залучаючи при цьому фахівців ЄС; (4) Залучити експертів та європейських чиновників до роботи з підготовки законодавчої бази створення національного вуглецевого ринку з метою за-

безпечення можливості його з'єднання з Схемою торгівлі викидами ЄС; (5) Ретельно виконувати зобов'язання, взяті Україною у рамках вступу до Європейського енергетичного співтовариства.

Питання 16: Бухарестська конвенція (Конвенція про захист Чорного моря від забруднення).

Загалом спостерігається позитивна ситуація із реалізацією Бухарестської конвенції. У першу чергу, слід зазначити, що Україна є стороною усіх чинних міжнародно-правових актів, що сформувались навколо конвенції. В Україні здійснювалась низка заходів, пов'язаних із реалізацією цілей Бухарестської конвенції, зокрема спеціальна державна програма. Водночас, усе це – надбання попередніх років.

В інституційній сфері спостерігається певний регрес, у першу чергу пов'язаний із ліквідацією спеціального підрозділу, що займався охороною Чорного моря. Це також свідчить і про скорочення кадрового потенціалу, що відповідає за реалізацію конвенції.

Заходи, передбачені Національним планом дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки, не виконуються, що може свідчити про брак пріоритетності та контролю. Річний план роботи Мінприроди не передбачав жодних заходів у сфері реалізації Бухарестської конвенції.

Ні громадськість, ні інші суб'єкти не піднімають питання недотримання Україною зобов'язань за Бухарестською конвенцією. Це пов'язано, на нашу думку, із рамковим характером положень Конвенції та інформаційно-науковим спрямуванням роботи в рамках Конвенції, відсутністю зобов'язань щодо звітування та відсутністю будь-якого контролю за дотриманням (механізму контролю) на наднаціональному рівні.

Для покращення ситуації у цій сфері необхідно ратифікувати Протокол про захист морського середовища Чорного моря від забруднення з наземних джерел та діяльності (2009); негайно розробити план заходів з виконання Україною Стратегічного плану дій для захисту та відновлення Чорного моря у рамках Конвенції про захист Чорного моря від забруднення, розпочати реалізацію інших пов'язаних заходів, передбачених Національним планом дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки.

Щодо покращення інституційних питань, то потрібно створити (відновити) окремий підрозділ в структурі Мінприроди, який би відповідав за охорону Чорного та Азовського морів.

Необхідно щорічно передбачати у річному плані роботи (заходів) Мінприроди заходи, пов'язані із реалізацією Бухарестської конвенції та Стратегічного плану дій для захисту та відновлення Чорного моря.

Слід розглянути питання доцільності розробки концепції державної програми з охорони Чорного та Азовського морів, яка б, зокрема, сприяла реалізації національного плану дій з виконання Україною Стратегічного плану дій.

Україна має підтвердити підтримку приєднанню ЄС до Бухарестської конвенції, а також участі громадськості у роботі та реалізації конвенції.

ДОРОЖНЯ КАРТА СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА

Питання 1: Адаптація екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Адаптація законодавства України до права ЄС є одним з основних напрямків співробітництва між Україною та ЄС. Процес адаптації було започатковано Угодою про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами 1994 року. З кожною наступною базовою угодою між Україною та ЄС процес адаптації отримував нового поштовху, розвивався та поглиблювався. У проекті Угоди про асоціацію адаптація (апроксимація) законодавства України до права ЄС у сфері охорони довкілля отримала окреме закріплення у ст. 363 та додатку ХХІХ до проекту Угоди. У низці інших положень проекту Угоди аспекти охорони довкілля також враховано (наприклад, у питаннях співробітництва у басейні річки Дунай, з питань рибальства тощо), проте основними є саме ст. 363 та додаток ХХІХ.

В Україні утворено Координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства ЄС; прийнято чимало програмних документів та документів планування, які стосуються процесу адаптації законодавства України до права ЄС у сфері охорони довкілля. Вони визначають заходи з адаптації до окремих визначених джерел права ЄС, графік виконання цих заходів, відповідальних та механізми звітування. Проте у багатьох випадках строки виконання

постійно переносяться, а окремі джерела права ЄС «кочують» з одного щорічного плану у план на наступний рік. Процесу адаптації до конкретних джерел права ЄС бракує системного і комплексного підходу. Особливо це проявляється у необхідності організації взаємодії фахівців різних галузей знань для забезпечення як транспозиції положень джерел права ЄС у законодавство

України, так і фахового співвіднесення різного роду критеріїв, класифікацій, переліків, технічних вимог, які містяться у джерелах права ЄС, з існуючими в Україні. Нажаль, часто така взаємодія забезпечується лише на папері. Також, очевидно, що органам державної влади не вистачає ресурсів для ефективної реалізації процесу адаптації.

Для збільшення прогресу у цій сфері необхідно підвищити якість та актуальність перекладу джерел права ЄС українською мовою.

Щодо інституційних питань, то слід уточнити та узгодити функції та компетенцію відповідних центральних органів виконавчої влади у питаннях адаптації законодавства України до окремих джерел права ЄС; забезпечити внутрівідомчу та міжвідомчу координацію діяльності з адаптації законодавства України до права ЄС шляхом створення робочих і координаційних груп із залученням фахівців різних галузей знань.

Необхідно зрушити з місця процес надходження коштів в рамках Угоди про фінансування програми «Підтримка реалізації Стратегії національної екологічної політики України», тобто нарешті виконати Постанову Кабінету Міністрів України від 23.05.2012 № 411 «Деякі питання використання у 2012 році коштів для здійснення заходів щодо реалізації пріоритетів розвитку сфери охорони навколишнього природного середовища».

Слід дотримуватись контрольних строків при виконанні програмних документів та документів планування процесу адаптації законодавства України до права ЄС.

Потрібно активніше залучати громадськість до планування процесу адаптації законодавства України до права ЄС та виконання окремих заходів з адаптації, а також приділяти належну увагу висвітленню прогресу в адаптації законодавства України до права ЄС у сфері охорони довкілля.

Питання 2: Багатосторонній вимір Дорожньої карти Східного партнерства (довкілля).

В Україні реалізується низка ініціатив у рамках імплементації багатостороннього виміру

Дорожньої карти Східного партнерства. Проте, за винятком адаптації законодавства України до права ЄС та, певною мірою, співробітництва з питань зміни клімату, діяльність у цій сфері з боку України не носить системного характеру, і є здебільшого проектно орієнтованою. Як свідчення тому, в Україні не закладено правових, організаційних та інституційних рамок для реалізації багатостороннього виміру Дорожньої карти Східного партнерства; фактично відсутня звітність центральних органів виконавчої влади з цього напрямку роботи. Попри обмеженість інформації щодо ініціатив Східного партнерства українською мовою, громадськість бере активну участь у їх реалізації.

Для ефективнішої імплементації цього питання необхідно створити правові, організаційні та інституційні рамки для реалізації багатостороннього виміру Дорожньої карти Східного партнерства та забезпечити системне планування

заходів у цій сфері. Державні органи України повинні активно залучатись до ініціатив в рамках Східного партнерства, включати відповідні заходи в процес планування своєї роботи, розробку програмних та нормативно-правових документів.

При розробці та впровадженні ініціатив Східного партнерства повинні проводитись активні консультації з громадськістю, зокрема через Національні платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства.

Повинно бути забезпечене належне інформування громадськості щодо ініціатив у рамках імплементації багатостороннього виміру Дорожньої карти Східного партнерства українською мовою, інформація повинна бути доступна на веб-сторінках відповідних органів державної влади України та Представництва ЄС в Україні.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

Агентство держмайна – Державне агентство України з управління державними корпоративними правами та майном

БПА – Базовий план адаптації

БУВР – басейнове управління водних ресурсів

ВРД – Водна рамкова директива ЄС

ВРУ – Верховна Рада України

ГЕС – гідроелектростанції

ГІС – геоінформаційна система

ДАЕІ – Державне агентство екологічних інвестицій

ДБН – Державні будівельні норми

ДЕА – Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління

Держводагенство – Державне агентство водних ресурсів України

Держекоінспекція – Державна екологічна інспекція України

Держпідприємництва – Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва

ДФОНПС – Державний фонд охорони навколишнього природного середовища

ЕІ – екологічна інформація

ЕМЕП - Спільна програма спостережень та оцінки розповсюдження забруднювачів на великі відстані в Європі

ЄЕК ООН – Європейська економічна комісія Організації Об'єднаних Націй

ЄЕС – Європейське економічне співтовариство

ЄІАС «Довкілля» – Єдина інформаційно-аналітична система довкілля України

ЄС – Європейський Союз

ЗМІ – засоби масової інформації

ЗУ – Закон України

ІУВР – інтегроване управління водними ресурсами

КМУ – Кабінет Міністрів України

Комітет ЕІ ВРУ – Комітет Верховної Ради України з питань європейської інтеграції

МВК – Міжвідомча комісія із забезпечення виконання Рамкової конвенції ООН про зміну клімату

МЗКД – Міжнародна комісія із захисту ріки Дунай

МЗС – Міністерство закордонних справ України

Мін'юст – Міністерство юстиції України

Мінекономрозвитку – Міністерство економічного розвитку і торгівлі України

Міненерговугілля – Міністерство енергетики та вугільної промисловості України

Мінінфраструктури – Міністерство інфраструктури України

Мінприроди – Міністерство екології і природних ресурсів України

Мінрегіонбуд – Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України

Мінфін – Міністерство фінансів України

МНС – Державна служба України з надзвичайних ситуацій

МОЗ – Міністерство охорони здоров'я України

НАНУ – Національна Академія Наук України

НДР – науково-дослідні роботи

НПА – нормативно-правовий акт

НПВ – План заходів з виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі

НПД – Національний план дій з навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки

НУО – неурядова організація

ОВД – оцінка впливу на довкілля

ОВК – одиниці встановленої кількості

ОВНС – оцінка впливу на навколишнє середовище

ОЕСР – Організація з економічної співпраці і розвитку

ОНПС – охорона навколишнього природного середовища

ООН – Організація Об'єднаних Націй

ОРР – озоноруйнівні речовини

ПДА – Порядок денний асоціації Україна-ЄС

ПЗФ – природно-заповідний фонд

ПУВР – план управління басейнами річок

РКООНЗК – Рамкова конвенція ООН про зміну клімату

СБП – секторальна бюджетна підтримка

СЕО – стратегічна екологічна оцінка

СЕС – Санітарно-епідеміологічна служба

СОЗ – стійкі органічні забруднювачі

ст. – стаття

УГ – участь громадськості

ХАЕС – Хмельницька атомна електростанція

ЦОВВ – центральні органи виконавчої влади

ЧКУ – Червона книга України

ЮНЕП – Програма ООН з навколишнього середовища

ЮНІДО – Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку

Розділ II. ПОРЯДОК ДЕННИЙ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНА-ЄС

Питання 1: ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ПЛАНУ ДІЙ З ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА НА 2011 – 2015 РОКИ.

Назва пріоритету: Сторони співпрацюють щодо підготовки до імплементації актів *acquis* ЄС, зазначених у відповідних додатках до Угоди про асоціацію, та підтримки України у виконанні Україною Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» (далі – Стратегія) та Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011 – 2015 роки (далі НПД)⁹ з метою забезпечення можливості вживати заходів для імплементації бюджетної підтримки.

№	Об'єктивно вимірювані індикатори	так			ні	Примітки
		відмінно	добре	задовільно		
№	Оцінка	3	2	1	0	
I. Загальні питання реалізації національної екологічної політики						
1) Інституційна спроможність реалізації екологічної політики та удосконалення системи інтегрованого екологічного управління						
1.1.	Пріоритетність екологічної політики та її наскрізність забезпечуються шляхом налагодження системи інтегрованого екологічного врядування, що координується на найвищому рівні (КМУ чи спеціальним міжвідомчим органом).				X	Попри відповідні пріоритети, визначені в Стратегії, екологічна політика і надалі розглядається КМУ та іншими органами влади як низькопріоритетне питання, що лежить суто в площині компетенції Мінприроди. Спроб побудови інтегрованого екологічного врядування у 2012 році, зокрема, утворення належних координаційних механізмів, не було. У свою чергу, в системі Центральних органів виконавчої влади (ЦОВВ) Мінприроди залишається слабкою структурою, що через відсутність важелів впливу не здатне ефективно просувати інтеграцію екологічної політики в секторальні політики.

⁹ Формулювання пріоритету відкориговано з врахуванням офіційних назв зазначених нормативно-правових актів.

1.2.	Інтеграція екологічної політики до інших політик закріплена належним чином у законодавстві України.				X	Інтеграція екологічної політики в секторальні та регіональні політики, яку Стратегія визначає одним із пріоритетів екологічної політики, так і не була підкріплена відповідними нормативно-правовими актами. В цих умовах врахування екологічних вимог при формуванні державної політики в різних секторах економіки практично не відбувається.
1.3.	Мінприроди ефективно взаємодіє у реалізації екологічної політики з іншими відповідальними ЦОВВ, виконуючи координуючу роль при вирішенні відповідних питань.				X	Координаційних механізмів між ЦОВВ для цілей реалізації екологічної політики не створено. Мінприроди має традиційно низьку вагу у відносинах з іншими міністерствами, відтак нездатне відігравати координуючу роль.
1.4.	Система екологічного врядування в Україні реформується таким чином, щоб забезпечити інституційну спроможність ефективно реалізувати екологічну політику, в тому числі, положення Стратегії та НПД, на національному, регіональному та місцевому рівнях.				X	Реформа системи екологічного врядування у 2012 році, що пояснювалася потребою у зменшенні регуляторного і дозвільного тиску на суб'єктів підприємницької діяльності, мала регресивний характер: попри визначення Стратегією принципової ролі у реалізації екологічної політики на регіональному та місцевому рівні територіальних органів Мінприроди (Державних управлінь охорони навколишнього природного середовища в областях) та всупереч протестам екологічних НУО, в 2012 р. під егідою загальної адміністративної реформи, було прийнято рішення про ліквідацію цих органів, з трансформацією у структурні підрозділи обласних державних адміністрацій. ¹⁰ При цьому частину функцій передано до центрального апарату Мінприроди, який також зазнав скорочень, – відтак ефективне виконання природоохоронних функцій поставлене під сумнів. Такий крок фактично підірвав реалізацію екологічної політики на регіональному та місцевому рівні, а відтак поставив під загрозу ефективність екологічної політики в цілому, зважаючи на те, що вона неможлива без вертикальної інтеграції екологічного управління.
1.5.	Безперервність і послідовність екологічної політики забезпечується завдяки стабільній роботі системи екологічного врядування, відповідальній кадровій				X	Система екологічного врядування - як на центральному, так і на регіональному рівні – страждає від постійних кадрових змін, які зачіпають не тільки очільників відомств, але й керівників середньої ланки, що негативно позначається на безпе-

¹⁰ Закон України від 16.10.2012 № 5456-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо оптимізації повноважень органів виконавчої влади у сфері екології та природних ресурсів, у тому числі на місцевому рівні» - див. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5456-17>.

	політиці та збереженню інституційної пам'яті природоохоронної системи.				<p>первності процесів вдосконалення управління та ефективності політики в цілому. За період з 2011 – на початок 2013 року змінилося три міністри екології, що кожного разу супроводжувалось істотними змінами в складі середньої ланки міністерства, а також зумовило часті зміни у баченні міністерством шляхів вдосконалення чинного екологічного законодавства. Вдосконалення екологічного законодавства вимагає досить тривалої і поступової роботи, яка є неможливою за таких змін керівництва міністерства.</p> <p>Окрім того, вище згадана ліквідація територіальних органів Мінприроди завдала істотного удару по кваліфікованим управлінським кадрам на регіональному рівні та призвела до нової втрати інституційної пам'яті природоохоронної системи.</p>
1.6.	Інституційна спроможність реалізовувати екологічну політику підкріплюється налагодженою системою підвищення кваліфікації кадрів.			X	<p>Відповідальною за підвищення кваліфікації кадрів в сфері екологічної політики є Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління (ДЕА). В ДЕА розроблено навчальні програми та викладаються курси з окремих аспектів екологічної політики, розраховані на співробітників Мінприроди, Держекоінспекції, територіальних екологічних управлінь, органів місцевого самоврядування, керівників/спеціалістів комунальних, екологічних та промислових підприємств тощо (представники інших ЦОВВ до навчання в ДЕА не залучаються та й для вищезазначених категорій не є обов'язковими).¹¹ Ці курси є вузькопрофільними і не дають слухачам цілісного бачення екологічної політики. До того ж, для забезпечення ефективного екологічного врядування потрібне якомога ширше охоплення управлінців, ніж те, яке забезпечує ДЕА.</p>
1.7.	Пріоритетність екологічної політики відображається у виділенні адекватної частки державного бюджету на фінансування природоохоронної діяльності.			X	<p>Витрати на природоохоронну діяльність постійно зростають, однак, слід відзначити, що фінансування здійснюється переважно за рахунок підприємств, частка коштів з державного бюджету, яка виділяється на ці цілі, незначна. Що стосується наповнення Державного фонду охорони навколишнього природного середовища (ДФОНПС), то обсяги надходжень до нього зростають, зокрема, завдяки розширенню екологічного податку. Тим не менше, спостерігається недофінансу-</p>

¹¹ Див. веб-сайт ДЕА - <http://dea.gov.ua>.

						вання програм ДФОНПС, факти нецільового використання коштів, держава не забезпечує достатню прозорість у використанні цих коштів і не аналізує ефективність подібних витрат.
1.8.	Виконання заходів, передбачених НПД, забезпечується належним фінансуванням з державного та місцевих бюджетів.		X			Значна кількість заходів, передбачених НПД на 2011-2012 рік, не була реалізована з причин браку коштів, але не через відсутність надходжень з бюджету, а через неотримання коштів проекту Секторальної бюджетної підтримки, які були закріплені в НПД як стаття фінансування відповідних заходів. Що стосується пунктів НПД, які мали фінансуватися з бюджету, то більшість із них було профінансовано.
1.9.	Громадськість та інші зацікавлені сторони активно залучаються до реалізації Стратегії та НПД.			X		Громадські організації роблять вагомий внесок у реалізацію положень Стратегії та НПД, однак діють у цьому за власною ініціативою і в умовах відсутності державної підтримки подібної діяльності. Консультації з громадськістю при прийнятті рішень, що стосуються екологічної політики, якщо й проводяться, то мають переважно формальний характер.
2) Євроінтеграційні аспекти реалізації Стратегії та НПД						
1.10.	Україна забезпечує організаційні вимоги для реалізації Секторальної бюджетної підтримки (СБП) Мінприроди у виконанні Стратегії та НПД.		X			На рівні Мінприроди організаційні вимоги для реалізації СБП виконано у повній мірі: створено Спільну групу з моніторингу за участю представників Мінприроди та інших відомств, яка регулярно проводить свої засідання, готуються звіти про виконання Україною вимог СБП (реалізація Стратегії та НПД, забезпечення стабільності макроекономічної політики та реформування системи управління державними фінансами) та про виконання індикаторів. Однак невиконання наскрізних вимог, що висувуються до всіх проектів СБП, а саме вдосконалення системи управління державними фінансами, стало причиною того, що Україна досі не отримала жодного траншу з можливих 35 мільйонів, передбачених Угодою між Україною та ЄС «Підтримка реалізації стратегії національної екологічної політики України».
1.11.	Україна виконала індикатори за 2011 рік для одер-		X			Отримання Україною СБП і обсяги траншу залежать від про-

	жання першого варіативного траншу СБП.					гресу у виконанні визначених 9 індикаторів. Більшість із них - шість - Україна виконала повністю, два – частково, один (по-силення здатності Мінприроди щодо здійснення щорічного екологічного моніторингу) не виконала. ¹²
1.12.	Розроблено та схвалено Базовий план адаптації законодавства України з питань охорони навколишнього природного середовища до законодавства Європейського Союзу.	X				Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу було розроблено за підтримки Агенції охорони довкілля Швеції і затверджено 17 грудня 2012 року Наказом № 659 Міністра екології та природних ресурсів. ¹³
1.13.	Проведено аналіз економічних, соціальних та політичних результатів впровадження директив, що передбачені в Базовому плані адаптації.		X			В рамках того ж проекту Агенції охорони довкілля Швеції експерти, у взаємодії з Мінприроди, підготували аналітичний документ «Огляд стану гармонізації законодавства України з вимогами права ЄС та Базовий план гармонізації законодавства України з правом ЄС» ¹⁴ , який містить елементи аналізу результатів впровадження директив, передбачених Базовим планом.
1.14.	Підготовлено проекти нормативно-правових актів з метою адаптації українського законодавства до зазначених в Базовому плані директив.		X			Законопроекти підготовлено частково (див. оцінку виконання Питання 2 ПДА).
1.15.	Підготовлено звіт щодо адаптації українського законодавства до зазначених в Базовому плані директив.		X			Підготовлено звіт щодо виконання загальнодержавної програми адаптації законодавства за 2012 рік, але поки не оприлюднено на сайті Мінприроди.
II. Виконання положень Стратегії та НПД в частині забезпечення доступу до інформації та участі громадськості						
1) Підвищення рівня суспільної екологічної свідомості						

¹² Звіт про реалізацію у 2011 році Закону України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2020 року» (в рамках виконання Угоди між Урядом України та ЄС про фінансування програми «Підтримка реалізації Стратегії національної екологічної політики України»). Київ: МЕРПУ, 2012.

¹³ <http://www.menr.gov.ua/content/article/11768>.

¹⁴ <http://www.menr.gov.ua/media/files/Overview.pdf>.

Участь громадськості						
1.16.	Підготовлено та видано щорічну доповідь неурядових екологічних організацій щодо проведення громадської оцінки екологічної політики в 2011 році та в 2012 році.	X				Щорічна доповідь НУО «Громадська оцінка національної екологічної політики за 2011 рік» обсягом 339 сторінок була підготовлена Робочою групою НУО, що складалася з представників провідних українських громадських екологічних організацій за широких консультацій з іншими НУО та експертами (проведено 4 регіональні та одне національне обговорення проекту доповіді), та опублікована на сайті Мінприроди. ¹⁵ Наразі іншою групою громадських експертів готується оцінка екологічної політики за 2004-2013 рр.
1.17.	Підготовлено та затверджено Програму підтримки проектів громадських екологічних організацій, забезпечується виконання програми та сприяння громадському контролю за її реалізацією.				X	Заходи, покликані налагодити програму підтримки з боку держави природоохоронних ініціатив НУО, не виконано. Можливості громадських організацій одержати фінансування на свою природоохоронну діяльність і далі дуже обмежені, оскільки більшість донорських установ не розглядають екологічну сферу як пріоритетну, а пожертви чи членські внески в умовах не дуже розгалуженої членської бази більшості НУО не можуть бути істотною підтримкою громадських ініціатив.
1.18.	Розроблено та затверджено методичні рекомендації з проведення громадської оцінки діяльності органів виконавчої влади.				X	Захід не виконано.
1.19.	Підготовлено та видано посібник для громадських організацій з питань здійснення громадського контролю у сфері навколишнього природного середовища.				X	Захід не виконано.
1.20.	Підготовлено за участю громадськості план посилення інституційної спроможності Мінприроди.				X	Захід не виконано.
Доступ до інформації						
1.21.	Створено та забезпечено функціонування комплексної інформаційної системи охорони навколишнього природного середовища відповідно до спільної			X		В Мінприроді з 2005 року працює Державне підприємство «Центр еколого-експертної аналітики», на яке покладено виконання функцій впровадження зазначеної інформаційної

¹⁵ <http://www.menr.gov.ua/content/article/11791>.

	системи екологічної інформації (CEIC) Європейського агентства навколишнього середовища.				<p>системи. Наприкінці 2012 року оголошено проведення відкритих торгів на забезпечення створення Єдиної інформаційно-аналітичної системи доквілля України (ЄІАС «Довкілля»).</p> <p>Розроблено та подано на погодження ЦОВВ проект постанови КМУ «Про затвердження Положення про загальнодержавну автоматизовану інформаційно-аналітичну систему забезпечення доступу до екологічної інформації та місцевих екологічних автоматизованих інформаційно-аналітичних систем».</p> <p>Ще наприкінці 2011 р. Мінприроди видало наказ № 561 від 22.12.2011 «Про затвердження Переліку видів екологічної інформації та Регламенту розміщення її на веб-сайті Мінприроди».¹⁶ Також на сайті міститься оновлюваний Перелік публічної інформації Мінприроди.¹⁷</p> <p>Однак згаданих заходів недостатньо, щоб говорити про створення інформаційної системи, що відповідає CEIC.</p>
1.22.	Забезпечено видання щорічного звіту в електронній формі про реалізацію Національної екологічної політики з обов'язковим розділом щодо дотримання вимог Оргузької конвенції.		X		<p>На сайті Мінприроди опубліковано лише звіт про стан виконання НПД за 2011 рік (звіт за 2012 рік готується - має бути оприлюднений до 31 березня).¹⁸ Що ж до звіту про реалізацію національної екологічної політики (з розділом про Оргузьку конвенцію), то в Інтернеті є лише інформація щодо тендеру на підготовку документа з кінцевим строком виконання роботи 15 грудня, але сам звіт недоступний.</p>
1.23.	На офіційному веб-сайті органів виконавчої влади розміщуються та щотижня оновлюються матеріали про діяльність у сфері охорони навколишнього природного середовища.		X		<p>Матеріали на сайті Мінприроди розміщуються регулярно - практично щодня, легкодоступні. Але їх не можна вважати системним висвітленням діяльності в сфері природного середовища, оскільки інформація стосується переважно різних публічних заходів та зустрічей, в яких бере участь міністр, його наказів тощо.</p> <p>На сайті Державної екологічної інспекції розміщуються новини такого ж змісту.</p> <p>З позитивних моментів варто відзначити оприлюднення на сайті Мінприроди інформації щодо тендерів. Також сайт міс-</p>

¹⁶ <http://www.menr.gov.ua/content/article/9860>.

¹⁷ Перелік публічної інформації станом на 01.01.2013.

¹⁸ <http://www.menr.gov.ua/content/article/10501>.

						тять матеріали щодо запитів/звернень громадськості. наприклад. про те, як подати запит, про стан опрацювання запитів помісячно ¹⁹ і т.д. Разом з тим, знайти інформацію на сайті не просто, адже розташування матеріалів є не логічним, а пошукова функція не працює.
1.24.	Відбувається систематичне інформування населення про стан навколишнього природного середовища, динаміку його змін, джерела забруднення і характер впливу екологічних факторів на здоров'я людини.		X			Передбачене на 2012 р. затвердження Порядку систематичного інформування населення про стан навколишнього природного середовища, динаміку його змін, джерела забруднення і характер впливу екологічних факторів на здоров'я людини не відбулося, як не можна говорити і про налагодження самого систематичного інформування про стан навколишнього природного середовища в динаміці. Не знайдено запланованого на 2012 рік видання в електронному форматі періодичного офіційного вісника Мінприроди, а також його обласних версій. Проте, варто відзначити повернення практики регулярного випуску Національних доповідей про стан навколишнього природного середовища в Україні, що є фактично єдиним всеохоплюючим та публічним офіційним джерелом інформації про стан довкілля.
1.25.	Інформація щодо екологічної політики та стану навколишнього природного середовища України доступна для іноземних аудиторій через створення та підтримання англійської версії порталу Мінприроди.				X	Існує тільки україномовна версія порталу Мінприроди (при тому що ряд інших ЦОБВ, наприклад Міністерство аграрної політики та продовольства України, мають повноцінні англійські версії), а це значно ускладнює інформаційний обмін з європейськими структурами та іншими зацікавленими сторонами, що не володіють українською мовою.
Просвітницька робота						
1.26.	Проводиться комплексна рекламно-інформаційна, просвітницька кампанія з метою формування в суспільстві розуміння цінності сприятливого для життєдіяльності людини навколишнього природного середовища (соціальна реклама, матеріали в ЗМІ, друк поліграфічної продукції тощо).				X	Ще у 2011 році мала бути проведена оцінка інформаційних потреб запитувачів екологічної інформації, визначення базового рівня, на основі якого має розвиватись подальша діяльність. У 2012 планувалось замовити та розмістити на телебаченні та в Інтернеті відеоролики соціальної реклами природоохорон-

¹⁹ <http://www.menr.gov.ua/content/category/296>.

						ного спрямування, щоквартальне видання і розповсюдження газети (в тому числі й Інтернет версії), щомісячне видання та розповсюдження по Україні періодичного журналу Мінприроди «Рідна Природа», виготовлення та розміщення зовнішньої реклами природоохоронного змісту. Частково це мало фінансуватись з бюджету, частково – з проекту СБП. За 2011 рік заходів не виконано «з причин неналежного фінансування», як зазначено у звіті за 2011 рік), окрім видання презентаційної книги до 20-річчя Мінприроди. Аналогічна ситуація мала місце в 2012 році.
1.27.	Підготовлено та подано на розгляд Кабінету Міністрів України проект Стратегії екологічної освіти для сталого розвитку.				X	Цей пункт НПД мав бути виконаний протягом 2011 – 2012 рр. У звіті Мінприроди за 2011 рік зазначено, що «виконання заходу буде здійснюватись у 2012 році». За результатами тендеру це завдання покладено на ДЕА, за інформацією якої, роботу ще не було завершено. На сайті ДЕА розміщений документ під назвою «Концепція регіональної системи освіти для сталого розвитку», ²⁰ однак його статус незрозумілий. Тим більше невідомо, чи обговорювався цей документ з громадськістю. У 2011 році планувалося «створення екологічного освітнього Інтернет-порталу “Веб-освіта для сталого розвитку”, забезпечення його функціонування». Завдання було перенесено на 2012 рік, але теж не виконано.
1.28.	Розроблено методичні рекомендації щодо впровадження в господарську діяльність моделей невиснажливого господарювання та екологічно дружніх технологій, а також проводяться навчально-просвітницькі акції з метою впровадження таких моделей і технологій.				X	Цей пункт не виконано. Просвітницька діяльність щодо впровадження моделей сталого виробництва в Україні є фрагментарною і здійснюється переважно в рамках проектів міжнародних чи громадських організацій, за відсутності системної підтримки з боку держави.
Загальна оцінка						30 із 84 можливих
Процент						36%

²⁰ <http://dea.gov.ua/training/1215.html>.

ВИСНОВКИ:

1. Попри прогресивність багатьох положень Стратегії, що стосуються реформи екологічного управління, забезпечення участі громадськості та інформаційної діяльності, виконання цих положень залишається незадовільним. Де-факто, протягом 2012 року реформи екологічного управління мали регресивну спрямованість. Адміністративна реформа, що, серед іншого, включила в себе ліквідацію територіальних органів Мінприроди поставила під загрозу перспективи реалізації екологічної політики на регіональному та місцевому рівні, перекреслила багаторічні напрацювання цих структур, завдала істотного удару по інституційній пам'яті та кадровому потенціалу природоохоронної системи. Традиційні часті кадрові зміни в центральному апараті Мінприроди (у 2012 р. там встигло попрацювати аж три міністри) та істотне скорочення кадрів також значно підривають послідовне реформування екологічного врядування та унеможливають ефективну реалізацію екологічної політики. Через відсутність налагодженої системи підготовки і перепідготовки кадрів значна частина кадрового складу системи охорони навколишнього природного середовища слабо обізнана з європейськими принципами екологічної політики та управління.
2. Інтеграція екологічної політики в секторальні та регіональні політики – один із найважливіших пріоритетів Стратегії – в умовах відсутності підкріплення відповідною нормативно-правовою базою залишається текстом на папері. Слабкість Мінприроди в системі ЦОВВ не дозволяє йому відігравати координуючої ролі, а міжвідомчих механізмів для впровадження інтеграції екологічної політики з більш високим рівнем координації та керівництва не було створено. Пріоритетність екологічної політики в державній політиці і далі дуже низька.
3. Участь громадськості в прийнятті рішень та реалізації екологічної політики залишається епізодично-фрагментарною. Спроби налагодити системні консультації з громадськістю при прийнятті рішень з належним врахуванням відповідних пропозицій після консультацій щодо НПД у 2011 році не було. Натомість у 2012 році Мінприроди втручалось в роботу Громадської ради і формування її складу, остаточно підірвавши довіру до цього механізму консультацій.
4. Одним із найбільших здобутків 2012 р. стала підготовка, обговорення з широкою громадськістю та оприлюднення на сайті Мінприроди Щорічної доповіді НУО «Громадська оцінка національної екологічної політики», що стало першою спробою за останнє десятиліття підготувати системний незалежний аналіз національної екологічної політики із залученням широкого кола екологічної громадськості.
5. Що стосується інформаційної політики в екологічній сфері, то відносно задовільна ситуація спостерігається в частині інформування про діяльність Мінприроди (робота із запитами, висвітлення інформації про рішення та заходи Мінприроди на веб-сайті), гірший стан справ з інформуванням про стан навколишнього природного середовища, динаміку його змін, джерела забруднення і характер впливу екологічних факторів на здоров'я людини, де, фактично, єдиним офіційним джерелом інформації є щорічна Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні, але вона не дозволяє спостерігати за змінами в стані довкілля у динаміці і не заміняє консолідовану систему екологічної інформації для ефективного прийняття рішень, що відповідає CEIC.
6. В Україні є розуміння того, яким має бути інформування щодо стану навколишнього природного середовища, Мінприроди планує правильні заходи, але, на жаль, вони не виконуються. Очевидно, Мінприроди не вистачає не просто коштів на виконання запланованих заходів, а раціонального планування та використання цих коштів, більш професійного менеджменту.
7. В умовах браку дієвих заходів, загальний стан освіченості населення стосовно поведінки в довкіллі, збереження природних ресурсів, збалансованого споживання та виробництва, зміни моделей поведінки залишається дуже низьким. Мінприроди та інші ЦОВВ не виконують своєї просвітницької місії попри плани щодо підвищення рівня обізнаності населення та залучення засобів масової та соціальної інформації.
8. Більш ефективною в інформаційно-просвітницькому плані є робота організацій громадянського суспільства, однак їм не вистачає ресурсів для того, щоб забезпечити істотний вплив на існуючу ситуацію, а держава не виконує своїх зобов'язань щодо впровадження програм підтримки громадських проектів та ініціатив. За

питання освіти для сталого розвитку не мають бути відповідальними тільки екологічні установи. Нові підходи до виховання людей, здатних жити в гармонії з принципами сталого розвитку, мають впроваджуватися та підтримуватися на рівні найвищих урядових структур. На жаль, поки що у нас в країні переважає вкрай хибна думка, що сталий розвиток – це тема екологів.

9. Загалом євроінтеграційний поступ в екологічній сфері у 2012 мав неоднозначний характер. З одного боку, вагомим зрушенням стало прийняття Базового плану адаптації законодавства України з питань охорони навколишнього природного середовища до законодавства Європейського Союзу, що дозволить активізувати роботу у цьому напрямку. З іншого боку, через невиконання наскрізних вимог ЄС стосовно управління державними фінансами, хоча Мінприроди послідовно виконував залежні від нього вимоги надання Секторальної бюджетної підтримки, кошти першого траншу СБП так і не були надані, через що значна кількість заходів, передбачених НПД як така, що фінансується з джерела СБП (в основному найпрогресивніші, що мали впроваджувати стандарти ЄС в екологічне врядування), так і не була реалізована.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Законодавчо закріпити обов'язковість інтеграції екологічної складової до секторальної політики шляхом прийняття нормативно-правової бази, що передбачає обов'язкове врахування екологічних аспектів в стратегіях, державних цільових програмах тощо та прийнятті інших рішень, що впливають на довкілля (зміни до Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища" та інших відповідних нормативно-правових актів (НПА), прийняття НПА щодо ОВНС і СЕО та ін.).
2. Забезпечити інституційне посилення Мінприроди як ключового органу, відповідального за впровадження екологічної політики, зокрема, розробивши за участю громадськості та з використанням кращого європейського досвіду екологічного врядування Плану посилення інституційної спроможності Мінприроди та забезпечивши його подальшу реалізацію (що також передбачено НПД).
3. Створити механізм міжвідомчої координації інтеграції екологічної політики на рівні КМУ, а також посилити виконання екологічної функції іншими міністерствами та відомствами, зокрема, через впровадження процедури СЕО з наданням повноважень Мінрегіонбуду, Мінінфраструктури тощо здійснювати у співпраці з Мінприроди екологічну оцінку планів у сфері своєї компетентції.
4. Забезпечити належне фінансування діяльності, передбаченої Стратегією та НПД.
5. Прискорити виконання заходів, передбачених НПД, в т.ч. тих, що були не виконані в 2011-2012 рр., зокрема щодо залучення громадськості до реалізації екологічної політики та інформаційно-просвітницької діяльності: створити належні механізми залучення громадськості до участі у прийнятті рішень.
6. Виконати заплановані заходи з налагодження системи інформування про стан навколишнього середовища, враховуючи рекомендації Робочої групи Сторін Організації Конвенції з доступу до інформації.
7. Спрямувати зусилля на створення широкого інформаційного поля, в якому буде реальна можливість впровадження ефективного екологічного просвітництва (розміщення матеріалів у популярних ЗМІ, нових медіа, використання соціальної реклами тощо).
8. Налагодити всеохоплюючу систему обов'язкової підготовки та перепідготовки кадрів з питань європейської екологічної політики та законодавства, що включала б атестацію отриманих знань і поширювалася не тільки на апарат Мінприроди, Держекоінспекції, включаючи регіональний та місцевий рівень, але й управлінців інших ЦОВВ, керівників підприємств, екоНУО тощо.
9. Якомога швидше розробити та прийняти Державну стратегію управління державними фінансами, щоб розблокувати отримання коштів Секторальної бюджетної підтримки як для екологічного, так і інших секторів, що дозволило б реалізувати у повній мірі заходи, передбачені НПД.
10. Активізувати роботу над прийняттям Концепції і Стратегії екологічної освіти для сталого розвитку із залученням громадськості та фахівців, а також над реалізацією інформаційно-просвітницької діяльності щодо екологічно відповідального споживання та виробництва.

Питання 2: ПОДАЛЬША РОЗРОБКА ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА, СТРАТЕГІЙ ТА ПЛАНІВ У СФЕРІ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА, ЗОКРЕМА, ЩОДО ОЦІНКИ ВПЛИВУ, СТРАТЕГІЧНОЇ ОЦІНКИ, ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ.

Назва пріоритету: Сторони співпрацюють щодо підготовки до імплементації актів *acquis* ЄС, зазначених у відповідних додатках до Угоди про асоціацію, та підтримки України у подальшій розробці та імплементації українського законодавства, стратегій та планів, зокрема, щодо доступу до інформації у сфері навколишнього природного середовища (далі – екологічна інформація, EI), оцінки наслідків впливу деяких громадських і приватних проектів на навколишнє середовище (далі – ОВД), оцінки впливу деяких планів та програм на довкілля (далі – СЕО) та участі громадськості в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля (далі – УГ).

Об'єктивно вимірювані індикатори		так			ні	Примітки
		відмінно	добре	задовільно		
№	Оцінка	3	2	1	0	
Співпраця України – ЄС щодо імплементації актів <i>acquis</i> ЄС						
2.1.	Україна постійно, послідовно та якісно здійснює планування та реалізацію заходів у сфері адаптації до законодавства ЄС щодо:					
	2.1.1. EI.		X			У 2012 році Україна не ухвалила жодного нормативного акту у цій сфері, хоча ухвалене у 2011 законодавство у сфері доступу до публічної інформації у більшій мірі відповідає європейським стандартам у сфері доступу до EI. Планові документи передбачають подальшу адаптацію до Директиви 2003/4/ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації та про скасування Директиви 90/313/ЄЕС (далі – Директива 2003/4/ЄС).

	2.1.2. ОВД.		X			<p>У 2012 році ухвалені плани у сфері адаптації законодавства України до законодавства ЄС, які передбачають адаптацію законодавства України до директив ЄС щодо ОВД, СЕО та УГ. Проте, заходи зосереджують увагу лише на підготовці (розробленні) проектів нормативно-правових актів, не завжди у цих заходах вказуються конкретні види актів, проекти яких необхідно розробити.</p> <p>В Україні щорічно приймаються плани заходів, які спрямовані на адаптацію до законодавства ЄС. 28 березня 2012 року Розпорядженням № 156-р КМУ затверджено План заходів щодо виконання у 2012 році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС²¹. Зазначений документ передбачив низку заходів з адаптації до:</p> <p>– Директиви Ради ЄС від 27 червня 1985 р. № 85/337/ЄЕС про оцінку наслідків впливу деяких державних і приватних проектів на навколишнє середовище з поправками, внесеними Директивою № 97/11/ЕС та Директивою № 2003/35/ЕС (13 грудня 2011 року ухвалено Директиву Європейського парламенту і Ради ЄС № 2011/92/ЄС про оцінку наслідків впливу деяких державних і приватних проектів на навколишнє середовище, що кодифікувала попередню й інші директиви, які вносили зміни і доповнення до неї) (далі у тексті – Директива 85/337/ЄЕС (Директива 2011/92/ЄС)),</p> <p>– Директиви Європейського Парламенту та Ради ЄС від 27 червня 2001 р. № 2001/42/ЄС щодо оцінки впливу деяких планів та програм на довкілля (далі – Директива 2001/42/ЄС).</p> <p>Усі заходи обмежилися лише підготовкою проектів нормативно-правових актів. Зокрема, щодо:</p> <p>– Директиви 85/337/ЄЕС (Директиви 2011/92/ЄС) планувалося підготувати проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 р. № 554» та проектів нормативно-правових актів щодо оцінки наслідків впливу деяких державних і приватних проектів на навколишнє середовище,</p>
	2.1.3. СЕО.		X			
	2.1.4. УГ.		X			

²¹ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-2012-%D1%80>.

					<p>– Директиви 2001/42/ЄС планувалося підготувати проекти нормативно-правових актів щодо оцінки впливу деяких планів та програм на довкілля та участі громадськості під час їх розроблення.</p> <p>27 квітня 2012 року ухвалено План заходів Мінприроди щодо виконання у 2012 році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Наказ Мінприроди № 249).²² Зазначений план продублював положення Загальнодержавної програми адаптації з підготовки проектів відповідних нормативно-правових актів.</p> <p>17 грудня 2012 року Наказом № 659 міністра Мінприроди затверджено Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації),²³ який передбачив внесення змін до конкретних законів, підзаконних нормативно-правових актів та ухвалення нових.</p> <p>Особливістю Базового плану апроксимації є й те, що окрім визначення нормативно-правових актів, які необхідно ухвалити чи змінити, вказуються конкретні вимоги до їхнього змісту. Так, для адаптації до Директиви 85/337/ЄЕС (Директиви 2011/92/ЄС) пропонується визначити чітку процедуру оцінки впливу на навколишнє середовище, яка б узгоджувалася з порядком видачі дозволів на будівництво, встановити її загальнообов'язковість щодо визначених об'єктів, передбачити роль компетентних органів в сфері охорони довкілля, процедури інформування та участі громадськості.</p> <p>Але, ухвалення Базового плану апроксимації в кінці року не дає підстав стверджувати, що заплановані у ньому заходи якісно виконувалися у 2012 році. Окрім позитивних положень (визначення конкретних директив, до яких адаптуватиметься екологічне законодавство України, та базових вимог до змісту майбутніх змін законодавства) він має низку недоліків, на що уже вказувалося в експертному середовищі.²⁴ Більше того,</p>
--	--	--	--	--	--

²² http://www.leonorm.com/P/NL_DOC/UA/201201/Nak249.htm.

²³ <http://www.menr.gov.ua/content/article/11768>.

²⁴ Детальніше див. «Есть ли у Вас план, мистер Фикс?» // http://www.rac.org.ua/fileadmin/user_upload/documents/weekly_reviews/2012/2012_Dec_10_23.pdf.

						ним змінюється термін виконання заходів з адаптації до розглянутих директив – встановлюється грудень 2013 року. Тим самим перенесено терміни впровадження існуючого міжнародно-правового зобов'язання України, пов'язаного із вступом України до Енергетичного Співтовариства. Хоча Директива 85/337/ЄЕС мала бути впроваджена до 1 січня 2013 року ²⁵ .
2.2.	ЄС надає технічну підтримку Україні для розробки адаптаційних інструментів щодо:					
	2.2.1. ЕІ.	X				У 2012 році було реалізовано декілька проектів технічної підтримки ЄС, спеціально чи частково присвячені питанням ЕІ.
	2.2.2. ОВД.	X				<p>Співпраця України та ЄС у розробці адаптаційних інструментів триває не один рік. У 2012 році Україна, зокрема в особі Мінприроди, продовжувала одержувати технічну підтримку від ЄС.</p> <p>З 2009 року реалізується Проект «Допомога Україні у впровадженні Конвенції Еспо та Орхуської конвенції»,²⁶ у рамках якого розроблено низку проектів нормативно-правових актів, зокрема законопроект «Про оцінку впливу на навколишнє природне середовище». 25 жовтня 2011 року офіційно відкрито другу фазу проекту, яка має на меті забезпечити можливість залучення громадськості до процесу прийняття рішень у сфері охорони навколишнього природного середовища та допомогти Україні в проведенні оцінки впливу на довкілля проектів, що мають транскордонний характер, а також забезпечити відповідність законодавства іншим угодам.</p> <p>У рамках Проекту Twinning UA09/ENP-PCA/EN17 «Підтримка Міністерства охорони навколишнього природного середовища України щодо впровадження Закону України «Про екологічний аудит», що реалізовувався протягом 2010-2012 рр., розглядалися не тільки правові, організаційні і технічні питан-</p>

²⁵ Протокол про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, ратифікований Законом України від 15.12.2010 р. № 2787-VI // http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a27.

²⁶ http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/press_corner/all_news/news/2010/20100730_1_uk.htm.

					<p>ня, пов'язані з екологічним аудитом, але також з оцінкою впливу на навколишнє середовище.²⁷ У рамках проекту підготовлено проект закону «Про оцінку впливу на навколишнє середовище».</p> <p>Зараз виконується Проект «Додаткова підтримка Міністерства екології та природних ресурсів України в реалізації секторальної бюджетної підтримки» (2012-2014 рр.), головною метою якого є надання підтримки у реалізації життєздатної екологічної стратегії України відповідно до норм ЄС і пріоритетів, погоджених у рамках Плану дій ЄПС ЄС-Україна та Порядку денного асоціації ЄС-Україна.²⁸ Допомога надається щодо семи компонентів, у т.ч. адаптації законодавства України до Директиви 85/337/ЄЕС (Директиви 2011/92/ЄС).</p>
	2.2.3. СЕО.		X		У рамках Проекту «Додаткова підтримка Міністерства екології та природних ресурсів України в реалізації секторальної бюджетної підтримки» (2012-2014 рр.) передбачено надання допомоги з адаптації законодавства України до Директиви 2001/42/ЄС.
	2.2.4. УГ.	X			У 2012 році було реалізовано декілька проектів технічної підтримки ЄС, спеціально чи частково присвячені питанням УГ.
Розроблення та ухвалення законодавства, планів та програм					
2.3.	Плани парламентської, урядової, міністерської роботи передбачають ухвалення законів та/чи підзаконних актів, необхідних для:				
	2.3.1. ЕІ.		X		Плани роботи, зокрема з ухвалення нормативно-правових актів, необхідних для проведення ОВД, СЕО, забезпечення участі УГ та доступу до ЕІ ухвалювалися на міністерському рівні.
	2.3.2. ОВД.		X		

²⁷ http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/press_corner/all_news/news/2012/2012_09_26_1_uk.htm.

²⁸ <http://www.sbs-envir.org/index.php/ua/>, http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/projects/list_of_projects/275552_en.htm#.

	2.3.3. CEO.		X			28 грудня 2011 року розпорядженням № 1345-р КМУ затверджено Орієнтовний план законопроектних робіт на 2012 рік, в який протягом 2012 року тричі вносилися зміни ²⁹ . Не зважаючи на це, план не передбачає розроблення законопроектів, спрямованих на регулювання ОВД та CEO.
	2.3.4. УГ.		X			<p>Планування нормотворчої роботи проводилося у рамках Мінприроди. 29 грудня 2011 року Наказом № 578 затверджено План діяльності Міністерства екології та природних ресурсів України з підготовки проектів регуляторних актів на 2012 рік,³⁰ яким передбачено підготувати окремі акти щодо впровадження та удосконалення процедури ОВД та CEO. Зокрема проектів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації положень Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті» (п. 1), – Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку оцінки впливу на навколишнє середовище (ОВНС) в транскордонному контексті» (п. 5), – Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку із ратифікацією Протоколу про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті» (п. 11). <p>Схожі положення містить і Річний план заходів з виконання покладених на Мінприроди завдань на 2012 рік.³¹</p>
2.4.	Розроблялися проекти нових законів та/або підзаконних актів, необхідних для:					
	2.4.1. EI.				X	У 2012 році такі акти не розроблялися.

²⁹ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1345-2011-%D1%80>.

³⁰ <http://www.menr.gov.ua/content/article/46>.

³¹ <http://www.menr.gov.ua/content/article/10029>.

	2.4.2. ОВД.		x		
	2.4.3. СЕО.		x		<p>Основні заходи щодо приведення національного законодавства до міжнародних стандартів щодо запровадження ОВД та СЕО відбувалися у площині розроблення відповідних нормативно-правових актів. Проте одні і ті ж питання, зокрема щодо суті ОВД, самим Мінприроди викладалися по-різному, що може свідчити про відсутність чіткого та послідовного розуміння ролі та значення ОВД. Частково така ситуація зумовлена складністю процесу погодження проектів з іншими центральними органами виконавчої влади.</p> <p>Протягом 2012 року в Україні здійснювалася робота з питань напрацювання проектів законодавства, спрямованого на впровадження європейських стандартів щодо ОВД та СЕО.</p> <p>12 квітня 2012 року Мінприроди оприлюднило проект Закону України «Про оцінку впливу на навколишнє середовище».³² Законопроект ОВНС розглядається не як дозвільна процедура, а навпаки її було інтегровано в існуючі процедури видачі документів дозвільного характеру, визначалася й деталізувалася процедура проведення ОВНС, у т.ч. в транскордонному контексті, встановлювалися адекватні можливості участі громадськості.³³ Проте, зазначений законопроект не було подано на реєстрацію до ВРУ, його проходження було зупинено на рівні погоджень іншими міністерствами. Як наслідок, питання виконання міжнародних зобов'язань Україною залишилося відкритим.</p> <p>Напередодні чергового засідання Комітету з питань дотримання Оргуської конвенції, де мали розглядатися питання щодо можливості зняття попередження з України за систематичні порушення Оргуської конвенції, 21 червня 2012 року у ВРУ зареєстровано проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо реалізації положень Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті» (№10651).³⁴ Хоч ініціатором законопроек-</p>

³² <http://www.menr.gov.ua/content/article/48>.

³³ Детальніше про законопроект читайте у актуальному коментарі «Оцінка впливу на довкілля в Україні: перезавантаження» // http://www.rac.org.ua/fileadmin/user_upload/documents/weekly_reviews/2012/2012_Apr_26_S.pdf.

³⁴ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43793.

					<p>ту був колишній голова комітету ВРУ, але розробка здійснювалася Мінприроди.³⁵ Законопроектом пропонувалося доповнити Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» новим розділом, що б регулював проведення ОВНС. Як зазначають експерти, законопроект запропонував впровадження нової громіздкої процедури ОВНС, яка завершувалася поданням документів на державну екологічну експертизу.³⁶ 12 грудня 2012 року зазначений проект був відкликаний за процедурою, передбаченою ст. 105 Регламенту ВРУ, тобто був визнаний відкликаним, оскільки хоча і був внесений, але не був прийнятий до закінчення строку повноважень ВРУ VI скликання в першому читанні.³⁷</p> <p>10 грудня 2012 року Мінприроди оприлюднило проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з ратифікацією Протоколу про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті».³⁸ Проектом пропонувалися зміни до законів України «Про охорону навколишнього природного середовища» та «Про екологічну експертизу», якими запроваджувалося проведення СЕО проектів планів та програм розвитку галузей і територій, державних цільових програм, реалізація яких пов'язана з використанням природних ресурсів та потенційно може вплинути на стан навколишнього середовища. Проте конкретних вимог до процедури вказаний проект не передбачив.</p> <p>На виконання доручення Президента України було розроблено проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо реалізації положень Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля». Цей проект також спрямований на створення правової процедури реалізації положень Організації економічного співробітництва та Конвенції Еспо. Поряд з цим, проект передбачає імплементацію частини по-</p>
--	--	--	--	--	--

³⁵ Звіт про виконання Річного плану заходів з виконання покладених на Мінприроди завдань за 9 місяців 2012 року // <http://www.menr.gov.ua/content/article/11668>.

³⁶ Оцінка впливу на довкілля: рятівне коло чи нова пастка // http://www.rac.org.ua/fileadmin/user_upload/documents/weekly_reviews/2012/2012_June_11_22.pdf.

³⁷ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43887.

³⁸ <http://www.menr.gov.ua/content/article/48>.

					<p>ложень Директиви 85/337/ЄЕС (Директиви 2011/92/ЄЕС)).</p> <p>19 вересня 2012 року Мінприроди оприлюднило Проект постанови КМУ «Про затвердження Переліку видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку», яким враховуються вимоги Директиви 85/337/ЄЕС (Директиви 2011/92/ЄЕС) щодо визначення видів та порогових величин екологічно-небезпечної діяльності.³⁹</p> <p>Суттєвим недоліком нормотворчої діяльності Мінприроди з питань ОВНС, СЕО у 2012 році є те, що за її результатами не ухвалено конкретних нормативно-правових актів.</p>
	2.4.4. УГ.		Х		<p>У 2012 році Мінрегіонбуд розробив, а парламент зареєстрував два законопроекти (№ 10442⁴⁰ та № 11256⁴¹) про зміни до Закону України про містобудівну діяльність, що вносили зміни у процедуру УГ.</p>
2.5.	Ухвалено нові закони та/або підзаконні акти, необхідні для проведення:				
	2.5.1. ЕІ.			Х	У 2012 році не було прийнято жодного акту у цій сфері.
	2.5.2. ОВД.			Х	<p>Зміни внесено у закон, який не є рамковий у сфері охорони довкілля. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» потребує змін не лише щодо проведення ОВД, але й таких змін, які б визначили принципи та основні елементи й етапи порядку проведення ОВНС.</p> <p>Незважаючи на те, що протягом 2012 року в Україні здійснювалася робота з розроблення проектів законодавства з питань проведення ОВД та СЕО, проте вона не увінчалася ухваленням конкретних нормативно-правових актів. Поодиноким виключенням є ухвалення 20 листопада 2012 року Закону України</p>

³⁹ <http://www.menr.gov.ua/content/article/48>.

⁴⁰ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=43326.

⁴¹ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=44482.

						«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань регулювання містобудівної діяльності» № 5496-VI ⁴² . Ним внесено зміни у ст. 31 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», які передбачають надання результатів оцінки впливу на стан навколишнього природного середовища (матеріали оцінки та звіти про оцінку і громадське обговорення) до проектної документації на будівництво об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, а також об'єктів, які підлягають оцінці впливу на навколишнє природне середовище у транскордонному контексті.
	2.5.3. СЕО.				X	
	2.5.4. УГ.				X	
2.6.	Стратегії та плани у сфері навколишнього природного середовища включають положення про розроблення, удосконалення законодавства України, та які виконано щодо:					
	2.6.1. ЕІ.		X			Стратегія екологічної політики України та НПД включають певні заходи у цій сфері, але вони не є достатніми для забезпечення належного доступу до ЕІ.
	2.6.2. ОВД.		X			Стратегія екологічної політики лише наголошує на важливості ОВД, проте не вказує на необхідності поліпшення законодавства з цього питання. НПД передбачає проведення у 2011 році аналізу відповідності законодавства до Директиви 85/337/ЄЕС, розроблення проектів необхідних актів (п. 42).
	2.6.3. СЕО.		X			В основі виконано. У попередні роки в Україні ухвалено два довгострокові програмні документи, якими передбачені заходи з удосконалення та впровадження ОВД, СЕО, але дія та виконання яких відбувалася протягом 2012 року. Це: – Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року, затвердженні Законом Украї-

⁴² <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5496-17>.

					<p>ни від 21 грудня 2010 року № 2818-VI (далі – Стратегія екологічної політики),⁴³</p> <p>– Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 р. № 577-р (далі – НПД).⁴⁴</p> <p>Стратегія екологічної політики прямо вказує на необхідність удосконалення екологічного законодавства в частині застосування СЕО як обов’язкового інструменту стратегічного планування розвитку соціально-економічної політики на національному, регіональному та місцевому рівнях (п.4.2.).</p> <p>НПД розвинув Стратегію екологічної політики, конкретизувавши її положення. Зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> – у п. 158 передбачено підготувати та подати на розгляд КМУ законопроект щодо внесення змін до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» стосовно обов’язкового врахування засад екологічної політики в проектах державних, секторальних (галузевих), регіональних стратегій і програм, під час проведення стратегічної екологічної оцінки, – у п. 160 передбачено підготувати та подати на розгляд КМУ законопроект щодо запровадження стратегічної екологічної оцінки з метою гармонізації з Директивою 2001/42/ЄС. <p>Проекти згаданих нормативно-правових актів були підготовлені Мінприроди та надіслані на повторне погодження МЗС, Мінекономрозвитку, Мінфіну, Держпідприємництва. Фінансування заходів відбувалося за рахунок державного бюджету та міжнародної технічної допомоги.</p>
2.6.4. УГ.			X		<p>НПД не передбачає розроблення нових актів у цій сфері, разом з тим НПД передбачає заходи із адаптації законодавства до актів ЄС, серед яких Директива 85/337/ЄЕС та Директива 2003/35/ЄС про забезпечення участі громадськості у підготовці окремих планів та програм, що стосуються навколишнього</p>

⁴³ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>.

⁴⁴ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/577-2011-%D1%80>.

					середовища, та внесення змін і доповнень до Директив 85/337/ЄЕС та 96/61/ЄС щодо участі громадськості та доступу до правосуддя.
Зміст законодавства та його імплементація щодо ЕІ					
2.7.	Національне законодавство закріплює право на доступ до екологічної інформації та встановлює дієвий механізм його реалізації.		X		Право та належний механізм встановлене, але на практиці реалізувати право все ще є проблематично у зв'язку із помилковим праворозумінням норм з боку чиновників.
2.8.	Національні визначення екологічної інформації та публічного органу, на який покладається обов'язок забезпечувати доступ до екологічної інформації, відповідають визначенням Організації Конвенції та Директиви ЄС 2003/4/ЄС про свободу доступу до екологічної інформації (надалі – Директива 2003/4/ЄС).		X		Визначення ЕІ та коло розпорядників інформації, на яких поширюються вимоги закону щодо забезпечення доступу до ЕІ все ще не в повній мірі відповідають своїм європейським аналогам. У 2012 році спроб змінити таку ситуацію не було.
2.9.	Відомості про ЕІ, якою володіють державні органи, а також про те, яким чином можна отримати доступ до такої інформації, є повними і доступними.			X	Згідно із ЗУ «Про доступ до публічної інформації» органи влади зобов'язані оприлюднювати інформацію про систему обліку, види інформації, яку вони зберігають, а також про порядок складання, подання запиту на інформацію. Всупереч вимогам закону Мінприроди не розкриває переліки видів інформації, якими володіє, та не забезпечує роботу загальнодоступного реєстру (системи обліку) публічної інформації. Процедура подання запиту на публічну інформацію в повній мірі описана на сайтах усіх органів влади.
2.10.	Існують чіткі вимоги щодо активного розповсюдження (оприлюднення) екологічної інформації, в тому числі щодо дозвільних документів та звітів з оцінки впливу на навколишнє середовище.			X	Чітких вимог не встановлено. Положення ЗУ «Про ОНПС», присвячені екологічному інформаційному забезпеченню, не є чіткими, ступінь їх виконання органами влади є низьким. ЗУ «Про доступ до публічної інформації» зобов'язує органи публікувати прийняті ними акти індивідуальної дії (включають дозвільні документи). Переважна більшість органів влади, у тому числі Мінприроди, не виконують цю вимогу закону.

2.11.	Існують добре відпрацьовані канали публікації екологічної інформації (ЗМІ, Інтернет, розсилки).			X		Не існує. Окремі звіти/дані спорадично публікуються у різних ЗМІ. Веб-сайти органів влади є не повними.
2.12.	Існують належні адміністративні системи та процедури для забезпечення повної і своєчасної відповіді на запит на інформацію від громадськості.		X			Внутрішньовідомчими актами достатньо добре врегульовано процес проходження запиту по відомству і надання на нього відповіді. У переважній більшості відповідь надходить вчасно. Повнота відповіді залежить від багатьох факторів.
2.13.	Вимоги національного законодавства щодо реквізитів запиту (форма, обґрунтованість) та строків розгляду запиту відповідають європейським стандартам.	X				Цілком.
2.14.	Законодавство містить вичерпний перелік підстав відмови у наданні екологічної інформації. Такі підстави є легітимними з точки зору Конвенції та Директиви 2003/4/ЄС.	X				Цілком.
2.15.	Існують чіткі законодавчі рамки охорони усіх видів інформації із обмеженим доступом (таємної, службової та конфіденційної).			X		Рамки охорони, особливо персональних даних та комерційної таємниці, є розмитими, що часто ускладнює доступ до EI.
2.16.	Доступ до екологічної інформації є безоплатним чи недорогим.		X			Після 10 сторінки запитувач повинен відшкодувати фактичні витрати на копіювання.
Зміст законодавства та його імплементація щодо ОВД та СЕО						
2.17.	Законодавство України вимагає та встановлює чітку процедуру проведення:					
	2.17.1. ОВД.			X		Останні зміни законодавства погіршили випадки та процедуру проведення ОВД. В Україні ухвалено низку нормативно-правових актів, які у більшій-меншій мірі вимагали проведення оцінки проектів об'єктів та діяльності, планів та програм, які матимуть знач-

					<p>ний вплив на довкілля. Серед них базовими стали закони України «Про охорону навколишнього природного середовища» (26.06.1991 р.) та «Про екологічну експертизу» (09.02.1995 р.), постанови КМУ «Про перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку» (27.07.1995 р.) та «Про Порядок передачі документації на державну екологічну експертизу» (31.10.1995 р.).</p> <p>До лютого 2011 року ОВД охоплювала розробку проекту матеріалів ОВНС та обов'язкове проведення державної екологічної експертизи об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку. З ухваленням Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» встановлено новий порядок одержання дозволів на будівництва, скасовано проведення державної екологічної експертизи щодо проектів будівництва усіх об'єктів, як наслідок суттєво змінено процедуру проведення ОВД, чим погіршено відповідність законодавства України як Директиві 85/337/ЄЕС (Директиві 2011/92/ЄС), так і Конвенції Еспо.</p> <p>Закон України «Про екологічну експертизу» серед об'єктів екологічної експертизи перераховує державні інвестиційні програми, проекти схем розвитку і розміщення продуктивних сил, розвитку окремих галузей народного господарства, проекти генеральних планів населених пунктів, схем районного планування. Проте чинне законодавство не встановлює чіткої процедури проведення оцінки цих планів і програм, не визначає особливостей такої оцінки.</p> <p>Аналізуючи законодавство України з питань проведення ОВД та СЕО, експерти вказали на низькому ступені його відповідності Директиві 85/337/ЄЕС (Директиві 2011/92/ЄС), Директиві 2001/42/ЄС.⁴⁵</p>
	2.17.2. СЕО.			Х	У законодавстві відсутнє розуміння та чітка процедура проведення СЕО.

⁴⁵ Огляд стану гармонізації законодавства України з вимогами права ЄС та Базовий план гармонізації законодавства України з правом ЄС (ДОВКІЛЛЯ). Київ, грудень 2011 р. // <http://www.menr.gov.ua/media/files/Overview.pdf>.

2.18.	Законодавство України встановлює чітку процедуру оцінки у випадку транскордонного впливу щодо:				
	2.18.1. ОВД.			X	<p>Законодавство передбачає можливість проведення ОВД у випадку транскордонного впливу на довкілля, але не встановлює її процедури.</p> <p>У 1999 році Україна ратифікувала Конвенцію Еспо, яка встановлює процедури консультацій з іншими державами у випадку потенційного негативного впливу на довкілля інших держав. Згідно з Законом України «Про міжнародні договори України» ця конвенція є частиною законодавства і застосовується у порядку, передбаченому для норм національного законодавства.</p> <p>До недавнього часу проведення ОВД у транскордонному контексті передбачалося у Державних будівельних нормах ДБН А.2.2-1-2003 «Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд». У п.1.11 яких вказується, що за наявності впливів планованої діяльності на території сусідніх держав ОВНС виконують з урахуванням вимог Конвенції Еспо. Наприкінці 2012 року у Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» внесено зміни, які серед об'єктів ОВНС вказують на об'єкти, що підлягають оцінці впливу на навколишнє природне середовище у транскордонному контексті.</p> <p>Проте вказані положення національного законодавства не є достатніми для проведення ОВНС у транскордонному контексті. На систему неузгодженостей (неадекватності) чинного законодавства до Конвенції Еспо (зокрема, питання повідомлення зачепленої сторони, надання їй можливості участі у процедурі скоупінгу, надання інформації, участі громадськості зачепленої сторони, проведення консультацій та кінцевого рішення) вказували міжнародні експерти.⁴⁶ Пряме застосування Конвенції Еспо є ускладненим, оскільки існує потреба</p>

⁴⁶ Осуществление контроля за выполнением Решения IV/2 в отношении Украины (пункты 7-14). Независимый обзор мер правового, административного и иного характера, принимаемых Украиной с целью осуществления положений Конвенции // http://www.menr.gov.ua/media/files/Articles/Diyalnist/Ekologichniy_kontrol/Ekologichna_ekspertiza/6_ece_mp_eia_ic_2009_5_r_090909.pdf.

						встановлення у національному законодавстві чіткого механізму реалізації її положень.
	2.18.2. CEO.				X	
2.19.	Процедура оцінки передбачає етап попереднього скрінінгу для встановлення, чи підлягає запропонований проект, план, програма проведенню:					
	2.19.1. ОВД.			X		Законодавство не передбачає скрінінг, як самостійний етап ОВД чи CEO об'єктів, щодо яких проведення оцінки не є обов'язковим. Поодинокі практика запровадження цього механізму існує. Законодавство України не встановлює переліку етапів проведення ОВД чи CEO. Деякі з них можна виокремити з окремих його положень. Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища» та «Про екологічну експертизу» передбачають умови проведення екологічної експертизи. Але чітких критеріїв щодо необхідності проведення оцінки обов'язкових об'єктів, які б конкретизували наявну або можливу потенційну небезпеку об'єктів екологічної експертизи для навколишнього природного середовища, як і переліку обов'язкових об'єктів, законодавство не встановлює.
	2.19.2. CEO.			X		
2.20.	Процедура оцінки передбачає етап скоупінгу для визначення потенційних значних впливів та головних альтернатив, які підлягають оцінці, у рамках:					
	2.20.1. ОВД.			X		Здійснюється на етапі ОВНС, регулюється державними будівельними нормами. Закони України не встановлює такого етапу ОВД чи CEO, як проведення скоупінгу об'єкта оцінки. Окремі його елементи передбачають ДБН А.2.2-1-2003, окреслюючи основні завдання (п. 1.3) та загальні вимоги ОВНС (п. 2.8). Визначаються і розглядаються тільки ті компоненти та об'єкти навколишнього природного середовища, на які впливає планована діяльність, а також ті, сучасний стан яких не відповідає нормативному. Додатково розглядаються впливи, пов'язані з надзвичайними ситуаціями такими, як природно-осередкові захворювання, геохімічні аномалії, стихійні нещастя, аварії та ін.

						Також розглядаються конкурентно-можливі альтернативи планованої діяльності та обґрунтовуються переваги обраної альтернативи та варіанта розміщення.
	2.20.2. CEO.				X	
2.21.	Законодавство встановлює вимоги до змісту звіту:					
	2.21.1. ОВД.		X			Вимоги встановлюються на рівні ОВНС як складової проектної документації на будівництво до змісту його матеріалів (Закон України «Про екологічну експертизу, ДБН А.2.2-1-2003). Вимоги щодо змісту звіту на рівні державної екологічної експертизи (Закон України «Про екологічну експертизу, Додаток № 2 Порядку передачі на державну екологічну експертизу проектної документації) зараз щодо об'єктів будівництва не застосовуються.
	2.21.2. CEO.				X	
2.22.	Наявні і застосовуються процедури консультацій з відповідними органами влади щодо:					
	2.22.1. ОВД.			X		Консультавання з органами влади в існуючому механізмі ОВНС об'єктів будівництва суттєво обмежена. Обов'язку замовника проводити консультації з природоохоронними органами влади щодо проектів, пов'язаних з будівельною діяльністю, немає. ОВНС проводиться замовником (на його замовлення комерційною організацією). Скасувавши екологічну експертизу щодо цих об'єктів, природоохоронні органи влади усунуті від процесу оцінки впливів, що передбачають міжнародні стандарти проведення ОВД чи CEO.
	2.22.2. CEO.		X			Чіткого механізму проведення консультацій у рамках CEO законодавчо не визначено, але застосовуються інші механізми (наприклад, еколого-експертні оцінки, погодження проектів нормативно-правових актів, якими затверджуються плани і програми).

						Так, Мінприроди постійно здійснює еколого-експертну оцінку проектів законодавчих, нормативно-технічних та інструктивно-методичних документів, надання пропозицій щодо конкретних планів та програм. Наприклад, Мінприроди надало пропозиції до проекту Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2013 рік та основні напрями розвитку на 2012 і 2015 роки. ⁴⁷
2.23.	Наявні чіткі процедури забезпечення ефективного інформування на усіх етапах проведення:					
	2.23.1. ОВД.			X		Законодавство в основному встановлює необхідні механізми інформування на більшості етапів (передпроектної підготовки, етапі ОВНС та екологічної експертизи). Проте практичні механізми реалізації цієї вимоги не є ефективними. В останні роки Мінприроди на своєму сайті розміщує висновки державної екологічної експертизи, ⁴⁸ проте обсяг та вид інформації не дає можливість одержувати адекватну інформацію у рамках проведення ОВД та СЕО. Тому заслуговує уваги пропозиція запровадження Єдиного реєстру, в якому розміщувалися б заяви про наміри, заяви про екологічні наслідки, усі матеріали ОВД.
	2.23.2. СЕО.			X		
2.24.	Процедура оцінки передбачає післяпроектний аналіз, моніторинг.					
	2.24.1. ОВД.			X		Післяпроектний аналіз передбачений на рівні ОВНС. Він виконується з ініціативи адміністрації об'єкта експлуатації або органів державного нагляду. На рівні державної екологічної експертизи такий етап не передбачений.
	2.24.2. СЕО.				X	

⁴⁷ Звіт про виконання Річного плану заходів з виконання покладених на Мінприроди завдань за 9 місяців 2012 року // <http://www.menr.gov.ua/content/article/11668>.

⁴⁸ <http://www.menr.gov.ua/content/article/6037>.

Зміст законодавства та його імплементація щодо УГ					
2.25.	Україна гарантує право громадськості на участь у процесі прийняття рішень щодо реалізації окремих проектів, які можуть мати вплив на довкілля, та встановлює чіткий дієвий механізм його реалізації.			X	<p>Право на УГ у процесі прийняття еколого-важливих рішень гарантується базовим законом про ОНПС. Механізм його реалізації щодо деяких рішень не забезпечує ефективну УГ, щодо інших – взагалі відсутній.</p> <p>До середини 2011 р. механізм УГ в розумінні ст. 6 Організаційної конвенції та Директиви про ОВД був передбачений в рамках державної екологічної експертизи. Із її скасуванням механізм УГ у процесі погодження проектів будівництва відсутній взагалі.</p>
2.26.	Критерії визначення зацікавленої громадськості відповідають Організаційній конвенції та відповідним директивам ЄС.			X	Законодавство України не передбачає жодних критеріїв.
2.27.	Часові рамки УГ на різних стадіях дозволяють ефективну участь в процесі прийняття рішення.			X	Часові рамки не встановлені.
2.28.	Повідомлення громадськості про початок процедури прийняття рішення відповідає мінімальним стандартам Директиви 85/337/ЄЕС.		X		Вимоги ДБН про ОВНС щодо змісту повідомлення у більшій мірі відповідають Директиві. На практиці ці вимоги часто-густо ігноруються, зокрема заяви про наміри не відповідають вимогам щодо змісту.
2.29.	Уся інформація, що подається замовником рішення до компетентного органу для прийняття рішення, що може мати вплив на довкілля, є відкритою і доступною для громадськості.			X	<p>Спеціальної вимоги про відкритість такої інформації законодавство не містить.</p> <p>Законодавство у сфері доступу до публічної інформації значно покращилося у 2011 році. Тим не менше, на практиці отримати доступ до такого роду інформації досі є складно, в силу помилкового розширення розпорядниками інформації меж правового захисту конфіденційної інформації фізичних та юридичних осіб.</p>
2.30.	Способи поширення інформації про початок процедури прийняття рішення та надання доступу до інформації про проект є ефективними, в тому числі включають електронні засоби.			X	ДБН передбачає, що заяви про наміри та наслідки повинні бути опубліковані, але не встановлюють жодних вимог щодо способу такого опублікування. Через це заяви публікуються у найрізноманітніших ЗМІ. Часто аудиторія таких ЗМІ не покриває зацікавлену громадськість. Електронні засоби (розсилки, веб-сайти) не використовуються.

2.31.	Уся інформація, що покладається в основу рішення зберігається відповідним органом і є доступною для громадськості після завершення процедури прийняття рішення.				X	Громадськість не має доступу до такої інформації після завершення процедури прийняття рішення.
2.32.	Доступ до інформації в процесі прийняття рішення, що може мати вплив на довкілля, є безоплатним.				X	Застосовуються загальні правила передбачені ЗУ «Про доступ до публічної інформації» про відшкодування витрат, якщо об'єм запитуваного документу перевищує 10 сторінок.
2.33.	Зацікавлена громадськість має можливість висловлювати коментарі та думки до моменту прийняття рішення, коли ще всі альтернативи відкриті.			X		У рамках ОВНС громадськості надана можливість висловлювати коментарі забудовнику/проектанту. Саме вони корегують проект у відповідності до результатів УГ. На практиці такі особи ставляться до УГ формально.
2.34.	Обов'язок по врахуванню/ обґрунтованому відхиленню результатів УГ лежить на компетентному органі, який приймає рішення, що може мати вплив на довкілля.				X	Обов'язок по врахуванню лежить на забудовнику чи розробнику ОВНС, а не на компетентному органі, що приймає рішення.
2.35.	Компетентний орган зобов'язаний невідкладно проінформувати громадськість про зміст прийнятого рішення і будь-які умови, передбачені у ньому. Забезпечується доступ до повного тексту рішення.				X	Законодавство про погодження проектів будівництва, в тому числі щодо видачі остаточного дозволу, не містить вимоги щодо оприлюднення його тексту чи змісту. Доступ до такого рішення можна отримати лише за правилами ЗУ «Про доступ до публічної інформації», подавши запит.
Загальна оцінка						80 балів з 183 можливих
Процент						44 %

ВИСНОВКИ:

1. Доступ до екологічної інформації в повній мірі може бути забезпечений за умови належного виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації».
2. Проблемною залишається сфера активного поширення розпорядниками ЕІ (відсутність реєстрів публічної інформації розпорядників, відсутність загальнодоступних електронних кадастрів, реєстрів, списків і т.д.).
3. Недосконалість правових рамок захисту персональних даних та комерційної таємниці (конфіденційна інформація) значно ускладнює доступ до ЕІ.
4. ЄС послідовно працює з Україною щодо надання технічної допомоги у розробленні нормативно-правових актів як складової адаптаційного процесу. Як наслідок, у рамках різних проектів, що фінансуються ЄС, розроблено проекти законів про ОВНС, СЕО, проте такі не були ухвалені.
5. У більшості випадків плановані заходи як з питань адаптації, так і регуляторної діяльності, наголос роблять на розробленні проектів нормативно-правових актів. Внаслідок чого уся робота зосереджена на напрацюванні проектів актів, а не на ухваленні на їх основі конкретних нормативно-правових актів. В окремих випадках спостерігається непослідовність розуміння суті ОВД у різних проектах законів, що подаються одним і тим ж державним органом, як наслідок нівелюється її значення як дієвого інструменту попередження негативного впливу на довкілля.
6. В Україні відсутній належний механізм реалізації права громадськості на участь у процесі прийняття рішень, що можуть мати вплив на довкілля (відсутні критерії для визначення зацікавленої громадськості, часові рамки для різних етапів громадського обговорення, вимоги щодо відкритого і безоплатного доступу до усіх документів, на основі яких приймається рішення, і т.д.).
7. Забезпечення УГ в процесі розробки ОВНС покладається на замовника чи розробника проектної документації, які рідко зацікавлені в ефективній УГ, у силу чого УГ в Україні носить формальний характер.
8. Компетентний орган, який приймає рішення про погодження об'єкта, що може мати вплив на довкілля, не бере участь в організації чи врахуванні думки громадськості, у зв'язку із чим оскарження такого рішення з підстав неналежної УГ стає неможливим, що прямо порушує вимоги ст. 9 Оргуської конвенції.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Забезпечити точне і неухильне виконання положень Закону України «Про доступ до публічної інформації» усіма розпорядниками.
2. Постійно збільшувати об'єми ЕІ, що активно оприлюднюється розпорядниками, активно використовувати у цьому процесі інтернет-технології.
3. Вдосконалити положення законодавства щодо персональних даних та комерційної таємниці з метою уникнення безпідставного обмеження доступу до екологічної інформації з цих підстав.
4. Зосередити увагу не лише на підготовці (розробленні) проектів нормативно-правових актів з ОВД, СЕО, а змістити увагу на впровадженні процедури ухвалення відповідних актів.
5. Планування заходів щодо підготовки (розроблення) та ухвалення законів щодо ОВД, СЕО підняти на вищий рівень та встановлювати у планах законопроектної роботи КМУ як одного з суб'єктів законодавчої ініціативи.
6. Поняття, засади та процедури проведення ОВД, СЕО повинні встановлюватися законом, що відповідає ст. ст. 6, 92 Конституції України.
7. Основи проведення ОВД, СЕО визначати рамковим законом – Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища», бо саме він, а не будь-який інший закон, встановлює комплекс правових, економічних та соціальних основ організації охорони навколишнього природного середовища. Конкретизацію його положень здійснити за допомогою ухвалення спеціальних законів «Про оцінку впливу на довкілля», «Про стратегічну екологічну оцінку».
8. Деталізацію вимог з проведення ОВД, СЕО, що передбачені законами, проводити шляхом ухвалення підзаконних нормативно-правових актів, основу яких становитимуть постанови КМУ та накази Мінприроди. Саме закони повинні визначати рамки діяль-

ності виконавчих органів влади та принципові питання проведення ОВД, СЕО.

9. Обрати модель ОВД, СЕО, яка б враховувала засадничі вимоги Директиви 85/337/ЄЕС (Директиви 2011/92/ЄС), Директиви 2001/42/ЄС, Конвенції Еспо і Протоколу СЕО. Зокрема, розуміння і встановлення у законодавстві ОВД, СЕО як:
  - процедури, що спрямована на попередження негативного впливу на довкілля конкретно визначених об'єктів, а не складової проектної документації,
  - процедури, яка складається з чітко визначених етапів: скринінгу, скоупінгу, підготовки звіту оцінки, ухвалення остаточного рішення та його подальшого моніторингу,
  - процедури, усі етапи якої повинні відбуватися з проведенням консультацій з природоохоронними органами влади, залученням громадськості у процесі оцінки та здійснення широкого інформування,
  - процедури, яка запроваджується в існуючу дозвільну систему України,
  - процедури, яка забезпечуватиме оцінку у транскордонному контексті.
10. Кожен із зазначених елементів потребує належного відображення у законодавстві України, зокрема:
  - приведення переліку об'єктів, щодо яких обов'язково проводиться ОВД, до вимог директив та Конвенції Еспо як видів, так і порогових

величин, встановлення переліку об'єктів, щодо яких може проводитися ОВД, визначення об'єктів, щодо яких проводиться або може проводитися стратегічна екологічна оцінка, визначення процедури скринінгу,

- визначення процедури скоупінгу та критеріїв, що впливають на встановлення можливих значних екологічних наслідків,
  - передбачення обов'язковості консультацій з природоохоронними органами, участі громадськості,
  - створення публічно доступного реєстру, який включав би заяви про наміри, заяви про екологічні наслідки, звіти з екологічних оцінок та матеріали, на основі яких вони склалися, матеріали громадського обговорення, ухвалені остаточні рішення тощо,
  - прийняття чітких процедур проведення ОВД та СЕО у транскордонному контексті.
11. Запровадити чіткий механізм забезпечення ефективної реалізації права громадськості на участь у процесі прийняття рішень, що можуть мати вплив на довкілля.
  12. Покласти обов'язок з врахування думки громадськості та відображення результатів громадського обговорення в остаточному рішенні на компетентний орган, що приймає рішення про погодження об'єкта, що може мати вплив на довкілля.

Питання 3: КОНВЕНЦІЯ ПРО СТІЙКІ ОРГАНІЧНІ ЗАБРУДНЮВАЧІ (СТОКГОЛЬМЬСЬКА КОНВЕНЦІЯ).

Назва пріоритету: Сторони співпрацюють щодо підготовки до імплементації актів *acquis* ЄС, зазначених у відповідних додатках до Угоди про асоціацію, та підтримки України у розвитку національних імплементаційних інструментів відповідно до Конвенції про стійкі органічні забруднювачі (далі – Стокгольмської конвенції).

Об'єктивно вимірювані індикатори		так			ні	Примітки
		відмінно	добре	задовільно		
№	Оцінка	3	2	1	0	
Ратифікація						
3.1.	Україна є стороною Стокгольмської конвенції.	X				18 квітня 2007 року Україна ратифікувала Стокгольмську конвенцію (Закон України «Про ратифікацію Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі» № 949-V ⁴⁹), яка набула чинності для України 25 вересня 2007 року ⁵⁰ .
3.2.	Україна є стороною Протоколу про стійкі органічні забруднювачі до Конвенції 1979 року про транскордонне забруднення повітря на великі відстані.				X	Україна підписала Протокол про стійкі органічні забруднювачі до Конвенції 1979 року про транскордонне забруднення повітря на великі відстані 26 червня 1998 року, але до цього часу його не ратифікувала. ⁵¹

⁴⁹ <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/949-16>.

⁵⁰ <http://chm.pops.int/Countries/StatusofRatifications/tabid/252/Default.aspx>.

⁵¹ http://www.unece.org/env/lrtap/status/98pop_st.html.

Інституційні питання						
3.3.	В Україні створений спеціальний уповноважений орган/інституція для забезпечення реалізації Стокгольмської конвенції.			X		В Україні відсутній спеціальний уповноважений орган/інституція для забезпечення реалізації Стокгольмської конвенції, проте відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2002 р. № 1371 «Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна» ⁵² за реалізацію Стокгольмської конвенції відповідає МЗС та Мінприроди.
3.4	Робота спеціального уповноваженого органу/інституції є регулярною та відкритою.				X	
3.5.	Робота спеціального уповноваженого органу/інституції є ефективною, зокрема ним здійснювались заходи, безпосередньо спрямовані на забезпечення реалізації Стокгольмської конвенції.				X	
3.6.	В Україні призначено спеціальну контакту особу, що відповідає за реалізацію Стокгольмської конвенції (так званий focal point).	X				На сайті Стокгольмської конвенції розміщено інформацію про спеціальну контакту особу, яка відповідає за її реалізацію (national focal point): Олександр Семенець, заступник начальника департаменту екологічної безпеки Міністерства екології та природних ресурсів ⁵³ , але у списку співробітників Мінприроди в даний час пан Олександр Семенець не значиться ⁵⁴ .

⁵² <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1371-2002-%D0%BF>.

⁵³ <http://chm.pops.int/Countries/ContactPoints/Listofnominatedofficialcontactpoints/tabid/305/Default.aspx>.

⁵⁴ <http://www.menr.gov.ua/content/article/8358>.

3.7.	В Україні чітко визначені і розподілені функції державних органів, необхідні для реалізації Стокгольмської конвенції на загальнонаціональному та місцевому рівні.	X			25 липня 2012 року Кабінет Міністрів України Розпорядженням № 589 затвердив План заходів з виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі (далі – НПВ) ⁵⁵ , який передбачив заходи на період з 2012 по 2028 рр. та є головним інструментом реалізації цієї конвенції на усіх рівнях, має чітке визначення відповідальних виконавців як на загальнонаціональному, так і на місцевому рівні.
3.8.	Відповідні органи державної влади мають достатньо повноважень та ресурсів для ефективної реалізації Стокгольмської конвенції в Україні.			X	<p>Згідно з НПВ відповідні органи державної влади мають достатньо повноважень для ефективної реалізації Стокгольмської конвенції в Україні.</p> <p>НПВ передбачив прогнозне фінансування заходів з державного бюджету, Державного та місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища, за рахунок міжнародної допомоги та інших джерел (у період 2012-2016 рр. кошти визначаються щорічно, а у період 2017-2028 рр. – загалом).</p> <p>У той же час Україна залишається чи не єдиною країною, яка до цього часу практично не використовує можливості ратифікованої нею Стокгольмської конвенції. Йдеться про реальну можливість доступу до значних фінансових ресурсів Глобального екологічного фонду та інших міжнародних інституцій для вирішення проблеми стійких органічних забруднювачів (далі – СОЗ) в країні, які можна отримати для здійснення заходів з реалізації Стокгольмської конвенції і підставою для такої фінансової допомоги має стати НПВ. НПВ Україна ухвалила ще 25 липня 2012 року, але до сьогодні документ не представлено в Секретаріат Конвенції.</p>
Механізми імплементації на національному рівні					
3.9.	У 2012 році були розроблені та прийняті необхідні нормативно-правові акти для ефективної реалізації Стокгольмської конвенції в Україні.			X	Кабінет Міністрів України затвердив план заходів з виконання Стокгольмської конвенції 25 липня 2012 року (розпорядження № 589-р), але й до цього часу документ не представлено до Секретаріату Конвенції.

⁵⁵ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/589-2012-%D1%80>.

					<p>НПВ розрахований на період 2012 – 2028 років. Він містить конкретні заходи, відповідальні органи за їх виконання, джерела та прогнозований обсяг фінансування. Заходи передбачені в таких сферах: зміцнення інституційної системи; знешкодження накопичених непридатних до використання і заборонених до застосування хімічних засобів захисту рослин, промислових відходів групи стійких органічних забруднювачів; знешкодження/знищення відходів та обладнання, що містять поліхлоровані дифеніли; ліквідація або скорочення викидів стійких органічних забруднювачів (згідно з додатком С до Стокгольмської конвенції) внаслідок ненавмисного виробництва; визначення територій, забруднених стійкими органічними забруднювачами; обмін інформацією про стійкі органічні забруднювачі із заінтересованими сторонами та підвищення рівня поінформованості населення; створення системи моніторингу стійких органічних забруднювачів; проведення наукових досліджень.</p> <p>За графіком Україна повинна представити до Секретаріату Конвенції перший НПВ 24 грудня 2009 року, другий НПВ – 26 серпня 2010 року. До цього часу документи не надійшли до Секретаріату Стокгольмської конвенції.⁵⁶</p>
3.10.	Плани роботи відповідних органів державної влади передбачають прийняття необхідних законів та/чи підзаконних актів, необхідних для ефективною імплементації Стокгольмської конвенції в Україні		X		<p>Згідно з Річним планом заходів з виконання покладених на Мінприроди завдань на 2012 рік⁵⁷ для підвищення загальної ефективності впровадження та синергії всіх конвенцій (мається на увазі трьох хімічних конвенцій – Базельської, Роттердамської та Стокгольмської) було заплановано «розроблення проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про створення Центру імплементації в Україні Базельської конвенції, Роттердамської конвенції, Стокгольмської конвенції, Стратегічного підходу до міжнародного управління хімічними речовинами» (п. 43),⁵⁸ але відомості про підготовку цього документу на цей час відсутні.</p>

⁵⁶ <http://chm.pops.int/Implementation/NIPs/NIPSubmissions/tabid/253/Default.aspx>.

⁵⁷ <http://www.menr.gov.ua/content/article/10029>.

⁵⁸ <http://www.menr.gov.ua/content/article/10029>.

3.11.	Органи державної влади ефективно та своєчасно виконують НПВ.			X		<p>Починаючи з 2007 року, в Україні досягнуто певного прогресу у ліквідації запасів непридатних пестицидів, включаючи СОЗ-пестициди за рахунок національних джерел, але остаточно ця проблеми залишається не вирішеною.</p> <p>Відсутня інформація про інвентаризацію використання СОЗ – поліхлорованих дифенілів в обладнанні (трансформаторах, конденсаторах, інших приладах).</p> <p>Відсутня інформація про інвентаризацію джерел ненавмисного утворення й викидів з антропогенних джерел СОЗ – поліхлорованих дибензо-п-діоксинів та дибензофуранів, гексахлорбензолу та поліхлорованих дифенілів, що відбуваються під час термічних процесів та немає відомостей про функціонування та результати моніторингу проанонсованої аналітичної лабораторії Діоксинового центру⁵⁹.</p> <p>Також відсутні відомості про національні заходи щодо «нових» СОЗ – 9 речовин, які за рекомендаціями Комітету з розгляду нових СОЗ було додано до переліку СОЗ Стокгольмської конвенції на Четвертій Конференції Сторін у травні 2009 року.⁶⁰</p>
3.12.	В Україні проводяться навчально-методичні заходи для органів державної влади щодо виконання Стокгольмської конвенції.				X	Відсутні відомості про проведення у 2012 році навчально-методичних заходів для органів державної влади щодо виконання Стокгольмської конвенції.
3.13.	Громадськість в Україні бере участь у реалізації Стокгольмської конвенції.	X				Ключовий орган «не заважає» громадськості здійснювати заходи на виконання Конвенції. Як приклад – робота НУО над реалізацією проектів зі зниження ризиків від непридатних пестицидів (більшість з яких – СОЗ), робота НУО в мережі IPEN.
3.14.	В Україні налагоджено обмін інформацією про СОЗ із заінтересованими сторонами та здійснюються		X			Підвищення рівня поінформованості населення про небезпеки СОЗ здійснюються як представниками НУО через ЗМІ та

⁵⁹ <http://www.likar.info/novosti-Ukrainy/news-22002-v-ukrayini-vidkrito-analitichnu-laboratoriyu-dioksinovogo-tsentru-institutu-ekogigijeni-ta-toksikologiyi/>.

⁶⁰ Щорічна доповідь НУО «Громадська оцінка національної екологічної політики» за 2011 рік // <http://www.menr.gov.ua/content/article/11791>.

	заходи щодо підвищення рівня поінформованості населення про небезпеки СОЗ.					інші заходи , так і закладами освіти. Існують приклади обміну інформацією між зацікавленими особами.
Дотримання Україною положень Конвенції						
3.15.	Практика застосування Конвенції вказує на дотримання Україною вимог Стокгольмської конвенції.	X				Відсутні відомості щодо порушення Україною вимог Стокгольмської конвенції.
3.16.	Україна регулярно надає звіти про виконання положень Стокгольмської конвенції	X				29 жовтня 2010 року Україна підготувала та представила до Секретаріату Стокгольмської конвенції другий звіт про виконання положень Стокгольмської конвенції. ⁶¹
3.17.	У 2012 р. громадськість не заявляла про порушення Україною Стокгольмської конвенції.	X				У 2012 році відсутні відомості про заяви громадськості про порушення Україною Стокгольмської конвенції.
Загальна оцінка					29 балів з 51 можливих	
Процент					57%	

⁶¹ <http://chm.pops.int/Countries/NationalReports/SecondRoundofPartyReports/tabid/1315/Default.aspx>.

ВИСНОВКИ:

У цілому, Україна має певні досягнення щодо успішного виконання Стокгольмської конвенції про СОЗ, але у подальшому прогрес імплементації в Україні Конвенції потребує виконання певних заходів, які викладено у рекомендаціях.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Для забезпечення реалізації Стокгольмської конвенції в Україні необхідно створити спеціальний уповноважений орган/інституцію, аналогічно як були створені органи для реалізації Базельської та Роттердамської конвенцій. Враховуючи «синергетичне рішення» трьох хімічних конвенцій, таким має бути єдиний орган/інституція.
2. Україна повинна негайно представити затверджений НПВ до Секретаріату Конвенції (відповідають: Міністерство екології та природних ресурсів України та Міністерство закордонних справ України).
3. Міністерству екології та природних ресурсів України необхідно вже зараз розпочати процес підготовки другого НПВ, який включає заходи щодо «нових» СОЗ, які будо додано до переліку СОЗ Стокгольмської конвенції на Четвертій конференції Сторін у травні 2009 р., та набули чинності 26 серпня 2010 р.
4. Міністерству екології та природних ресурсів України необхідно докласти зусиль з організації та налагодження функціонування Центру імплементації в Україні Базельської конвенції, Роттердамської конвенції, Стокгольмської конвенції, Стратегічного підходу до міжнародного управління хімічними речовинами, створення якого заплановано Річним планом Мінприроди на 2012 рік.

Питання 4: КОНВЕНЦІЯ ПРО ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ, УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ В ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ТА ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ З ПИТАНЬ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОВКІЛЛЯ (ОРГУСЬКА КОНВЕНЦІЯ).

Назва пріоритету: Сторони співпрацюють щодо підготовки до імплементації актів *acquis* ЄС, зазначених у відповідних додатках до Угоди про асоціацію, та підтримки України у розвитку національних імплементаційних інструментів відповідно до багатосторонніх угод у сфері навколишнього природного середовища, підписаних та ратифікованих Україною та Європейським Співтовариством, перелічених у Додатку 2 – Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (далі – Оргуська конвенція).

№	Об'єктивно вимірювані індикатори	так			ні	Примітки
		відмінно	добре	задовільно		
№	Оцінка	3	2	1	0	
Ратифікація						
4.1.	Україна є стороною Оргуської конвенції.	X				Україна ратифікувала Оргуську конвенцію (Закон України «Про ратифікацію Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля» від 06.07.1999 р. № 832-XIV). ⁶²
4.2.	Україна є стороною Протоколу про реєстри викидів та перенесення забруднювачів до Оргуської конвенції (2003 р.).				X	Станом на січень 2013 року Протокол не ратифікований.
4.3.	Україна ратифікувала Поправку щодо ГМО до Ор-				X	Законопроект про ратифікацію Поправки розроблено у 2011 році ⁶³ та схвалено Кабінетом Міністрів України 15 серпня

⁶² <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/832-14>.

⁶³ <http://www.menr.gov.ua/content/article/8777>.

	гуської конвенції (2005 р.).					2012 р. ⁶⁴ , але станом на січень 2013 року не зареєстровано у Верховній Раді України.
Інституційні питання						
4.4.	В Україні створений спеціальний уповноважений орган/інституція для забезпечення реалізації Оргуської конвенції.			X		Спеціальний орган не створений, але Мінприроди призначено відповідальним за впровадження Оргуської конвенції. ⁶⁵
4.5.	Робота спеціального уповноваженого органу/інституції є регулярною та відкритою.		X			У 2012 році Мінприроди України за допомогою Проекту технічної підтримки ЄС підготувало декілька законопроектів, що охоплювали питання проведення ОВНС та участь громадськості у цьому процесі. Нажаль, поданий на розгляд парламенту 21 червня 2012 року законопроект № 10651 розглянуто не було. У листопаді-грудні 2012 року Мінприроди доопрацювало цей законопроект і 04.12.2012 р. його було направлено до парламенту. ⁶⁶ Але далі розробки проектів справи не рухаються.
4.6.	В Україні чітко визначені і розподілені функції спеціально уповноваженого та інших державних органів, необхідні для реалізації Оргуської конвенції, на загальнонаціональному та місцевому рівнях.			X		Фактично усі функції покладені виключно на Мінприроди, яке є політично слабким відомством, неспроможним самостійно просувати необхідні для впровадження Оргуської конвенції законодавчі ініціативи. Створена у 2011 році Міжвідомча робоча група з забезпечення виконання рішення Сторін Оргуської конвенції ⁶⁷ декілька разів збиралася, але практичних плодів її робота не дала. Інші органи не наділені жодними функціями з реалізації Оргуської конвенції, і за окремими виключеннями не вважають положення конвенції такими, що на них поширюються.
4.7.	Спеціальний уповноважений орган та інші відповідні органи державної влади мають достатньо повноважень та ресурсів для ефективної реалізації			X		На відомчому рівні Мінприроди здатне забезпечити ефективну реалізацію, але у політичному просторі Міністерство є слабким і неспроможним просувати розроблені акти, спрямовані

⁶⁴ <http://www.menr.gov.ua/content/article/11192>.

⁶⁵ Постанова Кабінету Міністрів України від 13.09.2002 р. № 1371 «Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна» // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1371-2002-%D0%BF>.

⁶⁶ Звіт Української Сторони щодо питань, порушених у пункті 24 рішення V/4, прийнятого на П'ятій Нараді Сторін Конвенції Еспо, 20-23 червня 2011 року в м. Женева, Швейцарія // http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/documents/ImplementationCommittee/eia.ic.s/eia.ic.s.1/Report_by_Ukraine_31.12.2012_UKR.pdf.

⁶⁷ Наказ Мінприроди від 09.06.2011 р. № 197 «Про склад та положення Міжвідомчої робочої групи з забезпечення виконання рішення Сторін Орхуської конвенції» // <http://www.menr.gov.ua/content/article/8695?print=true>.

	Оргуської конвенції в Україні.					на ефективну реалізацію Оргуської конвенції, серед інших відомств, в уряді чи парламенті. Прикладом є Порядок залучення громадськості до обговорення питань щодо прийняття рішень, які можуть впливати на стан довкілля, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 29.06.2011 р. № 771, ⁶⁸ який був розроблений у співпраці з експертами проекту технічної підтримки ЄС та Мінприроди, а під час розгляду і затвердження на засіданні уряду був докорінно змінений. Проект Закону «Про оцінку впливу на довкілля», розроблений в рамках другої фази проекту технічної підтримки ЄС також застряг на етапі погодження з іншими відомствами, які його фактично відхилили, і не був поданий до парламенту.
4.8.	Робота адміністративного апарату з впровадження положень конвенції є ефективною.				X	3 часу винесення у 2003 році першого рішення проти України Комітетом із дотримання, Україна так і не спромоглася запровадити належні правові рамки для участі громадськості у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля.
4.9.	В Україні призначено спеціальну контакту особу, що відповідає за реалізацію Оргуської конвенції (так званий focal point).	X				У 2012 році спеціальною контактною особою призначено Дудку Г. І., а її помічником – Третьяка Т. О. ⁶⁹
Механізми імплементації на національному рівні						
4.10.	ЄС активно співпрацював з Україною у сфері розвитку національних імплементаційних інструментів щодо Оргуської конвенції.	X				У 2009-2011 роках було реалізовано двохфазовий проект технічної підтримки ЄС, спеціально спрямований на впровадження положень Оргуської конвенції, а саме проект «Допомога Україні у впровадженні Конвенції Еспо та Орхуської конвенції» ⁷⁰ .
4.11.	Національне законодавство України містить основні/базові положення, необхідні для виконання загальних вимог Оргуської конвенції.		X			У частині доступу до інформації – так. У частині участі громадськості у світлі ст. 6, 7 Оргуської конвенції – ні, у світлі ст. 8 – так. У частині доступу до правосуддя – частково.

⁶⁸ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/771-2011-%D0%BF>.

⁶⁹ Наказ від 13.08.2012 р. № 396 «Про призначення відповідальної особи (Focal Point) з питань впровадження Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в прийнятті рішень і доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього природного середовища (Оргуської конвенції)» // <http://www.menr.gov.ua/content/article/11301>.

⁷⁰ http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/press_corner/all_news/news/2010/20100730_1_uk.htm.

4.12.	Національне законодавство України містить положення в сфері доступу до екологічної інформації, необхідні для виконання вимог Оргуської конвенції.	X				Прийнятий у 2011 році Закон України «Про доступ до публічної інформації» та нова редакція Закону України «Про інформацію» містять положення, що цілком задовольняють вимоги Оргуської конвенції у цій сфері на законодавчому рівні.
4.13	Національне законодавство України містить положення в сфері участі громадськості у процесі прийняття еколого-значимих рішень, необхідні для виконання вимог Оргуської конвенції.			X		Чіткі законодавчі вимоги щодо процедури участі громадськості станом на листопад 2012 року передбачені лише щодо нормативно-правових актів. ⁷¹ В розумінні статей 6 та 7 Оргуської конвенції належні положення щодо участі громадськості відсутні.
4.14.	Національне законодавство України містить положення в сфері доступу до правосуддя, необхідні для виконання вимог Оргуської конвенції.		X			Україна не вносила змін у національне законодавство в частині впровадження положень ст. 9 Оргуської конвенції, але національна судова система в більшій мірі дозволяє виконувати її положення.
4.15.	У 2012 році були розроблені та прийняті необхідні нормативно-правові та підзаконні акти для ефективної реалізації Оргуської конвенції в Україні.			X		У травні 2012 року до парламенту внесено законопроект про зміни до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» щодо громадських слухань у розумінні ст. 6 Оргуської конвенції. ⁷² Якщо будуть прийняті, такі зміни в певній мірі наблизять національне законодавство до положень Оргуської конвенції в частині участі громадськості. У червні 2012 року до парламенту внесено інший законопроект, яким у певній мірі відновлюється статус державної екологічної експертизи (далі – законопроект № 10651) ⁷³ . Проект містить певні позитивні положення щодо процедури участі громадськості, хоча в цілому не вирішує питання належного впровадження статті 6 Оргуської конвенції. Жоден з цих законопроектів не був розглянутий на сесії парламенту, на якій був зареєстрований, відповідні закони не ухвалені.

⁷¹ Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>.

⁷² Проект Закону України № 10442 від 10.05.2012 р. про зміни до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» щодо забезпечення проведення громадських слухань // http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=43326.

⁷³ Проект Закону України № 10651 від 21.06.2012 р. про внесення змін до деяких законів України щодо реалізації положень Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті // http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=43793.

4.16.	Плани роботи відповідних органів держави передбачають прийняття необхідних законів та/чи підзаконних актів, необхідних для ефективної імплементації Оргузької конвенції.		X		План діяльності Міністерства екології та природних ресурсів України з підготовки проектів регуляторних актів на 2012 рік, ⁷⁴ крім поданого до парламенту законопроекту № 10651, передбачає розроблення проекту Закону України «Про ратифікацію Поправки до Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Оргузька конвенція) (щодо генетично модифікованих організмів)». Законопроект був розроблений, але до парламенту станом на кінець грудня 2012 року не поданий.
4.17.	Органи державної влади ефективно та своєчасно виконують План дій щодо рішення Сторін Оргузької конвенції III/6f від 27 грудня 2008 р. ⁷⁵ Виконання Плану дій забезпечить належне виконання рішень Наради Сторін щодо України.			X	Заходи Плану дій повинні були бути виконані до кінця 2009 року, але процес їх виконання затягнувся. Більшість заходів виконана у 2011 році. План дій носить загальний характер, лише після виконання і оцінки конкретних заходів, здійснених на виконання плану, можливо оцінити ступінь забезпечення належного впровадження Оргузької конвенції. Порядок залучення громадськості до обговорення питань щодо прийняття рішень, які можуть впливати на стан довкілля, ⁷⁶ та законопроект № 10651, який в певній мірі відновлює державну екологічну експертизу, не є такими, що забезпечать належне і повне виконання рішень щодо України.
4.18.	У 2012 році були здійснені інші кроки для реалізації Оргузької конвенції.			X	У 2009-2011 роках реалізовано два проекти технічної підтримки ЄС, спрямовані, у тому числі, на виконання положень Оргузької конвенції. Разом з тим, нормативні акти, заходи, що розроблені в їх рамках, не були прийняті/реалізовані. У січні 2012 року була створена Координаційна Рада з питань розвитку громадянського суспільства при Президенті України, до складу якої входять як вищі посадовці, так і представники громадських організацій. Питання впровадження Оргузької конвенції ввійшло до Плану першочергових заходів щодо реалізації Стратегії державної політики сприяння розвитку грома-

⁷⁴ <http://www.menr.gov.ua/content/article/46>.

⁷⁵ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1628-2008-%D1%80>.

⁷⁶ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/771-2011-%D0%BF>.

						дьянського суспільства в Україні. Зокрема, робоча група Координаційної ради з питань інформаційної політики, відкритості органів державної влади та залучення громадськості до формування політики виносила на розгляд це питання (із заслуховуванням звіту представника Мінприроди, відповідального за Оргуську конвенцію). Оскільки за 2012 рік вагомих результатів досягти не вдалося, питання залишається на контролі і надалі. ⁷⁷
4.19.	Громадськість в Україні бере участь у реалізації Оргуської конвенції.			X		Громадськість України надзвичайно активна у питаннях реалізації і дотримання Оргуської конвенції, але уряд під час розробки і реалізації планів заходів щодо її впровадження, за поодинокими виключеннями, не залучає громадськість до цього процесу.
4.20.	В Україні проводяться навчально-методичні заходи для органів державної влади щодо виконання Оргуської конвенції.			X		НУО час від часу проводять такі заходи для держслужбовців, але за власної ініціативи органи влади не підвищують обізнаність своїх кадрів у питаннях Оргуської конвенції. Більше того, плінність кадрів Мінприроди зводить нанівець плоди будь-яких навчальних заходів. Хоча, з іншого боку, навчання і просвітництво часто змінюваних кадрів Мінприроди сприяє поширенню знань щодо Оргуської конвенції. У рамках проектів ЄС (2004 р.) розроблено посібники (тренінгові матеріали) для держслужбовців та громадянського суспільства з впровадження Оргуської конвенції, але, на жаль, ці матеріали й досі не використовуються для проведення навчальних заходів.
Дотримання Україною положень Конвенції						
4.21.	Практика застосування Оргуської конвенції вказує на дотримання Україною її вимог.			X		Щодо доступу до інформації – частково так, щодо участі громадськості – ні по ст. 6,7, так – по ст. 8, щодо доступу до правосуддя – частково.
4.22.	Україна сприяє впровадженню принципів Оргуської конвенції в інші міжнародні процеси (згідно з			X		До 2012 року представники України в міжнародних нарадах щодо Оргуської конвенції не звертали уваги на це питання.

⁷⁷ <http://civil-rada.in.ua>.

	Алматинськими рекомендаціями щодо участі громадськості в міжнародних форумах).					Але ситуація змінилася після зустрічі Робочої групи Сторін у вересні 2012 року, де, зокрема, обговорювалося питання щодо участі громадськості в міжнародних форумах і паралельно з виступом офіційного представника України з цього приводу, були надані коментарі від громадськості. Нині на сайті Мінприроди з'явилася інформація, зокрема, про розклад зустрічей по Оргуській конвенції на 2013 рік (від 29 грудня 2012 р.). Хоча в повній мірі Алматинські рекомендації поки не виконуються і не усвідомлюються представниками влади.
4.23.	Дотримання Україною вимог Оргуської конвенції не є предметом розслідувань чи рішень міжнародних установ/органів.				X	Комітет з дотримання Оргуської конвенції у 2004 році розглянув і виніс рішення у справі проти України, яким постановив, що Україна не дотримується низки вимог конвенції. До сьогодні Комітет слідкує і оцінює прогрес України у виправленні ситуації. Нарада Сторін Конвенції тричі у 2005, 2008 і 2011 роках констатувала недотримання Україною вимог Оргуської конвенції.
4.24.	Україна регулярно і вчасно подає звіти про виконання положень Оргуської конвенції.		X			Періодична звітність про впровадження існує в рамках органів Оргуської конвенції. Кожні 3 роки, перед Народою Сторін усі Сторони готують звіти з імплементації, які розглядаються відповідними органами конвенції. Україна завжди і вчасно подавала такі звіти, але їх зміст не завжди адекватно відображав стан впровадження конвенції.
4.25.	У 2012 р. громадськість не заявляла про порушення Оргуської конвенції з боку України.				X	Заявляла, не одноразово, щодо усіх трьох компонентів Конвенції.
Загальна оцінка						33 бали з 75 можливих
Процент						44 %

ВИСНОВКИ:

1. З моменту ратифікації Оргуської конвенції Україна станом на кінець грудня 2012 року так і не привела своє законодавство і практику його застосування у відповідність до вимог конвенції. Тому передбачені Оргуською конвенцією права в Україні в більшій мірі мають декларативний характер.
2. Можна констатувати, що лише у питаннях доступу до екологічної інформації нещодавно відбулися певні просування вперед і то щодо надання інформації за запитом. Зазначені зміни стали наслідком прийняття загального Закону України «Про доступ до публічної інформації». Активне поширення екологічної інформації органами влади надалі залишається проблематичним.
3. Починаючи з червня 2011 року, в Україні відсутня процедура оцінки впливу запланованих промислових проектів на довкілля, відповідно відсутня і будь-яка участь громадськості у цьому процесі.
4. Стосовно третьої складової – доступу до правосуддя – то Мінприроди, хоча і призначене відповідальним за впровадження Оргуської конвенції, не наділене необхідними повноваженнями і не має спеціалістів для забезпечення належного впровадження цієї складової конвенції, яка виходить далеко за межі виключно екологічного законодавства. Забезпечення виконання зобов'язань за цією складовою конвенції не покладено на жоден інший орган, і відповідно не відбувається.
5. Мінприроди спромоглося розробити окремі проекти нормативно-правових актів, спрямовані на реалізацію Оргуської конвенції, лише за технічної підтримки експертів ЄС.
6. Слабке з політичної точки зору Мінприроди не здатне просувати необхідні для впровадження Оргуської конвенції законодавчі ініціативи.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Докласти максимум зусиль для виконання рішень II/5b, III/6f та IV/9h Наради Сторін Оргуської конвенції, якими Україну було визнано порушницею Конвенції.
2. Переглянути національні процедури прийняття рішень у сенсі статті 6 Оргуської конвенції та розробити і затвердити законодавчі положення, які врегулюють питання залучення громадськості до процесу прийняття рішень стосовно проектів, які можуть мати вплив на довкілля, включаючи будівельні проекти.
3. Створити законодавчу та інституційну бази для накопичення, зберігання та доступу до екологічної інформації, якою володіють публічні органи, в тому числі, в електронному вигляді та в режимі он-лайн.
4. Розробити та затвердити нормативно-правові акти для врегулювання активного поширення органами публічної влади екологічної інформації на рівні, не нижчому стандартів Оргуської конвенції.
5. У процесі впровадження Оргуської конвенції звернути належну увагу на висновки та рекомендації Комітету з дотримання Оргуської конвенції, винесені стосовно України, іншу його практику, а також результати двох проектів технічної підтримки ЄС, спрямованих на допомогу Україні у впровадженні Оргуської конвенції.
6. Поглибити участь Міністерства юстиції України (зокрема, в питаннях імплементації Оргуської конвенції щодо положень про доступ до правосуддя, особливо адекватних засобів правового захисту та судових витрат), Міністерства закордонних справ України та інших відповідних відомств у процесі розробки і впровадження законодавчих та інституційних заходів, необхідних для належного і повного впровадження Оргуської конвенції в Україні.
7. Залучати експертів із екологічних НУО до процесу планування та впровадження заходів з впровадження Оргуської конвенції.

Питання 5: КОНВЕНЦІЯ ЩОДО СПІВРОБІТНИЦТВА ПО ОХОРОНІ ТА СТАЛОМУ ВИКОРИСТАННЮ РІКИ ДУНАЙ (КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ РІКИ ДУНАЙ).

Назва пріоритету: Сторони співпрацюють щодо підготовки до імплементації актів *acquis* ЄС, зазначених у відповідних додатках до Угоди про асоціацію, та підтримки України у забезпеченні реалізації Конвенції щодо співробітництва по охороні та сталому використанню ріки Дунай (далі – Конвенції про охорону ріки Дунай).

Об'єктивно вимірювані індикатори		так			ні	Примітки
		відмінно	добре	задовільно		
№	Оцінка	3	2	1	0	
Ратифікація						
5.1.	Україна є стороною Конвенції про охорону ріки Дунай.	X				17 січня 2002 року Україна ратифікувала Конвенцію про охорону ріки Дунай. ⁷⁸ Вона набула чинності для України 13 березня 2003 року. ⁷⁹
5.2.	Україна є стороною міжнародних договорів та меморандумів про взаєморозуміння із сусідніми Дунайськими країнами.	X				Україна уклала такі договори: 1. Угода між Урядом України та урядом Словацької республіки з питань водного господарства на прикордонних водах (14.07.1994 р.). ⁸⁰ 2. Угода між Урядом України та Урядом Румунії про співробітництво в галузі водного господарства на прикордонних водах (30.09.1997 р.). ⁸¹

⁷⁸ Законом України «Про ратифікацію Конвенції щодо співробітництва по охороні та сталому використанню ріки Дунай (Конвенція про охорону ріки Дунай)» від 17.01.2002 р. № 2997-III // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2997-14>.

⁷⁹ Contracting Parties // <http://www.icpdr.org/main/icpdr/contracting-parties>.

⁸⁰ http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/703_061.

					<p>3. Угода між Урядом України та урядом Угорської республіки з питань водного господарства на прикордонних водах. (11.11.1997 р.).⁸²</p> <p>4. Протокол про тристороннє співробітництво між урядами України, Республіки Молдова і Румунії (04.07.1997 р.).</p> <p>5. Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією (02.06.1997 р.).⁸³</p> <p>6. Угода про формування євро регіону «Нижній Дунай» (14.08.1998 р.).⁸⁴</p> <p>7. Угода про створення євро регіону «Верхній Прут» (22.09.2000 р.).⁸⁵</p>
Інституційні питання					
5.3.	В Україні створений уповноважений орган/інституція для забезпечення реалізації Конвенції про охорону ріки Дунай.			X	<p>Урядом чітко не покладено повноважень на певний орган щодо реалізації Конвенції про охорону ріки Дунай. Мінприроди та МЗС уповноважені щодо участі в Міжнародній комісії із захисту ріки Дунай (далі – МЗКД).⁸⁶</p> <p>Питаннями, які підпадають під сферу дії Конвенції про охорону ріки Дунай, займаються:</p> <p>1) На місцевому рівні:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Дунайське басейнове управління водних ресурсів, – Басейнове управління водних ресурсів річки Тиса, – Дністровсько-Прутське басейнове управління водних ресурсів. <p>Басейнове управління водних ресурсів (далі –БУВР) є уповно-</p>

⁸¹ http://buvrtysa.gov.ua/relationship_1.html.

⁸² <http://zakon.nau.ua/doc?uid=1079.3756.0>.

⁸³ http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/642_003.

⁸⁴ <http://ewi.org.ua/uhoda-pro-formuvannya-evrorehionu-nyzhnij-dunaj/>.

⁸⁵ <http://www.cons-ua.ro/spivrob.htm>.

⁸⁶ Порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна, затверджений Постановою КМУ від 13 вересня 2002 р. № 1371 // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1371-2002-%D0%BF>.

					<p>важеною бюджетною (неприбутковою) організацією Державного агентства водних ресурсів України і належить до сфери його управління. БУВР відповідальні за реалізацію Конвенції про охорону ріки Дунай та Рамсарської конвенції.</p> <p>2) На національному рівні:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Мінприроди, яке є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування і забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони та відтворення вод (поверхневі, підземні, морські), раціонального використання водних ресурсів, – Державне агентство водних ресурсів України, основним завданням якого є реалізація державної політики у сфері управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів, розвитку водного господарства і меліорації земель та експлуатації державних водогосподарських об'єктів комплексного призначення, міжгосподарських зрошувальних і осушувальних систем.
5.4.	Робота спеціального уповноваженого органу/інституції є регулярною та відкритою.	X			Діяльність БУВР є регулярною, вони працюють на постійній основі. Їх відкритість забезпечується поширенням інформації через веб-сторінку. ⁸⁷
5.5.	Робота спеціально уповноваженого органу/інституції є ефективною.		X		Ефективність роботи щодо реалізації Конвенції про охорону ріки Дунай повинна вимірюватися якістю та станом водних ресурсів Дунайського басейну, які на сьогодні є задовільними. На якість води продовжує негативно впливати відсутність очисних споруд, каналізації в населених пунктах, катастрофічна ситуація із збиранням твердих побутових відходів, забрудненням вод сільськогосподарськими стоками. В той час як заходи щодо покращення якості води потребують доопрацювання, виконання Україною обов'язків щодо інвентаризації та моніторингу вод, консультацій, звітування, обміну інформацією виконуються на достатньому рівні.
5.6.	В Україні існує механізм координації діяльності та обміну інформацією щодо охорони та сталого ви-		X		На рівні басейну координацію забезпечують Басейнові ради. Діяльність Басейнової ради спрямована на практичну реаліза-

⁸⁷ <http://www.dbuvr.od.ua> та <http://buvrtysa.gov.ua/newsite/>.

	користання ріки Дунай між різними органами державної влади та місцевими органами.					цію інтегрованого управління водними ресурсами (з урахуванням інтересів різновиду структур, сфер діяльності по басейну) шляхом налагодження взаємодії державних органів влади, зацікавлених сторін та громадськості. Басейнові ради є дорадчими органами та головними басейновими координаторами і діють на громадських засадах. На національному рівні такого механізму не існує.
5.7.	В Україні призначено спеціальну особу, що відповідає за співпрацю з МКЗД.	X				Микола Меленевський – Посол з особливих доручень Міністерства закордонних справ України. ⁸⁸ Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2002 року №1371 «Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна» ⁸⁹ , за конвенцію відповідає Мніприроди. З незрозумілих причин, спеціальною призначеною особою є працівник МЗС.
5.8.	Україна реалізовує своє право на головування в МКЗД.	X				У 2011 р. Україна головувала в МКЗД.
5.9.	Україна бере участь в роботі органів, робочих груп у рамках МКЗД.	X				Представники України беруть участь як національні представники в експертній групі МКЗД з підземних вод, з управління інформацією та геоінформаційних систем, з управління річковими басейнами та захисту від паводків, з управління річковими басейнами, гідроморфології та групі по річці Тиса, із захисту від паводків та по річці Тиса, з гідроморфології, з моніторингу та оцінки, з участі громадськості, з попередження та контролю забруднення, з оцінки забруднення і розробки заходів, з системи раннього попередження аварійних ситуацій, з попередження аварій та контролю.
Механізми імплементації на національному рівні						
5.10.	Національне законодавство України містить основні/базові положення, необхідні для виконання			X		Національне законодавство не зовсім адекватно відображає принципи, які закріплює Конвенція про охорону ріки Дунай. Зокрема, принципи – забруднювач платить, а також басейнове

⁸⁸ <http://www.icpdr.org/main/icpdr/heads-all-delegations-hods>.

⁸⁹ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1371-2002-%D0%BF>.

	вимог Конвенції про охорону ріки Дунай.					<p>управління.</p> <p>Басейновий принцип задекларований у Водному кодексі України⁹⁰, проте для його імплементації потрібно внести ряд змін і до Водного кодексу, і до інших нормативно-правових актів з метою врегулювання організаційних, інституційних, технічних, методологічних та правових питань щодо його належної імплементації.</p> <p>У травні 2012 року прийнято Загальнодержавну цільову програму розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року⁹¹, яка передбачає необхідність впровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом, розроблення та виконання планів управління басейнами річок, застосування економічної моделі цільового фінансування заходів у басейнах річок, утворення басейнових рад річок, а також підвищення ролі існуючих та утворення нових басейнових управлінь водних ресурсів.</p> <p>Також у червні 2012 р. подано проект Закону про внесення змін до Водного кодексу України (щодо впровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами за басейновим принципом) №10596 від 08.06.2012. (Зміни стосуються закріплення визначення басейнового районування, щодо ПУБР, про Басейнові ради), але він не розглядався сесією Верховної Ради України, на яку був поданий.</p>
5.11.	Розроблено та реалізується план управління басейном р. Тиса.	х				Національний план управління басейном р. Тиса розроблено та презентовано у квітні 2012 року, але він не має юридичної сили. Термін його дії – до 2018 року. ⁹²
5.12.	Розроблено та реалізується план управління ба-				х	План управління басейном річки Дунай ухвалено 16 лютого 2010 року та охоплює період до 2015 року. ⁹³ Інформація про

⁹⁰ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>.

⁹¹ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4836-17>.

⁹² <http://buvtysa.gov.ua/download/National%20plan%203.0.pdf>.

⁹³ http://www.dbuvr.od.ua/documents/DRBM_Plan_2009.pdf.

	сейном р. Дунай.					впровадження Україною цього плану відсутня . Про його виконання звітуються лише члени ЄС, оскільки він для них є юридично обов'язковим документом. Україна не виділяє фінансування на виконання плану.
5.13.	Розроблено план управління басейном р. Прут.				X	План не розроблено.
5.14.	Україна бере участь у системі попередження виникнення аварій та надзвичайних ситуацій.	X				З 1999 року Україна бере участь в міжнародній системі попередження аварій.
5.15.	Україна приєдналася до міжнародної системи прогнозу і раннього оповіщення про паводки у басейні Дунаю.	X				БУВР Тиса забезпечує функціонування і розвиток спільної українсько-угорської автоматизованої інформаційно-виміральної системи для прогнозування паводків і управління водними ресурсами в басейні р. Тиса (АІВС-«ТИСА») ⁹⁴ та геоінформаційної системи водогосподарських об'єктів Закарпатської області.
5.16.	Україна бере участь в транснаціональній мережі моніторингу якості води р. Дунай.			X		Україна бере участь в мережі, проте існують певні проблеми з її участю, а саме: не розпочато процес гармонізації з сусідніми країнами щодо деяких забруднювачів та їх спільного моніторингу. Існуюча мережа спостережних пунктів не є достатньо репрезентативною і повинна бути адаптована до вимог Водної рамкової Директиви ЄС (2000/60/ЄС). Необхідно збільшити щільність мережі транскордонних спостережних пунктів на прикордонних ділянках, розмістити додаткові спостережні пункти біля водозаборів та джерел антропогенного забруднення. Моніторинг повинен включати перелік параметрів, визначених вказаною директивою, а також затверджений Робочою групою з підземних вод МКЗД.
5.17.	Україна вживає заходів на національному рівні для імплементації Конвенції про охорону ріки Дунай.				X	Розроблено три законопроекти, які передбачають внесення змін до Водного та Земельного кодексів України з питань встановлення меж прибережних захисних смуг водних об'єктів, оренди водних об'єктів та впровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами за басейновим

⁹⁴ http://buvrtysa.gov.ua/aivs_tisa.html.

						принципом; проте дані законопроекти не були схвалені. Безпосередньо впровадженням конвенції на національному рівні у 2012 році державні органи не займалися.
5.18.	Громадськість в Україні бере участь у реалізації Конвенції про охорону ріки Дунай.	X				Громадськість дуже активно бере участь в діяльності МКЗД, робочих груп МКЗД, в реалізації конвенції через участь в діяльності Басейнових рад, через реалізацію проектів, спрямованих на виконання конвенції тощо.
Дотримання Україною положень Конвенції						
5.19.	Практика застосування вказує на дотримання Україною вимог Конвенції про охорону ріки Дунай у 2012 р.		X			Формально вимоги конвенції не порушувалися, хоча у 2012 році громадськість активно виступила проти планів побудови міні ГЕС на карпатських річках басейну р. Тиса, які будуть перешкоджати вільному плину річки та руху риби. Держава стимулює побудову малих ГЕС «зеленим тарифом». Також катастрофічною є ситуація із забрудненням вод відходами, каналізаційними стоками, нітратами, фосфатами із миючих засобів, що свідчить про порушення вимог конвенції щодо зменшення скидів.
5.20.	Громадськість не заявляла про факти порушень Конвенції про охорону ріки Дунай з боку України у 2012 році.	X				
Загальна оцінка					40 бали з 60 можливих	
Процент					70 %	

ВИСНОВКИ:

1. Імплементация Конвенції про охорону ріки Дунай на національному рівні потребує вдосконалення. Не визначено спеціально уповноваженого органу з її реалізації. Мінприроди та Держводагентство не приділяють належної уваги імплементации Конвенції про охорону ріки Дунай.
2. На законодавчому рівні, зокрема у Водному кодексі України, та інших нормативно-правових актах положення Конвенції про охорону ріки Дунай не повно відображені, і зміни розробляються дуже повільно.
3. Через невизначеність юридичного статусу планів управління річковими басейнами у законодавстві України, дані плани не можуть належно реалізовуватися.
4. На місцях реалізація положень Конвенції про охорону ріки Дунай вимагає фінансування, кращої координації діяльності органів влади та політичної волі.
5. Зрушення в питаннях реалізації конвенції в основному відбуваються за допомогою та ініціативою громадськості та громадських організації та донорського фінансування.
6. Позитивні зміни якісного стану вод та водних об'єктів стримуються через законодавчі та фінансові причини, корупцію та управлінські проблеми.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Мінприроди, Держводагентству розробити зміни до Водного кодексу України та інших актів законодавства для реалізації положень Конвенції про охорону ріки Дунай, Водної рамкової директиви для правового, інституційного, організаційного та фінансового забезпечення реалізації положень конвенції та директиви, в тому числі щодо басейнового принципу. Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України розглянути та прийняти/затвердити такі зміни.
2. Покращити якість моніторингу вод, що здійснюється Україною, для уніфікації його з міжнародними методиками.
3. Передбачити фінансування та уповноважити експертів від України для розробки Плану управління басейном дельти Дунаю.
4. Переглянути плани щодо створення малих ГЕС на річках басейну Дунаю з точки зору дотримання вимог Конвенції про захист річки Дунай.
5. Кабінету Міністрів України прийняти рішення щодо органу, який є відповідальним за реалізацію Конвенції про захист річки Дунай.
6. Здійснити районування території України за басейновим принципом, на підставі чого утворити басейнові управління й ухвалити положення про них.
7. Дністровсько-Прутському БУВР, органам місцевого самоврядування та місцевим органам державної влади затвердити план управління басейном річки Прут.

Питання 6: РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ.

Назва пріоритету: Сторони співпрацюють щодо підготовки до імплементації актів *acquis* ЄС, зазначених у відповідних додатках до Угоди про асоціацію, та підтримки України у розвитку національних імплементаційних інструментів відповідно до багатосторонніх угод у сфері навколишнього природного середовища, підписаних та ратифікованих Україною та Європейським Співтовариством, перелічених у Додатку 2 (**Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату (далі – Рамкова конвенція)**).

№	Об'єктивно вимірювані індикатори	так			ні	Примітки
		відмінно	добре	задовільно		
Оцінка		3	2	1	0	
Ратифікація						
6.1.	Україна є стороною Рамкової конвенції.	X				29 жовтня 1997 року Україна ратифікувала Рамкову конвенцію (Закон України «Про ратифікацію Рамкової конвенції ООН про зміну клімату від 29.10.1996 р. № 435/96-ВР»). ⁹⁵ Рамкова конвенція набула чинності для України 11 серпня 1997 року. ⁹⁶
6.2.	Україна ратифікувала Кіотський протокол до Рамкової конвенції.	X				15 березня 1999 року Україна підписала Кіотський протокол до Рамкової конвенції, а ратифікувала його 4 лютого 2004 року (Закон України «Про ратифікацію Кіотського протоколу до Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату» № 1430-IV ⁹⁷).
6.3.	Україна приєдналась до другого періоду зобов'язань Кіотського протоколу на 2013-2020 роки.		X			Під час офіційного виступу у м. Доха (Катар) на 18-й Зустрічі Сторін Рамкової конвенції та 8-й Зустрічі Сторін Кіотського

⁹⁵ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435/96-вр>.

⁹⁶ http://www.neia.gov.ua/nature/control/uk/publish/article;jsessionid=C636788E7705FD372FD1A00318C350E0?art_id=115633&cat_id=115630&mustWords=%D0%BA%D0%B0%D0%B1%D1%96%D0%BD%D0%B5%D1%82&searchPublishing=1.

⁹⁷ <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1430-15>.

						<p>протоколу Міністр екології Едуард Ставицький заявив, що Україна підтримує другий період зобов'язань Кіотського протоколу.⁹⁸</p> <p>Близько 200 країн-учасниць, у тому числі Україна, прийняли поправку про другий період дії Кіотського протоколу. Проте Україна ще не ратифікувала посткіотської угоди.</p>
6.4.	На виконання Рамкової конвенції в Україні розроблені/укладені двосторонні угоди.				X	<p>У наявних офіційних звітах Державного агентства екологічних інвестицій України,⁹⁹ у тому числі за 2012 рік, відсутня інформація про укладені в Україні двосторонні угоди, спрямовані безпосередньо на виконання Рамкової конвенції.</p>
Інституційні питання						
6.5.	В Україні створений спеціальний уповноважений орган/інституція для забезпечення реалізації Рамкової конвенції.	X				<p>В Україні з 2007 року функціонує Державне агентство екологічних інвестицій України (далі – ДАЕІ)¹⁰⁰ як спеціальний орган у сфері зміни клімату, діяльність якого спрямована на реалізацію державної політики у сфері регулювання негативного антропогенного впливу на зміну клімату та адаптації до його змін і виконання вимог Рамкової конвенції.</p> <p>Деякими повноваженнями у сфері забезпечення виконання вимог Рамкової конвенції наділене Мінприроди.¹⁰¹</p> <p>Постановою КМУ від 14 квітня 1999 р. № 583 створено Міжвідомчу комісію із забезпечення виконання Рамкової конвенції (далі – МВК), в яку входять представники органів державної влади та за згодою представники громадських організацій, наукових установ тощо.</p>
6.6.	Робота спеціального уповноваженого органу/інституції є регулярною та відкритою.				X	<p>Робота ДАЕІ є регулярною з питань підготовки та реалізації проектів спільного впровадження, розгляду, схвалення та реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій, підготовки національного кадастру тощо. В інших сферах його</p>

⁹⁸ Оприлюднено офіційну позицію України щодо участі у другому періоді Кіотського протоколу // http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245857932&cat_id=244276429.

⁹⁹ <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/634029>.

¹⁰⁰ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/452/2011>.

¹⁰¹ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/452/2011>.

					<p>робота є фрагментарною та нерегулярною. Наприклад, з питань підготовки Національного плану заходів з пом'якшення та адаптації до зміни клімату, прийняття базового закону у сфері зміни клімату, запровадження механізму видачі дозволів на викиди парникових газів, впровадження національного ринку торгівлі скороченням викидів парникових газів.</p> <p>Робота ДАЕІ (окрім окремих випадків¹⁰²) є відкритою і здійснюється шляхом надання інформації на запити, оприлюднення на офіційному веб-сайті, інформування на засіданнях Громадської ради. ДАЕІ створила новий веб-сайт, який запрацював 3 листопада 2012 року¹⁰³, але поки він не є ще достатньо наповненим.¹⁰⁴</p> <p>Робота Мінприроди є недостатньо відкритою та регулярною, згідно з інформацією, наявною на веб-сайті органу.¹⁰⁵</p> <p>Робота МВК є нерегулярною. У 2012 році відомо про проведення лише одного засідання. Практично відсутня інформація про такі засідання протягом попередніх років. Інформація про роботу МВК не оприлюднюється, зокрема, відсутня інформація про щорічні плани роботи, повідомлення про дату, час та місце проведення засідань, перелік питань, які плануються розглянути; повідомлення про результати роботи МВК з кожного завдання, покладеного на неї; протоколи засідань.</p>
6.7.	Робота спеціального уповноваженого органу/інституції є ефективною, зокрема ним здійснювались заходи щодо забезпечення реалізації Рамкової конвенції.			X	<p>Аналізуючи виконання окремих вимог Рамкової конвенції, наведених нижче в індикаторах цієї Таблиці, робота ДАЕІ, Мінприроди та МВК є недостатньо ефективною.</p> <p>Напрями роботи цих органів спрямовані на обмежене коло питань.</p>

¹⁰² Позов ЕПЛ до ДАЕІ щодо доступ до інформації в Національному електронному реєстрі антропогенних викидів // <http://epl.org.ua/ekologija/zmina-klimatu/spravi/nacionalne-agentstvo-ekologichnikh-investicii-dostup-do-informacii-v-nacionalnomu-elektronnomu-rejestri-antropogennikh-vikidiv/>; Позов ЕДЦ «Правова аналітика» до ДАЕІ та Міністерства юстиції України у зв'язку із незабезпеченням доступу громадськості до інформації про міжнародні договори про продаж одиниць установленної кількості (ОУК) // <http://legalanalytics.com.ua/uk/newsocentr/28-categorynewscenter/132-coartdesition.html>.

¹⁰³ <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/index#>.

¹⁰⁴ У 2012 році МБО «Екологія-Право-Людина» в рамках роботи Громадської ради при ДАЕІ здійснила моніторинг стану оприлюднення публічної інформації на офіційному веб-сайті ДАЕІ згідно з вимогами Закону України «Про доступ до публічної інформації». За результатами моніторингу виявлено відсутність значного обсягу публічної інформації.

¹⁰⁵ <http://www.menr.gov.ua>.

6.8.	В Україні чітко визначені та розподілені функції державних органів, необхідні для реалізації Рамкової конвенції, на загальнонаціональному та місцевому рівні.			X	<p>Функції з реалізації Рамкової конвенції покладено на ДАЕІ та Мінприроди, що передбачено у положеннях про ці органи. Втім, деякі функції та завдання не є чіткими, а більш загальними і потребують конкретизації через встановлення визначених дій/заходів.</p> <p>Наприклад, ч. 2 ст. 16 Закону України «Про охорону атмосферного повітря»,¹⁰⁶ п. п. 1, 4 та 5 Національного плану заходів із реалізації положень Кіотського протоколу¹⁰⁷ передбачають необхідність скорочення антропогенних викидів парникових газів підприємствами через систему видачі дозволів. Але досі такий механізм видачі дозволів неналагоджений, не визначено функції щодо забезпечення нормативно-правового регулювання правил, нормативів та методик у сфері викидів парникових газів, порядок оформлення документів для отримання дозволів на викиди парникових газів та встановлення форм дозволів у цій сфері, лімітів.</p> <p>Указом Президента України від 12 вересня 2005 року № 1239/2005,¹⁰⁸ Мінприроди визначено координатором заходів щодо виконання зобов'язань України за Рамковою конвенцією та Кіотським протоколом.</p> <p>На місцевому рівні не визначено, які органи державної влади відповідальні за реалізацію Рамкової конвенції.</p>
6.9.	Відповідні органи державної влади мають достатньо повноважень і використовують їх для ефективної реалізації Рамкової конвенції в Україні.			X	<p>Наявний обсяг повноважень органів державної влади свідчить, що і такі не в повній мірі використовуються для ефективної реалізації Рамкової конвенції. Висновок зроблено на підставі аналізу наведених у пп. 6.10 – 6.23 індикаторів.</p> <p>Разом з тим, ДАЕІ та Мінприроди, як спеціальні органи, не мають достатньо повноважень, щоб впливати на здійснення політики зі скорочення, обмеження чи припинення антропогенних викидів парникових газів у відповідних секторах (енергетика, транспорт, промисловість тощо), які найбільше фор-</p>

¹⁰⁶ Ч. 2 ст. 16 встановлює обов'язок суб'єктів підприємницької діяльності проводити роботу щодо зменшення викидів речовин, накопичення яких в атмосферному повітрі може призвести до негативних змін клімату.

¹⁰⁷ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/272-2009-p>.

¹⁰⁸ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1239/2005>.

						мують викиди. До прикладу, ДАЕІ не було залучено до розробки та погодження оновленої Енергетичної стратегії та не могло впливати на численні заяви про перехід із газу на вугілля.
Імплементация/дотримання Україною положень Рамкової конвенції						
6.10.	Законодавство України містить основні/базові положення, необхідні для виконання вимог Рамкової конвенції.			X		Наявна нормативна база України не є достатньою та потребує значного вдосконалення, особливо щодо встановлення базових положень державної політики та управління у сфері зміни клімату в законах. Сьогодні питання, що стосуються виконання вимог Рамкової конвенції, регулюються лише підзаконними нормативно-правовими актами. Відсутнє законодавство у сфері адаптації та пом'якшення змін клімату, видачі дозволів на викиди парникових газів тощо.
6.11.	У 2012 році були розроблені та прийняті необхідні нормативно-правові та підзаконні акти для ефективної реалізації Рамкової конвенції.			X		Протягом кількох років держава робила кроки щодо врегулювання питання зміни клімату в Україні, а також антропогенних викидів парникових газів, розробивши проекти законів: «Про регулювання та управління викидами та абсорбцією поглиначами парникових газів», ¹⁰⁹ «Про екологічний ринок України», ¹¹⁰ «Про регулювання у сфері енергозбереження», ¹¹¹ «Про парникові гази». ¹¹² Проте, на їх основі досі не прийняті відповідні закони. У 2012 році ДАЕІ ініціювало та розробило проект Закону України «Про основні засади державної політики у сфері запобігання зміні клімату та адаптації до його змін». ¹¹³ ДАЕІ проводило роботу з погодження Національного плану адаптації до змін клімату, Наказом № 139 від 12 липня 2012 р. затвердило План першочергових заходів з адаптації до зміни клімату на 2012 рік ¹¹⁴ та розробило низку проектів законів,

¹⁰⁹ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=35712.

¹¹⁰ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=36210.

¹¹¹ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=38724.

¹¹² http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=36681.

¹¹³ Звіт про діяльність Державного агентства екологічних інвестицій України за 2012 рік // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/634029>.

¹¹⁴ Звіт про діяльність Державного агентства екологічних інвестицій України за 2012 рік // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/634029>.

					постанов КМУ, що стосуються фінансування діяльності, реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій.
6.12.	Плани роботи органів державної влади передбачають прийняття законів та/чи підзаконних актів, необхідних для ефективної імплементації Рамкової конвенції.			X	<p>На відміну від Кіотського протоколу, в Україні відсутній Національний план заходів з реалізації Рамкової конвенції, в якому були б визначені, серед іншого, заходи, спрямовані на розробку законодавства для імплементації Рамкової конвенції.</p> <p>У Річному плані заходів з виконання покладених на Мінприроди завдань на 2012 рік не було передбачено жодних заходів з прийняття відповідних нормативних актів у сфері зміни клімату.¹¹⁵</p> <p>В Орієнтовному плані консультацій з громадськістю Мінприроди на 2012 рік передбачено розроблення проекту постанови КМУ «Про затвердження Порядку підготовки, розгляду, схвалення та реалізації проектів, спрямованих на скорочення антропогенних викидів або збільшення поглинання парникових газів».¹¹⁶</p> <p>У Базовому плані адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу передбачено рекомендовані заходи із вдосконалення та розробки законів та підзаконних нормативних актів, які важливі для виконання Рамкової конвенції.¹¹⁷</p> <p>У Плані діяльності Мінприроди з підготовки проектів регуляторних актів на 2012 рік окрім згаданого проекту передбачено підготувати проект постанови КМУ «Про доповнення пункту 4 Порядку функціонування національної системи оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом про речовини, що руйнують озоновий шар» (п. 51).¹¹⁸</p> <p>У Розпорядженні Уряду від 28 грудня 2011 року № 1345-р «Про затвердження орієнтовного плану законопроектних робіт на 2012 рік» не передбачено прийняття нормативних</p>

¹¹⁵ www.menr.gov.ua/media/files/richnui_plan_2012.doc.

¹¹⁶ <http://www.menr.gov.ua/content/category/279>.

¹¹⁷ http://www.menr.gov.ua/media/files/Dodatok1_571_261211_030112.pdf.

¹¹⁸ <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.49638.6&nobreak=1>.

					<p>актів для імплементації Рамкової конвенції.</p> <p>Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011 - 2015 роки¹¹⁹ також визначив заходи з підготовки нормативно-правових актів, термін виконання яких закінчувався або продовжувався у 2012 році:</p> <ul style="list-style-type: none"> – затвердження технологічних нормативів викидів забруднюючих речовин та питомих викидів парникових газів для основного технологічного обладнання і технологічних процесів за видами економічної діяльності (п. 51); – розроблення та затвердження методик розрахунку викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від неорганізованих стаціонарних джерел, зокрема кількісних показників питомих викидів таких речовин та парникових газів внаслідок використання палива для побутових потреб населення (п. 52); – підготовка та подання на розгляд КМУ проекту акта Президента України щодо затвердження Національної кліматичної доктрини (п. 59); – підготовка та подання на розгляд КМУ проектів актів щодо забезпечення функціонування системи державного обліку, моніторингу, звітності та проведення перевірок достовірності даних стосовно антропогенних викидів парникових газів, а також щодо створення національної системи обігу та торгівлі вуглецевими одиницями відповідно до законодавства та їх адаптації до вимог екологічного законодавства Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (п. 60); – розроблення та затвердження спеціальним уповноваженим органом виконавчої влади з питань стандартизації проектів національних стандартів щодо регулювання обсягів викидів парникових газів шляхом гармонізації з міжнародними стандартами (ISO) (п. 62); – підготовка та подання на розгляд КМУ проекту акта стосовно включення парникових газів до переліку найбільш поширених і небезпечних забруднюючих речовин, викиди яких в
--	--	--	--	--	---

¹¹⁹ http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KR110577.html.

					атмосферне повітря підлягають регулюванню, затвердженого Постановою КМУ від 29 листопада 2001 року № 1598 (п. 136); – підготовка проекту акта щодо внесення змін до Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, затвердженої наказом Мінприроди від 10 грудня 2008 р. № 639, стосовно відшкодування збитків, заподіяних внаслідок наднормативних викидів парникових газів (п. 137).
6.13.	Громадськість в Україні бере участь у реалізації Рамкової конвенції.		X		У 2012 році громадськість брала участь у реалізації Рамкової конвенції через Громадську раду при ДАЕІ шляхом виконання покладених на неї завдань згідно з Планом роботи Громадської ради на 2012 рік. ¹²⁰ Робоча група неурядових екологічних організацій України з питань зміни клімату долучилась до коментування проекту постанови КМУ «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2008 р. № 221», ¹²¹ підготувала пропозиції до позиції України у переговорному процесі з питань зміни клімату у 18-й Конференції сторін Рамкової конвенції у м. Доха ¹²² . Процедура залучення громадськості до обговорення проектів нормативних актів у сфері зміни клімату виглядає формальною. Це пов'язано з тим, що ДАЕІ порушує законодавчі вимоги щодо оприлюднення коментарів громадськості, результатів громадського обговорення НПА; письмового повідомлення громадськості про врахування чи відхилення поданих коментарів (зауважень, пропозицій).
6.14.	В Україні проводяться навчально-методичні заходи для органів державної влади щодо виконання Рамкової конвенції.			X	Відомо лише про проведення у 2012 році шести міжрегіональних семінарів стосовно регіональних планів дій з адаптації до зміни клімату для місцевих органів влади. ¹²³

¹²⁰ <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/631188>.

¹²¹ <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/629948>.

¹²² <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/633478>.

¹²³ Звіт про діяльність Державного агентства екологічних інвестицій України за 2012 рік // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/634029>.

6.15.	Україна розробила, опублікувала та надала Конференції сторін національні кадастри антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами усіх парникових газів.	X			<p>5 березня 2012 року ДАЕІ підготувало, оприлюднило на своєму веб-сайті¹²⁴ та передало до Секретаріату Рамкової конвенції Національний кадастр антропогенних викидів за 1990-2010 рік (2012 року подання), який розміщено на офіційному сайті Секретаріату 13 квітня 2012.¹²⁵</p> <p>22 травня 2012 року ДАЕІ отримало та прийняло до опрацювання проект «Щорічного звіту про стан щорічного кадастру України». ДАЕІ підготувало коментарі до проекту Частини 1 «Звіту про узагальнення та оцінку інвентаризацій парникових газів 2012 року подання Сторін, включених у Додаток 1 до Конвенції» та 14 червня 2012 року надіслані до Секретаріату Рамкової конвенції.¹²⁶</p> <p>У 2012 році для своєчасної та належної підготовки Національного кадастру антропогенних викидів із джерел та абсорбції поглиначами парникових газів в Україні за 1990 – 2011 був розроблений План проведення у 2012-2013 роках робіт з підготовки Національного кадастру антропогенних викидів та абсорбції парникових газів подання 2013 року, затверджений Наказом ДАЕІ від 02.04.2012 р. № 40.</p>
6.16.	Україна подала Конференції сторін повідомлення із загальним описом заходів, вжитих на виконання Рамкової конвенції.	X			<p>Кожні чотири роки Україна повинна подавати національні повідомлення з питань зміни клімату. Зважаючи, що останнє (п'яте) повідомлення¹²⁷ подано в грудні 2009 року, шосте повідомлення повинно бути подане до 01.01.2014 року.</p> <p>Для посилення звітності і прогресу у досягненні скорочення викидів Конференція сторін під час переговорів у Дурбані</p>

¹²⁴http://www.neia.gov.ua/nature/control/uk/publish/article?art_id=134565&cat_id=105635&search_param=%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%80&searchForum=1&searchDocarch=1&searchPublishing=1.

¹²⁵http://www.neia.gov.ua/nature/control/uk/publish/article?art_id=135515&cat_id=110541&search_param=%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%80&searchForum=1&searchDocarch=1&searchPublishing=1.

¹²⁶Звіт про роботу Державного агентства екологічних інвестицій України за 1-півріччя 2012 року // http://neia.gov.ua/nature/control/uk/publish/article?art_id=135515&cat_id=110541&search_param=%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%80&searchForum=1&searchDocarch=1&searchPublishing=1.

¹²⁷ П'яте національне повідомлення з питань зміни клімату // www.seia.gov.ua/seia/doccatalog/document?id=632557.

					<p>прийняла керівні принципи про підготовку розвинутими країнами дворічних доповідей.¹²⁸ Перший дворічний звіт Сторони повинні подати до 1 січня 2014 року.</p> <p>Повноваження з підготовки повідомлення в Україні покладено на ДАЕІ. У звіті про роботу ДАЕІ за 2012 рік вказано лише, що агентством проводилась координація роботи щодо збору, аналізу та обробки інформації для забезпечення підготовки Шостого національного повідомлення та першого дворічного звіту про антропогенні викиди та абсорбцію парникових газів і подання їх до Секретаріату Рамкової конвенції. Інформація про базу зібраних даних, результати їхньої аналізу та обробки за 2010-2012 роки відсутня.</p>
6.17.	Україна сформувала, виконала, опублікувала та регулярно поновлювала національні і регіональні програми, які містять заходи з пом'якшення наслідків зміни клімату.			X	<p>В Україні досі не ухвалено Національний та регіональні плани заходів з пом'якшення наслідків зміни клімату. Інформація про діяльність з розробки таких планів у 2012 році відсутня.</p>
6.18.	Україна сформувала, виконала, опублікувала та регулярно поновлювала національні і регіональні програми, які містять заходи щодо сприяння належній адаптації до зміни клімату.			X	<p>В Україні досі не ухвалено Національний та регіональні плани заходів адаптації до зміни клімату.</p> <p>Проект Національного плану заходів адаптації розроблено та подано на громадське обговорення у 2011 році, але досі він не ухвалений, оскільки деякі центральні органи виконавчої влади не погодили проект.</p> <p>У 2012 році ДАЕІ працювало над погодженням проекту Національного плану адаптації з відповідними міністерствами.</p> <p>ДАЕІ ухвалило Наказ № 139 від 12 липня 2012 р., яким затвердило План першочергових заходів з адаптації до зміни клімату на 2012 рік. 15 листопада 2012 р. затверджено склад Міжвідомчої робочої групи з питань адаптації до зміни клімату при МВК.</p> <p>Спільно з Регіональним представництвом Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні та Білорусі реалізовано проект з метою на-</p>

¹²⁸ http://unfccc.int/files/meetings/durban_nov_2011/decisions/application/pdf/cop17_lcaoutcome.pdf.

						працювання рекомендацій для місцевих органів влади стосовно регіональних планів дій з адаптації до зміни клімату. ¹²⁹
6.19.	Україна розробила, виконала і розповсюджувала технології, методи і процеси, які обмежують, знижують або припиняють антропогенні викиди парникових газів у всіх необхідних секторах (включаючи енергетику, транспорт, промисловість, сільське господарство, лісове господарство і поводження з відходами).			X		<p>Інформація про конкретні технології, методи і процеси у зазначених секторах за 2012 рік не є узагальненою. Для її аналізу необхідно переглядати діяльність відповідних органів державної влади у кожному секторі та щонайменше для кожної області, що потребує проведення масштабних досліджень.</p> <p>Запровадження технологій та заходів з обмеження та зниження антропогенних викидів парникових газів в Україні у більшій мірі здійснюється у таких галузях як енергетика шляхом розвитку енергозберігаючих технологій (наприклад, сонячні батареї) та впровадження нових технологій у паливно-енергетичному комплексі, впровадження відновлювальних джерел енергії (вітрова, сонячна, мала гідроенергетика, біоенергетика). Деякі проекти з енергоефективності реалізуються в рамках механізму спільного впровадження. Заходи з енергозбереження в промисловості, на підприємствах бюджетної сфери, енергозбереження населення тощо здійснюються відповідно до прийнятих регіональних Програм.</p> <p>Оновлена у 2012 році Енергетична стратегія України пропонує збільшення видобутку та спалювання вугілля, а також будівництво атомних блоків, натомість не пропонує вирішення проблем поводження з радіоактивними відходами, зняття ядерних блоків з експлуатації, рекультивацію урановидобувних шахт.</p> <p>Окрім того, громадськість критикує державну політику щодо розвитку малої гідроенергетики та діяльність державних органів у цій сфері, оскільки спостерігається порушення природоохоронного законодавства, негативний вплив на водні екосистеми, рибне біорізноманіття тощо.¹³⁰</p> <p>На думку екологів, нормативи лісистості та проведені роботи</p>

¹²⁹ Звіт про діяльність Державного агентства екологічних інвестицій України за 2012 рік // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/634029>.

¹³⁰ Екологічна проблема №1: малі ГЕС у Карпатах // <http://pryroda.in.ua/miniges/>.

						із посадки лісу у східних регіонах, особливо для степових ділянок є необґрунтованими та неефективними ¹³¹ і не сприяють скороченню парникових газів.
6.20.	В Україні здійснюються заходи сприяння раціональному використанню поглиначів і накопичувачів парникових газів, включаючи біомасу, ліси, океани та інші наземні, прибережні та морські екосистеми.				X	Інформація про здійснення таких заходів для раціонального використання поглиначів і накопичувачів парникових газів відсутня.
6.21.	Україна сприяє і співпрацює в галузі освіти, підготовки кадрів і просвіти населення з питань змін клімату.				X	Конкретні заходи щодо освіти, просвіти і підготовки кадрів у питаннях зміни клімату в Україні не визначено. Із звіту ДАЕІ відомо, що агентством підготовлено та надіслано до Секретаріату конвенції Подання України щодо нової робочої програми в рамках статті 6 Рамкової конвенції «Просвіта, підготовка кадрів та інформування громадськості».
6.22.	Україна підтримує найширшу участь громадськості, в тому числі неурядових організацій, у процесах освіти, просвіти і підготовки кадрів з питань зміни клімату.				X	Україною також належним чином не виконуються зобов'язання, передбачені ст. 6 Рамкової конвенції щодо просвіти та підготовки кадрів та інформування громадськості. Зокрема з підготовки наукового, технічного і управлінського персоналу, розроблення матеріалів з метою просвіти та інформування громадськості з питань зміни клімату, її наслідків та обміну такими матеріалами. ¹³²
Загальна оцінка:						28 балів з 66 можливих
Процент						42%

¹³¹ Збережемо українські степи! // <http://pryroda.in.ua/step/>.

¹³² Стан впровадження РКООНЗК і Киотського протоколу в Україні // <http://epl.org.ua/ljudina/prosvitnicka-dijalnist/konsultacii/zmina-klimatu/stan-vprovadzennja-rkoonzk-i-kiotskogo-protokolu-v-ukrajini/>.

ВИСНОВКИ:

1. Діяльність ДАЕІ та Мінрпироди спрямовані в першу чергу на впровадження гнучких механізмів Кіотського протоколу та міжнародну торгівлю квотами, в той час як цього недостатньо для реального зменшення впливу на зміни клімату з боку України. Україна має активізувати роботу у сфері адаптації, пом'якшення, встановлення дозвільної процедури на викиди парникових газів, лімітів викидів парникових газів у відповідних секторах економіки та для конкретних джерел, а також прийняття нормативно-правової бази з цих питань.
2. Відсутні Плани заходів з імплементації Рамкової конвенції як у 2012 році, так і в попередніх роках. Також відсутній інструментарій виконання Рамкової конвенції і в затвердженому урядом Плані першочергових заходів щодо інтеграції України до ЄС на 2012 рік (розпорядження від 05.04.2012 р. № 184).
3. Нормативна база України у сфері зміни клімату та реалізації вимог Рамкової конвенції є недостатньою та представлена лише підзаконними нормативно-правовими актами, які в основному регулюють вузьке коло питань – реалізація проектів спільного впровадження, розгляд, схвалення та реалізація проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій, підготовка національного кадастру. У 2012 році не відбулось значного покращення у цій сфері.
4. Недостатня кліматоохоронна політика, в тому числі, неналагоджена співпраця державних органів з питань обмеження, зниження, припинення антропогенних викидів парникових газів у всіх необхідних секторах (енергетика, транспорт, промисловість, сільське господарство, поводження з відходами тощо), які формують найбільше викидів. Діяльність відповідних державних органів також повинна враховувати вимоги Рамкової конвенції щодо раціонального використання поглиначів і накопичувачів парникових газів, включаючи біомасу, ліси та інші наземні, прибережні та морські екосистеми.
5. Діяльність спеціально уповноважених органів у співпраці з громадськістю потребує кращого та має бути більше відкритою через оприлюднення відповідної інформації на веб-сайтах, ефективного залучення до коментування законодавства та максимального врахування наданих пропозицій, зауважень; проведення освітніх та просвітніх заходів.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Провести роботу з вдосконалення законодавства України з питань реалізації Рамкової конвенції, а саме:
  - розробити та прийняти Національний план заходів з реалізації положень Рамкової конвенції, де чітко визначити дії/заходи, спрямовані на виконання вимог Рамкової конвенції, строки здійснення, виконавців та обсяг і джерела фінансування;
  - розробити й ухвалити закон для врегулювання правовідносин у сфері зміни клімату, в якому визначити правові та організаційні основи діяльності та управління у сфері зміни клімату і виконання міжнародних зобов'язань за Рамковою конвенцією і Кіотським протоколом;
  - розробити та ухвалити Національний та регіональні плани заходів із пом'якшення наслідків зміни клімату із зазначенням чітких заходів, строків виконання, відповідальних суб'єктів та обсягу і джерел фінансування;
  - доопрацювати та прийняти Національний та регіональні плани заходів адаптації до зміни клімату із зазначенням чітких заходів, строків виконання, відповідальних суб'єктів та обсягу і джерел фінансування;
  - розробити та прийняти: а) правила, нормативи та методики у сфері викидів парникових газів; б) порядок оформлення документів для отримання дозволів на викиди парникових газів та встановити форми дозволів та лімітів; в) передбачити щорічні ліміти на викиди парникових газів для всієї країни, в окремих секторах економіки та для конкретних забруднювачів; г) правила розподілу дозволів на викиди між підприємствами і секторами економіки; д) порядок обліку підприємств, які здійснюють викиди парникових газів та інформування громадськості про кількість таких викидів;
  - розробити та прийняти нормативну базу у сфері функціонування національного ринку торгівлі скороченням викидів парникових газів;
  - розробити та прийняти Програму у галузі освіти, підготовки кадрів і просвіти населення з питань зміни клімату;

- розробити та прийняти Програму проведення навчально-методичних заходів для органів державної влади щодо виконання Рамкової конвенції.
- 2. У положеннях про органи державної влади, відповідальні за імplementацію Рамкової конвенції, чітко визначити їх функції та повноваження. Також на місцевому рівні у нормативних актах про роботу місцевих органів державної влади слід врегулювати порядок здійснення функцій цими органами у сфері реалізації Рамкової конвенції.
- 3. Запровадити ефективну практику залучення громадськості до коментування проектів нормативно-правових актів у сфері зміни клімату через дотримання вимог щодо оприлюднення коментарів громадськості, результатів громадського обговорення нормативно-правових актів; письмового повідомлення громадськості про врахування чи відхилення поданих коментарів (зауважень, пропозицій).
- 4. Розробити, впровадити та інформувати громадськість про заходи, спрямовані на раціональне використання поглиначів і накопичувачів парникових газів, включаючи біомасу, ліси та інші наземні, прибережні та морські екосистеми. Передбачити відповідний розділ про стан виконання вказаних заходів у щорічних звітах про діяльність спеціального уповноваженого органу з реалізації Рамкової конвенції.
- 5. Розробити, виконати, розповсюджувати та інформувати громадськість про технології, методи і процеси, які обмежують, знижують або припиняють антропогенні викиди парникових газів у всіх необхідних секторах, включаючи енергетику, транспорт, промисловість, сільське господарство, лісове господарство і поводження з відходами.
- 6. З метою інформування громадськості про діяльність у сфері реалізації Рамкової конвенції провести роботу з вдосконалення, наповнення та регулярного оновлення інформації на офіційних веб-сайтах ДАЕІ та Мінприроди.

Питання 7: КІОТСЬКИЙ ПРОТОКОЛ ДО КОНВЕНЦІЇ ООН ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ.

Назва пріоритету: Сторони співпрацюють щодо підготовки до імплементації актів *acquis* ЄС, зазначених у відповідних додатках до Угоди про асоціацію, та підтримки України у розвитку національних імплементаційних інструментів відповідно до багатосторонніх угод у сфері навколишнього природного середовища, підписаних та ратифікованих Україною та Європейським Співтовариством, перелічених у Додатку 2 (Київський протокол до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (далі – Київський протокол)).

№	Об'єктивно вимірювані індикатори	так			ні	Примітки
		відмінно	добре	задовільно		
Оцінка		3	2	1	0	
Ратифікація						
7.1.	Україна ратифікувала Київський протокол (перший зобов'язальний період – 2008-2012 рр.).	X				Київський протокол ратифіковано Законом України «Про ратифікацію Київського протоколу до Рамкової Конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату» від 04.02.2004 р. № 1430-IV. ¹³³ Набув чинності для України 16 лютого 2005 року.
7.2.	Україна братиме участь у другому зобов'язальному періоді Київського протоколу (2013-2020 рр.).		X			Україна розглядає питання про участь у другому періоді зобов'язань Київського протоколу (2013-2020 рр.) ¹³⁴ і з метою обґрунтування пропозицій щодо подальшої участі Української сторони у наступному періоді дії Київського протоколу і прийняття остаточного рішення про ратифікацію або відмову від ратифікації поправки до Київського протоколу, яка регламентує другий період дії зобов'язань, продовжує дослідження можливих наслідків участі або відмови від участі України у

¹³³ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1430-15>.

¹³⁴ 14 грудня Міністр екології та природних ресурсів України Едуард Ставицький під час засідання КМУ провів брифінг щодо рішень, прийнятих 18-ю Конференцією Сторін Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та їх значення для України // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/633958>.

						другому періоді дії зобов'язань за Кіотським протоколом у зовнішньополітичному, внутрішньо-економічному, юридичному контекстах. ¹³⁵ Таким чином остаточного рішення про ратифікацію Україною другого зобов'язального періоду Кіотського протоколу станом на 11.03.13 не прийнято.
7.3.	На виконання Кіотського протоколу в Україні розроблені/укладені двосторонні угоди.		X			В Україні підписані двосторонні Меморандуми про взаєморозуміння щодо співпраці у сфері зміни клімату, розробки проектів спільного впровадження, впровадження та участі в міжнародній торгівлі викидами за Кіотським протоколом між різними країнами (Італійська Республіка, Іспанія ¹³⁶ та ін.). В деяких частинах ці домовленості носять декларативний характер та свідчать про наміри, а не реальні зобов'язання держав, оскільки не відомо, наприклад, в якій мірі виконуються положення про передачу технологій для зниження викидів парникових газів, які передбачені у таких меморандумах. Як показує практика, дані домовленості спрямовані в основному на реалізацію гнучких економічних механізмів Кіотського протоколу та у сфері реалізації залишають поза увагою інші їх аспекти, як, наприклад: підвищення ефективності використання енергії у відповідних секторах національної економіки, охорони та поліпшення якості поглиначів і накопичувачів парникових газів та ін. Адже, саме цим питанням Державним агентством екологічних інвестицій не приділена достатня увага. В той же час, саме ці та інші питання, а не єдина реалізація гнучких економічних механізмів, свідчать про впровадження кліматоохоронної політики в Україні. Укладеними двосторонніми угодами на виконання Кіотського протоколу є також Договори про продаж одиниць (частин) установленної кількості викидів парникових газів, укладені із Японією (4) та з Іспанією (1) у 2009 році.

¹³⁵ Відбулося чергове засідання громадської ради при держкоінвестагентстві // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/634370;jsessionid=8CE9FCB20A935CE5CD98815CF125DB45>.

¹³⁶ Меморандум про взаєморозуміння між Національним агентством екологічних інвестицій України та Міністерством довкілля, суші та моря Італійської Республіки // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/629158>; Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством довкілля, сільськогосподарських та морських справ Іспанії та Національним агентством екологічних інвестицій України щодо видів діяльності, передбачених статтями 6 та 17 Кіотського протоколу // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/629164>.

<i>Інституційні питання</i>					
7.4.	В Україні створений спеціальний уповноважений орган/інституція для забезпечення реалізації Кіотського протоколу.		X		Державне агентство екологічних інвестицій України (ДАЕІ) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується КМУ через Міністра екології та природних ресурсів України, та входить до системи органів виконавчої влади і в межах компетенції забезпечує реалізацію державної політики у сфері регулювання негативного антропогенного впливу на зміну клімату та адаптації до його змін і виконання вимог Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї. ¹³⁷ Така координація відбувається відповідно до Наказу Мінприроди «Про затвердження Порядку взаємодії Міністерства екології та природних ресурсів із центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра екології та природних ресурсів» від 10.10.2011 р. № 380. ¹³⁸ У цей Наказ вносились зміни у 2012 році. ¹³⁹
7.5.	Робота спеціального уповноваженого органу/інституції є задовільною, регулярною та відкритою.		X		Загалом робота ДАЕІ є відкритою та регулярною. У 2012 році ситуацію з наповненням сайту ДАЕІ покращено, хоч проблеми у доступі до інформації в певних випадках існують. Мова йде, наприклад, про доступ до інформації про підписані міжнародні угоди у сфері продажу квот на викиди парникових газів, ¹⁴⁰ які укладаються на підставі ст. 17 Кіотського протоколу. ДАЕІ вважає, що такі угоди не можуть бути оприлюднені

¹³⁷ П. 1 Положення про Державне агентство екологічних інвестицій України, затвердженого Указом Президента України від 13.04.2011 р. № 455/2011 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/455/2011>.

¹³⁸ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1265-11/paran15#n15>.

¹³⁹ Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 26.01.2012 р. № 27 «Про внесення змін до Порядку взаємодії Міністерства екології та природних ресурсів України з центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра екології та природних ресурсів України» // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0216-12>.

¹⁴⁰ Державне Агентство екологічних інвестицій України. «Реагування органу центральної влади на критику (08.11.2012 р.)» // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/627895>.

						як такі, що містять конфіденційну інформацію. Такі дії були предметом розгляду судів і визнані незаконними. ¹⁴¹ ДАЕІ оскаржено в апеляційному порядку відповідне рішення суду першої інстанції.
7.6.	Інші органи державної влади беруть участь в імплементації Кіотського протоколу.			X		<p>Інші органи державної влади повинні брати участь у імплементації Кіотського протоколу, але їх активність є надто низькою. В Україні створена Міжвідомча комісія із забезпечення виконання Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (далі – МВК).¹⁴² Загалом у 2012 році її засідання відбувалися періодично.</p> <p>Щодо інших центральних органів, то невідомо про призначення на постійній основі осіб, відповідальних за реалізацію політики органу державної влади у цій сфері. Тому постійна ротація кадрів, членство в МВК за посадою (як правило заступники міністрів є членами) створюють передумови для неефективності співпраці органів державної влади з ДАЕІ з цих питань.</p> <p>Органи державної влади, що мають відношення до виконання зобов'язань України за РКООНЗК та Кіотським протоколом в частині функціонування національної системи оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів визначено Постановою КМУ № 554 від 21.04.2006. Зокрема це є міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, підприємства, установи та організації усіх форм власності, які подають інформацію, необхідну для оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів, Державному Агентству екологічних інвестицій.</p> <p>У 2005 році Міністерством охорони навколишнього природного середовища України та Генеральним директором довкілля Європейської комісії створена Робоча група Україна-ЄС</p>

¹⁴¹ Наприклад, Окружний адміністративний суд м. Києва дійшов висновку, що міжнародні угоди про продаж квот на викиди парникових газів повинні оприлюднюватися, оскільки містять екологічну інформацію. Суд зобов'язав ДАЕІ опублікувати такі угоди. ДАЕІ оскаржило це рішення суду. (30.10.2012 р.). // <http://legalanalytics.com.ua/uk/newsocentr/28-categorynewscenter/132-coartdesition.html>.

¹⁴² Постанова КМУ «Про Міжвідомчу комісію із забезпечення виконання Рамкової конвенції ООН про зміну клімату» від 14.04.1999 р. № 583 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/583-99-%D0%BF>.

					з питань зміни клімату. За повідомленням ДАЕІ протягом 2012 року було проведено декілька зустрічей Міністра екології та природних ресурсів України та Комісара ЄС зі зміни клімату, під час яких обговорювалися питання зміни клімату та адаптації до неї. Результати діяльності відповідної робочої групи Україна-ЄС та вказаних зустрічей не оприлюднюються на сайтах ДАЕІ чи Мінприроди.
7.7.	В Україні чітко визначені і розподілені функції державних органів, необхідні для реалізації Кіотського протоколу.			X	<p>Функції ДАЕІ визначені у Положенні про цей орган.¹⁴³</p> <p>У Положенні про Міністерство екології та природних ресурсів¹⁴⁴ міністерство визначене як головний орган у системі центральних органів виконавчої влади у формуванні і забезпеченні реалізації державної політики серед іншого і у сфері регулювання негативного антропогенного впливу на зміну клімату та адаптації до його змін і виконання у межах компетенції вимог Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї (п. 1). Сьогодні є чинним Указ Президента України,¹⁴⁵ згідно з яким координатором заходів з виконання Рамкової конвенції ООН про зміну клімату і Кіотського протоколу залишається Мінприроди. Згідно з Постановою КМУ¹⁴⁶ координуюча роль Мінприроди визначена лише на 2011 рік. Таким чином на практиці не відомо про виконання Мінприроди повноважень у сфері зміни клімату, наданих йому в Положенні про даний орган, про здійснення своїх координуючих повноважень, так як порядок їх здійснення у вищевказаній постанові КМУ не визначено. Інформація про діяльність Мінприроди у сфері зміни клімату чи реалізації положень Кіотського протоколу на офіційному сайті Мінприроди відсутня.</p> <p>У Положеннях про інші органи державної влади окремі повноваження у сфері зміни клімату, спрямовані на реалізацію Кіотського протоколу, конкретно не передбачені.</p>

¹⁴³ Указ Президента України «Про Положення про Державне агентство екологічних інвестицій України» від 13.04.2011 р. № 455/2011 // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/455/2011>.

¹⁴⁴ Указ Президента України «Про Положення про Міністерство екології та природних ресурсів» від 13.04.2011 р. № 452/2011 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/452/2011>.

¹⁴⁵ Указ Президента України «Про координатора заходів щодо виконання зобов'язань України за Рамковою конвенцією Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату та Кіотським протоколом до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату» від 12.09.2005 р. № 1239/2005 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1239/2005>.

¹⁴⁶ Постанова КМУ «Про порядок координації заходів щодо виконання зобов'язань України за РКООНЗК і Кіотським протоколом до зазначеної конвенції» від 10.04.2006 р. № 468 // <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/468-2006-%D0%BF>.

7.8.	Відповідні органи державної влади мають достатньо повноважень та ресурсів для ефективної реалізації Кіотського протоколу в Україні.			X	Основні завдання МВК хоч і визначені, але механізму їх реалізації не існує. Адже, не визначено, чи є рішення комісії обов'язковими до виконання. Якщо рішення МВК мають рекомендаційний характер, то не можна вважати роботу цього органу достатньо ефективною, при тому, що порядку розгляду таких рекомендацій, прийняття чи їх відхилення не визначено. Наприклад, завдання комісії із координації діяльності міністерств (абз. 2 п. 4 Положення про МВК) носить декларативний характер, оскільки комісія не має важелів для здійснення такої координуючої ролі.
7.9.	Робота органів державної влади у сфері реалізації Кіотського протоколу на національному рівні є ефективною.			X	Найбільш ефективною у цій сфері є робота ДАЕІ. Роботу ж Мінприроди з виконання покладених на нього завдань не можна вважати ефективною, адже, немає інформації про розроблення міністерством відповідного законодавства, у звітах про діяльність Мінприроди відповідна інформація щодо реалізації повноважень у сфері імплементації Кіотського протоколу також відсутня. Інформації про роботу інших міністерств у цій сфері в доступі немає.
Механізми імплементації на національному рівні					
7.10.	Національне законодавство України містить основні/базові положення, необхідні для виконання вимог Кіотського протоколу.			X	Національне законодавство стосується в основному реалізації гнучких економічних механізмів Кіотського протоколу. Що ж до скорочення викидів на національному рівні, охорони та поліпшення якості поглиначів і накопичувачів парникових газів, заохочення форм сталого та раціонального ведення сільського господарства у контексті урахування особливостей зміни клімату тощо, то необхідне законодавство не розроблене. У 2012 році розпочала свою роботу Робоча група із розробки законодавства у сфері регулювання викидів та абсорбції парникових газів, ¹⁴⁷ метою якої є розробка законопроектів про засади державної політики у сфері запобігання змінам клімату та адаптації до таких змін та про національну систему торгівлі викидами. Ці законопроекти також мали б містити

¹⁴⁷ ЕДЦ «Правова аналітика». «Робоча група із розробки законопроекту про регулювання обсягів антропогенних викидів та абсорбції парникових газів розпочала свою роботу» // <http://legalanalytics.com.ua/uk/newsocentr/28-categorynewscenter/123-workinggroup.html>.

					положення, які ведуть до ефективної реалізації Кіотського протоколу.
7.11.	У 2012 році були розроблені та прийняті необхідні нормативно-правові акти для ефективної реалізації Кіотського протоколу в Україні.	X			<p>Робота над розробленням нормативно-правових актів триває, але законів, що б визначали засади державної політики у сфері запобігання змінам клімату та адаптації до таких змін та про національну систему торгівлі викидами у 2012 році не прийнято.</p> <p>У 2012 році для реалізації Кіотського протоколу прийнято:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Закон України «Про внесення зміни до статті 2 Закону України «Про здійснення державних закупівель» щодо закупівлі товарів, робіт і послуг, необхідних для реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій» від 05.06.2012 р. № 4881-VI;¹⁴⁸ – Постанова КМУ «Деякі питання здійснення попередньої оплати закупівлі обладнання і устаткування, необхідних для реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій» від 07.05.2012 р. № 390;¹⁴⁹ – Постанова КМУ «Про внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів, спрямованих на зменшення обсягів викидів (збільшення абсорбції) парникових газів» від 07.05.2012 р. № 391;¹⁵⁰ – Постанова КМУ «Деякі питання здійснення попередньої оплати закупівлі обладнання, устаткування та автомобілів, необхідних для реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій» від 16.07.2012 р. № 649;¹⁵¹ – Постанова КМУ «Про затвердження Порядку проведення конкурсу із закупівлі товарів, робіт і послуг у рамках реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій та заходів, пов'язаних з реалізацією таких проектів і виконанням

¹⁴⁸ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4881-17>.

¹⁴⁹ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/390-2012-%D0%BF>.

¹⁵⁰ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/391-2012-%D0%BF>.

¹⁵¹ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/649-2012-%D0%BF>.

					<p>зобов'язань сторін Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату за кошти, отримані від продажу частин встановленої кількості викидів парникових газів, та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 16.07.2012 р. № 672;¹⁵²</p> <p>– Постанова КМУ «Про внесення змін до Порядку функціонування національної системи оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом про речовини, що руйнують озоновий шар» від 16.07.2012 р. № 630.¹⁵³</p> <p>Також ДАЕІ протягом 2012 року розробило:</p> <p>– проект Постанови КМУ «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2006 р. № 206», який станом на 17 грудня 2012 р. знаходиться на погодженні в Мінприроди;</p> <p>– проект Розпорядження КМУ «Про операції з одиницями (частинами) установленної кількості», який станом на 17 грудня 2012 р. знаходиться в Мінприроди для внесення у КМУ.</p> <p>Окрім того, ДАЕІ ініційовано розробку політичної пропозиції про реалізацію державної політики у сфері зміни клімату і адаптації до його змін, а також проекту Закону України «Про основні засади державної політики у сфері запобігання зміні клімату та адаптації до його змін».¹⁵⁴</p>
7.12.	Плани роботи органи державної влади передбачають прийняття законів та/чи підзаконних актів, необхідних для ефективної імплементації Кіотського протоколу.			X	<p>ДАЕІ запланувало розроблення одного нормативного акту на 2012 рік.¹⁵⁵</p> <p>Наказом Мінприроди від 17.12.2012 р. «Щодо затвердження Базового плану адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації)» у сфері зміни клімату заплановано адаптувати екологічне законодавство України до Директиви 2003/87/ЄС</p>

¹⁵² <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/672-2012-%D0%BF>.

¹⁵³ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/630-2012-%D0%BF>.

¹⁵⁴ Розділ 1 Звіту про роботу Державного агентства екологічних інвестицій України у 2012 році // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/634029>.

¹⁵⁵ Наказ Державного агентства екологічних інвестицій України «Про затвердження Плану діяльності ДАЕІ з підготовки проектів регуляторних актів на 2012 рік» від 12.12.2011 р. № 207 // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/628598;jsessionid=EE38B6C60B8DF29F414B8A44685A3DB5>.

					про встановлення схеми торгівлі викидами парникових газів в рамках Співтовариства та внесення змін і доповнень до Директиви 96/61/ЄС із змінами і доповненнями, внесеними Директивою 2004/101/ЄС, що передбачає розроблення проекту Закону України щодо основних засад державної політики у сфері регулювання негативного антропогенного впливу на клімат протягом 2-х років після набрання чинності Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. ¹⁵⁶
7.13.	Органи державної влади ефективно та своєчасно виконують національне законодавство, плани заходів у сфері реалізації Кіотського протоколу.			X	У сфері реалізації Кіотського протоколу на сьогодні діє Національний план заходів з реалізації положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату у редакції від 05.03.2009 р. ¹⁵⁷ Стан виконання цього документу не є задовільним, оскільки значна частина заходів не виконана та узагальненої інформації про його виконання немає.
7.14.	Громадськість в Україні бере участь у реалізації Кіотського протоколу.			X	Громадськість не долучена до прийняття рішень у сфері реалізації механізмів Кіотського протоколу. Громадськість бере участь у роботі Громадської ради при ДАЕІ, в обговоренні проектів документів, кількісної мети зі скорочення викидів парникових газів тощо. Механізми участі громадськості потребують удосконалення в частині розгляду пропозицій громадськості, надання обґрунтованої інформації щодо причин неврахування пропозицій громадськості, оприлюднення зазначеної інформації тощо.
7.15.	Громадськості України забезпечено доступ до інформації у сфері імплементації Кіотського протоколу.			X	Громадськості надано доступ до інформації у сфері реалізації гнучких економічних механізмів Кіотського протоколу. Але існують проблеми із забезпеченням доступу до інформації про підписання, наприклад, міжнародних угод про продаж одиниць установленної кількості, які укладаються ДАЕІ. Такі угоди не опубліковано всупереч вимогам чинного законодавства про доступ до екологічної інформації та до міжнародних угод України.

¹⁵⁶ Наказ Мінприроди «Щодо затвердження Базового плану адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації)» від 17.12.2012 р. // <http://www.menr.gov.ua/content/article/11768>.

¹⁵⁷ Розпорядження КМУ «Про внесення змін до Національного плану заходів з реалізації положень кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату» від 05.03.2009 р. №272-р // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/272-2009-%D1%80>.

						На сайтах інших органів державної влади (наприклад, Мінприроди) немає інформації про діяльність у сфері реалізації Кіотського протоколу.
7.16.	В Україні проводяться навчально-методичні заходи щодо імплементації Кіотського протоколу.			X		За повідомленням ДАЕІ у 2012 році співробітниками ДАЕІ було прочитано курс лекцій з питань боротьби із зміною клімату та імплементації положень Кіотського протоколу в Національній академії державного управління при Президентові України. Співробітники ДАЕІ взяли участь у таких заходах: у «Європейському містечку» з нагоди Всесвітнього дня навколишнього середовища, де зроблено доповідь щодо реалізації в Україні державної політики з питань зміни клімату; в міжнародному екологічному форумі «Довкілля для України» (м. Київ, 24-26 квітня, 2012), де було проведено круглий стіл з питань імплементації положень Кіотського протоколу; в Національному екологічному форумі «Екологія промислового регіону» (м. Донецьк, 23-25 травня 2012); XXII Міжнародній конференції «Проблеми екології та експлуатації об'єктів енергетики» (м. Ялта, 12-15 червня 2012); та Міжнародному екологічному форумі «Green Mind» (м. Київ, 13-15 листопада 2012). Варто звернути увагу, що характер проведених навчально-методичних заходів повинен мати більш системний характер, щоб такі відбувалися не лише під час разових конференцій, а на постійній основі. Також відповідні заходи повинні планово відбуватися в усіх регіонах України та в різних вузах.
7.17.	В Україні створюються передумови імплементації Кіотського протоколу ¹⁵⁸ для:					
7.17.1.	Підвищення ефективності використання енергії у відповідних секторах національної економіки.			X		В Основних засадах (стратегії) державної екологічної політики на період до 2020 року ¹⁵⁹ заплановано схвалення в 2012 році Концепції впровадження в Україні більш чистого виробництва. Але про розроблення такого документу інформації немає.

¹⁵⁸ Україна не мала реальних кількісних зобов'язань зі скорочення викидів парникових газів у період з 2008 по 2012 рр. Обов'язки, передбачені ст. 2 Кіотського протоколу, є предметом моніторингу в частині створення в Україні передумов для їх виконання. Держава повинна уже створити передумови для імплементації ст. 2, особливо з огляду на велику кількість викидів парникових газів на одиницю продукції в Україні.

¹⁵⁹ <http://www.menr.gov.ua/content/article/8328>.

						Окрім цього, запланована оптимізація структури енергетичного сектору національної економіки шляхом збільшення обсягу використання енергетичних джерел з низьким рівнем викидів двоокису вуглецю до 2015 року на 10 відсотків і до 2020 року на 20 відсотків. Але інформації про діяльність у цій сфері немає.
7.17.2.	Охорони та поліпшення якості поглиначів і накопичувачів парникових газів.				X	Інформації про діяльність в даній сфері немає.
7.17.3.	Заохочення форм сталого та раціонального ведення сільського господарства у контексті урахування особливостей зміни клімату.				X	На сайтах відповідних органів державної влади немає інформації про вжиття відповідних заходів.
7.17.4.	Поступового скорочення або усунення ринкових диспропорцій, фіскальних стимулів, звільнення від податків та мита і субсидій, що суперечать цілям Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, в усіх галузях, які є джерелами викидів парникових газів, і застосування ринкових механізмів.				X	Не відомо про вжиття відповідних заходів.
7.17.5.	В Україні проводять дослідження, розробку, сприяння широкому використанню та впровадженню нових і відновлюваних видів енергії, технологій поглинання двоокису вуглецю та передових сучасних екологічно безпечних технологій.				X	Наукові дослідження та їх результати у сфері зміни клімату не є загальнодоступними на сайтах органів державної влади та наукових установ, які здійснюють діяльність в даній сфері (наприклад, Українського науково-дослідного гідрометеорологічного інституту, ¹⁶⁰ Центру досліджень екосистем, змін клімату та сталого розвитку при національному університеті «Києво-Могилянська академія» ¹⁶¹). Триває проект «Сприяння використанню відновлюваних джерел в енергетичних цілях» Інституту економічних досліджень та політичних консультацій у цій сфері ¹⁶² та інші подібні проекти неурядових інституцій. Позитивним є започаткування ДАЕІ додаткових наукових робіт, технічні вимоги до яких схвалені на засіданні НТР ДАЕІ 16 серпня 2012 р., а саме:

¹⁶⁰ <http://uhmi.org.ua/>.

¹⁶¹ <http://www.ukma.edu.ua/index.php/nauka/sc-structures/338-tsentr-doslidzen-ekosistem-zmin-klimatu-ta-stalogo-rozvitku>.

¹⁶² http://www.ier.com.ua/ua/east_west_bioenergy/.

						<p>– дослідження вразливості до зміни клімату енергетичної галузі, включаючи процеси виробництва електричної і теплової енергії, передачу і споживання паливно-енергетичних ресурсів;</p> <p>– розроблення довгострокових, середньострокових та короткострокових прогнозів викидів парникових газів за різних сценаріїв розвитку економіки України;</p> <p>– розроблення методів ідентифікації ділянок з лісорозведення та лісовідновлення на базі геоінформаційних систем та передових вимірювальних технологій;</p> <p>– дослідження направленості та інтенсивності ерозійних процесів у береговій зоні Чорного і Азовського морів у зв'язку із зміною клімату;</p> <p>– дослідження впливу зміни клімату на здоров'я людини та розробка відповідних рекомендацій для галузі охорони здоров'я.¹⁶³</p>
7.17.6.	В Україні заохочують належні реформи у відповідних галузях з метою сприяння реалізації політики та заходів обмеження або скорочення викидів парникових газів.				X	Не відомо про здійснення таких цілеспрямованих реформ.
7.17.7.	В Україні вживають заходи з обмеження та/або скорочення викидів парникових газів.				X	Україна офіційно заявляє про можливість взяти на себе зобов'язання щодо скорочення викидів парникових газів до 2020 р. на 20% у порівнянні з викидами в 1990 р. ¹⁶⁴ Запропонована ціль України передбачає можливість зростання викидів удвічі від поточного рівня. Однак, Україна ще може посилити зобов'язання, оскільки згідно з новим текстом Кіотського протоколу всі країни, які беруть участь у другому періоді дії, мають переглянути свої зобов'язання та зробити їх більш амбітними вже у 2014 р. ¹⁶⁵

¹⁶³ Розділ 4 Звіту про діяльність Державного агентства екологічних інвестицій України у 2012 році // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/634029>.

¹⁶⁴ <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/633958>.

¹⁶⁵ П. 7 Поправки к Киотскому протоколу во исполнение пункта 9 его статьи 3 // <http://unfccc.int/resource/docs/2012/cmp8/rus/l09r.pdf>М. Див. також: Сторчило М., Національний екологічний центр України. Що значить Другий період Кіотського протоколу для України? // <http://climate-ua.livejournal.com/90047.html>.

7.17.8	В Україні створена національна система оцінки антропогенних викидів з джерел і абсорбції поглиначами всіх парникових газів.		X			В Україні створена система оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів. Відповідно до вимог МГЕЗК Україна забезпечує постійне вдосконалення цієї системи. У зв'язку з недоліками в системі обліку викидів парникових газів та висловленими зауваженнями міжнародних експертів, після проведення відповідної роботи ДАЕІ, комітетом із забезпечення дотримання Кіотського протоколу було прийнято рішення від 9 березня 2012 р. про поновлення повноправної участі України в механізмах Кіотського протоколу та відновлення статусу відповідності України вимогам Кіотського протоколу. Для поліпшення організації збору, опрацювання статистичної інформації щодо належного функціонування національної системи обліку антропогенних викидів і поглинання парникових газів, була підготовлена нова Угода про обмін інформацією між ДАЕІ та Державною службою статистики, яка набула чинності 29 жовтня 2012 року. Для вдосконалення національної системи інвентаризації антропогенних викидів та поглинання парникових газів, були розроблені, представлені та схвалені науково-технічною радою ДАЕІ технічні вимоги до виконання науково-дослідних робіт, спрямованих на удосконалення національної системи обліку викидів парникових газів. ¹⁶⁶
Механізми імплементації на національному рівні						
7.18.	В Україні ефективно реалізуються проекти спільного впровадження.			X		Україна є лідером у застосуванні механізму спільного впровадження. ¹⁶⁷ Але існує багато зауважень щодо додатковості цих проектів, прозорості та послідовності прийнятих рішень з їх реалізації тощо. ¹⁶⁸
7.19.	В Україні ефективно реалізується механізм міжнародної торгівлі викидами.			X		У рамках реалізації ст. 17 Кіотського протоколу у 2009 році ДАЕІ підписано 5 угод про продаж ОУК Японії та Іспанії. Усього станом на 17 грудня 2012 р. ДАЕІ розглянуто та схвалено

¹⁶⁶ Звіт про діяльність Державного агентства екологічних інвестицій України у 2012 році // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/634029>.

¹⁶⁷ Розділ 5.2. Звіту про діяльність Державного агентства екологічних інвестицій України у 2012 році // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/634029>.

¹⁶⁸ Женчук М. Огляд виконання проектів спільного впровадження в Україні. Виконавче резюме. – Київ: Національний екологічний центр України, 2012. // http://necu.org.ua/wp-content/uploads/JIUKrainianStudy_Summary.pdf.

					<p>2104 проекти цільових екологічних (зелених) інвестицій майже в усіх регіонах України.¹⁶⁹ За повідомленням ДАЕІ за Договорами продажу ОУК з Японською стороною погоджено більше 500 проектів за схемою зелених інвестицій, більшість з яких проекти з теплосанації об'єктів соціальної сфери. Реалізація цих проектів розпочалася у 2011-2012 р.р. Станом на березень 2013 року завершено роботи з теплосанації будівель на близько 50 об'єктах освіти та охорони здоров'я. За Договором про продаж ОУК Іспанії планується погодити проекти із використанням іспанських технологій (збір та утилізація біогазу на звалищах твердих побутових відходів та на тваринницьких фермах, модернізація теплових станцій, будівництво вітроустановок для створення автономного вітропарку), які на сьогоднішній день знаходяться в розробці.</p> <p>Залишається проблемним питання цільового витрачання коштів від реалізації проектів за схемою зелених інвестицій, адже, не всі надходження використовуються на проекти жорсткого озеленення та не всі ведуть до прямого скорочення викидів. Наприклад, частина коштів використовується на проведення зустрічей, відрядження тощо.¹⁷⁰ На нашу думку, якщо проекти не ведуть до скорочення викидів, це нівелює ефективність механізму міжнародної торгівлі квотами, адже ціль цих проектів полягає в досягненні економічно вигідного скорочення викидів на глобальному рівні.</p> <p>Проаналізувавши ціну проектів цільових екологічних інвестицій, з'ясовується, що вартість скорочення однієї тонни еквіваленту двоокису вуглецю інколи відрізняється в десятки разів,¹⁷¹ що також ставить під сумнів еколого-економічну доцільність низки проектів.</p>
7.20.	Дотримання Україною вимог Кіотського протоколу не є предметом розслідувань чи рішень міжнародних установ/органів.		X		<p>Україна відновила статус відповідності Кіотському протоколу. 9 березня 2012 року у м. Бонн на 19-ому засіданні Спеціального Підрозділу Секретаріату ООН з забезпечення дотримання Україна отримала позитивне рішення у питанні відновлення повноцінної участі у механізми Кіотського протоколу. Таким чином Україна відновила свою участь у міжнародній торгівлі викидами та зможе</p>

¹⁶⁹ Розділ 5.1. Звіту про діяльність Державного агентства екологічних інвестицій України у 2012 році // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/634029>.

¹⁷⁰ Розділ 3 (абзац 10) Звіту про діяльність Державного агентства екологічних інвестицій України у 2012 році // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/634029>.

¹⁷¹ Проекти цільових екологічних (зелених) інвестицій, схвалені Держекоінвестагентством та погоджені зі сторонами продажу ОУК // http://neia.gov.ua/nature/control/uk/publish/article?art_id=135954&cat_id=124591.

					використовувати механізми спільного впровадження за національною процедурою в повній мірі.
7.21.	Україна регулярно і систематично готує та оприлюднює звіти про виконання положень Кіотського протоколу.			X	Окремі звіти про виконання Кіотського протоколу на сайті органу, відповідального за його імплементацію, не оприлюднюються, але періодично оприлюднюється інформація з деяких питань його реалізації (наприклад, щодо проектів спільного впровадження (ст. 6 Кіотського протоколу), проектів схеми зелених інвестицій (ст. 17 Кіотського протоколу)). ¹⁷² Діє сайт щодо інформування громадськості про реалізацію Кіотського протоколу, ¹⁷³ але не відомо, ким цей сайт адмініструється, не відомі дати повідомлень на сайті, інформація про виконання Кіотського протоколу на сайті стосується лише реалізації гнучких економічних механізмів Кіотського протоколу.
7.22.	Громадськість не заявляє про порушення вимог Кіотського протоколу.			X	Громадськість критикує ДАЕІ стосовно відсутності достатніх амбіцій України щодо скорочення викидів парникових газів на національному рівні, низьких цілей зі скорочення викидів, які оголошуються на міжнародному рівні, щодо позиції України з перенесення невикористаних квот на викиди парникових газів на другий зобов'язальний період Кіотського протоколу. ¹⁷⁴ Також є приклади оскарження громадськими організаціями у судових інстанціях бездіяльності органів державної влади у сфері реалізації Кіотського протоколу. ¹⁷⁵
Загальна оцінка					34 бали з 87 можливих
Процент					39%

¹⁷² інформація щодо стану розгляду, схвалення та реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/633387>; стан реалізації проектів спільного впровадження в Україні станом на 1 січня 2013 року // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/633393>.

¹⁷³ <http://www.informkioto.org.ua/main/ua/38.htm>.

¹⁷⁴ Почались переговори ООН зі зміни клімату в Катарі. Робоча група громадських організацій з питань зміни клімату // <http://climategroup.org.ua/?p=1947>; ЕДЦ «Правова аналітика». «Громадське обговорення позиції України на міжнародні кліматичні переговори» // <http://legalanalytics.com.ua/uk/component/content/article/6-pravozahysnaprograma/138-cop.html>.

¹⁷⁵ Суд зобов'язав Державне агентство екологічних інвестицій опублікувати міжнародні угоди про продаж квот на викиди парникових газів // ЕДЦ «Правова аналітика». <http://legalanalytics.com.ua/uk/newsofcentr/28-categorynewscenter/132-coartdesition.html>.

ВИСНОВКИ:

1. Імплементация Кіотського протоколу в Україні пов'язана в основному з реалізацією гнучких економічних механізмів, які дозволяють залучити в Україну додаткові надходження, що можуть бути використані на екологічні цілі.
2. Діяльність ДАЕІ зосереджена на реалізації гнучких економічних механізмів, хоча потребує більшого спрямування на впровадження кліматоохоронної політики в державі відповідно до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу.
3. Достатньої уваги реалізації інших положень Кіотського протоколу в Україні не приділено. Це пов'язано в основному з тим, що реальних обов'язків зі скорочення викидів під час першого зобов'язального періоду в Україні не було.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Україна повинна налагодити тіснішу співпрацю з ЄС щодо підготовки до імплементації актів *acquis* ЄС.
2. Україна повинна брати участь у другому зобов'язальному періоді Кіотського протоколу. Рішення, ухвалені на конференції Сторін Рамкової конвенції ООН про зміну клімату в 2012 році, вказують на те, що другий зобов'язальний період передбачатиме жорсткіші зобов'язання держав зі скорочення викидів для утримання росту температури на планеті Земля. Тому в Україні повинні створюватися передумови для скорочення викидів парникових газів на національному рівні, а не лише для продажу квот на викиди, які Україна отримала через економічний спад після 1990 року.
3. Україна повинна заявити амбітніші зобов'язання зі скорочення викидів парникових газів, які означають стабілізацію росту викидів та подальше фактичне зниження викидів порівняно із сьогоденним рівнем.
4. Україна повинна налагодити тіснішу співпрацю з іншими державами у сфері реалізації ст. 2 Кіотського протоколу, а саме: підвищення ефективності використання енергії у відповідних секторах національної економіки, охорони та поліпшення якості поглиначів і накопичувачів парникових газів, заохочення форм сталого та раціонального ведення сільського господарства у контексті ура-

хування особливостей зміни клімату, поступового скорочення або усунення ринкових диспропорцій, фіскальних стимулів, звільнення від податків та мита і субсидій, що суперечать цілям Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, в усіх галузях, які є джерелами викидів парникових газів, і застосування ринкових механізмів, проведення досліджень, розробок, сприяння широкому використанню та впровадженню нових і відновлюваних видів енергії, технологій поглинання двоокису вуглецю та передових сучасних екологічно безпечних технологій, заохочення належних реформ у відповідних галузях з метою сприяння реалізації політики та заходів обмеження або скорочення викидів парникових газів технологій, вжиття заходів з обмеження та/або скорочення викидів парникових газів.

5. Чітко визначити порядок координування Мінприродою реалізації політики зі зміни клімату, в тому числі імплементації Кіотського протоколу, ухваливши відповідні нормативно-правові акти.
6. Детальніше врегулювати роботу МВК, визначивши порядок розгляду рішень/рекомендацій МВК органами державної влади, які відповідальні за прийняття рішень у сфері зміни клімату.
7. ДАЕІ затвердити перелік відомостей, що містять службову інформацію, для того, щоб обмеження доступу до інформації відбувалося у чітко встановленому порядку та на підставі нормативно встановленого переліку відповідних відомостей.
8. Оприлюднювати на сайті Мінприроди інформацію про здійснення міністерством своїх повноважень у сфері реалізації політики зі зміни клімату, в т.ч. імплементації Кіотського протоколу.
9. Опубліковувати міжнародні договори України про продаж одиниць установленної кількості, зокрема і ті, що підписані у 2009 році із Японією та Іспанією в порядку реалізації Кіотського протоколу.
10. Використовувати надходження в рамках реалізації механізму з міжнародної торгівлі квотами з максимальною еколого-економічною ефективністю для скорочення викидів парникових газів.

Питання 8. КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ.

Назва пріоритету: Сторони співпрацюють щодо підготовки до імплементації актів *acquis* ЄС, зазначених у відповідних додатках до Угоди про асоціацію, та підтримки України у розвитку національних імплементаційних інструментів відповідно до Конвенції про охорону біологічного різноманіття (далі – Конвенція про біорізноманіття).

№	Об'єктивно вимірювані індикатори	так			ні	Примітки
		відмінно	добре	задовільно		
Оцінка		3	2	1	0	
Ратифікація						
8.1.	Україна є стороною Конвенції про біорізноманіття.	X				29 листопада 1994 року Україна ратифікувала Конвенцію про біорізноманіття. ¹⁷⁶ Конвенція набула чинності для України 8 травня 1995 року. ¹⁷⁷
8.2.	Україна є стороною Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біорізноманіття.	X				12 вересня 2002 року Україна приєдналася до Картахенського протоколу про біобезпеку. ¹⁷⁸ Протокол набув чинності для України 11 вересня 2003 року. ¹⁷⁹
8.3.	Україна є стороною Нагойського протоколу про доступ до генетичних ресурсів та справедливий і рівноправний розподіл вигід від їхнього використання до			X		Нагойський протокол про доступ до генетичних ресурсів Україна підписала 30 січня 2012 року, ¹⁸⁰ але не ратифікувала його.

114

¹⁷⁶ Закон України «Про ратифікацію Конвенції про охорону біологічного різноманіття» від 29.11.1994 р. № 257/94-ВР. // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/257/94-%D0%B2%D1%80>.

¹⁷⁷ List of Parties // <http://www.cbd.int/convention/parties/list/>.

¹⁷⁸ Закон України «Про приєднання України Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття» від 12.09.2012 р. № 152-IV. // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/152-15>.

¹⁷⁹ Parties to the Protocol and signature and ratification of the Supplementary Protocol // <http://bch.cbd.int/protocol/parties/>.

¹⁸⁰ <http://www.cbd.int/abs/nagoya-protocol/signatories/>.

	Конвенції про біорізноманіття.					
8.4.	Україна є стороною Нагойсько-Куала-Лумпурського додаткового протоколу про відповідальність і відшкодування до Картахенського протоколу про біобезпеку.			X		Нагойсько-Куала-Лумпурський протокол Україна підписала 30 січня 2012 року, ¹⁸¹ але не ратифікувала його.
Інституційні питання						
8.5.	В Україні створений спеціальний уповноважений орган/інституція для забезпечення реалізації Конвенції про біорізноманіття.			X		<p>Спеціальний уповноважений орган, відповідальний за імплементацію Конвенції про біорізноманіття, в Україні не створений. Проте Мінприроди та МЗС призначені відповідальними за виконання зобов'язань, що випливають із членства України.¹⁸²</p> <p>Для координування діяльності створено низку дорадчих органів. Наприклад:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Координаційна рада з питань формування національної екологічної мережі для координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, які є виконавцями Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки.¹⁸³ Склад ради був змінений 15 серпня 2012 р.¹⁸⁴ Ради були створені і на місцевому рівні. – До 1 червня 2012 року – Міжвідомча комісія з екологічних питань Азовського і Чорного морів для забезпечення координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, наукових і громадських організацій – виконавців Зага-

¹⁸¹ Parties to the Protocol and signature and ratification of the Supplementary Protocol // <http://bch.cbd.int/protocol/parties/#tab=1>.

¹⁸² Постанова КМУ від 13.09.2002 р. № 1371 «Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна» // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1371-2002-%D0%BF/paran38#n38>.

¹⁸³ Постанова КМУ від 29.11.2001 р. № 1603 «Про утворення Координаційна рада з питань формування національної екологічної мережі» // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1603-2001-%D0%BF>.

¹⁸⁴ Постанова КМУ від 15.08.2012 р. № 755 «Про затвердження нового складу Координаційної ради з питань формування національної екологічної мережі» // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/755-2012-%D0%BF>.

						льнодержавної програми охорони та відтворення довкілля Азовського та Чорного морів. ¹⁸⁵
8.6.	В Україні для державних органів чітко визначені і розподілені функції, необхідні для реалізації Конвенції про біорізноманіття на загальнонаціональному та місцевому рівнях.				X	<p>Згідно зі ст. 16 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» державне управління в галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюють Кабінет Міністрів України, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві ради та виконавчі органи сільських, селищних, міських рад, державні органи по охороні навколишнього природного середовища і використанню природних ресурсів та інші державні органи відповідно до законодавства України.</p> <p>Однак, низький фаховий рівень управлінського апарату, постійна зміна керівництва галуззю і ліквідація територіальних управлінь з охорони навколишнього природного середовища фактично паралізували функції, необхідні для реалізації Конвенції про біорізноманіття на місцевому рівні.</p>
8.7.	Робота спеціального уповноваженого органу/інституції є регулярною та відкритою.				X	На сайтах Мінприроди, місцевих рад і державних адміністрацій робота спеціального уповноваженого органу/інституції висвітлюється, але не регулярно, інформація відносно відкрита.
8.8.	Інші органи державної влади беруть участь в імplementації Конвенції про охорону біологічного різноманіття.				X	Коло органів державної влади, що беруть участь в імplementації Конвенції про біорізноманіття і міра їхньої участі в ній надто обмежені. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України з 2001 року бере участь у раунді переговорів СОТ «Доха – Розвиток», ¹⁸⁶ серед основних напрямків якого є напрямок захисту навколишнього середовища. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України затвердило План заходів щодо реалізації Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки. ¹⁸⁷

¹⁸⁵ Наказ Мінприроди від 10.02.2004 р. № 47 «Щодо затвердження Положення про Міжвідомчу комісію з екологічних питань Азовського і Чорного морів» // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0295-04>.

¹⁸⁶ http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/category/system?cat_id=122525.

¹⁸⁷ <http://document.ua/pro-zabezpechennja-vikonannja-rozporjadzhennja-kabinetu-mini-doc78252.html>.

8.9.	Відповідні органи державної влади мають достатньо повноважень та ресурсів для ефективної реалізації Конвенції про біорізноманіття в Україні.				X	Мають місце суперечливі підходи органів державної влади різного рівня щодо ефективної реалізації Конвенції в Україні.
8.10.	В Україні призначено спеціальну контакту особу, що відповідає за реалізацію Конвенції про біорізноманіття (так званий focal point).	X				Призначено декілька контактних осіб, відповідальних за реалізацію Конвенції про біорізноманіття та Картахенського протоколу. ¹⁸⁸
Механізми імплементації на національному рівні						
8.11.	У 2012 році були розроблені та прийняті необхідні нормативно-правові акти для ефективної реалізації Конвенції про біорізноманіття в Україні.		X			У 2012 році ухвалювалися акти, необхідні для виконання Конвенції про біорізноманіття, на рівні законів та підзаконних нормативно-правових актів. Щодо законів, наприклад: – 23 лютого 2012 року ¹⁸⁹ та 16 жовтня 2012 року вносилися зміни до Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» від 31.05.2007 р. № 1103-V. Останні зміни були запровадженні Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації повноважень органів виконавчої влади у сфері екології та природних ресурсів, у тому числі на місцевому рівні» від 16.10.2012 р. ¹⁹⁰ , якими були внесені зміни в низку екологічних законів щодо повноважень Мінприроди та його територіальних управлінь, – Закон України «Про аквакультуру» від 18.09.2012 р. № 5293-VI. ¹⁹¹ 31 серпня 2012 року Президент України ухвалив Указ № 527/2012 «Про оголошення природної акваторії Чорного

¹⁸⁸ Ukraine - National Focal Points // <http://www.cbd.int/countries/nfp/?country=ua>.

¹⁸⁹ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4441-17>.

¹⁹⁰ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5456-17>.

¹⁹¹ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/%D0%B0%D0%BA%D0%B2%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D1%83>.

						<p>моря ботанічним заказником загальнодержавного значення «Мале філофорне поле».¹⁹²</p> <p>Мінприроди ухвалило Наказ № 107 від 29.02.2012 р. «Про затвердження форм дозволу на імпорт та експорт зразків видів дикої фауни і флори, сертифіката на пересувні виставки, реекспорт та інтродукцію з моря зазначених зразків, які є об'єктами регулювання Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення, та зразка заяви для їх отримання».¹⁹³</p>
8.12.	Плани роботи органів державної влади передбачають прийняття необхідних законів та/чи підзаконних актів, необхідних для ефективної імплементації Конвенції про біорізноманіття в Україні.		X			<p>У 2012 році Мінприроди розроблення проектів та прийняття необхідних нормативно-правових актів передбачило у:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Плані діяльності Міністерства екології та природних ресурсів України з підготовки проектів регуляторних актів на 2012 рік,¹⁹⁴ – Річному плані роботи Міністерства екології та природних ресурсів України на 2012 рік.¹⁹⁵
8.13.	Органи державної влади ефективно та своєчасно виконують плани і програми збереження і сталого використання біорізноманіття, на належному рівні розробляються стратегії і законодавство.				X	<p>Загальнодержавна програма формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки здійснюється зі значним відставанням, як за розмірами відведених площ цінних територій, так і за показниками дотримання вимог землевпорядкування. Норми відповідного законодавства суперечливі, державні органи, як правило, не вимагають відшкодування шкоди, нанесеної біорізноманіттю. Спроба припинення виконання цієї державної програми була прописана Постановою КМУ № 704 «Про скорочення кількості та укрупнення державних цільових Програм» від 22 червня 2011 року. Результати виконання Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011 – 2015 роки за 2012 рік ще не опубліковані.</p>

¹⁹² <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/527/2012>.

¹⁹³ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0990-12>.

¹⁹⁴ <http://www.menr.gov.ua/content/article/46>.

¹⁹⁵ <http://www.menr.gov.ua/content/article/10029>.

8.14.	В Україні проводяться навчально-методичні заходи для органів державної влади щодо виконання Конвенції про біорізноманіття.				X	Ці заходи вкрай незначні. Навіть працівники природоохоронного відомства часто не володіють необхідним мінімумом знань з питань виконання Конвенції про біорізноманіття. Протягом 2012 р. проводилася серія регіональних і субрегіональних семінарів із створення потенціалу для надання державам сприяння у встановленні національних цільових завдань із збереження і сталого використання біорізноманіття. Участь у цих семінарах брали представники Мінприроди. ¹⁹⁶ Фінансування проводилося за рахунок іноземних донорів.
8.15.	Громадськість в Україні бере участь у реалізації Конвенції про біорізноманіття.				X	Громадськість в Україні бере участь у реалізації Конвенції, переважно засобами протестних акцій проти зловживань у цьому питанні державних органів, наданням рекомендацій органам управління щодо законодавчої й управлінської практики. ¹⁹⁷
8.16.	В Україні налагоджено обмін інформацією щодо збереження і сталого використання біорізноманіття із заінтересованими сторонами та здійснюються заходи щодо підвищення рівня поінформованості населення.				X	Обмін інформацією з питань збереження і сталого використання біорізноманіття між різними державними відомствами відсутній. Рівень поінформованості населення про збереження і стале використання біорізноманіття незадовільний. Ця місія, переважно, здійснюється заходами громадських ініціатив і за сприяння міжнародних фондів. ¹⁹⁸
Дотримання Україною положень Конвенції						
8.17.	Практика застосування Конвенції про біорізноманіття вказує на виконання Україною її положень.				X	На практиці Україна систематично не виконує положення Конвенції про біорізноманіття, особливо щодо статей 8, 10, 13, 14.
8.18.	Дотримання Україною вимог, необхідних для реалізації Конвенції про біорізноманіття на загальнонаціональному та місцевому рівнях, є предметом розс-	X				Випадки розслідувань чи рішень міжнародних установ/органів чи національних судів щодо дотримання Україною вимог, необхідних для реалізації Конвенції про біоріз-

¹⁹⁶ Регіональний семінар для країн Центральної та Східної Європи та Центральної Азії в поновленні національних стратегій та планів з біорізноманіття (10-14 вересня 2012 р., м. Кишинів (Молдова)) // <https://www.cbd.int/doc/?meeting=RWNBSAP-CEECA-01>, (5-8 грудня 2012 р., м. Мінськ (Білорусь)) // <http://www.cbd.int/doc/?meeting=CBWNBSAP-CEEUR-02>.

¹⁹⁷ Щорічна доповідь НУО (ЩД НУО) «Громадська оцінка екологічної політики» за 2011 рік // <http://www.menr.gov.ua/content/article/11791>.

¹⁹⁸ Зокрема: www.pzf.org.ua, www.reserves.in.ua.

	лідувань чи рішень міжнародних установ/органів чи національних судів.					номаніття на загальнонаціональному та місцевому рівнях, не відомі.
8.19.	Україна регулярно надає звіти про виконання заходів для впровадження цілей Конвенції про біорізноманіття.		X			Періодичність звітування щодо заходів, вжитих Стороною для впровадження Конвенції, визначається Конференцією Сторін. Згідно з рішенням X/10 Конференції Сторін держави зобов'язані подати п'ять національних звітів до 31 березня 2014 року. Україна надала чотири звіти (перший у 1997 р., другий у 2003 р., третій у 2007 р., четвертий у 2010 р.). ¹⁹⁹ Громадськість вважає надану у звітах оцінку виконаних заходів завищеною. У 2007 році надіслано до Секретаріату Картахенського протоколу про біобезпеку Перший національний звіт про виконання Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття. ²⁰⁰
8.20.	У 2012 р. громадськість не заявляла про порушення Конвенції про біорізноманіття з боку України.			X		Громадськість надсилала чисельні заяви/скарги до владних органів про порушення законодавства про захист біологічного різноманіття. ²⁰¹
Загальна оцінка						25 балів з 60 можливих
Процент						42%

¹⁹⁹ <http://www.cbd.int/reports/search/>.

²⁰⁰ <http://www.cbd.int/doc/world/ua/ua-nr-cpb-01-ru.pdf>.

²⁰¹ Щорічна доповідь НУО (ЩД НУО) «Громадська оцінка екологічної політики» за 2011 рік // <http://www.menr.gov.ua/content/article/11791>.

ВИСНОВКИ:

1. У державній екологічній політиці питання збереження біологічного різноманіття для еволюції і збереження екологічних систем не належать до пріоритетних.
2. Фрагментарність законодавства про збереження біологічного різноманіття, недостатнє напрацювання підзаконних актів щодо відповідальності за нанесення шкоди довкіллю і низька кваліфікація з природничих знань працівників природоохоронного та правоохоронного відомств не сприяють збереженню біологічного різноманіття і сталого використання біологічних ресурсів.
3. Істотних капіталовкладень у збереження біологічного різноманіття з часу ратифікації Конвенції Україною не відбувалося, фінансування відповідних програм постійно здійснюється за залишковим принципом. Як наслідок, не існує національної стратегії збереження і сталого використання біологічного різноманіття, національні і регіональні програми систематично не виконуються.
4. Не існує програм підвищення знань дорослого населення з питань біологічного різноманіття і сталого використання біологічних ресурсів.
5. Забюрократизованою залишається процедура погодження статусу об'єктів природно-заповідного фонду, яка триває десятиліттями, на відміну від погодження містобудівних проектів; цілковито не забезпечується охоронний статус червонокнижних видів, які перебувають поза межами територій природно-заповідного фонду.
6. Опублікування карт Державного земельного кадастру дало можливість виявити разючі невідповідності практик застосування дозвільних і заборонних нормативних документів, що створює реальну загрозу деградації існуючих природоохоронних територій.
7. Державний контроль за виконанням Закону України «Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000 – 2015 роки» відсутній, має місце серйозне відставання у виконанні планів нарощування площ природно-заповідних територій та веденні землевпорядної документації.
8. Програма формування екологічної мережі по-суті є призупинена (заморожена).

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Забезпечити постійне представництво українських урядовців у допоміжному органі Конвенції з наукових, технічних і технологічних консультацій; забезпечити публічність їхньої діяльності.
2. У законодавчому порядку забезпечити можливість застосування положень Конвенції в національній практиці охорони біорізноманіття.
3. У бюджетній політиці статті витрат на захист біорізноманіття віднести до пріоритетних.
4. У Положення про Мінприроди ввести норму про те, що з питань, пов'язаних з політикою захисту біорізноманіття, куратором може бути лише заступник Міністра з відповідною спеціальною освітою.
5. Створити єдиний центральний орган виконавчої влади Міністерства екології та природних ресурсів України, в підпорядкуванні якого знаходились би всі природоохоронні об'єкти України²⁰².
6. Забезпечити визначення на законодавчому рівні поняття “екосистемні послуги” та відмежування його від широко розповсюдженого в сучасних бізнесових сферах поняття “екологічні послуги”.
7. Запровадити цілісну систему комплексного моніторингу лісових екосистем на об'єктах природно-заповідного фонду.
8. Розробити методичні підходи щодо охорони структурних елементів екомережі на рівні законодавчого вирішення питань землекористування й визначення правового статусу допоміжних елементів екомережі (екокоридорів, буферних і відновних територій).
9. Здійснити заходи щодо визначення цінних з природоохоронної точки зору територій з метою їх резервування (для можливого заповідання) як структурних елементів екомережі.
10. Запровадити систему наукового моніторингу й моделювання глобальних (зокрема кліматичних) змін з метою вивчення їх впливу на біорізноманіття та територіях ПЗФ як потенційних об'єктах фонового моніторингу впливу глобальних процесів на стан природного середовища країни.

²⁰² Рекомендації щодо ПЗФ визначені на основі Експрес-оцінки стану територій природно-заповідного фонду України та визначення пріоритетів щодо управління ними.
Джерело: http://awsassets.panda.org/downloads/wwf_ua_rappam_book_3.pdf

Питання 9: ВОДНА КОНВЕНЦІЯ (КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТРАНСКОРДОННИХ РІЧОК ТА МІЖНАРОДНИХ ОЗЕР).

Назва пріоритету: Сторони співпрацюють щодо підготовки до імплементації актів *acquis* ЄС, зазначених у відповідних додатках до Угоди про асоціацію, та підтримки України у розвитку національних імплементаційних інструментів відповідно до багатосторонніх угод у сфері навколишнього природного середовища, підписаних та ратифікованих Україною та Європейським Співтовариством, перелічених у Додатку 2 (Конвенція про захист та використання транскордонних річок та міжнародних озер).

№	Об'єктивно вимірювані індикатори	так			ні	Примітки
		відмінно	Добре	задовільно		
Оцінка		3	2	1	0	
Ратифікація						
9.1.	Україна є стороною Конвенції про захист та використання транскордонних річок та міжнародних озер.	X				Україна ратифікувала Конвенцію Законом № 801-XIV від 1 липня 1999 року ²⁰³ . Для України Конвенція чинна з 6 січня 2000 року.
9.2.	Україна є стороною Протоколу про воду та здоров'я.	X				Україна ратифікувала Протокол Законом № 1066-IV від 9 липня 2003 року. ²⁰⁴ Протокол є чинним для України з 4 серпня 2005 року.
9.3.	Україна ратифікувала Протокол про цивільну відповідальність та відшкодування шкоди, завданої транскордонними впливами промислових аварій на транскордонних водотоках.				X	Україна підписала Протокол у 2003 році, але про підготовку до ратифікації немає інформації.

²⁰³ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/801-14>.

²⁰⁴ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1066-15>.

9.4.	Україна ратифікувала поправку (зміну) до Водної конвенції щодо відкриття її для приєднання країн поза межами ЄЕК ООН .				<p>Х</p> <p>Поправка не ратифікована Україною.</p> <p>У 2011 - 2012 році проводилися роботи з ратифікації поправки до ст. 25 і 26 Конвенції – готувався відповідний законопроект із зацікавленими центральними органами виконавчої влади. Такий проект закону про ратифікацію знаходився на погодженні в центральних органах виконавчої влади. З врахуванням висловлених зауважень перебуває на перепогодженні та буде поданий до КМУ.</p>
9.5.	На виконання Водної конвенції Україна уклала дво- або багатосторонні угоди щодо співпраці в управлінні та охороні басейнів всіх транскордонних річок.		Х		<p>У період 1992-2001 років від імені Уряду України укладено сім міжурядових двосторонніх угод із суміжними країнами з питань водного господарства на прикордонних водах та утворені комісії по прикордонних водах:</p> <p>Угода між Урядом України та Урядом Російської Федерації про спільне використання та охорону прикордонних водних об'єктів (19.10.1992, м. Київ)²⁰⁵;</p> <p>Угода між Урядом України та Урядом Словацької Республіки з питань водного господарства на прикордонних водах (14.06.1994, м. Братислава)²⁰⁶;</p> <p>Угода між Урядом України та Урядом Республіки Молдова про спільне використання та охорону прикордонних вод (23.11.1994, м. Кишинів)²⁰⁷;</p> <p>Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі водного господарства на прикордонних водах (10.10.1996, м. Київ);</p> <p>Угода між Урядом України та Урядом Румунії про співробітництво у галузі водного господарства на прикордонних водах (30.09.1997, м. Галац);</p> <p>Угода між Урядом України та Урядом Угорської Республіки з питань водного господарства на прикордонних водах (11.11.1997, м. Будапешт);</p>

²⁰⁵ http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/643_700.

²⁰⁶ http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/703_061.

²⁰⁷ <http://ua-info.biz/legal/baseyi/ua-rmtxlr.htm>.

					Угода між Кабінетом Міністрів України та Радою Міністрів Республіки Білорусь про спільне використання та охорону транскордонних вод (16.10.2001, м. Київ) ²⁰⁸ . По Дунаю, Дністру (в 2012 р.) укладені угоди на принципах басейнового підходу та інтегрованого управління водними ресурсами.
9.6.	Україна підписала Договір про співпрацю в галузі охорони та сталого розвитку басейну річки Дністер .	X			29 листопада 2012 року в Римі під час 6-ої Зустрічі сторін Конвенції Україна та Молдова підписали Договір про співпрацю в галузі охорони і сталого розвитку басейну річки Дністер.
Інституційні питання					
9.7.	Україна бере участь у Міждержавних комісіях/спільних органах управління транскордонними водотоками.	X			Україна працює лише в Міжнародній комісії із захисту річки Дунай ²⁰⁹ . У 2011 році Україна головувала у цій Комісії, про що у 2012 році представила звіт «2011: головування України в МКЗД». Для практичної реалізації двосторонніх угод відповідними постановами Кабінету Міністрів України були призначені Уповноважені Уряду та їх заступники. (останнє від 28.12.2011). ²¹⁰
9.8.	В Україні створений уповноважений орган/інституція/підрозділ для забезпечення реалізації Водної конвенції.			X	Спеціального координуючого органу не створено, але діють інститути уповноважених з впровадження двосторонніх угод по транскордонних річках. Окрім цього, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів від 13 вересня 2002 року №1371 «Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна» ²¹¹ , за конвенцію відповідає Мінприроди.

²⁰⁸ http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/112_031.

²⁰⁹ <http://vienna.mfa.gov.ua/ua/ukraine-io/icpdrb/about>.

²¹⁰ http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=244830742&cat_id=244274160.

²¹¹ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1371-2002-%D0%BF>.

9.9.	Робота спеціального уповноваженого органу/інституції/підрозділу є регулярною.			X		Робота ведеться на рівні інститутів уповноважених з впровадження двосторонніх угод.
9.10.	Інформація про роботу спеціального уповноваженого органу/інституції/ підрозділу є відкритою, доступною та регулярно оновлюється та оприлюднюється на веб-сторінці, іншим шляхом.				X	
9.11.	В Україні призначено контактну особу, що відповідає за реалізацію Водної конвенції (focal point).	X				Мінприроди є відповідальним міністерством за впровадження і призначає контактну особу. Останнім FP по Водній конвенції був Олег Шевченко, начальник управління міжнародної діяльності (на сайті Мінприроди інформація не оновлена). Міністерство значно втратило за останні роки потенціал профільного управління водними ресурсами для реалізації Конвенції.
9.12.	В Україні створений спеціальний міжвідомчий механізм для координації реалізації Протоколу про воду та здоров'я.	X				Міжвідомча Робоча група з впровадження Протоколу створена Наказом Мінприроди від 12 травня 2006 року на виконання Плану заходів для реалізації Закону про ратифікацію Протоколу.
9.13.	Робота міжвідомчого механізму є регулярною та відкритою.				X	У 2009-2011роках Міжвідомча Робоча група працювала, проводячи 2-3 засідання на рік. У 2012 році не було жодного засідання через адміністративні реформи.
9.14.	Міжвідомчий механізм здійснює ефективну координацію впровадження Протоколу.				X	У 2012 році не працював.
9.15.	В Україні призначено контактну особу, що відповідає за реалізацію Протоколу про воду та здоров'я (focal point).	X				Мінприроди є відповідальним міністерством за впровадження Протоколу згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №46963 від 6 жовтня 2003 щодо впровадження Плану реалізації Закону про ратифікацію Протоколу. З 2008 року контактна особа призначається від департаменту міжнародних відносин, а не від профільного підрозділу. У 2012 році контактною особою що відповідає за реалізацію

						Протоколу про воду та здоров'я, був Шевченко Олег Олександрович, начальник відділу європейської інтеграції Департаменту державної екологічної політики та міжнародної діяльності Мінприроди. ²¹²
Механізми імплементації Водної конвенції на національному рівні						
9.16.	Національне законодавство України містить основні/базові положення щодо інтегрованого управління водними ресурсами, необхідні для виконання вимог Водної конвенції.			X		У 2011-2012 роках гармонізація водного законодавства, впровадження інтегрованого управління водними ресурсами задекларовано в екостратегії «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року» ²¹³ , затвердженій Законом України від 21 грудня 2010 р., та Національному плані дій з навколишнього природного середовища ²¹⁴ . Пункти Національного плану дій 41-47 щодо гармонізації не були виконані, лише на 17 грудня 2012 із запізненням у 2 роки Наказом Мінприроди затверджено Базовий план з адаптації/апроксимації екологічного законодавства України до законодавства ЄС, що включає гармонізацію 6 водних директив ²¹⁵ .
9.17.	Національне законодавство України містить основні/базові положення щодо басейнового управління водними ресурсами, необхідні для виконання вимог Водної конвенції.			X		Басейновий принцип задекларований у Водному кодексі України ²¹⁶ , проте для його імплементації потрібно внести ряд змін і до Водного кодексу, і до інших нормативно-правових актів з метою врегулювання організаційних, інституційних, технічних, методологічних та правових питань щодо його належної імплементації. У травні 2012 року прийнято Загальнодержавну цільову програму розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року ²¹⁷ , яка

²¹² <http://www.menr.gov.ua/content/article/7126>.

²¹³ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>.

²¹⁴ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/577-2011-%D1%80>.

²¹⁵ <http://www.menr.gov.ua/content/article/11768>.

²¹⁶ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>.

²¹⁷ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4836-17>.

						<p>передбачає необхідність впровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом, розроблення та виконання планів управління басейнами річок, застосування економічної моделі цільового фінансування заходів у басейнах річок, утворення басейнових рад річок, а також підвищення ролі існуючих та утворення нових басейнових управлінь водних ресурсів.</p> <p>Також у червні 2012 р. подано Проект Закону про внесення змін до Водного кодексу України (щодо впровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами за басейновим принципом) №10596 від 08.06.2012. (Зміни стосуються закріплення визначення басейнового районування, щодо ПУБР, про Басейнові ради), але він не розглядався сесією Верховної Ради України, на яку був поданий.</p>
9.18.	Плани роботи відповідних органів державної влади на 2012 рік передбачають прийняття відповідних законів та/чи підзаконних актів для ефективної імplementації Водної конвенції та гармонізації з Водною рамковою директивою (ВРД) ЄС.			X		План містить пункти щодо гармонізації, але поки на кінець 2012 року затверджений Базовий план апроксимації, звіту про виконання НПД у 2012 році поки немає у відкритому доступі.
9.19.	Виконані заходи щодо законодавчого закріплення інтегрованого та басейнового управління водними ресурсами, передбачені Національним планом дій з навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки.				X	Інформації про виконання заходів Національного плану дій немає.
9.20.	Виконані заходи щодо підготовки Планів управління басейнами річок, визначених у Національному плані дій на 2011-2015 роки та в Національних цільових показниках до Протоколу про воду та здоров'я на 2012 рік.			X		Існує неузгодженість Національного плану дій з Національними цільовими показниками по Протоколу щодо строків підготовки ПУБР, вже розроблено і представлено і на обласному рівні ПУБР Тиса, але він не затверджений владою.
9.21.	Україна впроваджує двосторонні угоди щодо співпраці в управлінні та охороні басейнів всіх транскордонних річок.	X				В межах співпраці на рівні Водагенств. Багато є інформації на сайті як Державного агентства водних ресурсів ²¹⁸ , так і його басейнових управлінь щодо розробки та впровадження ін-

²¹⁸ <http://www.scwm.gov.ua/>.

						струкцій, регламентів, робочих груп та проведення засідань уповноважених представників в рамках впровадження двосторонніх угод про співпрацю водогосподарських організацій.
9.22.	В Україні проводяться навчально-методичні заходи для органів державної влади щодо виконання Водної конвенції або ВРД ЄС.	X				Впроваджується кілька проектів технічної допомоги ЄС та за двосторонніми угодами з країнами (twinning), які мають компоненти з підвищення потенціалу, поширення та обміну знань, кращих практик тощо для зацікавлених осіб, включаючи органи державної влади.
9.23.	Громадськість України залучена до роботи усіх діючих Басейнових рад основних річок України. ЄС.		X			Там де створені Басейнові ради, громадські організації представлені, але рівень представництва непропорційний, низький (4-8%).
Механізми імплементації Протоколу про воду та здоров'я на національному рівні						
9.24.	Україна виконала зобов'язання щодо встановлення національних цілей Протоколу та показників і строків їх досягнення та закріплення їх у національному законодавстві.	X				НЦП затверджені Наказом Мінприроди у вересні 2011 р. Звіту поки що немає. Проте, на 2013 р. планується подання короткої Національної доповіді про прогрес впровадження Протоколу.
9.25.	Розроблено/прийнято оновлений національний план заходів з впровадження Протоколу про воду та здоров'я (2003).			X		План заходів з впровадження Протоколу 2003 року жодного разу не переглядався і за формою він не відповідає вимогам і зобов'язанням Протоколу. Але у Національному плані дій з навколишнього природного середовища закріплені заходи 74-76, що стосуються Протоколу.
9.26.	Налагоджений національний інтегрований моніторинг водних ресурсів та проблем здоров'я, пов'язаних з водним фактором, відповідно до вимог Протоколу.			X		Україна веде роботу, але ще не звітувала про виконання вимог статті 7 щодо перегляду системи нагляду за хворобами, пов'язаними з водою.
9.27.	Інформація про хід впровадження Протоколу є у вільному доступі на веб-сторінці Мінприроди.			X		Інформація на веб-сторінці Мінприроди не оновлювалася з 2010 року, проте частина інформації доступна на веб-сторінці СЕС.
9.28.	Громадськість в Україні залучена до процесу планування та звітування за Протоколом.			X		Для підготовки Короткої національної доповіді 2013 р. створена ініціативна група з представників зацікавлених сторін, включа-

						ючи громадськість, в рамках впровадження пілоту з самооцінки. Але постійна адміністративна реформа в Міністерстві та його політична слабкість не сприяє налагодженню роботи міжвідомчої групи, яка б мала виконувати роботу по плануванню та звітності за Протоколом.
9.29.	В Україні проводяться навчально-методичні заходи для органів державної влади щодо виконання Протоколу про воду та здоров'я.			X		Головним чином, лише з ініціативи НУО, які ведуть просвітницьку роботу щодо Протоколу, про Національні цільові показники до Протоколу на національному та місцевому рівнях, для цільових груп - для водоканалів, місцевих органів влади. ²¹⁹ Міністерство не провело жодних заходів щодо Протоколу для органів державної влади, тому Протокол залишається невідомим міжнародним актом.
Дотримання Україною положень Водної конвенції та Протоколу про воду та здоров'я						
9.30.	Практика застосування Конвенції вказує на дотримання Україною вимог Водної конвенції та Протоколу до неї.			X		Практика впровадження Водної конвенції має фрагментарний характер, і поки що по формі, а не по суті намагається слідувати деклараціям про впровадження, тому що не має значної підтримки з боку закону або економіки.
9.31.	Громадськість не заявляла про факти порушень Конвенції з боку України.	X				Комітет з дотримання заснований у листопаді 2012 року і ще не розпочав роботу. Інформації про недотримання або порушення Конвенції з боку України немає у відкритому доступі.
9.32.	Громадськість не заявляла про факти порушень Протоколу про воду та здоров'я з боку України у Комітет з дотримання Протоколу.	X				З 2007 року, коли створено Комітет з дотримання Протоколу, жодної заяви не було з боку України.
Загальна оцінка:					53 бали з 66 можливих	
Процент					55%	

²¹⁹ <http://www.mama-86.org.ua/index.php/uk/watersan/watersan-news/328-wsp-seminar.html>.

ВИСНОВКИ:

В українському водному законодавстві не закріплені й досі основні принципи та механізми впровадження Водної конвенції: ІУВР, басейновий підхід, не визначені законодавчо основні басейни рік, басейнові спільні органи управління, Плани управління річковими басейнами. Попри те, що Україна уклала з 1992 року двосторонні угоди щодо співпраці та використання транскордонних вод, вони по суті є відомчими угодами на рівні водогосподарських організацій, які не базуються на басейновому принципі та ІУВР. Наявність структур (басейнових управлінь) поки лише зовні нагадує про басейнове управління, бо для його розвитку немає ні законодавчої основи, ні економічних механізмів впровадження. Спроби Водагенства щодо просування ІУВР та басейнового підходу не мають політичної підтримки Мінприроди, яке повинно просувати політичні рішення щодо ІУВР, басейнового підходу. Але сьогодні в Міністерстві немає потенціалу займатися фахово політикою щодо управління водними ресурсами. У 2011 році Україні вдалося виконати перше зобов'язання – встановити Національні цільові показники, але протягом 2012 року не вдалося продовжити роботу з впровадження Протоколу, а саме виконання інших зобов'язань Протоколу через постійні адміністративної реформи, відсутність ініціативи та спроможності Мінприроди щодо організації роботи координаційного органу – міжвідомчої робочої групи та брак ініціативи з боку Мінприроди.

Громадські організації демонструють активну позицію щодо інформування та просування принципів Водної конвенції та її протоколу в межах своїх можливостей, але ця робота не є ефективною, через брак основи – водної політики держави, яка б базувалася на Водній конвенції.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Необхідне укріплення профільного підрозділу Мінприроди та посилення налагодження регулярної роботи координуючих органів щодо впровадження Конвенції та Протоколу.
2. Нагальною є робота з гармонізації виконання Базового плану апроксимації, затвердженого Наказом Мінприроди №661 від 17 грудня 2012 року. Робота над законодавчою базою щодо закріплення засад ІУВР та басейнового принципу мають бути пришвидшені.
3. Потребує нагальної розробки питання фінансових механізмів впровадження ІУВР та Протоколу.
4. Доступ до інформації слід покращувати, починаючи з відкриття сторінок Водної конвенції та протоколу про воду та здоров'я на сайті Мінприроди та інших ЦОВВ, які відповідальні за їх впровадження.
5. Провести громадські консультації з підготовки Короткої національної доповіді про прогрес впровадження Протоколу у 2013 р.
6. Призначити ще одну контакту особу від Санітарно-епідеміологічної служби, яка б працювала одночасно з контактною особою від Мінприроди.

Питання 10: КОНВЕНЦІЯ ЕСПО (КОНВЕНЦІЯ ПРО ОЦІНКУ ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ У ТРАНСКОРДОННОМУ КОНТЕКСТІ).

Назва пріоритету: Сторони співпрацюють щодо підготовки до імплементації актів *acquis* ЄС, зазначених у відповідних додатках до Угоди про асоціацію, та підтримки України у розвитку національних імплементаційних інструментів відповідно до багатосторонніх угод у сфері навколишнього природного середовища, підписаних та ратифікованих Україною та Європейським Співтовариством, перелічених у Додатку 2 (Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті).

№	Об'єктивно вимірювані індикатори	так			ні	Примітки
		відмінно	добре	задовільно		
№	Оцінка	3	2	1	0	
Ратифікація						
10.1.	Україна є стороною Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті.	X				Україна ратифікувала Конвенцію Еспо Законом України від 19.03.1999 року №534-XIV ²²⁰ . Конвенція є чинною для України з 18 жовтня 1999 року.
10.2.	Україна є стороною Протоколу про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті.			X		Україна не є стороною, проте здійснювались окремі заходи з аналізу ситуації та можливості ратифікації. А саме: - У 2012 році Мінприроди був оприлюднений проект Закону України щодо ратифікації та внесення певних змін до законодавства у сфері стратегічної екологічної оцінки ²²¹ . - План заходів щодо виконання у 2012 році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затверджений Розпоря-

²²⁰ <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/annot/534-14>.

²²¹ www.menr.gov.ua/media/files/ARV_PrZakon22102012.doc.

						дженням Кабінету Міністрів України № 156-р від від 28 березня 2012 р. ²²² , передбачав підготовка проекту Закону України «Про ратифікацію Протоколу про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті».
						- Річний план заходів з виконання покладених на Мінприроди завдань на 2012 рік ²²³ передбачав супровід у Кабінеті Міністрів України та Верховній Раді України проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку із ратифікацією Протоколу про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті».
10.3.	Україна ратифікувала першу поправку (2001 р.) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті.				X	Україна не ратифікувала. Підготовка не здійснювалась.
10.4.	Україна ратифікувала другу поправку (2004 р.) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє у транскордонному контексті.				X	Україна не ратифікувала. Підготовка не здійснювалась.
Інституційні питання						
10.5.	В Україні створений спеціальний уповноважений орган/інституція для забезпечення реалізації Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті.	X				Створено Міжвідомчу координаційну раду з питань реалізації в Україні Конвенції Еспо (Постанова КМУ від 02.04.2008 № 295 ²²⁴). Міжвідомча координаційна рада є постійно діючим консультативно-дорадчим органом Кабінету Міністрів України, який утворено ним для забезпечення здійснення своїх повноважень. Відповідно до Положення про Міжвідомчу координаційну раду, основними завданнями Міжвідомчої ради є: - розроблення пропозицій щодо забезпечення реалізації в Україні Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті;

²²² <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/156-2012-%D1%80>.

²²³ <http://www.menr.gov.ua/content/article/10029>.

²²⁴ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/295-2008-%D0%BF>.

					<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення взаємодії та координації діяльності міністерств, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади, пов'язаної з реалізацією Конвенції; - моніторинг виконання вимог Конвенції під час провадження діяльності, наслідки якої можуть вплинути на навколишнє середовище у транскордонному контексті; - визначення шляхів, механізмів та способів вирішення проблемних питань, що виникають під час реалізації Конвенції; - удосконалення нормативно-правової бази з питань реалізації Конвенції.
10.6.	Робота спеціального уповноваженого органу/інституції є регулярною та відкритою.			X	<p>Міжвідомча координаційна рада з питань реалізації в Україні Конвенції Еспо засідає нерегулярно, інформація про її діяльність (рішення, протоколи) не є відкритою.</p> <p>За нашою інформацією, у 2012 році було лише одне засідання ради (19 січня 2012 р.).</p>
10.7.	Робота спеціального уповноваженого органу/інституції/підрозділу є ефективною, зокрема ним здійснювались заходи, безпосередньо спрямовані на забезпечення реалізації Конвенції Еспо			X	<p>Робота Міжвідомчої координаційної ради з питань реалізації в Україні Конвенції Еспо практично блокується окремими її учасниками (міністерствами). Наразі її робота зосереджена на виконанні рішень Наради сторін конвенції, особливо в частині каналу Дунай-Чорне море.</p> <p>У січні 2012 року було створено робочу групу з представників Мінприроди, Мінінфраструктури, МЗС, Мін'юсту з метою пошуку прийнятного шляху виконання вимог Конвенції Еспо у процесі реалізації проекту «Створення глибоководного суднового ходу р. Дунай-Чорне море». Напрацювання робочої групи потребували рішення самої Міжвідомчої координаційної ради, яке так і не було прийняте.</p>
10.8.	В Україні призначено спеціальну контактну особу, що відповідає за реалізацію Конвенції Еспо (так званий focal point).			X	<p>Призначено контактну особу (фокал пойнт): Третяк Т.О.²²⁵</p> <p>Робота фокал пойнта є регулярною та відкритою, зокрема оприлюднюються звіти, проекти документів, а також документація, пов'язана із практичною реалізацією конвенції (на-</p>

²²⁵ <http://www.menr.gov.ua/content/article/7126>.

						приклад, оповіщення та проектні документи). Водночас, незрозумілим є призначення особи, яка не є штатним працівником Мінприроди.
10.9.	В Україні чітко визначені і розподілені функції державних органів, необхідні для реалізації Конвенції Еспо, на загальнонаціональному та місцевому рівні.			X		В Україні відсутній розподіл таких функцій взагалі. Мінприроди визначено відповідальним за виконання Конвенції Еспо спільно з низкою інших центральних органів (МЗС, Мінінфраструктури, Міненерговугілля, МНС, Мінекономрозвитку, Агентство держмайна, Мінрегіон, Мін'юст) відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 13.09.2002 № 1371 «Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна» ²²⁶ . Розподілу ж функцій із практичного виконання функцій немає взагалі. Тим не менше, на практиці певні функції закріплені за Мінприроди.
10.10.	Відповідні органи державної влади мають достатньо повноважень та ресурсів для ефективної реалізації Конвенції Еспо в Україні.			X		Усі функції з реалізації наразі намагається виконувати Мінприроди, проте на практиці воно позбавлене повноважень впливати на процес прийняття рішень з окремих проектів. Так, погодження будівництва усіх видів діяльності за Додатком 1 до Конвенції Еспо відбувається без участі Мінприроди. У 2012 році відомим фактом, який підтверджує тезу про відсутність повноважень, є прийняття рішення щодо добудови 3 та 4 блоків ХАЕС. ²²⁷ Людських ресурсів для ефективної реалізації Конвенції Еспо недостатньо, фінансові ресурси забезпечуються, як правило, за рахунок замовників (інвесторів).
Механізми імплементації на національному рівні						
10.11.	Національне законодавство України містить основні/базові положення, необхідні для виконання вимог Конвенції Еспо.				X	Національне законодавство України не містить основних положень, необхідних для реалізації Конвенції Еспо, головним чином у зв'язку із відсутністю дієвого інституту оцінки впливу на довкілля. На цей факт, серед іншого, вказував Комітет з питань імпле-

²²⁶ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1371-2002-%D0%BF>.

²²⁷ Спорудження енергоблоків № 3-4 Хмельницької АЕС: Роль ВРУ / Аналітичний документ (2012), http://rac.org.ua/fileadmin/user_upload/documents/ppapers/KhNPP_3_4.pdf.

					<p>ментації Конвенції Еспо та Нарада Сторін Конвенції Еспо у своїх рішеннях та висновках²²⁸.</p> <p>Такі ж висновки можна знайти в аналітичних документах, заявах, моніторингових звітах та інших документах. Прикладом може слугувати Заява Національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства щодо необхідності впровадження системи оцінки впливу на довкілля в Україні, зроблена у листопаді 2012 року²²⁹.</p> <p>Така ситуація викликана, головним чином, прийняттям Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 7 лютого 2011 року № 3038-VI²³⁰.</p>
10.12.	У 2012 році були розроблені та прийняті необхідні нормативно-правові та підзаконні акти для ефективної реалізації Конвенції Еспо в Україні.			X	<p>У 2012 році було розроблено низку проектів Законів України у цій сфері, зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проект Закону України «Про оцінку впливу на навколишнє середовище»²³¹ (оприлюднений Мінприроди) та - проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо реалізації положень Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті»²³². <p>Тим не менше, жоден із документів прийнятий не був.</p> <p>У листопаді 2012 року Президент України листом від 15.11.2012 доручив Кабінету Міністрів України забезпечити виконання міжнародних зобов'язань України у частині створення процедури оцінки впливу на навколишнє середовище та визначив невідкладні завдання, зокрема розробку проекту Закону України²³³.</p>

²²⁸ <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2011/eia/decision.V.4.e.pdf>.

²²⁹ http://www.rac.org.ua/fileadmin/user_upload/documents/ppapers/Zayava_Ocinku_Vplyvu_UA_NP_CSF_EaP.pdf.

²³⁰ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>.

²³¹ www.menr.gov.ua/media/files/Zakon_POV.doc.

²³² http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=43793.

²³³ Звіт Української Сторони щодо питань, порушених у пункті 24 рішення V/4, прийнятого на П'ятій Нараді Сторін Конвенції Еспо, 20-23 червня 2011 року в м. Женева, Швейцарія, http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/documents/ImplementationCommittee/eia.ic.s/eia.ic.s.1/Report_by_Ukraine_31.12.2012_UKR.pdf.

						20 листопада 2012 року ВРУ внесено зміни до ЗУ «Про регулювання містобудівної діяльності» ²³⁴ . Вперше законом України впроваджено вимогу щодо оцінки впливу на довкілля у транскордонному контексті. Це значно покращує стан імплементації вимог Конвенції Еспо. Водночас, процедура оцінки залишається нерегульованою. ²³⁵
10.13.	Плани законодавчої / міністерської роботи передбачають прийняття необхідних законів та/чи підзаконних актів, необхідних для ефективної імплементації Конвенції.			X		<p>Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 рр. не передбачає жодних заходів для імплементації Конвенції Еспо.</p> <p>Річний план заходів з виконання покладених на Мінприроди завдань на 2012 рік²³⁶ передбачав низку заходів. Зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Розроблення та затвердження методичних рекомендацій щодо практичного застосування Конвенції Еспо. - Проведення переговорів із міністерствами сусідніх держав-сторін Конвенції Еспо (Білорусь, Польща, Румунія, Словаччина, Угорщина, Молдова) про розроблення проектів угод або інших домовленостей. <p>Тим не менше, Методичні рекомендації не були розроблені та затверджені у зв'язку із відсутністю необхідних нормативно-правових актів з імплементації Конвенції.</p> <p>Переговори щодо двосторонніх угод проводились з низкою країн.</p>
10.14.	Органи державної влади ефективно та своєчасно виконують План дій (стратегію) щодо виконання пунктів 11-12 рішення IV/2 Сторін Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті від 6 січня 2010 року.			X		<p>По багатьох заходах, передбачених Планом дій (стратегією) щодо виконання пунктів 11-12 рішення IV/2 Сторін Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті²³⁷, вживались кроки із реалізації²³⁸:</p> <p>(1) Було розроблено низку законопроектів, у тому числі за дорученням Президента України;</p>

²³⁴ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>.

²³⁵ Екологічна політика і право, Інформаційно-аналітичний огляд тижня, 1-13 січня 2013 р., http://www.rac.org.ua/fileadmin/user_upload/documents/weekly_reviews/2013/2013_Jan_1_13.pdf.

²³⁶ <http://www.menr.gov.ua/content/article/10029>.

²³⁷ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/9-2010-%D1%80>.

²³⁸ http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/documents/ImplementationCommittee/eia.ic.s/eia.ic.s.1/Report_by_Ukraine_31.12.2012_UKR.pdf.

					<p>(2) Було проведено навчально-консультаційні семінари (сесії) у 2012 році в рамках проектів технічної допомоги ЄС та twinning;</p> <p>(3) Були розроблені зміни до ДБН.</p> <p>Водночас, низка центральних органів виконавчої влади створює перешкоди у виконанні Плану дій, що різко знижує ефективність та результативність вказаних заходів. Зокрема, жодний законопроект не був поданий на затвердження Кабінету Міністрів України. Інші міністерства розробляють та лобіюють законопроекти, які негативно впливають на сферу регулювання Конвенції Еспо (зокрема, Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» та зміни до нього 2012 року).</p>
10.15.	На виконання Конвенції Еспо в Україні розроблені/укладені двосторонні угоди.		X		Мінприроди розпочало переговори із низкою країн щодо двосторонніх угод, розроблені проекти відповідних угод.
10.16.	Громадськість в Україні бере участь у реалізації Конвенції Еспо.		X		<p>Громадськість має можливість впливати на процес реалізації Конвенції, оскільки:</p> <p>(1) проекти більшості нормативно-правових актів проходять громадське обговорення,</p> <p>(2) контактна особа проводить зустрічі з представниками громадськості, зокрема іноземними НУО,</p> <p>(3) громадськість має можливість надавати зауваження щодо проектів, які реалізуються у інших країнах.</p> <p>Водночас, слід зазначити, що інколи таке залучення має формальний характер, особливо щодо заходів, які проводяться іншими органами (не Мінприроди).</p> <p>Окрім того, Україна як голова Бюро конвенції Еспо, не підтримала пропозицію щодо залучення до роботи Бюро конвенції представника громадськості.</p>
10.17.	В Україні проводяться навчально-методичні заходи для органів державної влади щодо виконання Конвенції Еспо.		X		Такі заходи проводяться (див.10.14). Проте, навряд чи наразі є потреба у значній кількості таких заходів, проведення яких без наявності політичного рішення та законодавчого підґрунтя щодо процедур за Конвенцією Еспо може лише мати на меті залучити інші органи до створення такого підґрунтя.

Дотримання Україною положень Конвенції						
10.18.	Практика застосування Конвенції вказує на дотримання Україною вимог Конвенції.				X	Наразі є усі підстави вважати, що законодавство України та практика застосування положень Конвенції свідчать про їх недотримання з боку України. Про це ж свідчить і останнє рішення Наради сторін Конвенції Еспо (Рішення V/4, 2011) ²³⁹ , ситуація у 2012 році не змінилась.
10.19.	Дотримання Україною вимог Конвенції Еспо не є предметом розслідувань чи рішень міжнародних установ/органів.				X	Щодо України було розпочати найбільшу кількість проваджень та розслідувань з боку Комітету з питань імплементації Конвенції Еспо: двічі за зверненням Румунії (рішення прийнято, недотримання визнано), тричі за скаргами НУО. Два розслідування ще тривають: щодо будівництва ХАЕС-3,4 та щодо продовження строків експлуатації РАЕС-1. Україна систематично не виконує рішення Наради сторін Конвенції Еспо. ²⁴⁰
10.20.	Україна регулярно і систематично подає звіти про виконання положень Конвенції Еспо.	X				Так, усі необхідні звіти подаються. ²⁴¹
10.21.	У 2012 р. громадськість не заявляла про порушення Конвенції Еспо з боку України.			X		Білоруська НУО «Екодом» звернулась із скаргою до Комітету з питань імплементації щодо будівництва ХАЕС-3,4 ²⁴² .
Загальна оцінка						27 із 63 можливих
Процент						43%

²³⁹ <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2011/eia/decision.V.4.e.pdf>.

²⁴⁰ http://www.unece.org/env/eia/implementation/eia_ic_s_1.html.

²⁴¹ http://www.unece.org/env/eia/implementation/eia_ic_s_1.html.

²⁴² <http://www.rac.org.ua/priorytety/dotrimannja-ekologichnogo-zakonodavstva/khnpp-34/>). Ці ж питання піднімаються у аналітичному документі Спорудження енергоблоків № 3-4 Хмельницької АЕС: Роль ВПУ / Аналітичний документ (2012)(http://rac.org.ua/fileadmin/user_upload/documents/ppapers/KhNPP_3_4.pdf).

ВИСНОВКИ:

1. Україна багато років є стороною Конвенції Еспо, проте так і не імплементувала її положень. Якщо раніше питання стояло у незадовільній практиці, то сьогодні ні законодавство, ні практика застосування не відповідають цілям та положенням Конвенції. Найгостріше стоїть питання відсутності дієвого механізму оцінки впливу на довкілля в Україні.
2. В останні роки спостерігається чіткий регрес у стані імплементації Конвенції Еспо в Україні. Це пов'язано, у першу чергу, із зростанням ролі будівельно-промислового лобі, якому вдалось затвердити новий дозвільний порядок на будівництво небезпечних об'єктів та практично скасувати інститут екологічної експертизи.
3. Низка центральних органів виконавчої влади відверто ігнорує необхідність дотримання міжнародно-правових зобов'язань України за Конвенцією Еспо, погоджує проекти без проведення відповідних процедур, створює перешкоди у розробці та прийнятті нормативно-правових актів.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Впровадити дієвий механізм оцінки впливу на довкілля екологічно-небезпечних видів діяльності. Такий механізм повинен також відповідати вимогам Директиви 2011/92/ЄС (колишня 85/337/ЄЕС), адже це впливає із зобов'язань України за Європейським енергетичним співтовариством.
2. Передбачити дієві процедури оцінки транскордонного впливу, які б давали можливість повністю виконувати вимоги Конвенції Еспо як щодо проектів, де Україна виступає стороною походження, так і щодо проектів, де Україна виступає зачепленою стороною.
3. Впровадити усі процедури стратегічної екологічної оцінки та ратифікувати Протокол про СЕО.
4. Вживати регулярних та ефективних заходів щодо залучення громадськості до імплементації та реалізації Конвенції Еспо.
5. Вживати регулярних навчально-інформаційних заходів для державних службовців, які будуть задіяні до виконання процедур в рамках Конвенції Еспо, для представників бізнесу, проєктантів, місцевих органів влади.

Питання 11: ВІДЕНСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ ОЗОНОВОГО ШАРУ.

Назва пріоритету: Сторони співпрацюють щодо підготовки до імплементації актів *acquis* ЄС, зазначених у відповідних додатках до Угоди про асоціацію, та підтримки України у розвитку національних імплементаційних інструментів відповідно до Віденської конвенції про охорону озонного шару.

№	Об'єктивно вимірювані індикатори	так			ні	Примітки
		відмінно	добре	задовільно		
Оцінка		3	2	1	0	
Ратифікація						
11.1.	Україна є стороною Віденської конвенції про охорону озонного шару.	X				22 травня 1986 року Україна прийняла Віденську конвенцію про охорону озонного шару. ²⁴³ Набула чинності для України 22 вересня 1988р. ²⁴⁴
11.2.	Україна є стороною Монреальського протоколу про речовини, що руйнують озонний шар (далі – Монреальський протокол).	X				18 лютого 1988 року Україна підписала Монреальський протокол. Набув чинності для України 20 вересня 1988 року. ²⁴⁵
11.3.	Україна прийняла поправки до Монреальського протоколу (Лондон, 1990 р.).	X				Поправки підписані Україною 29 червня 1990 року та ратифіковані нею 22 листопада 1996 року, набули чинності для України 7 травня 1997 року. ²⁴⁶
11.4.	Україна прийняла поправку до Монреальського	X				Поправка ратифікована Україною 2 листопада 2000 року, ²⁴⁷

²⁴³ Постанова ВР УРСР від 20.05.1986 р. № 188 // <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/188-86-%D0%BE>.

²⁴⁴ http://ozone.unep.org/new_site/en/treaty_ratification_status.php.

²⁴⁵ http://ozone.unep.org/new_site/en/treaty_ratification_status.php.

²⁴⁶ Закон України від 22.11.1996 р. № 545/96-ВР // http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_076.

	протоколу (Копенгаген, 1992 р.).					набула чинності для України 4 квітня 2002 року. ²⁴⁸
11.5.	Україна прийняла поправку до Монреальського протоколу (Монреаль, 1997 р.).	X				Україна ратифікувала поправку 18 жовтня 2006 року, ²⁴⁹ набула чинності для неї 4 травня 2007 року. ²⁵⁰
11.6.	Україна прийняла поправку до Монреальського протоколу (Пекін, 1999 р.).	X				Україна ратифікувала поправку 18 жовтня 2006 року, ²⁵¹ набула чинності для неї 4 травня 2007 року. ²⁵²
Інституційні питання						
11.7.	В Україні чітко визначені і розподілені функції державних органів, необхідні для реалізації Віденської конвенції про охорону озонного шару та Монреальського протоколу.	X				Згідно з Постановою КМУ № 1371 від 13 вересня 2002 року «Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна» відповідальними є Мінприроди та МЗС. ²⁵³ Проте чіткого розподілу функцій між ними немає.
11.8.	Відповідні органи державної влади мають достатньо повноважень та ресурсів для ефективної реалізації Віденської конвенції про охорону озонного шару та Монреальського протоколу.		X			Усі повноваження покладені на Мінприроди.
11.9.	В Україні створений спеціальний уповноважений орган/інституція для забезпечення реалізації вимог Монреальського протоколу.	X				Постановою КМУ від 28 грудня 1995 року № 1062 утворено Міжвідомчу координаційну комісію з питань організації виконання вимог Монреальського протоколу, ²⁵⁴ яка ліквідована 2 жовтня 2010 року згідно з Постановою КМУ № 397. ²⁵⁵ У 1996 році Мінприроди утворило відділ контролю виконан-

²⁴⁷ Закон України від 02.11.2000 р. № 2083-III // <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2083-14>.

²⁴⁸ http://ozone.unep.org/new_site/en/treaty_ratification_status.php?treaty_id=&country_id=181&srchcrit=1&input=Display.

²⁴⁹ Закон України від 18.10.2006 р. № 255-V // <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/255-16>.

²⁵⁰ http://ozone.unep.org/new_site/en/treaty_ratification_status.php?treaty_id=&country_id=181&srchcrit=1&input=Display.

²⁵¹ Закон України від 18.10.2006 р. № 255-V // <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/255-16>.

²⁵² http://ozone.unep.org/new_site/en/treaty_ratification_status.php?treaty_id=&country_id=181&srchcrit=1&input=Display.

²⁵³ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1371-2002-n>.

²⁵⁴ <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1062-95-n>.

²⁵⁵ <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/397-2010-%D0%BF>.

						ня Монреальського протоколу (Озонова служба).
11.10.	Робота спеціального уповноваженого органу/ інституції є регулярною та відкритою.			X		Робота здійснюється регулярно, але достатньо інформації не надається.
11.11.	Робота спеціального уповноваженого органу/ інституції є ефективною, зокрема ним здійснювались заходи, безпосередньо спрямовані на забезпечення реалізації Монреальського протоколу.		X			
11.12.	В Україні призначено спеціальну контакту особу, що відповідає за реалізацію Віденської конвенції про охорону озонного шару та Монреальського протоколу (так званий focal point).	X				Цією особою є Ткач О.В. – головний спеціаліст відділу моніторингу довкілля Управління державного екологічного моніторингу Мінприроди. ²⁵⁶
Механізми імплементації на національному рівні						
11.13.	Національне законодавство України містить основні/базові положення, необхідні для виконання вимог Віденської конвенції про охорону озонного шару та Монреальського протоколу.		X			Україна ухвалила базові та програмні нормативно-правові акти щодо охорони озонного шару. Рамковим є Закон України «Про охорону атмосферного повітря» від 16 жовтня 1992 року № 2707-XII. ²⁵⁷ Серед програмних документів можна виокремити Програму припинення в Україні виробництва та використання озоноруйнівних речовин (далі – ОРР), затверджену Постановою КМУ від 17.10.1996 р. № 1274. ²⁵⁸ Частина законодавства з охорони озонного шару в подальшому була скасована, нове не було ухвалене. Також існує необхідність оновлення чинного законодавства України з огляду на зобов'язання, передбачені міжнародними договорами. Зокрема розроблення й ухвалення нового Закону «Про охорону озонного шару».
11.14.	Плани роботи відповідних органів державної влади передбачають прийняття законів та/чи підзаконних		X			План заходів щодо виконання у 2012 році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства

²⁵⁶ <http://www.menr.gov.ua/content/article/7126>.

²⁵⁷ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>.

²⁵⁸ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1274-96-п>.

	актів, необхідних для ефективної імплементації Віденської конвенції про охорону озонowego шару та Монреальського протоколу.				<p>ЄС, затверджений Розпорядженням № 156-р КМУ 28 березня 2012 року,²⁵⁹ передбачав підготовку проекту Закону України «Про захист озонowego шару». Хоча такий самий захід був передбачений ще у 2011 році. Досі такий Закон не ухвалено.</p> <p>Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації), затверджений Наказом № 659 від 17 грудня 2012 року,²⁶⁰ не передбачає ухвалення конкретного нормативно-правового акту, а наводить перелік питань, щодо яких повинні бути ухвалені нормативно-правові акти.</p> <p>План діяльності Міністерства екології та природних ресурсів України з підготовки проектів регуляторних актів на 2012 рік, затверджений Наказом № 578 від 29 грудня 2011 року,²⁶¹ та Річний план заходів з виконання покладених на Мінприроди завдань на 2012 рік²⁶² також передбачали підготовку проекту Закону України «Про захист озонowego шару».</p>
11.15.	У 2012 році були розроблені та прийняті необхідні нормативно-правові акти для ефективної реалізації Віденської конвенції про охорону озонowego шару та Монреальського протоколу.		X		<p>13 січня 2012 року Мінприроди Наказом № 8 затвердив Регламент встановлення наявності або відсутності озоноруйнівних речовин у товарах, що плануються до ввезення або вивезення.²⁶³</p> <p>В Україні розроблено та направлено на погодження зацікавленим центральним органам виконавчої влади проект Закону України «Про захист озонowego шару». Проте законопроект не пройшов погодження. Так, Мінекономрозвитку не погодило цей законопроект.²⁶⁴</p> <p>Підготовлено та направлено до Мінекономрозвитку пропозиції до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвер-</p>

²⁵⁹ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-2012-%D1%80>.

²⁶⁰ <http://www.menr.gov.ua/content/article/11768>.

²⁶¹ <http://www.menr.gov.ua/content/article/46>.

²⁶² <http://www.menr.gov.ua/content/article/10029>.

²⁶³ <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0055-12>.

²⁶⁴ Наказ Мінекономрозвитку № 140 від 10.02.2012 р. «Про відмову в погодженні в проекті регуляторного акту» // <http://document.ua/pro-vidmovu-v-pogodzhenni-proektu-reguljatornogo-akta-doc88005.html>.

						дження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2012 рік». ²⁶⁵ Розроблено проект Наказу Мінприроди «Про внесення змін до наказу Мінприроди від 13.01.2012 р. № 8 «Про затвердження Регламенту встановлення наявності або відсутності озоноруйнівних речовин у товарах, що плануються до ввезення або вивезення». ²⁶⁶
11.16.	В Україні проводяться навчально-методичні заходи для органів державної влади щодо виконання Віденської конвенції про охорону озонного шару та Монреальського протоколу.			X		Мінприроди брало участь у міжнародному семінарі «Атмосфера 2011» щодо природних холодоагентів, що відбувся у жовтні 2011 року в м. Брюсселі.
11.17.	Громадськість в Україні бере участь у реалізації Віденської конвенції про охорону озонного шару та Монреальського протоколу.			X		У 2012 році відбулось громадське обговорення проекту Закону України «Про захист озонного шару».
Дотримання Україною положень Конвенції						
11.18.	Практика застосування вказує на дотримання Україною вимог Віденської конвенції про охорону озонного шару та Монреальського протоколу.		X			
11.19.	Україна регулярно надає звіти про виконання положень Віденської конвенції про охорону озонного шару та Монреальського протоколу.		X			Україною згідно з Монреальським протоколом надано звіт до Озонового секретаріату щодо обсягів використання нею озоноруйнівних речовин у 2010 році. ²⁶⁷
11.20.	У 2012 р. громадськість не заявляла про порушення Віденської конвенції про охорону озонного шару та Монреальського протоколу.	X				Ні, не заявляла.
Загальна оцінка						45 з 60 можливих
Процент						75%

²⁶⁵ <http://www.menr.gov.ua/content/article/7542>.

²⁶⁶ <http://www.menr.gov.ua/content/article/11799>.

²⁶⁷ <http://www.menr.gov.ua/content/article/7542>.

ВИСНОВКИ:

Повільне виконання Віденської конвенції про охорону озонowego шару та Монреальського протоколу обумовлене недостатністю:

1. технічного ресурсу, зокрема невідповідністю державної системи спостереження за станом забруднення атмосферного повітря вимогам, що висуваються до систем моніторингу (за рахунок відсутності автоматизованих станцій вимірювання приземного озону та правил оцінки його вмісту);
2. адміністративно-кадрового потенціалу;
3. інформаційного забезпечення, необхідного як для навчання персоналу, так і для розповсюдження інформації.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Внести до НПД пропозиції щодо імплементації та моніторингу показників ефективності Віденської конвенції про охорону озонowego шару та Монреальського протоколу.
2. Виступити з пропозиціями щодо моніторингу озону, для чого можна було б залучити програму ЕМЕР, а для оприлюднення – використати європейський досвід, викладений на <http://www.eea.europa.eu/maps/ozone/maphttp://ozone.bsu.by>.
3. Для підвищення прозорості управлінських рішень та інформування громадськості про діяльність у сфері реалізації Віденської конвенції про охорону озонowego шару та Монреальського протоколу провести роботу з поширення інформації на офіційному веб-сайті Мінприроди.
4. Оприлюднити інформацію щодо ввезення озоноруйнівних речовин в Україну у вигляді міжвідомчої інформаційної системи.
5. Запровадити ефективну практику залучення громадськості до коментування проектів нормативно-правових актів, які сприяють імплементації Віденської конвенції про охорону озонowego шару, Монреальського протоколу через дотримання вимог щодо оприлюднення коментарів громадськості.

Питання 12: КОНВЕНЦІЯ ПРО ТРАНСКОРДОННЕ ЗАБРУДНЕННЯ ПОВІТРЯ НА ВЕЛИКІ ВІДСТАНІ.

Назва пріоритету: Сторони співпрацюють щодо підготовки до імплементації актів *acquis* ЄС, зазначених у відповідних додатках до Угоди про асоціацію, та підтримки України у розвитку національних імплементаційних інструментів відповідно до Конвенції про транскордонне забруднення повітря на великі відстані (далі – Конвенції про транскордонне забруднення повітря).

Об'єктивно вимірювані індикатори		так			ні	Примітки
		відмінно	добре	задовільно		
№	Оцінка	3	2	1	0	
Ратифікація						
12.1.	Україна є стороною Конвенції про транскордонне забруднення повітря.	X				13 травня 1980 року Україна ратифікувала конвенцію, ²⁶⁸ яка набула чинності для України 16 березня 1983 року. ²⁶⁹
12.2.	Україна прийняла Протокол про довгострокове фінансування Спільної програми спостереження й оцінки поширення забруднювачів повітря на великі відстані в Європі (ЄМЕП) (Женева, 1984 р.).	X				15 липня 1985 року Україна прийняла протокол, ²⁷⁰ набув чинності для України 30 серпня 1985 року. ²⁷¹
12.3.	Україна прийняла Протокол про скорочення викидів сірки або їх транскордонних потоків принаймні на 30 відсотків (Гельсінкі, 1985 р.).	X				12 серпня 1986 року Україна прийняла протокол, ²⁷² набув чинності для України 2 жовтня 1986 року. ²⁷³

²⁶⁸ Указ Президії ВР УРСР від 13.05.1980 р. № 231-Х // http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/UP800231.html.

²⁶⁹ http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU79302.html.

²⁷⁰ Постановление СМ УССР от 15 июля 1985 г. № 271 «О принятии Украинской ССР Протокола долгосрочного финансирования работ по осуществлению Конвенции о трансграничном загрязнении воздуха на большие расстояния» // http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP850271.html.

²⁷¹ http://www.unece.org/env/lrtap/status/84e_st.html.

²⁷² Постановление СМ УССР от 12 августа 1986 г. № 282 «О принятии Украинской ССР Протокола о сокращении выбросов серы или их трансграничных потоков по меньшей мере на 30 процентов к Конвенции 1979 года о трансграничном загрязнении воздуха на большие расстояния» // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/282-86-%D0%BF>.

²⁷³ http://www.unece.org/env/lrtap/status/85s_st.html.

12.4.	Україна прийняла Протокол про обмеження викидів окислів азоту або їх транскордонних потоків (Софія, 1988 р.).	X				З червня 1989 року Україна прийняла протокол, ²⁷⁴ набув чинності для України 24 липня 1989 року. ²⁷⁵
12.5.	Україна приєдналася до Протоколу про обмеження викидів летких органічних сполук або їх транскордонного переміщення (Женева, 1991р.).			X		Україна лише підписала протокол 19 листопада 1991 року. ²⁷⁶
12.6.	Україна приєдналася до Протоколу про подальше скорочення викидів сірки (Осло, 1994 р.).			X		Україна лише підписала протокол 14 червня 1994 року. ²⁷⁷
12.7.	Україна приєдналася до Протоколу про важкі метали (Орхус, 1998 р.).			X		Україна лише підписала протокол 24 червня 1998 року. ²⁷⁸
12.8.	Україна приєдналася до Протоколу про стійкі органічні забруднювачі (Орхус, 1998 р.).			X		Україна лише підписала протокол 24 червня 1998 року. ²⁷⁹
12.9.	Україна приєдналася до Протоколу про боротьбу з підкисленням, евтрофікацією і приземним озonom (Гетеборг, 1999 р.).				X	Україна не підписала протокол. ²⁸⁰
Інституційні питання						
12.10.	В Україні створений спеціальний уповноважений орган/інституція для забезпечення реалізації Конвенції про транскордонне забруднення повітря.			X		Згідно з Постановою КМУ № 1371 від 13 вересня 2002 р. «Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна» відповідальним органом за Конвенцією про транскордонне забруднення повітря є Мінприроди. ²⁸¹

²⁷⁴ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/153-89-%D0%BF>.

²⁷⁵ http://www.unece.org/env/lrtap/status/88n_st.html.

²⁷⁶ http://www.unece.org/env/lrtap/status/91v_st.html.

²⁷⁷ http://www.unece.org/env/lrtap/status/94s_st.html.

²⁷⁸ <http://www.unece.org/environmental-policy/treaties/air-pollution/about-us/envlrtapstatuslrtap-s/envlirtaphm-h1/envlrtapstatus98hm-st.html>.

²⁷⁹ http://www.unece.org/ru/env/lrtap/status/98pop_st.html.

²⁸⁰ http://www.unece.org/env/lrtap/status/99multi_st.html.

²⁸¹ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1371-2002-n>.

12.11.	Робота спеціального уповноваженого органу/інституції є регулярною та відкритою.		X			Робота Мінприроди України є регулярною в питаннях підготовки та забезпечення реалізації Конвенції про транскордонне забруднення повітря. Загалом робота Мінприроди України є відкритою і здійснюється шляхом надання інформації на запити, оприлюднення на офіційному веб-сайті, інформування на засіданнях Громадської ради.
12.12.	В Україні чітко визначені і розподілені функції державних органів, необхідні для реалізації Конвенції про транскордонне забруднення повітря, на загальнонаціональному та місцевому рівні.		X			В Україні практично всі функції покладені на Мінприроди, хоча МОЗ вимірює речовини, зазначені в підписаних протоколах у сельбищних та рекреаційних зонах.
12.13.	Відповідні органи державної влади мають достатньо повноважень та ресурсів для ефективної реалізації Конвенції про транскордонне забруднення повітря в Україні.		X			Органи державної влади наділені достатніми повноваженнями, щоб приймати необхідне законодавство для реалізації Конвенції про транскордонне забруднення повітря і його здійснювати, але такі повноваження не в повній мірі використовуються.
12.14.	Робота спеціального уповноваженого органу/інституції є ефективною, зокрема ним здійснювались заходи, безпосередньо спрямовані на забезпечення реалізації Конвенції про транскордонне забруднення повітря в Україні.		X			В основному – так, що підтверджується низкою заходів, до яких відносяться: постійна гармонізація національного законодавства у сфері охорони атмосферного повітря із законодавством ЄС щодо скорочення викидів забруднюючих речовин, викликаних антропогенною діяльністю, надання звітних документів від підприємств на отримання дозволів на викиди від зазначеної діяльності, нових вимог до підготовки інвентаризацій стаціонарних джерел викидів.
12.15.	В Україні призначено спеціальних контактних осіб, що відповідають за реалізацію Конвенції про транскордонне забруднення повітря та протоколів до неї (так званий focal point).	X				Для конвенції та протоколів до неї призначено декілька відповідальних осіб з Управління державного екологічного моніторингу. Зокрема: – відповідальним за реалізацію Конвенції про транскордонне забруднення повітря призначено начальника Управління, – за Протокол про стійкі органічні забруднювачі – начальника відділу атмосферного повітря Управління, – за Гетеборгський протокол 1999 року про боротьбу з підкисленням, евтрофікацією і приземним озоном, Протокол по важким металам та Протокол про фінансування Спільної про-

						грами спостережень та оцінки розповсюдження забруднювачів на великі відстані в Європі (ЕМЕП) – два головних спеціалісти відділу атмосферного повітря Управління. ²⁸²
Механізми імплементації на національному рівні						
12.16.	Національне законодавство України містить основні/базові положення, необхідні для виконання вимог Конвенції про транскордонне забруднення повітря.		X			<p>16 жовтня 1992 року Україна ухвалила Закон № 2707-XII «Про охорону атмосферного повітря».²⁸³ У наступні роки його положення були конкретизовані у низці підзаконних нормативно-правових актів, що встановлювали вимоги до організації та проведення моніторингу,²⁸⁴ ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря,²⁸⁵ розроблення та затвердження нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин із стаціонарних джерел,²⁸⁶ тощо.</p> <p>Донедавна у державній системі моніторингу в галузі атмосферного повітря функції і завдання спостережень та інформаційного забезпечення виконували Державна гідрометорологічна служба (МНС) та Санітарно-епідеміологічна служба (МОЗ). У зв'язку з ухваленням Наказу МОЗ від 21.09.2012 р. № 176-0 «Про ліквідацію бюджетних закладів, установ і організацій, що належать до сфери управління Міністерства охорони здоров'я України», яким ліквідовані усі санстанції, зараз у спостереженні за імплементацією Конвенції про транскордонне забруднення повітря СЕС участі не бере.</p> <p>Для вирішення окремих завдань, обумовлених необхідністю зменшення викидів підприємств, до роботи залучається Державна екологічна інспекція (Мінприроди).</p>
12.17.	Плани роботи відповідних органів держави передбачають прийняття законів та/чи підзаконних актів, необхідних для ефективної імплементації Конвенції		X			Розроблена та затверджена Розпорядженням КМУ від 15.03.2006 р. № 145-р Енергетична стратегія України на період до 2030 року і далеку перспективу. В рамках Стратегії роз-

²⁸² <http://www.menr.gov.ua/content/article/7126>.

²⁸³ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>.

²⁸⁴ Постанова КМУ від 09.03.1999 р. № 343 // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/343-99-п>.

²⁸⁵ Постанова КМУ від 13.12.2001 р. № 1655 // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1655-2001-п>.

²⁸⁶ Постанова КМУ від 28.12.2001 р. № 1780 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1780-2001-п>.

	про транскордонне забруднення повітря в Україні.				<p>роблені основні положення екологізації паливно-енергетичного комплексу, які спрямовані на скорочення викидів оксидів сірки в Україні.²⁸⁷</p> <p>Наказом Міністерства палива та енергетики України від 09.10.2008 р. № 499 затверджено План реконструкції та модернізації теплоелектростанцій і теплоцентралей в період до 2020 року.²⁸⁸</p> <p>21.09.2000 р. КМУ Постановою № 1291 затвердив Концепцію зменшення обсягів викидів важких металів в атмосферне повітря.²⁸⁹</p> <p>15.10.2003 р. КМУ Розпорядженням № 610-р схвалив Концепцію реалізації державної політики щодо скорочення викидів забруднюючих речовин, які призводять до підкислення, евтрофікації та утворення приземного озону.²⁹⁰</p> <p>Законом України від 21.12.2010 р. № 2818-VI затверджено Основні положення (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року,²⁹¹ головним механізмом реалізації якої є Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища, ухвалений 25 травня 2011 р. (Розпорядження КМУ № 577-р).²⁹²</p>
12.18.	У 2012 році були розроблені та прийняті необхідні нормативно-правові акти для ефективної реалізації Конвенції про транскордонне забруднення повітря в Україні.	X			<p>Наказом Мінприроди № 680 від 29.12.2012 року затверджено План дій щодо введення екологічної паспортизації об'єктів, що шкідливо впливають або можуть впливати на стан навколишнього природного середовища».²⁹³</p> <p>Наказом Мінприроди № 18 від 19.01.2012 р. затверджено Технологічні нормативи допустимих викидів забруднюючих речовин із устаткування (установок) для виготовлення скла,</p>

²⁸⁷ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/145-2006-p>.

²⁸⁸ <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1151.1744.0>.

²⁸⁹ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1291-2000-p>.

²⁹⁰ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/610-2003-p>.

²⁹¹ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>.

²⁹² <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/577-2011-p>.

²⁹³ <http://www.menr.gov.ua/content/article/11808>.

					<p>включаючи скловолокно з плавильною потужністю, яка перевищує 20 тонн на добу.</p> <p>Наказом Мінприроди № 670 від 21.12.2012 р. затверджено Технологічні нормативи допустимих викидів забруднюючих речовин із устаткування (установки) для плавки феросплавів з плавильною потужністю, що перевищує 20 тонн на день.²⁹⁴</p> <p>Наказом Мінприроди № 671 від 21.12.2012 р. затверджено Технологічні нормативи допустимих викидів забруднюючих речовин із устаткування (установки) для випалювання та агломерації металеві руди (включаючи сульфідну руду).²⁹⁵</p> <p>Розроблено і направлено на погодження проект наказу Мінприроди «Про затвердження Інструкції з проведення інвентаризації стаціонарних джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря».</p> <p>Проведено засідання Робочої групи з питань встановлення терміну виведення з експлуатації агломераційних машин.</p> <p>У 2012 р. завершено проект зі створення станції моніторингу ЕМЕП в якості внеску натурою для покриття своєї давньої заборгованості за 1996-2001 роки (еквівалент 175 205 дол. США). На цей час обладнання для замірів викидів забруднюючих речовин в Карадазькому природному заповіднику Національної академії наук України працює в тестовому режимі.</p>
12.19.	В Україні проводяться навчально-методичні заходи для органів державної влади щодо виконання Конвенції про транскордонне забруднення повітря.		X		<p>Представники Мінприроди у 2012 році брали участь у роботі міжурядових комісій, а саме: Йорданській, Парагвайській, Швейцарській, Австрійській, Польській, Бельгійській, Турецькій, Індійській, Румунській. У ході засідань розглядалися питання координації ініціатив сторін щодо природоохоронних заходів; розвиток програм спільного моніторингу екологічних факторів та економічної діяльності; обмін досвідом та співпраця щодо спільного управління природоохоронними територіями в прикордонних регіонах.</p> <p>Проект ЄС «Управління якістю повітря в країнах Східного ре-</p>

²⁹⁴ <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1207.18.0>.

²⁹⁵ <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1207.16.0>.

					<p>гіону ЄІСП» (Air-Q-Gov) організував протягом року низку навчальних заходів для державних службовців із семи країн проекту, в тому числі співробітників Мінприроди України та експертів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – навчальний візит до Праги (жовтень 2012 р.); – триденний семінар з питань інвентаризації викидів та програмного забезпечення COPERT (Молдова, вересень); – навчальний семінар COPERT 4 (Сербія, травень); – регіональний тренінг з питань політики та законодавства (Тбілісі, травень); – регіональний тренінг по КПКЗ та регулюванню (Київ, квітень).²⁹⁶
12.20.	Громадськість в Україні бере участь у реалізації Конвенції про транскордонне забруднення повітря.		X		<p>Неурядові громадські організації співпрацюють з експертними установами та фахівцями у галузі охорони повітря у заходах, присвячених імплементації конвенції в цілому і окремих протоколів до неї. Однак немає загальної процедури громадського обговорення аспектів взаємодії при встановленні пріоритетних дій, спрямованих на зниження викидів.</p>
Дотримання Україною положень Конвенції					
12.21.	Практика застосування Конвенції вказує на дотримання Україною вимог Конвенції про транскордонне забруднення повітря.		X		<p>Незважаючи на включення питань, які стосуються підвищення ефективності регулюючих заходів, спрямованих на покращення стану атмосферного повітря, у Стратегію державної екологічної політики України на період до 2020 року, Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки та низку документів, пов'язаних з європейською інтеграцією²⁹⁷ цілі виконуються частково, але через енергоємні, застарілі технології, які використовуються при функціонуванні промислового комплексу, заплановані дії виконуються вкрай повільно.</p>

²⁹⁶ <http://www.airgovernance.eu>.

²⁹⁷ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/615/98>.

12.22.	Дотримання Україною вимог Конвенції про транс-кордонне забруднення повітряне є предметом роз-слідувань чи рішень міжнародних установ/органів.	X				Ні.
12.23.	Україна регулярно надає звіти про виконання поло-жень Конвенції про транскордонне забруднення повітря.	X				Для виконання міжнародних зобов'язань України відповідно до Конвенції про транскордонне забруднення повітря на ве-ликі відстані, підготовлено та направлено до Керівного орга-ну Спільної програми спостережень та оцінки розповсю-дження забруднювачів повітря на великі відстані в Європі звіт за 2010 рік по Протоколу ЕМЕП, а також звіт «Огляд стратегії та політики в сфері охорони атмосферного повітря за 2011 рік».
12.24.	У 2012 р. громадськість не заявляла про порушення Конвенції про транскордонне забруднення повітря з боку України.	X				Ні.
Загальна оцінка						50 з 72 можливих
Процент						69%

ВИСНОВКИ:

Незважаючи на поточну роботу Мінприроди, цілі Конвенції щодо запобігання транскордонного забруднення повітря країнами-сусідами не досягаються у повній мірі в Україні.

На сьогодні відкритим залишається питання скорочення негативного впливу дрібнодисперсного пилу на здоров'я населення. Україна не взяла участь в Європейському плані із скорочення пилу з діаметром часток до 10 мкм (PM₁₀), не встановила обладнання щодо моніторингу PM₁₀ і тим самим не відреагувала на заклики європейського співтовариства щодо захисту здоров'я населення від загального забруднення атмосферного повітря стаціонарними та пересувними джерелами забруднення.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Поновити міжвідомчу роботу між міністерствами та відомствами, що відповідають за імплементацію Конвенції про транскордонне забруднення повітря на великі відстані.
2. Розробити поетапний план ратифікації та реалізації протоколів: про важкі метали, про стійкі органічні забруднювачі та Гетеборгського протоколу.
3. Посилити роботу управлінь та департаментів Мінприроди шляхом збільшення кадрів, зважаючи на великий обсяг поточних завдань, які виконують відповідальні особи.
4. Активізувати роботу громадських організацій щодо участі в системі заходів, спрямованих на зниження викидів забруднюючих речовин, особливо, в зв'язку з переходом теплоенергетичних об'єктів на використання вугілля, викидів сірки.

Питання 13: КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ ДИКОЇ ФЛОРИ ТА ФАУНИ І ПРИРОДНИХ СЕРЕДОВИЩ ІСНУВАННЯ В ЄВРОПІ (БЕРНСЬКА КОНВЕНЦІЯ).

Назва пріоритету: Сторони співпрацюють щодо підготовки до імплементації актів *acquis* ЄС, зазначених у відповідних додатках до Угоди про асоціацію, та підтримки України у розвитку національних імплементаційних інструментів відповідно до багатосторонніх угод у сфері навколишнього природного середовища, підписаних та ратифікованих Україною та Європейським Співтовариством, перелічених у Додатку 2 (Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі).

№	Об'єктивно вимірювані індикатори	так			ні	Примітки
		відмінно	Добре	задовільно		
№	Оцінка	3	2	1	0	
Ратифікація						
13.1.	Україна є стороною Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі.	X				<p>Україна приєдналась до Конвенції 29 жовтня 1996 року Законом Верховної Ради України № 436/96-вр²⁹⁸ із двома застереженнями:</p> <p>(1) В Україні допускається в обмеженій кількості за умов відповідного контролю щодо таких видів тварин, перелічених у додатку II до Конвенції: вибіркоче регулювання чисельності вовка та ведмедя бурого; добування дупеля.</p> <p>(2) Дозволяється використання засобів і способів добування, відлову та інших форм полювання, перелічених у додатку IV до Конвенції : пасток та сіток - для відлову з науковою метою і переселення ссавців та птахів, перелічених у додатку III до Конвенції; капканів - для добування вовка, а також бабака звичайного, бобра, тхора чорного, куниці лісової, ку-</p>

²⁹⁸ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436/96-%D0%B2%D1%80>.

						ниці кам'яної, перелічених у додатку III до Конвенції. Конвенція чинна для України з 1 травня 1999 року.
Інституційні питання						
13.2.	В Україні створений спеціальний уповноважений орган/інституція для забезпечення реалізації Бернської конвенції.			X		Спеціального органу для забезпечення виконання Бернської конвенції не утворено. Функції покладено на Міністерство екології і природних ресурсів України. ²⁹⁹
13.3.	Робота спеціального уповноваженого органу/інституції є регулярною та відкритою.			X		Відомостей про роботу Мінприроди з реалізації Бернської конвенції майже немає. На веб-сторінці Мінприроди доступна інформація лише щодо контактної особи та щорічні рішення Постійного комітету Бернської конвенції англійською мовою.
13.4.	Робота спеціального уповноваженого органу/інституції/підрозділу є ефективною, зокрема ним здійснювались заходи, безпосередньо спрямовані на забезпечення реалізації Бернської конвенції.			X		Представники Мінприроди беруть участь в засіданнях органів Бернської конвенції, зустрічах експертів з різних тематичних питань. Зокрема, в 2012 році відбулись зустрічі щодо імплементації Смарагдової мережі, щодо біорізноманіття та зміни клімату, щодо заповідних територій та екологічної мережі.
13.5.	В Україні призначено спеціальну контакту особу, що відповідає за реалізацію Бернської конвенції (так званий focal point).	X				Контактною особою, що відповідає за реалізацію Бернської конвенції призначений Іваненко Ігор Борисович, заступник директора Департаменту заповідної справи Міністерства екології і природних ресурсів України. ³⁰⁰
13.6.	В Україні чітко визначені і розподілені функції державних органів, необхідні для реалізації Бернської конвенції, на загальнонаціональному та місцевому рівні.				X	Розподіл функцій не передбачений.
13.7.	Відповідні органи державної влади мають достатньо повноважень та ресурсів для ефективної реалізації Бернської конвенції в Україні.			X		Органи державної влади, що реалізують політику у сфері управління земельними, водними, лісовими ресурсами, а також у сфері містобудування, не мають відповідних повноважень та ресурсів, необхідних для реалізації конвенції.

²⁹⁹ Постанова Кабінету Міністрів України від 13.09.2002 р. № 1371 «Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна» // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1371-2002-%D0%BF>.

³⁰⁰ <http://www.menr.gov.ua/content/article/7126>.

					Деякі ресурси передбачаються в рамках роботи Ради Європи, проектів підтримки адаптації законодавства до законодавства ЄС. Неефективною є державна система моніторингу стану навколишнього середовища як загалом, так і в частині моніторингу біологічного й ландшафтного різноманіття та зокрема додержання вимог Бернської конвенції.
Механізми імплементації на національному рівні					
13.8.	Національне законодавство України містить основні/базові положення, необхідні для виконання вимог Бернської конвенції.		X		Основними законодавчими актами, які спрямовані на регулювання охорони об'єктів дикої флори і фауни та середовищ їх існування є Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд України», «Про планування і забудову територій», «Про тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про Червону книгу України», «Про загальнодержавну програму формування екологічної мережі України на 2000-2015 роки», Земельний, Лісовий та Водний кодекси України. ³⁰¹ Тим не менше, існує необхідність внесення змін до низки нормативно-правових актів з метою забезпечення охорони окремих видів флори і фауни, створення екологічної мережі та охорони природних середовищ існування.
13.9.	У 2012 році були розроблені та прийняті необхідні нормативно-правові та підзаконні акти для ефективної реалізації Бернської конвенції в Україні.			X	Станом на 2012 рік не розроблено і не прийнято низку нормативно-правових актів, необхідних для реалізації Бернської конвенції в Україні. Наприклад, жодним законом не передбачено норми, які би передбачали відповідальність за порушення ст.6 цієї конвенції про відповідальність за навмисне порушення спокою фауни в період розмноження та під час зимівлі. До цього часу не розроблений національний класифікатор біотопів як основа формування екомережі. Чинний класифікатор земельних угідь навіть не містить таких понять

³⁰¹ Довідник чинних міжнародних договорів України у сфері охорони довкілля / Кол.авт.: Андрусевич А., Андрусевич Н., Козак З. – Львів. – 2009. – 203 с.

					<p>як луки і степи, є тільки ліси і болота.</p> <p>Заходи щодо охорони дикої флори та фауни, природних середовищ існування, екомережі передбачені Національним планом дій з навколишнього природного середовища на 2011 – 2015 роки. Тим не менше, дані про виконання цих заходів у 2012 році недоступні.</p>
13.10.	Плани роботи державних органів передбачають прийняття необхідних законів та/чи підзаконних актів, необхідних для ефективної імплементації Конвенції.			X	<p>Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації), затверджений Наказом Мінприроди від 17.12.2012 № 659 передбачає адаптацію законодавства України до вимог Директиви 92/43/ЄС про збереження природного середовища існування, дикої флори та фауни, зі змінами і доповненнями, внесеними Директивами 97/62/ЄС, 2006/105/ЄС та Регламентом (ЄС) 1882/2003.³⁰² Проте, такі зміни мають бути внесені через два роки після набрання чинності Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.</p> <p>Відповідно до Плану дій Ради Європи для України на 2011 - 2014 роки передбачається завершення оформлення Смарагдової мережі зон спеціального природоохоронного значення в Україні (2013-2016 роки).³⁰³</p> <p>Дані про наявність системного аналізу і планування роботи з прийняття необхідних законів та/чи підзаконних актів не знайдені. Принаймні, Інститутом Стратегічних Досліджень при Президентіві України такий аналіз за 2012 рік проводився для цілого ряду конвенцій, але не для Бернської.³⁰⁴</p>
13.11.	Україна докладає зусиль до формування Смарагдової мережі.		X		У 2012 році здійснювались заходи щодо визнання об'єктів Смарагдової мережі. На даний момент до переліку офіційно номінованих місць від України включено 151 об'єкт. ³⁰⁵ Однак,

³⁰² <http://www.menr.gov.ua/content/article/11768>.

³⁰³ http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_b25/page3.

³⁰⁴ <http://www.niss.gov.ua/articles/569/>.

³⁰⁵ <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2194987&SecMode=1&DocId=1959666&Usage=2>.

						як уже зазначалося у п.13., для системної роботи в цьому напрямку потрібен національний класифікатор біотопів, якого не створено.
13.12.	Громадськість в Україні бере участь у реалізації Бернської конвенції.			X		Громадськість бере участь щодо охорони окремих видів фауни, флори та об'єктів природно-заповідного фонду. Окрім цього, громадськість неодноразово зверталась до органів Конвенції щодо порушення Україною тих чи інших положень Конвенції. Тим не менше, Мінприроди не докладає зусиль для залучення громадськості до виконання положень Конвенції.
13.13.	В Україні проводяться навчально-методичні заходи для органів державної влади щодо виконання Бернської конвенції.				X	Такі заходи не проводяться, проте представники органів державної влади мають можливість брати участь у зустрічах експертних груп, семінарах та ін., що проводяться в рамках самої Конвенції.
Дотримання Україною положень Конвенції						
13.14.	Практика застосування Конвенції вказує на дотримання Україною вимог Конвенції.			X		Діюча система управління земельними ресурсами та біорізноманіттям забезпечує лише часткове дотримання вимог Конвенції (що видно, наприклад, на знищенні степових екосистем залісненням).
13.15.	Дотримання Україною вимог Бернської конвенції не є предметом розслідувань чи рішень міжнародних установ/органів.				X	На розгляді Постійного комітету знаходиться справа щодо України стосовно каналу у гирлі Бистрому, яка була відкрита ще у 2004 році. У 2012 році Україна подала на розгляд Постійного комітету звіт щодо даного питання. Після розгляду питання Постійним комітетом, було вирішено справу не закривати, а тримати її на контролі. ³⁰⁶

³⁰⁶ <http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/nature/bern/Institutions/Documents/2012/Misc12%2032e%20SC%202012E%20Version%20FINAL.pdf>.

						Окрім того, в режимі очікування знаходиться справа, відкрита в 2010 році, щодо загрози природним середовищам існування і видам в дельті ріки Дністер. ³⁰⁷
13.16.	Україна регулярно і систематично подає звіти про виконання положень Бернської конвенції.				X	Україна не подала жодного дворічного звіту та загального звіту. ³⁰⁸
13.17.	У 2012 р. громадськість не заявляла про порушення Бернської конвенції з боку України.				X	У 2012 році Київський еколого-культурний центр тричі звертався в Постійний комітет Бернської конвенції щодо порушень Україною Бернської конвенції щодо охорони дельфінів та вовків. ³⁰⁹ Польська НУО зверталась в Постійний комітет Бернської конвенції щодо необхідності збереження вовків в Україні. ³¹⁰
Загальна оцінка						18 із 51 можливих
Процент						35%

³⁰⁷ <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1974742&SecMode=1&DocId=1776250&Usage=2>.

³⁰⁸ <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2183065&SecMode=1&DocId=1870380&Usage=2>.

³⁰⁹ <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2131120&SecMode=1&DocId=1870936&Usage=2>

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2131168&SecMode=1&DocId=1870926&Usage=2>

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2063752&SecMode=1&DocId=1877058&Usage=2>.

³¹⁰ <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2063752&SecMode=1&DocId=1877058&Usage=2>.

ВИСНОВКИ:

У 2012 році Україною досягнуто певного прогресу в реалізації положень Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі, однак ці досягнення нівелюються недосконалою державною політикою в сфері управління земельними ресурсами та містобудування. Інформування та залучення громадськості до прийняття управлінських рішень є недостатнім.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. При розробці нових законодавчих актів проводити їх експертизу щодо відповідності вимогам Бернської конвенції.
2. Необхідно розробити ще низку законів та/чи підзаконних актів для:
  - створення національного класифікатора біотопів;
  - вдосконалення державного класифікатора земель;
  - публічного доступу до генеральних схем планування територій та генеральних планів населених пунктів, що дозволило би громадськості більш ефективно запобігати забудові ділянок, значимих для екомережі;
  - вдосконалення системи державного моніторингу біологічного й ландшафтного різноманіття, в тому числі на основі ГІС-технологій, в ній мають бути запроваджені індикатори, які характеризують стан виконання Бернської конвенції;
  - передбачення відповідальності громадян і посадових осіб за порушення вимог конвенції.
3. Міністерству екології та природних ресурсів України підготувати розгорнутий публічний звіт про виконання Україною вимог Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі.
4. Проводити щорічний аналіз поточного стану, проблем і перспектив виконання Україною вимог Бернської конвенції.
5. Необхідно привести законодавство України щодо видів флори та фауни і природних середовищ існування у відповідність до права навколишнього середовища ЄС у цій сфері, зокрема, імплементувати відповідні директиви ЄС згідно з Базовим планом апроксимації.
6. Завершити оформлення Смарагдової мережі зон спеціального природоохоронного значення в Україні.
7. Державним органам України врегулювати питання, що знаходяться на розгляді Постійного комітету Бернської конвенції.
8. Розміщувати на веб-сторінці Мінприроди інформацію щодо імплементації Конвенції на національному рівні та участі України у заходах міжнародного характеру.

Питання 14: БОННСЬКА КОНВЕНЦІЯ (CMS, КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗБЕРЕЖЕННЯ МІГРУЮЧИХ ВИДІВ ДИКИХ ТВАРИН).

Назва пріоритету: Сторони співпрацюють щодо підготовки до імплементації актів *acquis* ЄС, зазначених у відповідних додатках до Угоди про асоціацію, та підтримки України у розвитку національних імплементаційних інструментів відповідно до багатосторонніх угод у сфері навколишнього природного середовища, підписаних та ратифікованих Україною та Європейським Співтовариством, перелічених у Додатку 2 (Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин).

№	Об'єктивно вимірювані індикатори	так			ні	Примітки
		відмінно	добре	задовільно		
Оцінка		3	2	1	0	
Ратифікація						
14.1.	Україна є стороною Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин.	X				Ратифікована Законом України «Про приєднання України до Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин» від 19 березня 1999 року № 535-XIV. ³¹¹ Для України чинна з 1 листопада 1999 року.
	Україна є стороною угод про співробітництво, розроблених в рамках Конвенції, що стосуються України:					
14.2.	Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів.	X				Ратифікована Законом України від 4 липня 2002 року N 62-IV (стороною Угоди є з 01.01.2003). ³¹²

³¹¹ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/535-14>.

³¹² <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/62-15>.

14.3.	Угода про збереження кажанів в Європі.	X				Закон України «Про приєднання України до Угоди про збереження кажанів в Європі» від 14 травня 1999 року N 663-XIV. ³¹³
14.4.	Угода про збереження китоподібних Чорного моря, Середземного моря та прилеглої акваторії Атлантичного океану.	X				Закон України «Про приєднання України до Угоди про збереження китоподібних Чорного моря, Середземного моря та прилеглої акваторії Атлантичного океану» від 9 липня 2003 року N 1067-IV (Є стороною з 01.01. 2004 року) . ³¹⁴
14.5.	Угода про збереження альбатросів та буревісників.				X	Україна не приєдналась до угоди.
	Україна є стороною меморандумів взаєморозуміння, підписаних під егідою Конвенції, що стосуються України:					
14.6.	Меморандум взаєморозуміння щодо заходів зі збереження прудкої очеретянки <i>Acrocephalus paludicola</i> .	X				Підписаний 21.05.2003. ³¹⁵
14.7.	Меморандум про взаєморозуміння щодо заходів збереження тонкодзьобого кроншнепа <i>Numenius tenuirostris</i> .	X				Підписаний 12.06.1995. ³¹⁶
14.8.	Меморандум про взаєморозуміння щодо збереження та менеджменту середньоевропейської популяції дрохви <i>Otis tarda</i> .	X				Підписаний 17.02.2002. ³¹⁷
14.9.	Меморандум про взаєморозуміння щодо збереження мігруючих хижих птахів Африки та Євразії (2008).				X	Меморандум не підписано.

³¹³ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/663-14>.

³¹⁴ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1067-15>.

³¹⁵ http://www.cms.int/pdf/en/summary_sheets/warb.pdf.

³¹⁶ http://www.cms.int/pdf/en/summary_sheets/sbc.pdf.

³¹⁷ http://www.cms.int/pdf/en/summary_sheets/otis.pdf.

14.10.	Меморандум про взаєморозуміння щодо збереження мігруючих акул (2010).				X	Меморандум не підписано.
Інституційні питання						
14.11.	В Україні визначено державний орган, відповідальний за реалізацію Боннської конвенції.			X		Спеціального органу не створено, відповідальним органом є Міністерство екології та природних ресурсів України. ³¹⁸
14.12.	В Україні чітко визначені і розподілені функції державних органів, необхідні для реалізації Боннської конвенції.			X		Інші державні органи, що забезпечують виконання вимог Боннської конвенції: <ul style="list-style-type: none"> - Державна екологічна інспекція, - Державне агентство рибного господарства, - Державне агентство лісових ресурсів, - Національна академія наук України (НАНУ). Функції кожного органу визначено в відповідному положенні, НАНУ – в Статуті. Відносно контролюючих функцій чіткого розподілу немає – вони перетинаються. Державна екологічна інспекція (ДЕІ) здійснює контроль за дотриманням законодавства щодо охорони тваринного світу, Державне агентство рибного господарства - щодо охорони водних живих ресурсів (функції перетинаються з функціями ДЕІ відносно охорони водних тварин), Державне агентство лісових ресурсів - щодо охорони лісових ресурсів (які є середовищем існування тварин) та мисливської фауни (перетинаються з функціями ДЕІ щодо охорони тварин, що перебувають в лісах, їх оселищ та мисливських тварин).
14.13.	Відповідні органи державної влади мають достатньо повноважень та ресурсів для ефективної реалізації Боннської конвенції.			X		Достатні повноваження визначені в відповідних Положеннях. В рамках роботи установ Національної академії наук України фінансуються окремі дослідження. Бюджет Національного плану дій з охорони навколишнього

³¹⁸ http://www.cms.int/bodies/COP/cop10/national_report/013_ukraine_e.pdf.

					<p>природного середовища на 2011-2015 роки³¹⁹ включає кошти на дослідження та дії щодо збереження видів, що занесені до Червоної Книги України (ЧКУ) (№220), моніторинг тваринного світу (№222), ведення Державного кадастру тваринного світу (№224), забезпечення відтворення популяції дрозди на території національного природного парку "Великий Луг" (№228), ведення обліку китоподібних (№229), забезпечення збереження популяції рукокрилих на території НПП "Деснянсько-Старогутський" (№230), підготовка та видання енциклопедії мігруючих видів диких тварин України (№232), розроблення та здійснення комплексу заходів видів тваринного та рослинного світу, що занесені до ЧКУ та охороняються відповідно до міжнародних зобов'язань України (№241).</p> <p>Розподіл запланованих в 2012 році коштів викликає сумнів – 25% коштів (900 тис. грн) передбачено на видання енциклопедії.</p> <p>Пункт Плану №238 «Розроблення комплексу заходів щодо збереження, невиснажливого використання та відтворення мігруючих видів диких тварин і середовища їх існування» немає відповідного кошторису.</p> <p>В цілому, фінансових ресурсів недостатньо; в основному, підтримується моніторинг та дослідження.</p>
14.14.	Робота державних органів, що відповідають за реалізацію конвенції на державному рівні, є ефективною.			X	<p>Найбільш ефективні дії, що виконуються, - це створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду, на яких охорона забезпечується принаймні де-юре.</p> <p>Щодо безпосередньо збереження та охорони видів, то ефективність низька (індикатори - відсутність планів охорони видів та високий рівень браконьєрства).</p>
14.15.	В Україні призначено спеціальну контакту особу, що відповідає за реалізацію Боннської конвенції (так званий focal point).	X			Володимир Домашлинець, керівник відділу охорони тваринного світу Міністерства екології та природних ресурсів України
14.16.	Від України призначено експерта членом Наукової ради Конвенції.	X			Анатолій Полуда, старший науковий співробітник, керівник Українського центру кільцювання птахів

³¹⁹ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/577-2011-%D1%80>.

14.17.	В Україні існує міжвідомчий комітет (комісія), відповідальний за реалізацію Боннської конвенції.				X	Такого органу в Україні не існує.
Механізми імплементації на національному рівні						
14.18.	Національне законодавство України містить основні/базові положення, необхідні для виконання вимог Боннської конвенції.				X	Основні положення містяться в наступних законах: <ul style="list-style-type: none"> - Про природно-заповідний фонд (1992)³²⁰ - Про тваринний світ (2001)³²¹ - Про Червону Книгу України (2002)³²² - Про екологічну мережу (2004)³²³ - Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки (2000)³²⁴.
14.19.	В Україні прийнято національні політичні документи (стратегії, плани дій, інше), щодо реалізації Боннської конвенції.				X	Спеціального документу відносно реалізації Боннської конвенції не прийнято. Прийнято Концепцію збереження біорізноманіття України (Постанова №439 від 12.05.1997) ³²⁵ та Концепцію загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005 – 2025 рр. (розпорядження №675-р від 22.12.2004) ³²⁶ . Документи лише визначають компоненти біорізноманіття, які необхідно охороняти. Ні Стратегії, ні Плану дій щодо збереження біорізноманіття не затверджено до сьогодні. Прийнято (№ 2818-VI від 21.12.2010) Закон України «Про Ос-

³²⁰ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>.

³²¹ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2894-14>.

³²² <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3055-14>.

³²³ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/anot/1864-15>.

³²⁴ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1989-14>.

³²⁵ <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/439-97-%D0%BF>.

³²⁶ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/675-2004-%D1%80>.

					<p>новні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року»³²⁷, де визначені ціль та завдання щодо збереження біорізноманіття, Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки (розпорядження № 577-р від 25.05.2011)³²⁸, в якому передбачені кошти на дослідження, моніторинг та збереження тваринного світу та кількох окремих груп видів, серед яких є і види, що включені в додатки Боннської конвенції.</p> <p>Плани дій щодо збереження окремих видів, включених в додатки Боннської конвенції, розроблялись науковцями (наприклад, зі збереження дрохви, 2000), але не мали державного фінансування та виконувались зацікавленими вченими та неурядовими організаціями (відповідно до їх можливості та наявності коштів).</p> <p>Заплановані на 2012 рік плани дій щодо збереження окремих видів водно-болотних птахів³²⁹ у 2012 році не прийнято.</p>
14.20.	У 2012 році були розроблені та прийняті необхідні нормативно-правові та підзаконні акти для ефективної реалізації Боннської Конвенції в Україні.			X	<p>В 2012 безпосередньо реалізації Боннської конвенції стосувалося прийняття двох нормативно-правових актів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Закону України «Про прийняття Поправок до Угоди про збереження китоподібних Чорного моря, Середземного моря та прилеглої акваторії Атлантичного океану»³³⁰, - Наказу Міністерства екології та природних ресурсів України (№134 від 6.03.2012) «Про науково-

³²⁷ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>.

³²⁸ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/577-2011-%D1%80>.

³²⁹ http://www.unep-aewa.org/meetings/en/mop/mop5_docs/nr/ukraine_national_report_2009_2011.pdf.

³³⁰ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5433-17>.

					<p>консультативну раду з питань охорони рукокрилих при Міністерстві екології та природних ресурсів України»³³¹.</p> <p>Також, виконанню вимог Боннської конвенції буде сприяти прийняття Постанови КМУ №1030 від 7.10.2012 «Про розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також за знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання)»³³² та два рішення, які стосуються реалізації Рамсарської конвенції.</p>
14.21.	Плани роботи державних органів передбачають прийняття необхідних законів та/чи підзаконних актів, необхідних для ефективної імплементації Конвенції.			X	<p>У річному плані роботи Міністерства екології та природних ресурсів України на 2013 рік³³³ передбачено такі загальні положення як «супровід виконання положень міжнародних конвенцій» та «участь у заходах, що проводять їх Секретаріати», в том числі Боннської конвенції. Заплановані заходи стосуються видів занесених до ЧКУ, ведення кадастру тваринного світу та дозвільної діяльності.</p> <p>Заходів, які безпосередньо стосуються збереження видів, включених у додатки Боннської конвенції, немає (єдиний релевантний захід – підготовка наказу «Про затвердження Правил і норм утримання дельфінів в умовах неволі», що повинно було зроблено ще в 2012 році).</p> <p>Плани законодавчої роботи передбачають прийняття одного закону, що безпосередньо стосується виконання Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів – щодо заборони застосування свинцевого шроту³³⁴; цей проект було відкликано в 2012 році, але знову подано на розгляд).</p> <p>В той же час до розгляду зареєстровано законопроект про „Про внесення змін до Закону України „Про природно-заповідний фонд України”³³⁵, яким передбачається дозволи-</p>

³³¹ <http://www.menr.gov.ua/content/article/10296>.

³³² <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1030-2012-%D0%BF>.

³³³ <http://www.menr.gov.ua/content/article/11781>.

³³⁴ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=45468.

³³⁵ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=45753.

						ти «екологічний та мисливський туризм» у заповідній зоні біосферних заповідників та в охоронних зонах територій та об'єктів природно-заповідного фонду. У випадку прийняття цього закону загроза загибелі видів водно-болотних птахів, що включені в додатки Боннської конвенції, значно підвищиться.
14.22.	Наукові установи в Україні беруть участь в реалізації Боннської конвенції.		X			Азово-Чорноморська орнітологічна станція ³³⁶ , Інститут зоології ім. І.І.Шмальгаузен НАН України ³³⁷ , Таврійський національний університет ім. В.І.Вернадського ³³⁸ .
14.23.	Громадськість бере участь у реалізації Боннської конвенції.		X			Створені науковцями на громадських началах Український центр досліджень хижих птахів ³³⁹ , Український центр охорони кажанів ³⁴⁰ . Громадські організації: Українське товариство охорони птахів. ³⁴¹ , Чорноморська рада по морським ссавцям ³⁴² .
14.24.	В Україні проводяться навчально-методичні заходи для органів державної влади щодо виконання Боннської конвенції.				X	Спеціальні навчально-методичні заходи щодо запровадження Боннської конвенції для державних службовців автору оцінки не відомі.
14.25.	Відбувається співпраця з ЄС для підтримки України у розвитку національних імплементаційних інструментів.			X		Національна індикативна програма на 2011 – 2013 роки передбачає фінансування дії щодо збереження біорізноманіття; бюджетна підтримка передбачена для спів-фінансування Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки, виконуються окремі

³³⁶ <http://ornitology.narod.ru/>.

³³⁷ <http://www.izan.kiev.ua/>.

³³⁸ <http://www.ccssu.crimea.ua/tnu/>.

³³⁹ <http://raptors.org.ua/ru/>.

³⁴⁰ <http://kazhan.org.ua/ukr/index.htm>.

³⁴¹ <http://www.birdlife.org.ua/>.

³⁴² http://www.dolphin.com.ua/index.php?page=4sмм_links.

					<p>проекти що стосуються досліджень та збереження середовищ видів³⁴³.</p> <p>В той же час, підтримка розроблення та виконання планів дій для збереження окремих видів або груп видів (які є головними імплементаційними інструментами) не є фокусом співпраці.</p>
Дотримання Україною положень Конвенції					
14.26.	В Україні здійснюються заходи щодо виконання резолюцій та рекомендацій, прийнятих Конференціями сторін Боннської конвенції.			X	<p>Окремі заходи здійснюються. Наприклад, прийнято Закон України «Про прийняття Поправок до Угоди про збереження китоподібних Чорного моря, Середземного моря та прилеглої акваторії Атлантичного океану» від 16 жовтня 2012 року № 5433-VI, що передбачено резолюцією А/4.1 Наради сторін Угоди від 09.11.2010.</p> <p>Зроблена друга спроба заборонити використання свинцевого шроту на законодавчому рівні (резолюція 4.1, прийнята на Четвертій зустрічі сторін Угоди про збереження афро-Євразійських мігруючих водно-болотних птахів) – див. вище. Неурядовими організаціями проведені дослідження загибелі дельфінів в зябрових сітках (резолюція 10.14 десятої наради сторін Конвенції в листопаді, 2011 року). У той же час не виконуються частини багатьох резолюцій, що стосуються розроблення планів дій. Також не виконується резолюція 10.18 останньої конференції сторін Боннської конвенції (2011) у частині інтеграції заходів щодо збереження мігруючих видів в національні стратегії та плани дій збереження біорізноманіття³⁴⁴. Головна причина - такої стратегії та плану дій немає (що в свою чергу, свідчить про низький рівень застосування Конвенції про охорону біологічного різноманіття).</p>
14.27.	Практика застосування Конвенції вказує на дотримання Україною вимог Конвенції.			X	<p>Дотримання вимог Конвенції забезпечено практично лише на заповідних територіях (перш за все, в природних заповідниках, біосферних заповідниках, національних природних пар-</p>

³⁴³ <http://birdlife.org.ua/Stepove-bioriznomanittya>, <http://ornitology.narod.ru/>.

³⁴⁴ http://www.cms.int/bodies/COP/cop10/resolutions_adopied/10_18_nsbaps_e.pdf.

						ках). Але мігруючі тварини легко перетинають межі заповідних територій. На інших територіях види, що повинні охоронятися згідно з вимогами Боннської конвенції, відчувають постійний пресінг (приклади - загибель десятків дельфінів-азовки в зябрових сітках весною 2011 та 2012 вздовж узбережжя Криму, вилов хижих птахів для комерційних цілей, рибне браконьєрство - популяції осетрових в Азовському морі критично підірвані, така ж тенденція сьогодні в Чорному морі, турбування кажанів в печерах туристами).
14.28.	Україна регулярно і систематично подає звіти про виконання положень Боннської конвенції.	X				
14.29.	У 2012 р. громадськість не заявляла про порушення Боннської конвенції з боку України.	X				
Загальна оцінка						49 з 87 можливих
Процент						56%

ВИСНОВКИ:

Відмінні оцінки (3) стосуються виконання більш формальних вимог – підписання, призначення та інше. Щодо практичного застосування вимог конвенції – рівень відносно низький (1-0).

Щодо виконання резолюцій та рекомендацій, прийнятих Конференціями сторін Боннської конвенції, угод та меморандумів, позитивним фактом є здійснення таких рамкових заходів, як розвиток екологічної мережі та розширення мережі водно-болотних угідь національного та міжнародного значення (резолюція 10.3 десятої наради сторін Конвенції

http://www.cms.int/bodies/COP/cop10/resolutions_adopted/10_03_eco_networks_e.pdf), та підготовка проектів нормативно-правових актів щодо запровадження стратегічної екологічної оцінки (вимога відображені в кількох резолюціях). Головним недоліком є відсутність програм або планів дій, що є основними інструментами імплементації вимог та які повинні формувати систему взаємопов'язаних практичних заходів та бути основою для об'єднання зусиль різних організацій та відомств. Відсутність програмних документів створює «провал» між прийнятими нормативно-правовими документами та їх практичним застосуванням – безпосередньо збереженням та охороною мігруючих видів. Наслідками є низький рівень фінансування (для цього потрібні узгоджені та затвердженні програмні документи) та обмежені практичні дії.

Державні органи - Державне агентство рибного господарства та Державне агентство лісових ресурсів – здійснюють одночасно управління господарською діяльністю та контроль та охорону живих ресурсів. Обидва агентства координуються Міністерством аграрної політики та продовольства України. Для цих органів головне – це господарські функції, тому охорона та контроль «заважають». Таке поєднання функцій створює конфлікт інтересів.

3 травня 2013 року ліквідуються обласні управління Міністерства екології та природних ресурсів України, їх функції щодо управління та регулювання надаються відповідним департаментам обласних державних адміністрацій. Це створює залежність органів регулювання від регіонального керівництва, що загрожує невиконанням зобов'язань національного рівня - вимог міжнародних конвенцій.

Сьогодні відсутні якісь системні плани практичних заходів щодо зменшення браконьєрства та відновлення популяцій осетрових риб, щодо регулювання рибальства з ціллю зменшення загибелі дельфінів в риболовних сітках.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Приєднатися до Угоди про збереження альбатросів та буревісників.
2. Підписати Меморандум про взаєморозуміння щодо збереження мігруючих хижих птахів Африки та Євразії, Меморандум про взаєморозуміння щодо збереження мігруючих акул.
3. Створити міжвідомчий комітет (комісію) для координації дій щодо реалізації Боннської конвенції.
4. Розробити та прийняти рамковий національний план дій (програму) щодо реалізації Боннської конвенції в Україні на виконання Стратегічного плану Конвенції на 2012-2014 роки.
5. Розробити та прийняти національні плани дій (програми) щодо збереження хижих птахів, кажанів, морських ссавців, осетрових риб; окремих видів – якнайменше тих, щодо яких розроблені плани дій та ініціативи в рамках Боннської конвенції, угод та меморандумів про взаєморозуміння; запровадити належне фінансування заходів в рамках цих планів (програм), використовуючи різні фінансові джерела та інструменти.
6. Включити в природоохоронне законодавство нову категорію природоохоронних територій – екологічний коридор.
7. Виключити повноваження щодо контролю та охорони тваринного світу від ресурсних відомств (Державне агентство рибного господарства, Державне агентство лісових ресурсів), підсилити повноваження в галузі контролю та охорони тваринного світу та біорізноманіття та боротьби з браконьєрством Державної екологічної інспекції та надати їй додаткові ресурси для виконання цих повноважень
8. Провести тренінги для органів влади національного, регіонального та місцевого рівнів щодо виконання вимог Боннської конвенції.
9. Провести нараду з представниками ЄС, присвячену розробці та запровадженню планів дій щодо збереження мігруючих видів.
10. Розробити та прийняти Стратегію та план дій (програму) щодо збереження біорізноманіття.
11. Інтегрувати підхід охорони природних оселищ (Бернська конвенція, Директива ЄС 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року «Про збереження природних оселищ та видів природної фауни і флори») в природоохоронне законодавство України або розробити та прийняти окремий закон про охорону оселищ.

Питання 15: ВПРОВАДЖЕННЯ КІОТСЬКОГО ПРОТОКОЛУ ЧЕРЕЗ ДІАЛОГ В РАМКАХ СПІЛЬНОЇ РОБОЧОЇ ГРУПИ УКРАЇНА – ЄС.

Назва пріоритету: впровадження Кіотського протоколу через діалог в рамках спільної робочої групи Україна – ЄС з питань зміни клімату стосовно: нової угоди щодо зміни клімату на період після 2012 року, прийнятних критеріїв для використання механізмів Кіотського протоколу, та розробки заходів з пом'якшення наслідків зміни клімату та пристосування до них.

№	Об'єктивно вимірювані індикатори	так			ні	Примітки
		відмінно	добре	задовільно		
Оцінка		3	2	1	0	
Інституційні питання						
15.1.	Створено спільну робочу групу Україна-ЄС для впровадження Кіотського протоколу.	X				Створення робочої групи задекларовано у Річному звіті Державного агентства екологічних інвестицій (далі – ДАЕІ) ³⁴⁵ .
15.2.	Засідання спільної робочої групи Україна – ЄС з питань зміни клімату проходять регулярно та відкрито.				X	Засідання відбулось у 2011 році. Було окреслено коло задач, інформація про які подана у Річному звіті ДАЕІ. Подальшої інформації про їх виконання не виявлено.
15.3.	Порядок денний засідань спільної робочої групи, а також звіти по засіданнях публікуються і знаходяться у відкритому доступі.				X	
Імплементация						
15.4.	Вироблена та реалізується узгоджена позиція на міжнародних кліматичних переговорах, зокрема у				X	Спільної позиції України – ЄС щодо участі у 18 Конференції сторін Рамкової конвенції ООН про зміни клімату та 8 Зустрічі

³⁴⁵ Звіт про діяльність державного агентства екологічних інвестицій України за 2011 рік від 24.01.2012 р. // <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/628729>. Останній доступ 25.01.2013.

	питанні другого періоду зобов'язань Кіотського протоколу.					сторін Кіотського протоколу оголошено не було. Під час переговорів Україна підтримала протест Росії, Білорусі та Казахстану щодо внесених поправок до Другого періоду зобов'язань Кіотського протоколу, які відстоював ЄС.
15.5.	Відбувається спільне подолання проблеми надлишку одиниць встановленої кількості (далі – ОВК).			X		Надлишок ОВК подолано шляхом включення до Проекту рішення -/СМР.8 ³⁴⁶ додатку 2 під назвою «Політичні заяви, що стосуються одиниць встановленої кількості, які переносяться з першого періоду дії зобов'язань за Кіотським протоколом», який є політичними заявами потенційних покупців ОВК.
15.6.	Досягнута та реалізується спільна позиція Україна-ЄС щодо реформування механізму проектів спільного використання.		X			Представники України та ЄС й інших країн спільно працювали над чернеткою Рішення -/СМР.8 «Керівні вказівки по здійсненню статті 6 Кіотського протоколу» ³⁴⁷ , яке знаходиться на розгляді та, очевидно, буде подане на затвердження.
15.7.	Узгоджена позиція щодо використання бункерного палива, особливо у секторі міжнародних авіаційних перевезень.		X			Україна не виступила проти запровадження вуглецевого збору з авіакомпаній, що здійснюють польоти над ЄС (як зробило багато інших країн). Натомість, були проведені консультації з українськими авіакомпаніями, питання піднімалось на декількох засіданнях ДАЕІ.
15.8.	Жорсткі критерії природоохоронної цілісності та додатковості були включені у політики та заходи, спрямовані на скорочення викидів парникових газів. ³⁴⁸				X	Додатковість розглядається лише у проектах спільного використання на вимогу керівних органів Рамкової конвенції ООН про зміну клімату. Інший проектний механізм – Схема зелених інвестицій – не містить подібних критеріїв. Нічого подібного нема й серед вкрай небагатьох державних заходів зі скорочення викидів парникових газів.
15.9.	Україна приєдналась до Дорожньої карти ЄС щодо зменшення вуглецевих викидів до 2050 року.				X	ДАЕІ анонсувало розгляд можливості приєднання до Дорожньої карти. ³⁴⁹ Жодної іншої інформації не виявлено.
15.10.	Розроблена стратегія низьковуглецевого розвитку.				X	ДАЕІ усно анонсувало початок підготовки такої стратегії у

³⁴⁶ Підсумки роботи Спеціальної робочої групи з подальшими зобов'язаннями для Сторін, зазначених у Додатку I, згідно з Кіотським протоколом до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату. Проект рішення -/СМР.8, запропонований Головою, «Поправка до Кіотського протоколу на виконання пункту 9 його статті 3» // <http://unfccc.int/resource/docs/2012/cmp8/eng/I09.pdf>.

³⁴⁷ Draft decision -/СМР.8 «Guidance on the implementation of Article 6 of the Kyoto Protocol» // http://unfccc.int/files/meetings/doha_nov_2012/decisions/application/pdf/cmp8_ji.pdf.

³⁴⁸ Індикатор не згадується в якихось документах про кліматологічну співпрацю між Україною та ЄС. Він включений оскільки поняття «природоохоронна цілісність» є вкрай важливим у ЄС при утворенні та реалізації політик та заходів зі зниження викидів парникових газів. У той же час це поняття фактично відсутнє в українських документах.

³⁴⁹ <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/628729> Останній доступ 25.01.2013.

						співпраці з Федеральним міністерством довкілля Німеччини. Іншої інформації не виявлено.
15.11.	Кліматоохоронні проблеми інтегровані у секторальні стратегії та плани діяльності.				X	Енергетична (включно з проектом Оновлення) та Транспортна стратегії практично не містять заходів зі скорочення викидів парникових газів. Більше того, у країні існують намагання збільшити використання вугілля, що призведе до росту викидів парникових газів. Центральні органи виконавчої влади, які відповідають за розробку та впровадження кліматоохоронної політики не мають повноважень впливати на рішення у галузях, які формують викиди парникових газів.
15.12.	Підготовлений та прийнятий закон про утворення національного ринку торгівлі скороченням викидів парникових газів.			X		Робоча група за участі представника громадськості працює над створенням законодавчої бази з формування національного ринку торгівлі скороченнями викидів парникових газів.
15.13.	Забезпечена можливість з'єднання європейського та українського ринків торгівлі скороченнями викидів.				X	Жодних даних про намагання врахувати вимоги Схеми торгівлі викидами ЄС не знайдено.
15.14.	Здійснені заходи, в тому числі законодавчі, для прийняття та виконання Національного плану заходів щодо адаптації до зміни клімату та запобігання антропогенного впливу на зміну клімату на період до 2030 року.			X		Був оприлюднений та виконувався План першочергових заходів з адаптації до зміни клімату на 2012 рік. В областях проводиться роз'яснювальна робота щодо необхідності запровадження заходів з адаптації. План заходів з запобігання антропогенного впливу на зміну клімату не розроблений та не прийнятий.
15.15.	Забезпечена можливість взаємної передачі технологій, спрямованих на скорочення викидів парникових газів.				X	Завдання задеклароване. ³⁵⁰ Жодних дій з його виконання не виявлено.
15.16.	Плани та результати діяльності спільної робочої групи Україна – ЄС з питань зміни клімату доступні громадськості.				X	Інформації про діяльність робочої групи вкрай мало. ДАЕІ не відповіла на запит щодо діяльності спільної робочої групи.
Загальна оцінка						10 з 48 можливих.
Процент						21%

³⁵⁰ <http://www.seia.gov.ua/seia/control/main/uk/publish/article/628729>.

ВИСНОВКИ:

Реалізація пріоритету «впровадження Кіотського протоколу через діалог в рамках спільної робочої групи Україна – ЄС з питань зміни клімату стосовно: нової угоди щодо зміни клімату на період після 2012 року, прийнятних критеріїв для використання механізмів Кіотського протоколу, та розробки заходів з пом'якшення наслідків зміни клімату та пристосування до них» потенційно може надати Україні величезні можливості не тільки для охорони довкілля, а й для економічного розвитку. Адже, в ЄС діє найбільший у світі вуглецевий ринок – Схема торгівлі викидами, який здатний генерувати мільярдні інвестицій в українські підприємства-забруднювачі.

Фактично, єдиними виявленими позитивними вимірюваними (а не декларованими) зрушеннями були спільна розробка чернетки нових правил проектів спільного впровадження, процес підготовки законодавства з впровадження національного вуглецевого ринку та проведення серії просвітницьких семінарів щодо адаптації до змін клімату. Але наведені зрушення лише побіжно стосуються реалізації пріоритету, оскільки нові правила розроблялись у рамках кліматичних переговорів ООН, а два наступні процеси відбувались і відбуваються без залучення представників ЄС.

Цілий ряд аносованих спільних з ЄС напрямів роботи залишились лише аносами. Особливо привертає до себе увагу відсутність прогресу з розробки стратегії низьковуглецевого розвитку, а також відсутність компромісу з ЄС на міжнародних кліматичних переговорах. Україна досі не приєдналась до жодної з кліматоохоронних ініціатив ЄС.

Можна констатувати, що Україною не здійснювалось цілеспрямованої діяльності на виконання пріоритету, що розглядається. Тому закономірно констатуємо, що пріоритет виконано незадовільно.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Україні слід різко прискорити та зробити більш ефективною роботу з виконання пріоритету «впровадження Кіотського протоколу через діалог в рамках спільної робочої групи Україна – ЄС з питань зміни клімату стосовно: нової угоди щодо зміни клімату на період після 2012 року, прийнятних критеріїв для використання механізмів Кіотського протоколу, та розробки заходів з пом'якшення наслідків зміни клімату та пристосування до них». Зокрема, необхідно здійснити наступні заходи:

1. Ратифікувати поправки до Другого періоду зобов'язань Кіотського протоколу.
2. Приєднатися до Дорожньої карти ЄС на шляху до конкурентної низьковуглецевої економіки в 2050 році.
3. На виконання Дорожньої карти розпочати масштабну роботу з підготовки низьковуглецевої стратегії розвитку, залучаючи при цьому фахівців ЄС. Зокрема, необхідно забезпечити обов'язковість майбутньої стратегії для всіх центральних органів виконавчої влади шляхом підвищення значимості процесу, підготовки відповідного законопроекту та включення представників Міненергетики та вугільної промисловості, Міністерства інфраструктури та ін.
4. Залучити експертів та європейських чиновників до роботи з підготовки законодавчої бази створення національного вуглецевого ринку з метою забезпечення можливості його з'єднання з Схемою торгівлі викидами ЄС.
5. Ретельно виконувати зобов'язання, взяті Україною у рамках вступу до Європейського енергетичного співтовариства.

Питання 16: БУХАРЕСТСЬКА КОНВЕНЦІЯ (КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ЧОРНОГО МОРЯ ВІД ЗАБРУДНЕННЯ).

Назва пріоритету: Сторони співпрацюють щодо підготовки до імплементації актів *acquis* ЄС, зазначених у відповідних додатках до Угоди про асоціацію, та підтримки України у забезпеченні реалізації Бухарестської конвенції і протоколів до неї та спільній роботі з Сторонами Конвенції для забезпечення приєднання Європейського Співтовариства до Конвенції.

№	Об'єктивно вимірювані індикатори	так			ні	Примітки
		відмінно	добре	задовільно		
Оцінка		3	2	1	0	
Ратифікація						
16.1.	Україна є стороною Конвенції про захист Чорного моря від забруднення.	X				Україна ратифікувала Конвенцію 04 лютого 1994 року Постановою Верховної Ради України від 04.02.1994 № 3939-XII ³⁵¹ . Для України Конвенція набрала чинності 14 квітня 1994 року.
16.2.	Україна є стороною Протоколу про співробітництво у боротьбі з забрудненням морського середовища Чорного моря нафтою та іншими шкідливими речовинами у надзвичайних ситуаціях (1992 р.).	X				Україна ратифікувала Протокол 04 лютого 1994 року Постановою Верховної Ради України від 04.02.1994 № 3939-XII ³⁵² . Для України Протокол чинний з 14 квітня 1994 року.
16.3.	Україна є стороною Протоколу про захист морського середовища Чорного моря від забруднення з наземних джерел (1992 р.).	X				Україна ратифікувала Протокол 04 лютого 1994 року Постановою Верховної Ради України від 04.02.1994 № 3939-XII ³⁵³ . Протокол чинний для України з 14 квітня 1994 року.

³⁵¹ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3939-12>.

³⁵² <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3939-12>.

³⁵³ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3939-12>.

16.4.	Україна є стороною Протоколу про захист морського середовища Чорного моря від забруднення, викликаного похованням (1992 р.).	X				Україна ратифікувала Протокол 04 лютого 1994 року Постановою Верховної Ради України від 04.02.1994 № 3939-XII ³⁵⁴ . Протокол чинний для України з 14 квітня 1994 року.
16.5.	Україна є стороною Протоколу про збереження біорізноманіття та ландшафтів Чорного моря до Конвенції про захист Чорного моря від забруднення (2002 року).		X			Верховна Рада України ратифікувала Протокол 22 лютого 2007 року Законом № 685-V ³⁵⁵ . Проте ратифікаційні документи були надані Україні лише у 2011 році, що затримувало набрання чинності. Протокол чинний для України з 21 квітня 2011 року.
16.6.	Україна є стороною Протоколу про захист морського середовища Чорного моря від забруднення з наземних джерел та діяльності (2009 року).				X	Протокол не був ратифікований Україною, відповідні законопроекти не вносились.
Інституційні питання						
16.7.	В Україні створений уповноважений орган/інституція/ підрозділ для забезпечення реалізації Конвенції про захист Чорного моря від забруднення.				X	В складі Мінприроди функціонував спеціальний підрозділ - відділ охорони Азовського та Чорного морів управління охорони та використання водних ресурсів. Проте, він був ліквідований (реорганізований). Наразі функції з реалізації покладені на відділ водних екосистем та ресурсів Департаменту охорони природних ресурсів та екомережі Міністерства екології і природних ресурсів України ³⁵⁶ . У роки дії відповідної державної програми була також створена і діяла Міжвідомча комісія з екологічних питань Азовського і Чорного морів.
16.8.	Робота спеціального уповноваженого орга-		X			Робота відділу водних екосистем відбувається в загальному

³⁵⁴ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3939-12>.

³⁵⁵ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/685-16>.

³⁵⁶ <http://www.menr.gov.ua/content/article/7126>.

	ну/інституції/підрозділу є регулярною та відкритою.					порядку. Звіти про роботу у принципі доступні (на сайті Мінприроди ³⁵⁷ , у складі загального звіту про виконання річного плану заходів).
16.9.	Робота спеціального уповноваженого органу/ інституції/підрозділу є ефективною, зокрема ним здійснювались заходи, безпосередньо спрямовані на забезпечення реалізації Конвенції про захист Чорного моря від забруднення.			X		У 2012 році планувалось проведення двох важливих досліджень: оцінка впливу точкових джерел забруднення на стан довкілля Азовського та Чорного морів та Аналітичний огляд щодо оцінки виконання Україною Стратегічного Плану Дій для відновлення та захисту Чорного моря за період 2006 – 2009 та 2010-2011 роки (План науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт для фінансування з держбюджету у 2012 році). Проте названі НДР не були замовлені – торги не відбулись (Звіт про результати проведення процедури відкритих торгів № 1-5/36 від 5.12.2012 ³⁵⁸).
16.10.	В Україні призначено спеціальну особу, що відповідає за роботу Чорноморської Комісії (комісар).	X				Спеціальною особою, що відповідає за роботу Чорноморської комісії, призначено Боня Олександра Віталійовича, начальника відділу водних екосистем та ресурсів Мінприроди ³⁵⁹ . Призначені також і члени дорадчих груп (CBD, FOMLR, ICZM, ESAS, LBS, PMA) ³⁶⁰ .
Механізми імплементації на національному рівні						
16.11.	Національне законодавство України містить основні/базові положення, необхідні для виконання вимог Бухарестської конвенції.	X				Законодавство України достатньо регулює питання, які охоплюються зобов'язаннями за Конвенцією. Зокрема, відповідні положення містяться у Земельному кодексі України, Водному кодексі України, Законі України "Про охорону навколишнього природного середовища", Законі України "Про природно-заповідний фонд", Законі України "Про тваринний світ", Законі України "Про рослинний світ", Законі України "Про ви-

³⁵⁷ www.menr.gov.ua.

³⁵⁸ www.menr.gov.ua/media/files/Zvit_312258.doc.

³⁵⁹ <http://www.menr.gov.ua/content/article/7126>.

³⁶⁰ <http://www.blacksea-commission.org/advisorygroups.asp>.

						<p>ключну (морську) економічну зону України") і підзаконних нормативно-правових актах (наприклад, Правила охорони внутрішніх морських вод і територіального моря України від забруднення та засмічення).³⁶¹</p> <p>Окрім того, Бухарестська конвенція носить рамковий характер. Тому, її реалізація швидше пов'язана з політичними, інституційно-організаційними та міжнародними (зокрема щодо співпраці з різних питань) заходами.</p> <p>В Україні діяла Загальнодержавна програму охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів, затверджена Законом України №2333-III від 22 березня 2001 року³⁶², проте термін її реалізації завершився у 2010 році.</p>
16.12.	Виконані заходи щодо охорони Чорного моря, передбачені Національним планом дій з охорони навколишнього природного середовища України на 2011 - 2015 роки.				X	<p>Заходи не були виконані. Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки³⁶³ містить конкретні заходи щодо реалізації Конвенції :</p> <p>77 - Розроблення плану заходів з виконання Україною Стратегічного плану дій для захисту та відновлення Чорного моря у рамках Конвенції про захист Чорного моря від забруднення (січень-грудень 2012) та</p> <p>79 - Проведення оцінки виконання Україною Стратегічного плану дій для захисту та відновлення Чорного моря на 2006-2010 роки (січень 2012-грудень 2015).</p> <p>Окрім того, Національний план дій передбачає заходи, пов'язані із охороною екосистеми Чорного моря (78, 80, 229). Деякі заходи мали бути виконані вже у 2012 році повністю.</p>
16.13.	Розроблено/прийнято національний план дій на виконання оновленого Стратегічного плану дій Бухарестської конвенції (2009).			X		<p>Це передбачено Національним планом дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки³⁶⁴ (захід 77), проте не було виконано.</p>

³⁶¹ Довідник чинних міжнародних договорів України у сфері охорони довкілля / Кол.авт.: Андрусевич А., Андрусевич Н., Козак З. – Львів. – 2009. – С.128.

³⁶² <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2333-14>.

³⁶³ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/577-2011-%D1%80>.

16.14.	Плани законодавчої / міністерської роботи передбачають прийняття необхідних законів та/чи підзаконних актів, необхідних для ефективної імплементації Конвенції.			X		Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки передбачає заходи, безпосередньо пов'язані із реалізацією Конвенції. Проте, Річний план заходів з виконання покладених на Мінприроди завдань на 2012 рік ³⁶⁵ не передбачав жодних заходів, пов'язаних із реалізацією Конвенції. Лише План науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт для фінансування з держбюджету у 2012 році ³⁶⁶ передбачав дві науково-дослідних роботи, пов'язані з Конвенцією (не були замовлені).
16.15	Громадськість в Україні бере участь у реалізації Бухарестської конвенції.		X			Громадські, наукові та експертні установи мають можливість брати участь у заходах, що здійснюються в рамках Конвенції. Так, громадські організації беруть участь в рамках Форуму НУО Чорного моря (Black Sea NGO Forum). Тим не менше, робота органів Конвенції потребує вдосконалення щодо більшої прозорості ³⁶⁷ .
Сприяння Україною приєднання Європейського Співтовариства до Конвенції						
16.16.	Україна підтримує прийняття поправки до Конвенції для створення правового підґрунтя для приєднання ЄС.	X				Неодноразові заяви під час нарад сторін та нарад Чорноморської комісії.
16.17.	Україна, як сторона Бухарестської конвенції, сприяє реалізації відповідних програм, політик та директив ЄС у Чорному морі, зокрема MSFD (Marine Strategy Framework Directive).	X				Згідно інформації Секретаріату, Україна послідовно підтримує та сприяє заходам, що вживаються в рамках Конвенції у цьому напрямку. Зокрема, брала участь в реалізації відповідних проектів (наприклад, EU Marine Strategy Project).
Дотримання Україною положень Конвенції						

³⁶⁴ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/577-2011-%D1%80>.

³⁶⁵ <http://www.menr.gov.ua/content/article/10029>.

³⁶⁶ <http://www.menr.gov.ua/content/article/6040>.

³⁶⁷ Bucharest Convention: Public Participation & Legal Effectiveness, Andriy Andrusevych, http://documents.blacksea-commission.org:88/ecbsea/files_/Present.Andrusevych.pdf.

16.18.	Практика застосування Конвенції вказує на дотримання Україною вимог Конвенції та протоколів до неї.	X				У принципі, Україна дотримується зобов'язань за Конвенцією та протоколами до неї. Україна – єдина держава, що мала Концепцію охорони та відтворення навколишнього природного середовища Азовського та Чорного морів (Постанова Кабінету Міністрів України № 1057 від 10 липня 1998 року ³⁶⁸) та Загальнодержавну програму відновлення та збереження довкілля Азовського та Чорного морів (Закон № 23339 ІІІ від 22 березня 2001 року ³⁶⁹). Хоча питання дотримання Конвенції Україною не було піднято, експертні та громадські доповіді свідчать про необхідність додаткових зусиль, про актуальність завдань Стратегічного плану дій для Чорного моря. ³⁷⁰
16.19.	Громадськість не заявляла про факти порушень Конвенції з боку України.	X				Повідомлень про порушення Конвенції не було.
Загальна оцінка						39 із 57 можливих
Процент						68%

³⁶⁸ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1057-98-%D0%BF>.

³⁶⁹ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2333-14>.

³⁷⁰ Віктор Карамушка, Стратегічне екологічне партнерство в басейні Чорного моря: структура і цілі <http://www.ridnapriroda.com/article.html?id=487>.

ВИСНОВКИ:

1. Загалом спостерігається позитивна ситуація із реалізацією Бухарестської конвенції. У першу чергу, слід зазначити, що Україна є стороною усіх чинних міжнародно-правових актів, що сформувались навколо конвенції. В Україні здійснювалась низка заходів, пов'язаних із реалізацією цілей Бухарестської конвенції, зокрема спеціальна державна програма. Водночас, усе це – надбання попередніх років.
2. В інституційній сфері спостерігається певний регрес, у пергу чергу пов'язаний із ліквідацією спеціального підрозділу, що займався охороною Чорного моря. Це також свідчить і про скорочення кадрового потенціалу, що відповідає за реалізацію конвенції.
3. Планування у цій сфері кульгає. Заходи, передбачені Національним планом дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки не виконуються, що може свідчити про брак пріоритетності та контролю. Річний план роботи Мінприроди не передбачав жодних заходів у сфері реалізації Бухарестської конвенції.
4. Ні громадськість, ні інші суб'єкти не піднімають питання недотримання Україною зобов'язань за Бухарестською конвенцією. Це пов'язано, на нашу думку, із рамковим характером положень Конвенції та інформаційно-науковим спрямуванням роботи в рамках Конвенції, відсутністю зобов'язань щодо звітування та відсутністю будь-якого контролю за дотриманням (механізму контролю) на наднаціональному рівні.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Ратифікувати Протокол про захист морського середовища Чорного моря від забруднення з наземних джерел та діяльності (2009).
2. Створити (відновити) окремий підрозділ в структурі Мінприроди, який би відповідав за охорону Чорного та Азовського морів.
3. Негайно розробити план заходів з виконання Україною Стратегічного плану дій для захисту та відновлення Чорного моря у рамках Конвенції про захист Чорного моря від забруднення, розпочати реалізацію інших пов'язаних заходів, передбачених Національним планом дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки.
4. Щорічно передбачати у річному плані роботи (заходів) Мінприроди заходи, пов'язані із реалізацією Бухарестської конвенції та Стратегічного плану дій для захисту та відновлення Чорного моря (2009).
5. Розглянути питання доцільності розробки концепції державної програми з охорони Чорного та Азовського морів, яка б, зокрема, сприяла реалізації національного плану дій з виконання Україною Стратегічного плану дій.
6. Підтвердити підтримку приєднанню ЄС до Бухарестської конвенції, а також участі громадськості у роботі та реалізації конвенції.

Розділ III. ДОРОЖНЯ КАРТА СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА

Питання 1: АДАПТАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.

Назва пріоритету: Робота над адаптацією екологічного законодавства, особливо у зв'язку з новою Угодою про асоціацію.

№	Об'єктивно вимірювані індикатори	так			ні	Примітки
		відмінно	добре	задовільно		
Оцінка		3	2	1	0	
Двосторонні зобов'язання між Україною та ЄС щодо адаптації екологічного законодавства						
1.1.	Україна та ЄС мають двосторонні зобов'язання щодо адаптації законодавства України у сфері охорони довкілля.	X				Адаптація законодавства України до права ЄС як окремий напрямок співробітництва послідовно закріплювався у базових угодах між Україною та ЄС починаючи з 1994 року ³⁷¹ . Проектом Угоди про асоціацію між Україною та ЄС цей напрямок також передбачено (ст. 363). Варто відзначити, що з кожним наступним кроком у розвитку співробітництва зобов'язання України щодо забезпечення адаптації законодавства України до права ЄС у сфері охорони довкілля ставали дедалі більш конкретними та зрештою у проекті Угоди про асоціацію отримали форму додатку до Угоди з визначенням переліку джерел права ЄС у сфері охорони довкілля та графіку їхньої імплементації.

³⁷¹ Так, згідно зі статтею 51 Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 Україна взяла на себе зобов'язання вживати заходів для поступового приведення національного законодавства у відповідність із законодавством Європейського Союзу у 16 пріоритетних сферах, зокрема, й у сфері «навколишнє середовище».

1.2.	Угода про асоціацію між Україною та ЄС розроблена, парафрована, підписана та ратифікована.			X		Угоду про асоціацію розроблено та парафовано. Наразі триває процес редакторської коректури. За найоптимістичнішими розрахунками Угоду планується підписати у листопаді 2013 року.
1.3.	Текст проекту Угоди про асоціацію між Україною та ЄС доступний для широкого кола громадськості.				X	За умовами переговорного процесу та на вимогу ЄС тексту проекту Угоди про асоціацію надано гриф «ДСК».
1.4.	Проект Угоди про асоціацію між Україною та ЄС містить зобов'язання щодо адаптації екологічного законодавства України до законодавства ЄС.	X				Стаття 363 проекту Угоди про асоціацію передбачає, що «Поступова апроксимація законодавства України до політики і законодавства ЄС у сфері охорони довкілля здійснюється згідно з Додатком XXIX до цієї Угоди».
Політико-правові засади адаптації законодавства України у сфері охорони довкілля до законодавства ЄС						
1.5.	В Україні розроблена та затверджена програма з адаптації законодавства України до законодавства ЄС.	X				В Україні ухвалено низку програмних документів та документів планування з питань адаптації законодавства України до права ЄС ³⁷² .
1.6.	В Україні розроблена і затверджена програма з адаптації екологічного законодавства України до законодавства ЄС.		X			Зазначені у п. 1.5 програмні документи та документи планування містять відповідні розділи, що стосуються сфери охорони довкілля. Аспекти адаптації законодавства України до окремих джерел права ЄС у сфері охорони довкілля також включено до Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства ³⁷³ , Стратегії державної екологічної політики України ³⁷⁴ та Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки ³⁷⁵ (далі - НПД). Мінприроди підготовлено Огляд стану гармонізації законодавства України з вимогами права ЄС та відповідно до наказу Мінприроди від 26 грудня 2011 року № 571 оприлюднено Інформацію щодо стану відповідності законодавства України вимогам права Європейського Союзу у сфері довкілля ³⁷⁶ та організовано опрацювання

³⁷² Див, зокрема, Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу, затверджену Указом Президента України від 11.06.1998 № 615/98; Програму інтеграції України до Європейського Союзу, схвалену Указом Президента України від 14.09.2000 № 1072; Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затверджену Законом України від 18.03.2004 № 1629-І та на підставі останньої щорічні плани заходів щодо виконання у відповідному році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу та прогресивні плани адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

³⁷³ Протокол ратифіковано Законом України № 2787-VI від 15.12.2010.

³⁷⁴ Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21.12.2010 № 2818-VI.

³⁷⁵ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 N 577-р.

³⁷⁶ http://menr.gov.ua/media/files/Dodatok2_571_261211_030112.pdf.

					Пропозицій до Базового плану адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу ³⁷⁷ . За результатами опрацювання Пропозицій до БПА наказом Мінприроди від 17 грудня 2012 року № 659 затверджено Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації) ³⁷⁸ та ведеться робота з його імплементації.
1.7.	Плани роботи державних органів України передбачають розробку нормативно-правових та методологічних документів, необхідних для сприяння адаптації законодавства України до законодавства ЄС у сфері охорони довкілля.	X			На підставі щорічних планів заходів щодо виконання у відповідному році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу кожен ЦОВВ розробляє та затверджує щорічний план заходів відповідного ЦОВВ щодо виконання у відповідному році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Також Мінприроди розроблено Методичні рекомендації щодо включення положень Стратегії та НПД до програм розвитку галузей (секторів) економіки та регіонів.
1.8.	Програми з адаптації законодавства України у сфері охорони довкілля містять конкретний перелік нормативно-правових актів ЄС, до яких буде адаптуватись законодавство України.	X			Щорічні плани заходів щодо виконання у відповідному році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу ³⁷⁹ та прогресивні плани адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу ³⁸⁰ , а також БПА містять конкретний перелік нормативно-правових актів ЄС, до яких буде адаптуватись законодавство України.
1.9.	Програми з адаптації законодавства України у сфері охорони довкілля містять конкретні часові рамки для адаптації законодавства України до законодавства ЄС.	X			Щорічні плани заходів щодо виконання у відповідному році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу та прогресивні плани адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, а також БПА містять конкретні часові рамки для адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Наразі

³⁷⁷ http://menr.gov.ua/media/files/Dodatok1_571_261211_030112.pdf.

³⁷⁸ [http://www.menr.gov.ua/media/files/Базовий_план_адаптації_\(Базовий_план_апроксимації\).pdf](http://www.menr.gov.ua/media/files/Базовий_план_адаптації_(Базовий_план_апроксимації).pdf).

³⁷⁹ Див, наприклад, розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо виконання у 2012 році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 28 березня 2012 р. № 156-р [<http://zakon.rada.gov.ua/go/156-2012-p>].

³⁸⁰ Див, наприклад, http://www.kmu.gov.ua/document/245538753/Прогресив_план2012.doc.

						такі часові рамки здебільшого прив'язані до моменту набрання чинності Угодою про асоціацію між Україною та ЄС (як правило згідно з графіком Додатку XXIX до проекту Угоди про асоціацію).
1.10.	Програми з адаптації законодавства України у сфері охорони довкілля містять конкретні заходи, необхідні до виконання для адаптації законодавства України до законодавства ЄС.	X				Щорічні плани заходів щодо виконання у відповідному році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу та прогресивні плани адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, а також БПА містять конкретні заходи, необхідні до виконання для адаптації законодавства України до законодавства ЄС.
1.11.	Програми з адаптації законодавства України містять механізм звітування про їх виконання.	X				Розпорядження Кабінету Міністрів України, якими затверджуються щорічні плани заходів щодо виконання у відповідному році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, містять механізм звітування про їх виконання ³⁸¹ . Більш детально зазначену процедуру викладено у Порядку підготовки та реалізації плану заходів з виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 N 1365 ³⁸² . Варто відмітити, що окремі контрольні строки у закріплених механізмах звітування не співпадають між собою.
Інституційне забезпечення процесу адаптації						
1.12.	В Україні створений спеціальний уповноважений орган/інституція для забезпечення реалізації процесу адаптації законодавства.	X				Інституційна відповідальність за сферу адаптації законодавства розділена між Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України та Міністерством юстиції України. Перевірка проектів законодавчих актів на відповідність <i>acquis communautaire</i> проводиться як на парламентському, так і на

³⁸¹ Наприклад, п. 2 розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо виконання у 2012 році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 28 березня 2012 р. № 156-р центральним органам виконавчої влади доручається «подавати щокварталу до 5 числа наступного місяця Міністерству юстиції інформацію про результати виконання плану заходів». Пунктом 3 розпорядження Міністерству юстиції доручається «забезпечити проведення постійного моніторингу виконання плану заходів та інформування до 10 жовтня 2012 р. та 20 січня 2013 р. Координаційної ради з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу про результати роботи».

³⁸² Пунктами 10 та 11 Порядку передбачається, що «на підставі звітів, поданих Мін'юсту до 5 липня та 5 січня центральними органами виконавчої влади, визначеними у Плані заходів з адаптації відповідальними за виконання заходів, Мін'юст щороку до 15 липня та 20 січня інформує Координаційну раду про результати виконання Плану заходів з адаптації; заступник голови Координаційної ради, Міністр юстиції України, організовує підготовку щорічної доповіді про стан виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу та до 20 січня подає її проект Координаційній раді; Координаційна рада готує та до 15 лютого подає Верховній Раді України доповідь про стан виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу».

					<p>урядовому рівнях. Верховна Рада України, як орган законодавчої влади, в рамках питань адаптації законодавства відповідає за прийняття законів, внесення змін до Загальнодержавної програми адаптації, а також здійснення юридичної експертизи проектів законів на відповідність <i>acquis communautaire</i>. Координацію парламентської роботи у сфері адаптації законодавства здійснює Комітет Верховної Ради України з питань європейської інтеграції³⁸³ (далі - Комітет ЄІ ВРУ). Кабінет Міністрів України забезпечує виконання Загальнодержавної програми адаптації, затверджує щорічні плани заходів щодо виконання Загальнодержавної програми адаптації, передбачає щороку в проектах Державного бюджету України витрати на фінансування заходів з виконання Загальнодержавної програми адаптації. Міністерство юстиції України є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері адаптації законодавства України до законодавства ЄС, що визначено Указом Президента від 6.04.2011 № 395 «Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України»³⁸⁴. Мін'юст: забезпечує реалізацію політики у сфері адаптації законодавства України до законодавства ЄС; у встановленому законодавством порядку щороку подає Міністерству фінансів України пропозиції щодо фінансування заходів з виконання Загальнодержавної програми адаптації для врахування їх у проекті Державного бюджету України; разом з Комітетом ЄІ ВРУ здійснює моніторинг виконання Загальнодержавної програми адаптації; здійснює науково-експертне, аналітичне, інформаційне та методологічне забезпечення виконання Загальнодержавної програми адаптації, переклад актів <i>acquis communautaire</i> українською мовою, підготовку глосарію термінів <i>acquis communautaire</i>. З метою забезпечення міжвідомчої координації діяльності з адаптації законодавства Постановою Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 № 1365 «Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства ЄС»³⁸⁵ утворено Координаційну раду з адаптації законодавства України до законо-</p>
--	--	--	--	--	--

³⁸³ <http://comeuroint.rada.gov.ua/komevoint/control/uk/index>.

³⁸⁴ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/395/2011>.

³⁸⁵ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1365-2004-n>.

						давства ЄС та затверджено Положення про неї.
1.13.	Робота спеціального уповноваженого органу/інституції є регулярною та відкритою.	X				Діяльність Комітету ЄІ ВРУ, Кабінету Міністрів України, Координаційної ради з адаптації законодавства України до законодавства ЄС та Мін'юсту у частині адаптації законодавства України до права ЄС є регулярною, плановою та відкритою. Відкритість забезпечується, насамперед, висвітленням діяльності та розміщенням документів і матеріалів на офіційних веб-сайтах зазначених органів ³⁸⁶ .
1.14.	В Україні чітко визначені і розподілені функції державних органів, необхідні для забезпечення процесу адаптації.		X			Функції ВРУ та КМУ визначено Конституцією України та відповідними законами ³⁸⁷ . Функції Координаційної ради з адаптації законодавства України до законодавства ЄС визначено Положенням про неї, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 № 1365 ³⁸⁸ . Функції ЦОВВ визначено положеннями про них, затвердженими указами Президента України. Повноваження в окремих сферах визначено також спеціальними законами ³⁸⁹ та відповідними підзаконними актами. У ряді випадків має місце невідповідність або неузгодженість (конфлікт) компетенцій, коли важко чітко визначити головного розробника або відповідний ЦОВВ не визнає за собою такої ролі.
1.15.	Відповідні органи державної влади мають достатньо повноважень та ресурсів для ефективної реалізації процесу адаптації.			X		У окремих випадках повноваження відповідних органів державної влади необхідно уточнити. Ресурсів для ефективної реалізації процесу адаптації недостатньо.
Реалізація зобов'язань щодо адаптації у сфері охорони довкілля						
1.16.	Заходи з адаптації у сфері охорони довкілля проводяться вчасно і ефективно.			X		Мають місце непоодинокі випадки відтермінування контрольних строків; доволі часто заходи з адаптації законодавства України до положень конкретних джерел права ЄС переносяться з одного щорічного плану у щорічний план на наступ-

³⁸⁶ Див, наприклад, http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=223287414&cat_id=223281453.

³⁸⁷ Див. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 7.10.2010 N 2591-VI [<http://zakon.rada.gov.ua/go/2591-17>].

³⁸⁸ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1365-2004-n>.

³⁸⁹ Див., наприклад, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації повноважень органів виконавчої влади у сфері екології та природних ресурсів, у тому числі на місцевому рівні» від 16.10.2012 № 5456-VI [<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5456-17>].

						ний рік, у окремих випадках це відбувається протягом кількох років поспіль. Суттєвим недоліком є якість та актуальність перекладів джерел права ЄС українською мовою. Часто ЦОВВ вважають, що заходи з адаптації виконано, якщо відповідний законопроект або проект акту КМУ погоджено і передано на розгляд КМУ незалежно від того, чи зрештою прийнято акт КМУ або ВРУ чи ні. Ефективність заходів з адаптації також залишає бажати кращого, оскільки вони, зазвичай, не носять системного/комплексного характеру. У кращому випадку використовується так званий «покроковий» підхід. У порівнянні з цим, заходи з планування процесу адаптації носять більш-менш системний характер.
1.17.	Звітування про реалізацію заходів з адаптації відбувається регулярно, вчасно та відкрито.		X			Оскільки, як зазначено у п. 1.11, механізм звітування передбачає регулярне інформування через Мін'юст Координаційної ради з адаптації законодавства України до законодавства ЄС, КМУ та ВРУ, звітування про реалізацію заходів з адаптації відбувається регулярно і, як правило, вчасно. Значну частину звітів розміщено на офіційних веб-сайтах відповідних ЦОВВ та КМУ, проте не всі. Виходячи зі змісту звітів ЄС про хід виконання Порядку денного асоціації тощо, прогрес у адаптації законодавства у сфері охорони довкілля не завжди адекватно відображено в інформації, що передається Українською стороною партнерам з ЄС, або ж ця інформація не враховується належним чином при підготовці таких звітів.
1.18.	Громадськість в Україні активно залучається до процесу адаптації у сфері охорони довкілля.			X		Громадськість залучається до процесу адаптації у сфері охорони довкілля епізодично. Громадського обговорення щорічних планів адаптації не проводиться. Звіти також, як правило, готуються без громадського обговорення. Громадськість іноді залучається до процесу підготовки окремих нормативно-правових актів, що розробляються в рамках заходів з адаптації.
1.19.	В Україні проводиться постійний аналіз стану адаптації та потреб щодо адаптації.	X				З метою забезпечення систематизації, послідовності та плановості роботи у сфері адаптації, починаючи з 2010 року Координаційна рада з адаптації законодавства України до законодавства ЄС схвалює Прогресивний план адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, який враховує зобов'язання України у сфері адаптації законодавства (погоджені на сьогодні в ході переговорного процесу) та дозволяє вже зараз розпочати підготовку до виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. По суті Про-

						гресивний план є орієнтовним планом робіт з адаптації законодавства на коротко- та середньострокову перспективу та використовується під час підготовки щорічних Планів заходів. При цьому передбачається, що ЦОВВ під час формування щорічних планів заходів щодо виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС слід керуватись Прогресивним планом адаптації ³⁹⁰ .
Фінансова, інституційна та методологічна підтримка процесу адаптації						
1.20.	В Україні діють спеціальні програми підтримки адаптації законодавства, в тому числі з боку ЄС.	X				Важливою складовою співробітництва України з ЄС у сфері охорони довкілля є реалізація в Україні програм секторальної бюджетної підтримки (далі - СБП) ЄС. Угоду про фінансування програми «Підтримка реалізації Стратегії національної екологічної політики України» підписано 24 грудня 2010 року ³⁹¹ . У рамках Угоди визначено дев'ять основних показників, за якими здійснюватиметься оцінка ефективності реалізації державної екологічної політики. Показник 2 СБП ЄС сформульовано як «Розробка, схвалення Мінприроди та виконання заходів базового плану адаптації (далі - БПА) законодавства України до законодавства ЄС...».
1.21.	Україна отримує підтримку щодо розробки спеціальних нормативно-правових актів, необхідних для адаптації законодавства.	X				В рамках проекту технічної допомоги ЄС «Додаткова допомога Міністерству екології та природних ресурсів України у впровадженні програми секторальної бюджетної підтримки» наразі Мінприроди із залученням представників заінтересованих ЦОВВ ведеться робота з підготовки Стратегії конвергенції законодавства України з правом ЄС.
1.22.	Україна отримує підтримку щодо навчального та методологічного забезпечення адаптації.	X				За технічної та фінансової допомоги з боку Шведського агентства з охорони довкілля Мінприроди розроблено Методичні рекомендації щодо включення положень Закону України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2020 року» та Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011 –

³⁹⁰ Див, наприклад, п. 4 розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо виконання у 2012 році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 28 березня 2012 р. № 156-р [<http://zakon.rada.gov.ua/go/156-2012-p>].

³⁹¹ Загальною метою програми є підтримка у реалізації життєздатної екологічної стратегії України відповідно до норм ЄС та пріоритетів, погоджених у рамках Плану дій Україна - ЄС та Порядку денного асоціації Україна - ЄС. Термін реалізації програми: 27 грудня 2010 року - 26 грудня 2015 року. Кошти бюджету програми, який складає 35 млн. євро, мали перераховуватися в рамках трьох траншів у період 2011 – 2013 рр.. У 2011-2012 рр. кошти першого траншу в рамках СБП ЄС не надійшли, проте Мінприроди здійснювало заходи з реалізації програми.

						2015 роки до програм розвитку галузей (секторів) економіки та регіонів (далі – Методичні рекомендації). Оскільки розробка Методичних рекомендацій була запланована за кошти СБП ЄС, то за причини відсутності вказаного фінансування у 2011 році, документ було розроблено з затримкою у 3 місяці. Наразі закінчено його громадське обговорення ³⁹² та за його результатами вказаний документ буде затверджено наказом Мінприроди та надіслано для врахування до усіх заінтересованих міністерств, центральних та місцевих органів виконавчої влади.
1.23.	Інформація щодо реалізації програм підтримки та результати/продукти таких програм є доступні для широкого кола громадськості.	X				За технічної та фінансової допомоги з боку Шведського агентства з охорони довкілля Мінприроди підготовлено Огляд стану гармонізації законодавства України з вимогами права ЄС ³⁹³ та відповідно до наказу Мінприроди від 26 грудня 2011 року № 571 на офіційному веб-сайті Мінприроди розміщено Інформацію щодо стану відповідності законодавства України вимогам права Європейського Союзу у сфері довкілля ³⁹⁴ , а також організовано опрацювання Пропозицій до Базового плану адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу ³⁹⁵ . За результатами опрацювання Пропозицій до БПА наказом Мінприроди від 17 грудня 2012 року № 659 затверджено Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації) ³⁹⁶
Загальна оцінка						54 із 69 можливих
Процент						84%

³⁹² <http://menr.gov.ua/content/article/10063>.

³⁹³ <http://www.menr.gov.ua/media/files/Overview.pdf>.

³⁹⁴ http://menr.gov.ua/media/files/Dodatok2_571_261211_030112.pdf.

³⁹⁵ http://menr.gov.ua/media/files/Dodatok1_571_261211_030112.pdf.

³⁹⁶ [http://www.menr.gov.ua/media/files/Базовий_план_адаптації_\(Базовий_план_апроксимації\).pdf](http://www.menr.gov.ua/media/files/Базовий_план_адаптації_(Базовий_план_апроксимації).pdf).

ВИСНОВКИ:

Адаптація законодавства України до права ЄС є одним з основних напрямків співробітництва між Україною та ЄС. Процес адаптації було започатковано Угодою про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами 1994 року. З кожною наступною базовою угодою між Україною та ЄС процес адаптації отримував нового поштовху, розвивався та поглиблювався. У проекті Угоди про асоціацію адаптація (апроксимація) законодавства України до права ЄС у сфері охорони довкілля отримала окремого закріплення у ст. 363 та додатку ХХІХ до проекту Угоди. У низці інших положень проекту Угоди аспекти охорони довкілля також враховано (наприклад, у питанні співробітництва у басейні річки Дунай, з питань рибальства тощо), проте основними є саме ст. 363 та додаток ХХІХ.

В Україні утворено Координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства ЄС; прийнято чимало програмних документів та документів планування, які стосуються процесу адаптації законодавства України до права ЄС у сфері охорони довкілля. Вони визначають заходи з адаптації до окремих визначених джерел права ЄС, графік вжиття цих заходів, відповідальних та механізми звітування. Проте у багатьох випадках строки виконання постійно переносяться, а окремі джерела права ЄС «кочують» з одного щорічного плану у план на наступний рік.

Процесу адаптації до конкретних джерел права ЄС бракує системного і комплексного підходу. Особливо це проявляється у необхідності організації взаємодії фахівців різних галузей знань для забезпечення як транспозиції положень джерел права ЄС у законодавство України, так і фахового співвіднесення різного роду критеріїв, класифікацій, переліків, технічних вимог, які містяться у джерелах права ЄС, з існуючими в Україні. Нажаль, часто така взаємодія забезпечується лише на папері. Також, очевидно, що органам державної влади не вистачає ресурсів для ефективної реалізації процесу адаптації.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

- значно підвищити якість та актуальність перекладу джерел права ЄС українською мовою;
- уточнити та узгодити функції та компетенцію відповідних ЦОВВ у питаннях адаптації законодавства України до окремих джерел права ЄС;
- забезпечити внутрівідомчу та міжвідомчу координацію діяльності з адаптації законодавства України до окремих джерел права ЄС (або хоча б на рівні секторів) шляхом створення робочих і координаційних груп із залученням фахівців різних галузей знань;
- зрушити з місця процес надходження коштів в рамках Угоди про фінансування програми «Підтримка реалізації Стратегії національної екологічної політики України», тобто нарешті виконати Постанову Кабінету Міністрів України від 23.05.2012 № 411 «Деякі питання використання у 2012 році коштів для здійснення заходів щодо реалізації пріоритетів розвитку сфери охорони навколишнього природного середовища»;
- підвищити дисципліну виконання програмних документів та документів планування процесу адаптації законодавства України до права ЄС, особливо у частині дотримання контрольних строків;
- більш активно залучати громадськість до планування процесу адаптації законодавства України до права ЄС та виконання окремих заходів з адаптації;
- приділяти належну увагу висвітленню прогресу в адаптації законодавства України до права ЄС у сфері охорони довкілля при підготовці звітних документів Порядку денного асоціації тощо.

Питання 2: БАГАТОСТОРОННІЙ ВИМІР ДОРОЖНЬОЇ КАРТИ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА (ДОВКІЛЛЯ).

Назва пріоритету: Багатосторонній вимір Дорожньої карти Східного партнерства в контексті відносин Україна-ЄС.

№	Об'єктивно вимірювані індикатори	так			ні	Примітки
		відмінно	добре	задовільно		
Оцінка		3	2	1	0	
<i>Загальні правові, інституційні та організаційні рамки співпраці Україна-ЄС щодо багатостороннього виміру Дорожньої карти Східного партнерства в сфері охорони довкілля</i>						
2.1.	Україна бере активну участь в ініціативах Східного партнерства, зокрема зустрічах Панелі «Довкілля та зміна клімату».		X			<p>Україна бере участь у зустрічах Тематичної платформи № 2 “Економічна інтеграція та наближення до політик ЄС” Східного партнерства, включаючи Панель №2 «Навколишнє середовище та зміна клімату». Робота Панелі зосереджена на двох напрямках:</p> <ul style="list-style-type: none"> – наближення до законодавства ЄС щодо захисту навколишнього середовища; – боротьба зі зміною клімату. <p>Довготермінова задача даної Панелі є обмін досвідом, підтримка партнерів на шляху до імплементації екологічного законодавства Європейського Союзу. Завданнями Панелі з питань клімату є забезпечення стратегічного планування та тісної співпраці з розробки відповідних законодавчих актів, а також розвиток флагманської ініціативи з управління довкіллям.</p> <p>Заходи в рамках Панелі з питань клімату мають проводитися по конкретних галузях екологічного законодавства, у тому числі управління життєдіяльністю (водні ресурси, відходи, повітря тощо). Також передбачається реалізація базового проекту щодо екологічного управління, до якого входитимуть</p>

					<p>створення загальної системи збору та розповсюдження даних для підтримки екологічної політики. В сфері боротьби зі зміною клімату відбуватиметься обмін досвідом та найкращою практикою між партнерами щодо торгівлі викидами з урахуванням співробітництва, налагодженого в рамках ICAP (International Carbon Action Partnership). Діяльність в рамках Панелі з питань клімату сприятиме підготовці країн-партнерів до імплементації глобальної угоди про боротьбу зі зміною клімату у період після 2012 року. Крім того, забезпечуватиметься багатосторонній обмін думками та передовим досвідом з питань адаптації до зміни клімату, а також можливий розвиток багатосторонніх пілотних проектів у цій сфері.³⁹⁷</p> <p>Детальна інформація про участь України в заходах Панелі не доступна.</p> <p>Зустріч Платформи № 2 запланована на травень 2013 року.³⁹⁸</p>
2.2.	Україна та Європейський Союз звітують про виконання ініціатив Східного партнерства.		X		<p>Звітування, головним чином, відбувається в односторонньому порядку, тобто з боку Європейського Союзу. Звітування щодо прогресу ініціатив Східного партнерства відбувається в рамках щорічного звітування щодо імплементації Європейської політики сусідства. Щодо Східного партнерства готується окремий звіт. Такі звіти доступні за 2010 рік та 2011 рік під назвою «Імплементація Європейської політики сусідства. Регіональний звіт: Східне партнерство».³⁹⁹ Такі звіти доступні виключно офіційними мовами Європейського Союзу українською мовою не перекладаються.</p>
2.3.	Україна заклала правові, організаційні та інституційні рамки для реалізації багатостороннього виміру Дорожньої карти Східного партнерства.			X	<p>Спеціальних нормативно-правових актів, які б закладали правові, організаційні та інституційні рамки для реалізації ініціатив, передбачених Дорожньою картою Східного партнерства, прийнято не було.</p> <p>У Плані першочергових заходів щодо інтеграції України до Європейського Союзу на 2013 рік, що затверджений Постановою Кабінету Міністрів України №73-р від 13 лютого 2013</p>

³⁹⁷ http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=170694&cat_id=152850.

³⁹⁸ http://eeas.europa.eu/eastern/docs/calendar_en.pdf.

³⁹⁹ http://ec.europa.eu/world/enp/documents_en.htm#3.

						року, згадуються ті чи інші ініціативи Східного партнерства. Зокрема, щодо питань довкілля, то планується «здійснити заходи щодо участі в реалізації проекту з проблематики зеленої економіки в рамках Робочої групи з питань охорони навколишнього середовища та зміни клімату ініціативи ЄС “Східне партнерство”». ⁴⁰⁰
2.4.	Інформація щодо ініціатив Східного партнерства, включаючи Дорожні карти Східного партнерства, доступна для широкого кола громадськості.			X		<p>На офіційних веб-сторінках органів державної влади практично немає інформації щодо ініціатив Східного партнерства. Це, серед іншого, стосується веб-сторінки Міністерства екології і природних ресурсів⁴⁰¹, Міністерства закордонних справ⁴⁰². Коротку інформацію про роботу Тематичної платформи № 2 “Економічна інтеграція та наближення до політик ЄС” та її панелей можна знайти на веб-сторінці Міністерства економічного розвитку і торгівлі⁴⁰³, на веб-сторінці Кабінету Міністрів України⁴⁰⁴ коротку інформацію щодо ініціативи Східного партнерства.</p> <p>Інформацію щодо Східного партнерства можна знайти на веб-сторінці Делегації Європейської Комісії в Україні⁴⁰⁵, на офіційній веб-сторінці Європейського Союзу⁴⁰⁶. Тим не менше, більшість інформації щодо Східного партнерства є лише англійською мовою, що недоступно для середньостатистичного українського громадянина.</p> <p>Офіційний переклад Дорожніх карт Східного партнерства (двосторонній та багатосторонній вимір) українською мовою відсутній. Неофіційний переклад Дорожніх карт був зроблений силами громадянського суспільства.</p>
2.5.	Громадськість бере активну участь у реалізації ініціатив Східного партнерства.	X				Громадськість бере активну участь у реалізації ініціатив Східного партнерства. Для налагодження співпраці з неурядовими орга-

⁴⁰⁰ <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd>.

⁴⁰¹ www.menr.gov.ua.

⁴⁰² www.mfa.gov.ua.

⁴⁰³ www.me.gov.ua.

⁴⁰⁴ www.kmu.gov.ua.

⁴⁰⁵ http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu_ukraine/eastern_partnership/eastern_partnership_uk.htm.

⁴⁰⁶ http://eeas.europa.eu/eastern/index_en.htm.

					<p>нізаціями було започатковано Форум громадянського суспільства Східного партнерства⁴⁰⁷. Робота в рамках форуму ведеться в 5 Робочих групах, включаючи Робочу групу 3 «Довкілля, зміна клімату та енергетична безпека». 29-30 листопада 2012 року відбулась чергова зустріч Форуму в Стокгольмі (Швеція). Протягом року ведеться робота в рамках окремих робочих груп. Зокрема, Робоча група 3 наразі зосереджує свою увагу на моніторингу виконання Флагманської ініціативи з належного екологічного врядування, створення індексу енергоефективності в країнах Східного партнерства, розробці дорожньої карти зі зміни клімату, оцінці динаміки просування країн регіону Східного партнерства в напрямку реалізації принципів сталого розвитку. Неурядові організації України беруть активну участь в роботі Форуму громадянського суспільства Східного партнерства, очолюють його Робочі групи, входять до Керівного комітету, реалізують тематичні ініціативи.</p> <p>Окрім цього, на національному рівні для співпраці в рамках Східного партнерства створено аналог Форуму громадянського суспільства Східного партнерства – Національну платформу Форуму громадянського суспільства Східного партнерства⁴⁰⁸, що створена в січні 2011 року. Діяльність проводиться в п'яти Робочих групах, що тематично відповідають п'яти робочим групам загального Форуму. Робоча група 3 «Довкілля, зміна клімату та енергетична безпека» є однією з найчисельніших та найактивніших. Наразі робота групи зосереджена на моніторингу екологічної складової двосторонніх відносин Україна-ЄС, включаючи Порядок денний асоціації та Дорожню карту Східного партнерства (двосторонній та багатосторонній вимір), а також моніторинг виконання Україною зобов'язань в рамках Енергетичного Співтовариства. Конференція Національної платформи проводиться щорічно (остання відбулась у листопаді 2012 року), поточна діяльність здійснюється в рамках Робочих груп.</p>
Реалізація окремих тематичних пріоритетів в Україні на виконання Дорожньої карти Східного партнерства (багатосторонній вимір)					
2.6.	Між Україною та ЄС розвивається діалог щодо кліматичної політики та міжнародного співробітництва	X			Рамкова конвенція ООН про зміну клімату та Кіотський протокол до неї неодноразово включалися до базових угод про спів-

⁴⁰⁷ <http://www.eap-csf.eu/>.

⁴⁰⁸ <http://eu.prostir.ua/themes/EaP.html>.

	з питань зміни клімату.					<p>робітництво між Україною та ЄС. У проєкті Угоди про асоціацію питанням зміни клімату присвячено увагу не тільки у додатку ХХІХ, що регламентує питання адаптації законодавства України до окремих джерел права ЄС у сфері охорони довкілля, а й у статті 365 (с) та окремому додатку ХХХ, що стосується виключно питань розроблення та реалізації кліматичної політики.</p> <p>Крім того, у жовтні 2012 року розпочато реалізацію програми Clima East⁴⁰⁹, яка спрямована на надання підтримки зусиллям з пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до них у Російській Федерації та країнах регіону ЄПС «Схід», включаючи Україну. Реалізація програми триватиме до жовтня 2016 року.</p>
2.7.	Між Україною та ЄС розвивається співпраця щодо забезпечення адаптації законодавства України до законодавства ЄС у сфері охорони довкілля.	X				<p>Адаптація законодавства України до права ЄС як окремих напрямків співробітництва послідовно закріплювався у базових угодах між Україною та ЄС починаючи з 1994 року⁴¹⁰. Проєктом Угоди про асоціацію між Україною та ЄС цей напрямок також передбачено (ст. 363). Варто відзначити, що з кожним наступним кроком у розвитку співробітництва зобов'язання України щодо забезпечення адаптації законодавства України до права ЄС у сфері охорони довкілля ставали дедалі більш конкретними та зрештою у проєкті Угоди про асоціацію отримали форму додатку до Угоди з визначенням переліку джерел права ЄС у сфері охорони довкілля та графіку їхньої імплементації. В Україні ухвалено низку програмних документів та документів планування з питань адаптації законодавства України до права ЄС, які охоплюють і сферу охорони довкілля⁴¹¹. Постановою Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 № 1365 «Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства ЄС» утворено Координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства ЄС та затверджено Положення про неї. Аспекти адаптації законодавства України до окремих джерел права ЄС також включе-</p>

⁴⁰⁹ <http://www.climaeast.eu/>.

⁴¹⁰ Так, згідно зі статтею 51 Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 Україна взяла на себе зобов'язання вживати заходів для поступового приведення національного законодавства у відповідність із законодавством Європейського Союзу у 16 пріоритетних сферах, зокрема, й у сфері «навколишнє середовище».

⁴¹¹ Див, зокрема, Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу, затверджену Указом Президента України від 11.06.1998 № 615/98; Програму інтеграції України до Європейського Союзу, схвалену Указом Президента України від 14.09.2000 № 1072; Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затверджену Законом України від 18.03.2004 № 1629-І та на підставі останньої щорічні плани заходів щодо виконання у відповідному році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу та прогресивні плани адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

					<p>но до Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства⁴¹² та у Стратегію державної екологічної політики України⁴¹³. Важливою складовою співробітництва України з ЄС у сфері охорони довкілля є реалізація в Україні програм секторальної бюджетної підтримки (далі - СБП) ЄС. Угоду про фінансування програми «Підтримка реалізації Стратегії національної екологічної політики України» підписано 24 грудня 2010 року. У рамках Угоди визначено дев'ять основних показників, за якими здійснюватиметься оцінка ефективності реалізації державної екологічної політики. На виконання показника 2 СБП ЄС «Розробка, схвалення Мінприроди та виконання заходів базового плану адаптації (далі - БПА) законодавства України до законодавства ЄС...» Мінприроди підготовлено Огляд стану гармонізації законодавства України з вимогами права ЄС⁴¹⁴ та відповідно до наказу Мінприроди від 26 грудня 2011 року № 571 оприлюднено Інформацію щодо стану відповідності законодавства України вимогам права Європейського Союзу у сфері довкілля та організовано опрацювання Пропозицій до Базового плану адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу. За результатами опрацювання Пропозицій до БПА наказом Мінприроди від 17 грудня 2012 року № 659 затверджено Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації)⁴¹⁵ та ведеться робота з його імплементації. Наразі Мінприроди із залученням представників заінтересованих центральних органів виконавчої влади ведеться робота з підготовки Стратегії конвергенції законодавства України з правом ЄС.</p>
2.8.	Надається підтримка для забезпечення належного екологічного врядування та боротьби з погіршен-	X			<p>Флагманська ініціатива ЄС у сфері екологічного врядування⁴¹⁶ реалізується через низку проектів, які охоплюють питання: управління якістю повітря⁴¹⁷; управління відходами⁴¹⁸; управ-</p>

⁴¹² Протокол ратифіковано Законом України № 2787-VI від 15.12.2010.

⁴¹³ Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21.12.2010 № 2818-VI.

⁴¹⁴ <http://www.menr.gov.ua/media/files/Overview.pdf>.

⁴¹⁵ [http://www.menr.gov.ua/media/files/Базовий_план_адаптації_\(Базовий_план_апроксимації\).pdf](http://www.menr.gov.ua/media/files/Базовий_план_адаптації_(Базовий_план_апроксимації).pdf).

⁴¹⁶ <http://enpi-seis.ew.eea.europa.eu/>.

⁴¹⁷ <http://www.airgovernance.eu/>.

⁴¹⁸ http://www.wastegovernance.org/index_eng.html.

	ням стану довкілля.					<p>ління річковими басейнами⁴¹⁹; правозастосування й управління в лісовому секторі⁴²⁰ та ряд інших аспектів.</p> <p>Крім того, проектом Угоди про асоціацію передбачається адаптація законодавства України до окремих джерел права ЄС у секторі «Екологічне управління та інтеграція екологічної політики у інші секторальні політики» (додаток XXIX), що охоплює питання доступу до інформації, участі громадськості у процесі прийняття рішень, що стосуються довкілля, оцінки впливу на навколишнє середовище та стратегічної екологічної оцінки.</p>
2.9.	Відбувається підтримка сприянню впровадження принципів зеленої економіки в Україні.	х				<p>Проект з «озеленення» економік країн Східного партнерства розпочався⁴²¹. Планується, що проект реалізовуватиметься у 6 країнах, включаючи Україну, у період з 2013 по 2016 роки. Донорами проекту є: ЄС, ОЕСР, ЄЕК ООН, ЮНЕП та ЮНІДО. Бюджет проекту: 12.4 млн. євро.</p> <p>Крім того, у Плані першочергових заходів щодо інтеграції України до Європейського Союзу на 2013 рік, затверджену постановою Кабінету Міністрів України №73-р від 13.02.2013⁴²², передбачено «здійснити заходи щодо участі в реалізації проекту з проблематики зеленої економіки в рамках Робочої групи з питань охорони навколишнього середовища та зміни клімату ініціативи ЄС “Східне партнерство”».</p>
Загальна оцінка						20 із 27 можливих
Процент						74%

⁴¹⁹ <http://blacksea-riverbasins.net/en/about-project>.

⁴²⁰ <http://www.fleg.org.ua/index.php?id=about>.

⁴²¹ http://www.enpi-info.eu/maineast.php?id=437&id_type=10&lang_id=450.

⁴²² <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd>.

ВИСНОВКИ

В Україні реалізується низка ініціатив у рамках імплементації багатостороннього виміру Дорожньої карти Східного партнерства. Проте, за винятком адаптації законодавства України до права ЄС та, певною мірою, співробітництва з питань зміни клімату, діяльність у цій сфері з боку України не носить системного характеру, і є здебільшого проектно орієнтованою. Як свідчення тому, в Україні не закладено правових, організаційних та інституційних рамок для реалізації багатостороннього виміру Дорожньої карти Східного партнерства; фактично відсутня звітність центральних органів виконавчої влади з цього напрямку роботи. Попри обмеженість інформації щодо ініціатив Східного партнерства українською мовою, громадськість бере активну участь у їх реалізації.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Створити правові, організаційні та інституційні рамки для реалізації багатостороннього виміру Дорожньої карти Східного партнерства та забезпечити системне планування заходів у цій сфері.
2. забезпечити належне інформування громадськості щодо ініціатив у рамках імплементації багатостороннього виміру Дорожньої карти Східного партнерства українською мовою;
3. державні органи України повинні активно залучатись до ініціатив в рамках Східного партнерства, включати відповідні заходи в процес планування своєї роботи, розробку програмних та нормативно-правових документів;
4. під час розробки та впровадженні ініціатив Східного партнерства повинні проводитись активні консультації з громадськістю, зокрема через Національні платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства.

Resource & Analysis Center
"SOCIETY AND ENVIRONMENT"

EASTERN PARTNERSHIP
Civil Society Forum

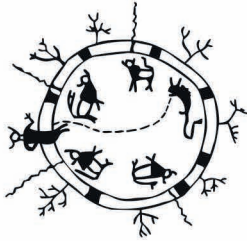
ЦЕНТР

ЕКОЛОГІЯ
ПРАВО ЛЮДИНА

Еко клуб

КМІСТ

ЕКСПЕРТНО ДОРАДЧИЙ ЦЕНТР

ПРАВОВА АНАЛІТИКА

